

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas

16 dalis: M (m-medalionas)

LIETUVIŲ KALBOS INSTITUTAS
VILNIUS, 2023

Redaktorių kolegija:

dr. Danutė Liutkevičienė (vyriausioji redaktorė), dr. Daiva Murmulaitytė, dr. Vilija Sakalauskienė, dr. Aurelija Gritėnienė, dr. Anželika Gaidienė, Daiva Daugirdienė, Laimantas Jonušys

Bendrinės lietuvių kalbos žodynas yra nuolat pildomas, pastebėtos korektūros klaidos taisomos.

Šiame leidinyje pateikiama 16-os dalies (m-medalionas) 2023 m. versija.

Naujausią žodyno versiją rasite internete <https://ekalba.lt/bendrinės-lietuvių-kalbos-zodynas>

ISBN 978-609-411-360-4 (16 dalis)

ISBN 978-609-411-107-5 (bendras)

© Laimutis Bilkis, Violeta Černiutė, Anželika Gaidienė, Aurelija Gritėnienė, Erika Jasionytė-Mikučionienė, Ona Kažukauskaitė, Danutė Liutkevičienė, Daiva Murmulaitytė, Gertrūda Naktinienė, Milda Norkaitienė, Ritutė Petrokienė, Lijana Puzinienė, Vilija Sakalauskienė, Dovilė Svetikienė, Zita Šimėnaitė, Klementina Vosylytė, Jolanta Zabarskaitė

© 2012-2023 Lietuvių kalbos institutas

m

raidė, vartojama žymėti skardžiajam lūpiniam nosiniam priebalsiui (pusbalsiui), tariamam kietai (pvz.: *namas, mokslas, mušti*) ir minkštai (pvz.: *medis, mėgti, mielas, miaukti*): Raidės „m“ pavadinimas tariamas „em̃“. „M, m“ yra devynioliktoji lietuvių kalbės abėcėlės raidė.

mācas dkt. (2)

paplotėlis iš neraugintos, nesūdytos kvietinių miltų tešlos, žydų valgomas švenčiant išvadavimo iš Egipto nelaisvės šventę: *Košeriniūs macūs privalū pagaminti ir iškėpti per aštuoniolika minūčių. Mācai gāli būti gaminami rañkomis arbà mašinomis.*

Machačkalà dkt. vns. (4, 2)

Dagestano sostinė: *Kelėvinis lėktūvas dėl gedimo buvo priverstas nusilėisti Machačkalojė. Machačkalą isidėmėjau dėl jės fūbolo komādos.*

machaònas dkt. (2)

puošnus geltonai juodas drugys (*Papilio machaon*): *Machaònai mėgsta žydinčių kiaušpienių nektārą. Vāsarą mačiaū kelis machaonūs.*

machinācija dkt. (1)

gudrybė, daroma ko nors nedorai siekiant: *Finānsinēs [bānkų, bānkininkų] machinācijos. Pralòbstama ir įvairių machinācijų dėkā. Įmonēs patiria finānsinēs žalòs dėl machinācijų ākcijomis.*

machinātorius, machinātorė dkt. (1)

žmogus, darantis machinacijas: *Tuřgaus machinātorēs. Žinomą machinātorių išbraukė iš kandidatų į deputatūs sūrašò.*

Macikai dkt. dgs. (3^b)

kaimas Šilutės rajono savivaldybėje: *Mācikūs nuò sēno gārsino dvarė būvusi stambì alaūs daryklà. Macikuosė yra palāidoti bėlgų, lėnkų, kanadiėčių, vókiečių ir lietuvių kariai, žuvę Pirmojo pasaulinio kāro mėtai. Antrojo pasaulinio kāro mėtai Macikų gyvenvietėje buvo vienà didžiausių kāro belāisvių stovyklų dabartinēs Lietuvos teritorijoje.*

māčas dkt. (2)

dviejų sportininkų ar dviejų komandų varžybos – dvikovų serija; **sin.** žaidinys: *Šachmātų māčas iš dvidešimt keturių partijų. Stālo tēnisininkų [lengvaatlėčių] māčas. Žāisti [laimėti] māčą. Mačė pasižymėjo varžovų krėpšininkų gynėjai. Per dū atrankòs mačūs mūsiškiai pralėido daūg fvarčių.*

mačėtė dkt. (2)

didelis, platus peilis, ppr. Lotynų Amerikoje ir kt., naudojamas kaip kertamasis įrankis ar ginklas: *Lotynų Amėrikos ir Pietų Āzijos šalysė mačėtė naudojama maistui smūlkinti, medienai dróžti, cukrānendrėms kiřsti, kėliui brūzgýnuose prasiskinti, savignybai. Stovyklāutojas kòkosą pėrkirto mačėtė. Įvairių šalių kariuomenēs mačėtės naudojā kaip išgyvėnimo ir kautýnių prėmonę.*

madà dkt. (4)

1. drabužių, apavo, šukuosenos, elgesio ar pan. stilius, maniera, būdas, populiarūs ar įprasti tam tikru laiku: *Madų žurnālas. Ji visadà reñgiasi pagal paskutinę madą. Nesivaikyk madų. Tokià šukúosena jau seniai išėjo iš madòs. Mamà nežiūri madòs. Ař beñt kiek nusivóki apie madàs?*

2. **šnek.** įprotis, polinkis: *Vaikas tūri madą valgydamas žiūrėti televizorių. Neturiù madòs viską užsirašinėti. Jų namuose nėra madòs nusiaūti bātų.*

Madagaskāras dkt. vns. (2), ofic. **Madagaskāro Respublika**

valstybė Indijos vandenyno vakaruose: *Madagaskarė keliāutojus žāvi laukinė gamtā.*

madagaskariētis, madagaskariētē dkt. (2)

Madagaskare gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Madagaskariėčių pramogà – gaidžiū peštynės. Madagaskariėtės dažnai pamatysi nėsančias indūs aīt galvū.*

madagaskariėtiškas, madagaskariėtiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis madagaskariečiams, jų kultūrai ar Madagaskarui: *Madagaskariėtiška mūzika.*
2. Madagaskare randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Tėko ragauti madagaskariėtiškos kavos.*

madarúoti, madarúoja, madarāvo vksm., **màdaruoti, màdaruoja, màdaravo** tarm.

1. neatidžiai, bet kaip dirbti: *Madarúoja, daugiaū niėko, kóks teĩ jō dárbas.*
2. (kuo, su kuo) mosuoti, mataruoti: *Lėlė madarúoja (sù) gálva. Vaikai sédi iř madarúoja kójomis.*

Madeirà dkt. vns. (2)

1. Portugalijai priklausanti sala Atlanto vandenyne: *Madeĩroje výrauja šĩltos vāsaros beĩ švelnios žiėmos.*
2. upė Bolivijoje ir Brazilijoje, dešinysis Amazonės intakas: *Madeĩros ùpė yrà vienà vandeningiausių pasáulyje.*

maderà, madėros dkt. vns. (2)

spirituotas baltasis vynuogių vynas: *Madėrą gamĩna iš Madeĩros salojė išaugintų vỹnuogių.*

madĩngai prv.

→ **ma d i n g a s**: *Madĩngai pàrištas kaklãraištis. Madĩngai sušiauštĩ plaukaĩ. Móterys nóri atródyti madĩngai. | aukšt.: Konkureñcijos laikais dãrosi vis madĩngiaū siũlyti visókias prėkių iř paslaugų nuolaidas. | aukšč.: Āktorės reĩgiasi madĩngiausias.*

madĩngas, madĩnga bdv. (1)

atitinkantis madą: *Tebėrà madĩngi drabũžiai iš lĩno. Garderòbą atnaũjĩnu madĩngomis detãlėmis. Madĩnga šviesĩ plaukų spalvã. | aukšt.: Diržas – kuò platėsnis, tuò madĩngėsnis. Vĩs madĩngėsnės taĩpa balañdzių pãrodos. | aukšč.: Šĩ pavãsarį iř vãsarą madĩngiausias audinỹs – šifonas. Mũgėje ùž nedidelę kãiną gãlima nusipirkti madĩngiausios ávalynės. **madĩnga** bev.: Madĩnga kuò ilgiaū bũti jaunám.*

madĩngũmas dkt. ppr. vns. (2)

→ **ma d i n g a s**: *Drabũžio [prėkės, prodũkto, profesijos] madĩngũmas. Madingũmo ženklas – tatuiruótės. Stebiũosi tãvo madĩngumũ.*

madonà, madònos dkt. (2)

1. Jėzaus motina Marija: *Madònos garbei yrà sukũrta daugybė giesmių, maldų, mėno kũrinių.*
2. meninis Jėzaus motinos Marijos atvaizdas (ppr. su kũdikiu ant rankų): *Medĩnė madònos skulptũrã. Neseniaĩ restaurũota šiòs bažnỹcios madonã. Muziėjus tũri dvĩ gotikinės madonãs.*

Madridas dkt. vns. (2)

Ispanijos sostinė: *Tėko paviešėti Madridė. Peĩ tarptautinės dvĩračių lenktynės tiės Madridũ prapliũpo lietũs.*

madrigãlas dkt. (2)

vokalinis daugiabalsis kũrinys, ppr. atliekamas be akompanimento, populiarius XVI–XVII a.: *Madrigãluose dažniausias dainuojama apĩ mėilę. Madrigalus atliėka senosios mũzikos ansãmbliai.*

Madžũras dkt. vns. (2)

Maršalo Salų sostinė: *Madžũrė ėsama puikių nebrangių viėšbučių.*

maèstras, maèstré dkt. (2)

MAESTRO: *Maèstrą [maèstrę] svėikino bũvę mokiniaĩ.*

maèstro dkt. vyr. nekait. pagarbus žymaus menininko (dirigento, kompozitoriaus, muzikos atlikėjo, režisieriaus ir kt.) vardas: *Gvybĩngojo smuĩko maèstro griežimas sužavėjo pũbliką. Kartũ su vargõnų maèstro grõs Lietuvos mũzikos akadėmijos studeñtai. Režisiėriui maèstro Juõzui Miltĩniui Panevėžyje pastatýtas pamiñklas.*

māfija dkt. (1)

1. didelė organizuota asmenų grupė, užsiimanti nelegalia, nusikalstama veikla, ypač Italijoje ir JAV: *Māfijos struktũros. Māfija vėřčiasi narkõtikų kontrabānda. Sõstineje vėřkia galingiāusios māfijos gaujos. Kai kuř ĩ valdžią prasiskvėřbia māfijos jėgos.*

2. asmenų grupė, kuri naudojasi bet kokiomis priemonėmis savo planams įgyvendinti; **sin.** klika: *Dėl ryšiũ su policija ĩ valstybės aparatũ kovą su māfija yrą neveiksminga.*

mafiozas, mafiozė dkt. (2)

mafijos narys: *Niekadā nemėgau filmų apie mafiozũs. Diño mafiozũs gýnęs advokātas. Mõterų mafiozių pasitāiko rečiaũ.*

magaryčios dkt. dgs. (2)

šnek.

1. vaišės, išgertuvės pabaigus kokį reikalą: *Pagalĩ pirkinį ĩr magaryčios. Statýti [duõti] magaryčių. Suderėję mašiną vỹrai gėrs magaryčiās.*

2. kas duodama papildomai; **sin.** priedas: *Pirkaũ kopũstą ĩr dār vėną pridėjo magaryčių. Mān grąžĩno skõlą su magaryčiomis.*

māgas, māgė dkt. (2)

1. BURTININKAS 1: *Žinaũ žmõgų, vadĩnantį savę magũ. Māgais ĩr stebũkladariais jaũ nebėtikima. Māgė mān bũvo išbũrusi šviėšų ĩr laimingą gyvėnimą.*

2. FOKUSININKAS 1: *Māgų šõu. Fõkusą stebėję žurnalistai māno, kād māgas sāvõ triũkui naudõjo pomidõrų pādažą ĩr kitās gudrybes.*

3. nepaprastas menininkas: *Smuĩko [šõkio] māgė. Teātro māgas pasitėnkino ganā kukliomĩs provinciijos teātro galimỹbėmis.*

Magāsas dkt. vns. (2)

Ingušijos sostinė: *Spaudõs konfereñcija Ingušijos sõstineje Magasė vỹko konė piliėtinio kāro sālygomis.*

Māgdeburgas dkt. vns. (1)

miestas Vokietijos šiaurės rytuose: *Māgdeburgas šalies mastũ yrą pirmāujantis miėstas prekỹbos sėktoriuje.*

Māgdeburgo tėisė

seniausia ir labiausiai paplitusi miestų savivaldos teisė: *Māgdeburge susiklõstė pirmõji ĩr seniāusioji Eurõpoje miėsto tėisė – Māgdeburgo tėisė. Lietuvojė Māgdeburgo tėisę pirmėji gāvõ Vĩlniaus miestiečiai – ją tũkstantis trỹs šimtai aštũoniasdešimt septintais mėtais sũteikė Jogāilos privilegija krikščionỹbės įvedimo prõga.*

magėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ magėti: *Magėjimas filosofĩškai tyrinėti visātos pāslaptis ryškiausiai jũsti Rytũ šalĩų rašytojų kũryboje.*

Magelāno sāsiauris

sāsiauris tarp Pietu Amerikos žemyno ir Ugnies Žemės salyno, jungiantis Atlanto ir Ramųjį vandenynus: *Visi transpòrto ir žvejybos laivai Magelāno sāsiauriu privālo plaukti su lòcmanu.*

magėti, *māga*, *magėjo* vksm. beam.

(kam) imti norui; sin. knietėti, rūpėti: *Mān māga tavęs paklāusti. Nòrs jūms māga kálnus darbè nuveřsti, tačiaū nepėrsidirbkite. Tėvāms magėtu ištėkinti vyrėsniajq dūkterj. Nė vienām magės patėkti į kambarj, kuriamė yrā sukrāutos dovanėlės. Vaikui labai magėjo paiėti saldaņj.*

♦ **liežūvis māga** žr. liežūvis.

māgija dkt. (1)

1. tikėjimų ir veiksmų, susijusių su žmogaus tariamu sugebėjimu paslaptinomis antgamtinėmis priemonėmis, burtais, ritualais valdyti gamtos ir įsivaizduojamas jėgas, visuma: *Skaičių māgija. Māgija yrā nereliginė žmogaūs veiklės sritis, egzistuojanti visais laikais ir visosė kultūrose. Māgijos tikslas – mažiausiomis pastangomis gauti maksimalų rezultātą. Māgijoje visuomėt didžiulį vaidmenį vaidino žodžiai. Nėt solidūs veřlininkai ir politikai tařsi paskutinio šiaūdo griėbiasi māgijos.* • plg. baltoji magija, juodoji magija.

2. nuostabi, kerinti, nesuvokiama įtaiga: *Teātro [scėnos, žodžio] māgija. Naktiės [viėtos, kalnų] māgija. Didmiesčių [nepažįstamų šalių] māgijos suvilioti. Ar kinas prarādo savo māgiją?*

māginė fantāstika grožinės literatūros kūriniai, kuriuose susipina magiškas ir realusis pasauliai: *Lietuvių āutoriai yrā sukūrę kėletą māginės fantāstikos romānų, daugiau – apsakymų ir apysakų.* • plg. fantastika, mokslinė fantastika.

māginimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maginti: *Māginimas turtais [pinigais, grožiū] yrā ganā paveikūs.*

māginis, māginė bdv. (1)

susijęs su ypatingomis, antgamtinėmis galiomis, leidžiančiomis daryti neįmanomus dalykus: *Māginis veiksmas [viřsmas, rituālas]. Māginė amuletų [užkalbėjimų] galiā. Māginėmis fòrmulėmis siekiama atkreipti dievybės dėmesj ir išprašyti malónės.*

māginti, *māgina*, *māgino* vksm. (ka, kuo) viloti, traukti, masinti: *Drugeliūs māgina lėmpų šviesā. Dařlininko pavėkslai māgino žiūrovūs. Pirmuořsiuose laikraščių pūslapiuose skaitytojai māginami reklamomis.*

magistrālė dkt. (2)

pagrindinė susisiekimo, tiekimo, ryšių linija: *Automobilių [geležinkelio] magistrālė. Elėktros pėrdavimo [vandėntiekio, òptinio skaidulinio rýřio] magistrālės. Atnaūjinamos Lietuvaq keřtančios tarptautinės magistrālės. Mòkestis už važiāvimą magistrālė priklaūso nuò automobilio dýdžio.*

magistrālinis, magistrālinė bdv. (1)

PAGRINDINIS, SVARBIAUSIAS: *Magistrālinė gātvė. Magistrāliniai vamzdynai [naftotiekiai]. Reikia nuolat tvarkyti magistrālinius ir krāšto kelius.*

magistrāntas, magistrāntė dkt. (1)

asmuo, siekiantis magistro laipsnio, magistrantūros studentas: *Sėkmingai studijūojančius magistrāntus dažnai kviečia padirbėti pagaļ specialybė. Tapaū universitėto [filosòfijos, dailės istorijos] magistrānte.* • plg. magistras².

magistrantūra dkt. (2)

studijos magistro laipsniui gauti: *Magistrantūros stūdijos. Stėngsiuosi įstóti į magistrantūrą.* • plg. bakalaurantūra, doktorantūra, aspirantūra.

magistras¹ dkt. (2) ist.

1. vns. viduramžiais Vakarų Europoje – vienuolių riterių ordino vyriausiojo pareigūno, viršininko titulas.

2. tą titulą turintis asmuo: *Kryžiuočių ordino didysis magistras skyrė krąšto magistrus. Karys svajėjo susikauti mūšyje su pačiu magistrū.*

magistras², magistrė dkt. (2)

1. vyr. vns. mokslo laipsnis, suteikiamas baigusiam aukštąjį mokslą: *Magistro diplomas [kvalifikacija]. Dvejį mėtai skiriamą įgyti magistro laipsniui. Įteikti pirmieji muzikos pedagogikos magistro diplomai keturioms magistrantėms.*

2. tą laipsnį turintis asmuo: *Žmogus, studijuojantis magistrantūroje, vadinamas magistrantu, o apgynęs darbą – magistrū. Dekanė pasvėikino diplomus gavusius magistrus. Pō dvejū mėtų tapšiu sociālinių mōkslų [tėisės, filolōgijos] magistrė. • plg. magistrantas.*

magistro darbas

darbas, rašomas, rengiamas, siekiant įgyti magistro laipsnį: *Ginti humanitāriinių [politikos, gamtōs] mōkslų magistro darbą. Magistro darbo pradžioje pateikiamā sántrauka.*

māgiškai prv.

1. → magiškas 1: *Žiūrint pavėikuslus, atrōdo, jōg patekai į māgiškai pākeistą pasāulį.*

2. → magiškas 2: *Tyras giņtaro grōžis māgiškai prikāusto žvilgsnį.*

māgiškas, māgiška bdv. (1)

1. susijęs su magija, burtais: *Māgiškas skaičius [žėnklas, simbolis, žōdis]. Māgiška fōrmulė. Māgiškos āpeigos.*

2. nuostabus, labai įspūdingas: *Māgiškos idėjos. Māgiškas šokėjų duetas [balėto spektaklis]. Māgiška teātro atmosferā. Māgiškos Rytū karalystės.*

māgiškasis realizmas

XX a. antrosios pusės Lotynų Amerikos prozos kryptis – realizmo elementai jungiami su fantastika, tautiniais mitais ir tikėjimais: *Māgiškuoju realizmū labiau domėjaisi jaunystėje. Māgiškojo realizmo kūriniosė neįtikėtinai reiškiniai ir nutikimai stėbina skaitytojus, bėt nē jų veikėjus.*

magiškūmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → magiškas 1: *Gėdamoje etninėje muzikoje magiškūmas ir apeigiškūmas yrā akivaizdūs.*

2. → magiškas 2: *Prėblandoje mėdziai įgāuna magiškūmo.*

magmā (2)

išsilydžiūsi karšta masė, susidaranti Žemėje ir išsiveržianti lavos pavidalu: *Paprastai magmā yrā āukšto slėgio spāudžiamas lūdalas, kuris kartkartėmis išsiveržia į Žemės paviršį pė vulkanūs. Māgmos išsiveržimo stiprūmas priklausō nuō jōs chėminės sudėtiės.*

māgminis, māgminė bdv. (1)

susidaręs iš magmos: *Māgminės uolėnos. Māgminiai minerālai.*

magnātas, magnātė dkt. (2)

1. ist. feodalizmo laikais Vakarų Europoje – stambus įtakingas žemvaldys, didikas: *Magnātai titulus pirkdavosi ir ūžsienyje.*

2. turtingas ir įtakingas žmogus, kapitalistas: *Finānsų [kapitālo] magnātas. Pliėno [nāftos vėrslo, žiniāsklaidos] magnātas. Kālių [grōžio indūstrijos] magnātė. Vėřlininkas pė kėlerius mėtus tapō magnatū. Žymūs analitikas konsultāvo vėřslo magnatūs.*

magnėtas dkt. (2)

1. gamtinis ar dirbtinis kūnas, turintis savybę traukti geležį ir kai kuriuos kitus metalus: *Gamtiniai [dirbtiniai] magnėtai. Kiekvienas nuolatinis magnėtas turi dū poliūs – šiaurinį ir pietinį. Lošimo automatai kaip magnėtas traukia žmones.*

2. tai, kas turi traukiamąją jėgą: *Papuošalai tebera moteris viliojantis magnėtas. Kelionės – vienas iš galingiausių žmones nuolat traukiančių magnėtu. Ar taps Lietuva užsienio investicijų magnetu ?*

magnetėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ magnetėti: *Magnetėjimo kreivė [vėktorius].*

magnetėti, *magnetėja*, *magnetėjo* vksm. darytis magnetiniam: *Magnetėja tiktaĩ (magnetinamos) anglis paviršius.*

magnėtinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ magnetinti: *Mėdžiagos magnėtinimas.*

magnėtinis, magnėtinė bdv. (1)

turintis magneto savybių, susijęs su magnetizmu (1 r.): *Magnėtinė rodỹklė [kortėlė]. Magnėtinis laũkas [põlius, jaũtris]. Magnėtinės anomalijos. Dũomenys suvedami ĩ magnėtines laikmenas. Magnėtiniu rezonansu atliekami medicinos tyrimai.*

magnėtinti, *magnėtina*, *magnėtino* vksm.

(ka) suteikti kūnui magneto savybių: *Magnėtinami kūnai (fiz.).*

magnetizmas dkt. (2)

1. magneto ar laidininko, kuriuo teka elektros srovė, savybė traukti arba stumti nuo savęs kai kuriuos kūnus: *Elėktros gamỹba, jõs pėrdavimas vartotojams dideliais kiėkiais, elėktros varikliai ir kita rėmiai bũtent magnetizmu. Elėktros ir magnetizmo reiškiniai bũvo žĩnomi nuõ sėno ir kėlė nuostabą.*

2. magnetiniai reiškiniai ir magnetinių kūnų savybės: *Žemės magnetizmo prigimtis dar galutinaĩ neišaiškinta. Anglis pasižymi natũraliu magnetizmu.*

3. ųnek. nepaprasta asmens galia traukti, žavėti ar veikti žmones: *Asmenybės [žvilgsmio] magnetizmas.*

magnetofõnas dkt. (2)

aparatas garsui įrašyti ir jam atkurti magnetiniu būdu: *Jũostinis [kasėtinis] magnetofõnas.*

magnetolà, magnetõlos dkt. (2)

aparatas, kuriame yra radijo imtuvas ir magnetofonas: *Kasėtinė magnetolà. Turėjau nešiojamąjį magnetolą. Automobilų magnetolàs neretaĩ išplėšia ilgapiřščiai.*

magnėzija dkt. vns. (1)

magnio oksidas: *Magnėzijos miltėliai įeina ĩ vaitų ir trąšų sudėty.*

māgnis dkt. vns. (2)

cheminis elementas – sidabriškai baltas lengvas, degantis skaidriai balta šviesa metalas (Mg): *Dėl lengvumo bei tvirtumo māgnis ar daũg māgnio turintys lydiniai naudojami karinėje tėchnikoje. Māgnis – būtinas elemeĩtas normaliai nėrvų sistėmos veiklai. Patařtina vartoti druską su mikroelemeĩtais – jodũ, flũoru, magniu.*

magnõlija dkt. (1)

šiltųjų kraštų medis ar krūmas tamsiai žaliais blizgančiais lapais ir dideliais kvapiais baltais, rausvais, gelsvais ar purpuriniais žiedais (*Magnolia*): *Daugumà magnõlijų veislių gāli áugti mũsų klĩmato sąlygomis. Vilniuje priėš kėliasdešimt mėtų keliosė viėtose pasodĩntos japõninės magnõlijos*

(*Magnolia kobus*) išauogo į didelius šešių–septynių metrų aukščio magnolijų medžius, jie puikiai auga ir kiekvienais metais žydi nuostabiais baltais žiedais.

Magūnai dkt. dgs. (1)

kaimas Švenčionių rajono savivaldybėje: *Piřktume sodybą Magūnuose.*

maharadža dkt. vyr. (2)

1. vns. Indijoje – aukščiausias kunigaikščio titulas: *Maharadžos titulą berniukai turi iškařt vės gimę.*
2. tą titulą turintis asmuo: *Indijos kunigaikštysčių maharadžos yra sukaūpę pāsakiškus turtūs. Tik Indijoje turistas gali apsisototi maharadžos rūnuose ir gyvėnti kaip maharadža. Labiausiai maharadžas traukė brangakmeniai.*

mahatmà dkt. vyr. (2)

1. vns. Indijoje – žymaus, ypatingai gerbiamo asmens titulas.
2. tą titulą turintis asmuo: *Mahatmà Gándis. Himalajų aukštýbėse medituoja mahātmos. Gyvėntojai džiūgavo dėl atvýkusio mahātmos.*

Mahomėtas dkt. vns. (2)

arabų politinis ir religinis veikėjas, islamo įkūrėjas, musulmonų dievo Alacho pranašas: *Musulmōnai tiki vieninteliu ir amžinu dievu Alachū ir jō prānašu Mahometū. Mahomėto skelbti principai surašyti Koranė.*

mahometonas, mahometonė dkt. (2)

MUSULMONAS: *Kiekvieno mahometono prievolė – beit kartą gyvėnime aplankyti prānašo Mahomėto gimtąjį miėstą Mėką. Eurōpoje mahometonės atskirsi iš jų privālomų ryšėti skarų, slėpiančių plāukus.*

mahometonybė dkt. vns. (2)

ISLAMAS: *Išpažįstantieji mahometonybę tiki, kàd pagrindinės gyvėnimo funkcijos liks ir pomirtiniame gyvėnime.*

maigai dkt. dgs. (4)

1. sumaigyti, sudraikyti šiaudai: *Tvārte pakratyk maigų. Javų maigais šeria gyvulius.*
2. javų pagrėbstos, padraikos: *Sugrėbk maigūs nuō laūko.*

máigymas dkt. (1)

1. → maigyti 1: *Jōs nėrimą išdavė ākys ir šaliko kutų máigymas. Ruōšiant salatās reikėtu vėngti jų máigymo. Lėtas, gilūs ir ilgalaikis máigymas sumāžina raumenų tonusą, nuramina.*
2. → maigyti 2: *Mygtūkų [klavišų] máigymas.*
3. → maigyti 4: *Baisūs stūmdymas, máigymas (autobusė). | sng.: Rytaiš į darbą einū pėsčią – nepakenčių žmonių máigymosi pilnuosė troleibūsuose.*

máigyti, máigo, máigė vksm.

1. (kà, kuo, su kuo, tarp ko, kam) gniaužyti, glamžyti, lamdyti (pirštais, rankomis, letenomis): *Kepūrę máigyti rañkomis [tarp rañkų]. Vyriškis susimāstęs máigė pirštais cigarėtę. Gydytojas máigė mán šonus, máigė nūgarą, bėt ligōs nerādo. Kačiukas pāstveria minkštą žaisliūką ir muřkdamas máigo jį (sū) nagūčiais.*
2. (kà) ne kartą, dažnai mygti, spausti (ppr. pirštais); sin. spaudyti: *Nusibodo tik máigyti fotoaparato mygtūką, nōriu, kàd nuotraukos būtų mėniškos. Reikia mókytis skañbinti, o nē pianino klavišūs máigyti. Aš įprātęs máigyti pultėlį, kuriamė yra dū mygtūkai iš šonų. Brólis per dienų dienās máigo kompiūterio klaviatūrą.*
3. (kà, kuo, su kuo) grūsti, trinti: *Būlves máigyti púode (sū) grūstukū (kul.).*
4. (kà) šnek. grūdantis, stumdantis, užgriūvant ar pan. varginti, kamuoti; sin. niurkyti: *Maži*

mėgdavome „slėgti sūrį“ – aūt vieno visi sugriūva ir máigo jį. | sngr. (kame, ant ko): Žmónės máigosi pilnamè autobusè [eilèsè, tuŗguje]. Vaikai máigosi aūt šièno.

maigytūvas dkt. (2)

1. prietaisas šutintoms daržovèms, šakniavaisiams maigyti: *Bùlvių maigytūvas*.
2. pašarų ruošimo mašina arba agregato dalis šutintiems šakniavaisiams maigyti ir maišyti su kitais pašarais: *Didesniuosè ūkiuose naudója maigytuvùs*.

maĩlius dkt. (2)

1. jaunos ar tik iš ikrų atsiradusios žuvytės: *Lietuvòs ūpès jaũ nebè pirmì mètai pratuŗtinamos lašišų ir šlakių maĩliumi. Maĩliaus pulkèliai pláuķioja seklumosè. Maĩlius yrà daũgelio vandeñs plèšrũnų maĩstas*.
2. šnek. maži vaikai ar jauni, nesubrendę žmonès: *Prisiriņko vakarèlyje maĩliaus, kę čià sù maĩliumi prasidèsi. Pamiņklas mièsto pårke – maĩliaus pamègtà vietà*.
3. šnek. nereikšmingi, nedarantys įtakos žmonès; sin. smulkmè: *Kòl kàs gáudo tik maĩlių (smulkius nusikaltèlius), ryklių nelièčia*.

mainai dkt. dgs. (4)

keitimasis kuo nors ar ko nors: *Savítarpio mainai (ekon.). Prèkių [riņkos] mainai (ekon.). Tiesióginiai [natũriniai] mainai (ekon.). Šilumòs [eneŗgijos] mainai. Mainai švietimo srityjè. Mainų sistemà (ekon.). Mainų sutartis (teis.). Vyriausybės skátina výkdyti abipùsiškai naudĩngus kultũrinius [karinius, mòkslinius, informácijos] mainùs sù ūzsienio šalimùs. Mergáitès mėgsta tarpùsavio mainùs drabužèliais. Internetè pilna žmonių, užsiimančių mainais, pasiũlymų.*

mainaiš prv.

mainant, keičiantis: *Bibliotèkos stėngiasi mainaiš įsigyti knỹgų. Daũgelis rėmėjų nenóri ko nòrs gáuti mainaiš. Jis atidavè jái visą širdį nièko neprásýdamas mainaiš (poez.).*

Máinas dkt. vns. (1)

upė Vokietijoje, dešinysis Reino intakas: *Máinq núolat raĩžo ūpių laivai.*

mainas dkt. vns. (4)

MAINAI: *Padaryķime mainą. Nelýgiu mainù gali pagadinti sántykius.*

maináuti, *maináuja*, *mainávo* vksm.

(kuo) mainyti gudraujant, siekiant pasipelnyti: *Seniaũ tuŗguose maináuti arkliais ir įvairiais daiktais buvo kaip ir įtėisinta.*

mainávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mainauti: *Kàs veŗtėsi mainávimu, tàs keliáudavo iš vienòs vietos į kitą.*

mainėiva dkt. bendr. (1)

menk. mainininkas, mainikautojas: *Mainėivos nè tiktai mainikáudavo, bèt ir pirkdavo árklus. Sù taiš meiliais [tomis meiliomis] mainėivomis geriaũ neprasidėti – apsùks, apgaūs.*

mainikáuti, *mainikáuja*, *mainikávo* vksm.

(kuo) prekiauti, verstis mainais: *Dažniausiai čigónai mainikáudavo arkliais. Dabaŗ, gálima sakýti, mainikáuja paaugliai: siũlo mainýtis ar pirkti madingus dáiktus, paskui jaĩs vèl keičiasi ar pardúoda.*

mainikáutojas, *mainikáutoja* dkt. (1)

žmogus, kuris mainikauja: *Senóvėje Nėmunu keliáudavo medžiótojai, mainikáutojai, prekeiviai. Mainikáutojos tuŗguose mainýdavo įvairiàs prekès, pirkdavo ir pāčios*

mainikāvīmas dkt. ppr. vns. (1)

→ mainikauti: *Mainikāvīmas arkliaīs – ģīprastas čīgōņų užsiēmīmas [vērslas].*

maīnymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → mainyti 1: *Žēmēs sklŷpų maīnymas. Seniaū kai kās vērtēsi arklīū maīnymu. | sng.: Maīnymasis knŷgomis [pāšto ženkliaīs].*

2. → mainyti 2: *Drabūžīų [akiniū] maīnymas. Viētos maīnymas sūkelia nepatogūmų [išgyvēmimū]. Jaunŷstē – vērtŷbių maīnymo mētas.*

3. → mainyti 3: *Šukūosenos maīnymas. | sng.: Spalvū maīnymasis.*

4. → mainyti 4: *Šimīnių maīnymas smulkesniaīs.*

maininiņkas, maininiņkē dkt. (2)

1. žmogus, kuris maino, mėgsta mainyti, keisti: *Tai maininiņkē – kaskaīt sū naujaīs aparadāīs [auskarāīs].*

2. MAINIKAUTOJAS: *Būdavo visāi geraī besiveīčiančīų maininiņkų.*

mainininkāuti, mainininkāuja, mainininkāvo vksm.

(kuo) MAINIKAUTI: *Mainininkāudavo medīena, šienū, arkliaīs, ģvairiomīs prēkēmīs.*

mainŷti, maīno, maīnē vksm.

1. (kā, ģ kā, kuo, su kuo) atiduoti savo ir ģ tā vietā gauti kito daiktā: *Pirkliaī sava prekēs maīnē ģ ģiņtarq, mēdų, kāilius. Mainŷkim rašīkliais. Pats tuōs pinigus rinkaū, mainiaū sū taīs, kuriē juōs kolekcionūoja. | sng. (kuo, su kuo): Mainaūsi sū draugū kompiuterīniais žaidīmais. Rinkā yrā tokiā sistemā, kuri lēidžia žmonēms mainŷtis tarpūsavyje prēkēmīs ir paslaugomīs. Mainŷkimēs knŷgomis. Gāl maīnomēs laikrodžiais?*

2. (kā) vienā keisti kitu (ppr. tos pat rūšies daiktu): *Mergīnos kasdiēn maīno drabužiūs.*

3. (kā) daryti kitoniška; sin. keisti: *Mainŷti baīsq [šukūosenq]. | sng.: Maīnosi ōras [baīsas]. Mādos šiaīs laikāīs greītai maīnosi. Vaizdaī prō maīšinos lāngq maīnēsi.*

4. (kā, ģ kā) stambesnius pinigus keisti smulkesniais arba vienā valiutā kita: *Reikēs mainŷti pinigus, nebeturiū smulkiū. Aī čia maīno litūs ģ eurūs?*

♦ **kāilŷ mainŷti** menk. keisti pažiūras: *Nepaliāju stebētis, kaip ši žurnalistē sūgeba kāilŷ mainŷti: tuōj pērbēga teī, kuī užuōdzia pinigēlŷ aī reītingq. Žīedus mainŷti* registruoti santuokā; sin. tuoktis: *Manaū, kād geriaūsia žīedus mainŷti sulāukus dvīdešimt aštuoneriū aī trīsdešimt mētų.*

mainŷtojas, mainŷtoja dkt. (1)

žmogus, kuris maino, keičia pinigus, valiutā; sin. keitējas: *Pinigū [valiūtos] mainŷtojas.*

Mairōniai dkt. dgs. (1)

kaimas Kelmēs rajono savivaldybėje: *Saudiniņkų kāimas pērvadintas Mairōniais tūkstantis devyni šimtaī dvīdešimt septintaīs mētais tuō metū gyvēmusio poēto Mairōnio garbei.*

mairūnai dkt. dgs. (2)

džiovinti mairūno lapai, vartojami prieskoniams: *Įbeīk žiupsnēlŷ mairūnų. Mairūnais tiņka gārdinti koldūnūs. Aī mėgstate mairūnūs?*

mairūnas dkt. (2)

kvapus prieskoninis, vaistinis augalas smulkiais lapais ir žiedais (ppr. kvapusis mairūnas, *Majorana hortensis*): *Mairūnų aliējus [tēpalas]. Mairūnq leīgva dāuginti vegetatŷviniū būdū, prileīkiant priē žēmēs šakutēs, kuriōs labaī greītai ģsišaknija. Augīnant vazonē aīt palāngēs, kvāpiojo mairūno gālīma turēti visūs metūs.*

maīstas dkt. vns. (4)

tai, kuo mintama: *Kalorīngas [vertīngas, tradīcinis, kāimiškas] maīstas. Kūdikių maīstas. Maīsto*

mėdžiagos [produktai, atsargos, atliekos]. Virti [gaminti, konservuoti] maistą. Aleġgija [išrankumas] maistui. Maisto dažai [priedai, papildai, pakaitalai]. Dirvožemį maisto mėdžiagomis pratuřtina augalų liėkanos, tręšos, krituliai. Ji apsinuođijo sugėdusiu maistū. Pageidautina, kàd maistė būtų pakaĩkamai vitamĩnų ir minerālinių drũskų.

maistėlis dkt. vns. (2)

maistas, skirtas maži ar mielai būtybei ar padarui: *Įs sausų mišinių gamina maistėlį kūdikiams. Mūs tėvai mažus augino nė pirktiniū maisteliū, o mótinos pienu. Sàvo katytę šeriū jės mėgstamu maisteliū.*

maistingai prv.

→ maistingas: *Lietuviai mėgsta sóciai, maistingai užkiřsti.*

maistingas, maistinga bdv. (1)

turintis daug vertingų organizmui medžiagų, gausus maisto: *Maistingas valġis [produktas, pašaras]. | aukšt.: Prótėvių maistas buvo įvairėsnis ir maistingėsnis, negū liġi šiōl manýta. | aukšč.: Sojà yrà vėnas maistingiáusių ir naudingiáusių augalų. | įvr.: Organizmas kasdiėn turi gáuti maistingųjų mėdžiagų.*

maistingumas dkt. ppr. vns. (2)

→ maistingas: *Dúonos [grūdų, pašarų] maistingumas. Pupėlės maistingumū prilýgsta mėšai.*

maistininkas, maistininkė dkt. (1)

1. žmogus, kuris rūpinasi maisto reikalais, maisto tiekėjas: *Žygyje maistininkės pãreigos buvo patikėtos mán. Maistininkas produktus išdalindavo pō lýgiai, juōs mės nešiōdavomės kuprinėse.*
2. maisto pramonės tarnautojas ar darbininkas: *Kauno aukštesnioji maisto prãmonės mokyklà maistininkus reġgia nuō tūkstantis devyni šimtai penkiasdešimt trečių mėtų.*

maistinis, maistinė bdv. (2), **maistinis, maistinė** (1)

1. skirtas maitintis: *Maistinė druskà. Sùperkame maistinės (ne pašarines) bũlves.*
2. susijęs su maistu, būdingas maistui: *Maistinės mėdžiagos. Vynas išsáugo vaišių ir úogų maistinės ir vãistines savýbes.*
3. skirtas maistui laikyti, transportuoti ir pan.: *Įs maistinės skardōs dãromos dėžutės maistui laikyti. Vanduo iš grėžinio tēka stōru maistiniū vamzdžiū.*

maistmilčiai dkt. dgs. (1)

iš maisto atliekų pagaminti miltai gyvuliams ir paukščiams šerti: *Maistmilčiais šėriamos vištos. • plg. kaulamilčiai, kraujamilčiai.*

maisto kortėlė

dokumentas, pagal kurį per karą ar sunkmečiu būdavo duodama nustatyta maisto norma: *Pĩrmojo ir Aũtrojo pasaulinio kãro mėtais gyvėntojai sū maisto kortėlėmis galėdavo pirkti [gáuti] tik labai mažus produktų kiekiūs. Kãro pabėgėliams pradėtos dalýti maisto kortėlės.*

maisto priedas

medžiaga, nevartojama kaip atskiras maisto produktas ar tipinė jo sudedamoji dalis, tačiau dedama į maisto produktą dėl technologinių tikslų (gamybos, perdirbimo, apdorojimo, pakavimo, gabenimo ar laikymo) ir tampa jo sudėtine dalimi: *Natūralūs maisto priedas. Kai kuriė maisto priedai naudójami nuō senovės, pãvyzdžiui, konservãvimui – áctas, sũdymui – valġomoji druskà. Maisto priedai yrà dažikliai, konservántai, tirštikliai, stingdĩkliai ir kiti. Daūgelį maisto priedų organizmas gerai toleruoja.*

maistpinigiai dkt. dgs. (1)

pinigai, duodami, skiriami maistui: *Vaiķas gáuna septynis eurūs maistpinigių diėnai. Vyriausýbė padidino maistpinigius kariams. Privãlomosios kãro tarnýbos kariams skiriami maistpinigiai už láisvas*

nuo tarnybos dienās, kā jē išleidžiam̃ iš dālino daugiau nei vienai pārai. • plg. dienpinigiai, nakvynpinigiai, kelionpinigiai.

maīšalas dkt. (3^b)

MIŠINYS 1: *Trijų spalvų maīšalas. Jaunuoliai gēria kažkoki maīšalq. Medaūs ir žiedādulkių maīšalu bitės maitina vikšrūs.*

maīšaliēnē dkt. (2)

1. MAIŠALYNĖ 1: *Prieškariniame Kaunē būvo geroka kalbū maīšaliēnē. Čia nē tapýba, o spalvū maīšaliēnē. Vīsq tq maīšaliēnē sukēlē opozicinē pārtija.*

2. MAIŠALYNĖ 2: *Tokia pasidariaū maīšaliēnē, kažiñ, aŗ suvalgýsiu.*

maīšalýnē dkt. (2)

1. sąmyšis, sumaištis, suirutē, maīšalienē: *Netēkē tevū, pókario maīšalýnėje jaūtēmēs kaip bandà bē piemeñs. Prisigērē vaikñnai šokiūs pàvertē maīšalýnē.*

2. šnek. iš įvairių produktų sutaisytas valgis; sin. maīšalienē: *Maišalýnē galétume pavadinti mišrañnē, bigosq aŗ šiupini. Penki ir daugiau ingredieñtų – jaū nē gēras ir sveikas pátiekalas, o maīšalýnē. Tókiq žuviēs ir daržóvių maīšalýnē norésite išpilti į mariàs, o nē válgyti.*

maīšas dkt. (4)

1. iš audinio, popieriaus, plastiko ar kt. medžiagos pagamintas minkštas reikmuo biriams, nedideliems ir pan. daiktams laikyti ar gabenti: *Pilnas [tūščias] maīšas. Tinklinis [vienkartinis, vakuuminis, šiukšlių] maīšas. Subėrti [supilti] į maīšq. Atsarginį lóvos čiūžinį laikau maīšē. Pardúodame sausàs skáldytas málkas maīšuosē. Nenaudójamus maīšus šeimininkē išpláudavo ir sulópydavo. Kàs pirmiaū į maīšq, tàs paskiaū iš maīšo (flk.). Ýlos maīšē nepaslēpsi (neteisybēs, pikto sumanymo ir kt. nepaslēpsi) (flk.) Kaip iš maīšo išliñdo (netikėtai pasirodē).*

2. jame telpantis kiekis: *Pripýlė maīšq rugiū [būlvių, obuoliū]. Pasodínome šeši maīšus būlvių. Pirkaū dū maīšus miltų.*

3. sport. maīšo (1 r.) pavidalo įtaisas: *Bòksa maīšai ir kriáušēs būna įvairiū dýdžiū, aūkščiū ir tipų – pastátomi, pakabinami, reguliúojami, pripučiami ir kitókie. Jégōs maīšai naudójami papildomam pasipriėšinimui sportúojant, síekiant padidinti jégq.*

4. anat. maīšo (1 r.) pavidalo ertmē: *Aortos [gerklēs, stemplēs, trachéjos] maīšas. Vīsqq, kàd ir kq dúotumēte, žiurkėnas keñša į didžiuliūs ódos maīšus už skruostų ir tēpia į lízdq.*

5. prk. bendr. menk. nerangus, nevikrus, storas žmogus; sin. drimba: *Sunkū tokiám maīšui ir pasijūdinti. Kàs tavē tókiq maīšq gāli pakēlti?*

♦ **gandū maīšas** juok. paskalų nešiotojas; sin. gandonešis: *Kóki sýkj paprašýkime gandū maīšo patikslinti informācijq. ýla išliñdo iš maīšo žr. yla. kaip ýla iš maīšo žr. yla. kaip iš kiáuro maīšo* gausiai, daug: *Úkinēs ir politinēs refórmos pýlési kaip iš kiáuro maīšo. Kai kám atródo, kàd valstýbēs biudžeto pinigai býra, kaip iš kiáuro maīšo. juokū maīšas* juokdarys, komikas: *Hùmorq vėrtinantis žmogūs – anaipól nē juokū maīšas. Artimieji jį vadino juokū maīšū. kaip pelū maīšas 1. sakoma apie kur drybsantį, rēpsantį, riogsantį: *Kō drybsai [rēpsai] vīsq diēnq kaip pelū maīšas?! 2.* sakoma apie nerangaus žmogaus griuvimą: *Plūmpt pargriuvo kaip pelū maīšas. 3.* visiškai (girtas): *Girtas kaip pelū maīšas. kaip šlapiū maīšū treñktas* žr. trenkti. **kātē pirkti maīšē** žr. pirkti.*

kiáuras maīšas kas neturi saiko; sin. besotis: *Tàs vaikas tai kiáuras maīšas – keñša ir keñša. Kiáuro maīšo nepripílsi. (flk.). ligū maīšas* dažnai sergantis žmogus: *Merginà tik dvidešimties mētų – vīsiškas ligū maīšas. Buvaū tikras ligū maīšas, o šiandien mėgaujuosi sveikatà ir ramýbe. maīšū mūštas* menko proto, kvailas: *Mátosi, kàd jis maīšū mūštas. Aŗ tū maīšū mūštas, kàd ši taip kalbi?! maīšū treñktas* menko proto, kvailas: *Jis nē kvailýs, tik keistuólis, šiek tiek maīšū treñktas. Ji maīšū trenktà, nesuprañta, kàs čià výksta. miegū maīšas* kas ilgai miega; sin. miegalius: *Áš negaliū prikēlti tō miegū maīšo. Dukrà – tikras miegū maīšas, jėgu nežādinsiu, miegōs iki pietų. pagyrū maīšas* kas giriasi; sin. pagyrūnas: *Íš tō pagyrū maīšo tū niēko nesitikėk. Troškimas tàpti išskirtiniū dāro žmogū tuščiū pagyrū maīšū. pelū maīšas* menk. apsilėidėlis, ištižėlis, nevykėlis: *Nėgi tū tekėsi už tō pelū*

maišo?! Jėi gyvenė sė pelė maišė, nesvajok, kėd kada nėr dvėrė turėsi. **plepalė maišas** daug plepantis žmogus; *sin.* plepys: *Tė kaimėnė tikras plepalė maišas. Tik tokiėm plepalė maišui iř patikėti pėslaptis. tinginio (tinginiė) maišas* didelis, baisus tinginys: *Tetulė tinginio maišas, jėi tik lėvoje skaitėti. Tė tikras tinginiė maišas – tik gulė iř vėlgai. Jė vis neraėda laėko tvėrai nudažėti, kė padarėsi, kėd tėks tinginiė maišas.*

maišatis, *maišatiė dkt. mot.* (3^b)

sumiřimas, sėmyřis, suirutė: *Peř susirinkėmq kilė maišatis. Neblaivė jaunuolė sėlėje sukėlė maiřati.* *Renginyje išvėngta maiřatiė.*

maiřelis dkt. (2)

1. nedidelis iš audinio, popieriaus, plastiko ar kt. medžiagos padarytas maiřas: *Keřimo maiřelis. Dėlkių siurblys sė daugkartiniė maiřeliė. Susidėkite prekė ĩ maiřelė. Arbėtzolių pėrcijos sufasėotos ĩ mařus maiřeliė. Parduotėvėse apmėkestinus ĩtin lengvė plėstiko maiřeliė, prekybinikai pėtys sprėř, kuř panaudėti sėrinktas lėřas.* • *plg.* krepřelis.

2. tokiam maiře telpantis kiekis: *Cėkraus [kruopy, saldainių] maiřelis.*

3. *anat.* pėslėlė ar maiřelio (1 r.) pavidalo eirtmė: *Alveolėnis maiřelis. Āřarų [plėuko, dantiė, gėrklų] maiřelis. Staigė sulėsus nukėra odo maiřeliai.*

Mėiřiagala dkt. vns. (1)

miestelis Vilniaus rajono savivaldybėje: *Mėiřiagalos piliėkalnis. Mėiřiagalos řvenėėiasios Mergėlė Marijos Ēmėmo ĩ daėgų bařnėėia. Mėiřiagalos gyvėnvietė yrė laba ĩ senė, ĩ minėmė XIII amřiaus Prėsijos krėnikose. Prė Mėiřiagalė eina Vilniaus–Pėnevėžio automobilių magistrėlė.*

maiřiagaliėtis, maiřiagaliėtė dkt. (2)

Maiřiagaloje ar jos apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilėř žmogus: *Maiřiagaliėėiams moksleėvėiams sėkėsi futbolo varžėbose. Mėiřiagalos tradėcėnių amatų centrė maiřiagaliėėiai mėkėsi riřti verbė. Maiřiagaliėėius aplėnkė Lėnkėijos prezidėntas, atvėkėř privataė vizito ĩ Mėiřiagalė.*

maiřėklė dkt. (2)

įrenginys ar aparatas vienai ar kelioms medžiagoms tolygiai sumaiřyti; *sin.* maiřytuvas: *Elektrėnė [raėkinė] betėno [skėdėnio] maiřėklė. Betėnas [cemeėntas] maiřomas maiřėklė. Profesionalėos teřlėos maiřėklė yrė skėrtos greėtai iř efektyviai išmaiřėti įvairių teřlė. Trėřų maiřėklė bėna elektrėnė ar bė mechėninė, kabėnamos priė trėktorėaus.* • *plg.* maiřiklis.

maiřiklis dkt. (2)

1. įrankis ar mařinos įtaisas medžiagai ar kelioms medžiagoms tolygiai sumaiřyti: *Mechėnėnis [hidrėulinė, pneumėtinė] maiřiklis. Dařų [ėro] maiřiklis. Mechėnėnis maiřiklis maiřo mentėlėmis, sraėgtais, sparnėliais ar kitės fėrmos jėdanėiomis dalėmis.* • *plg.* maiřėklė.

2. įtaisas, sumaiřantis iš skirtingų řaltėnių ĩ jė patenkanėius signalus: *Garsų [garsėnių signėlų] maiřiklis.*

maiřymas dkt. (1)

1. → maiřyti 1: *Betėno maiřymas. Pėno maiřymo mechėnėzmas ganė pėprastas.*

2. → maiřyti 2: *Sutarkėoto sėrio maiřymas sė druskė. řilto iř řalto pėno maiřymas pablėgina jė kokėbė. Kvepalų maiřymas nėrė gera ĩ. | sngr.: Tautų [rėsių, kultėrų] maiřymasis. Tradėcijų iř paproėėių maiřymasis. Ēro mėsių maiřymasis yrė pagrėndėnė rėkė susidėrymo prieřastė. Bėėių vežiėjėmas ĩ medėngas vietės skėtina bėėių maiřymasi iř ėrkių plėtinėmq.*

3. → maiřyti 3: *Pařarų maiřymo řranga.*

4. → maiřyti 4: *Teřlėos maiřymo iėdas. Teřlėos maiřymas, mėnkymas, ĩdaro paruořimas.*

5. → maiřyti 5: *Kėrtų maiřymas.*

6. → maiřyti 6: *Gramėtėnių fėrmų maiřymas.*

7. duonos tešla ar įmaišyta ir užraugta duona: *Saldžiārūgštis (dúonos) maišymas. Uždengtą maišymą paliēka šiltaĩ pēř nāktĩ. Moteriškē įmaišē rūgą ģ dúonos maišymą.*

maišinis, maišinė bdv. (2), **maišinis, maišinė** (1)

skirtas maišams: *Maišinis áudeklas. Maišiniūs áudinius paprastā áusdavo iš pakulĩ, dabař juōs gamĩna dár ir iš džiuto beĩ sintetinio plúošto siulũ. Maišinė mēdziaga tiēka prideņgti áugalus nuō ryškiōs pavasarinēs sáulēs. Iš maišinės mēdziagos siūva burēs.*

maišytas, maišyta bdv. (1)

negrynas, mišrus, mišrũnũ tipo: *Maišytas kōliũ veĩslēs šuō. Maišytas gyvulỹs – taĩ jaũ nē veĩslinis. Sukeřgus joramũjũ veĩslēs kumēľ sũ ristũnũ, ģ atsivestũ maišytą kumeliũką – mišrũną. Kačiũkai kilę iš grynaveĩslēs pēřsũ katēs ir maišyto kātino. Dēľ rāsiũ maišymosi susidārē maišytos europidũ–mongolidũ, europidũ–negridũ, mongolidũ–negridũ rāsēs.*

maišyti, maišo, maišē vksm.

1. (ką, kuo, su kuo, kame) sukti, plakti, vartyti (skystį, tirščius, biralus ir pan.): *Asfálto maišomieji įrenginiai. Kād neužsidētũ grienē, vėrinamą piēną reĩkia maišyti, ō paskuĩ greĩtai atáušinti. Ketaūs keptũvėje kepamũ produktũ nebũtina dažnai maišyti. Dažytojas kibirēlyje maišo dažũs. (Sũ) žarstekliũ žarijās maišaũ. Smēlis maišomas (sũ) smēlio maišytuvũ. Kōšē nemaišoma prisvỹla. | (ką, kuo, su kuo) judinti, sukti įrankĩ inde: *Maišyti pũodą [kātĩľ] (sũ) sámčiu. Kĩto žaidzdà pirštũ maišoma (flk.). | neig. (ko): Niēkad nemaišyk blynams kēpti pakĩlusios tešlōs. | sngr. (ką, kame): Maišykis cũkrũ puodēlyje.**
 2. (ką, su kuo) dēti kartu, jungti ģ vieną: *Maišome šiēną sũ šiaudaĩs ir šēriame gyvulius. Statýboje maišo cemeņtą sũ smēliũ. Pyragēliai bũs kvapnēsni, jēigu vėrsime juōs aliējuje, maišytame sũ lýdytu svėstu. Kalbēdama ģ maišē lietũviškus žodziũs sũ ángliškais (žōdziais). | neig. (ko, su kuo): Dērinkite maišto produktũs – nemaišykite baltymũ sũ ángliavandēniais. | sngr. (su kuo): Poēmoje realybē maišosi sũ fantástika. Šunũ lojĩmas maišesi sũ vištũ kudákinimu. Žmoniũ liũdesỹs maišesi sũ pykčiũ.*
 3. (ką, kam, iš ko) gaminti maistą, ēdalą, jungiant kelis dalykus: *Maišysiu kōšei mišiniĩ iš dviejũ pakēliũ. Maišyk kiaulēms jōvalą.*
 4. (ką) gaminti tešlą: *Šeiminiškē maišo dúoną [pyrāgą, blynũs]. Dúona kepamā iš tešlōs, kuri maišoma iš miltũ, drũskos ir vandeņs. Maišant tēšľą piēną arbā vādenį reĩkia pilti pō trupũtĩ, plōna srovelē.*
 5. (ką) daryti, kad kas susidētũ atsitiktine tvarka; *sin. pašyti: Maišyti stālo žaidĩmo kortelēs. Maišyk kortās – dár karťą sulōšime vežĩmą.*
 6. (ką, su kuo) nesugebēti atskirti; *sin. painioti: Mũs visadā maišo – mēs panāšũs. Mokỹkloje manē maišydavo sũ brōliũ. Maišaũ kuoįą sũ raudē. Nepatýrę sōdininkai šiās dvĩ aviēčių veislēs maišo. ģis maišo nēt pačių artimiáusių žmoniũ vardũs. | sngr. (kam): Tiē žōdziai mán vis maišosi.*
 7. (kam) trukdyti ką daryti: *Pasitráuk, tũ mán maišaĩ dĩrbti. Nemaišyk mán dainũoti [mēlstis].*
 8. (ką) daryti, kad pakriktũ: *Šōkdamas ģis maišo taktą. | neig. (ko, kame) Nemaišyk tvarkōs čià atējęs.*
 9. (ką) daužyti, gurinti: *Ģirtas ģis dažnai lāngus maišo.*
 10. sngr. (ko, tarp ko, kame) rodytis, sukinētis: *Ir ģis teĩ tarp žmoniũ maišesi. Miniojē maišesi ir kelĩ policininkai. Tarp suáugusiųjų maišesi kēletas vaikũ. Tarp balaņdziũ maišesi žvėrbliũ. | (tarp ko, kame, ko) atsitiktinai bũti; sin. pasitaikyti: Avižosē kuř ne kuř maišosi viēnas kĩtas vikis. Paausiuosē jaũ maišesi ir žilũ plaukũ.*
 11. sngr. (kam, ant ko, po kuo) painiotis, kliũti: *Skubũ, nespėju, dár čià tās šuō pō kójomis maišosi. Maišaĩsi, vaikēli, mán aĩt tāko, trukdai žolę pjáuti.*
 12. sngr. (ĩ ká) lĩsti trukdant; *sin. kištis: Ģimĩnēs maišosi ģ mũsũ reĩkalus.*
 13. sngr. (kam) eiti iš proto, mišti protui: *Žmogũs ēmē kėek maišytis. Mán galvā maišosi. | beasm. (kam): Jám trupũtĩ maišosi.*
- ♦ **dangũs sũ žemē maišosi** žr. dangus. **galvojē maišosi** (kam, iš ko, nuo ko) eina iš proto: *Jám jaũ galvojē maišosi iš tō skaũsmo. Gál táu galvojē maišosi?! Mán galvojē maišosi nuō mōksľũ. maišyti kortās* jaukti, ardyti planus: *Pėrmainingi oraĩ maišo kortās ir automobiliũ sėrvisams, ir vairuotojams. Krepšinio lýgos debutántai maišo kortās sėnbuviams. prōtas maišosi* žr. protas. **sũ dumblais**

maišyti (ka) šmeižti, koneveikti: *Šiañdien jį kėlia į padanges tie, kuriė dár vākar maišė sù dumblais. sù purvais maišyti* (ka) labai plūsti, keikti, koneveikti: *Klausiaūsi, kaip jiė maišo sù purvais mūsų valdžią. sù žemė maišyti* (ka) šmeižti, koneveikti: *Kaĩ supyksta, jĩ visūs sù žemė maišo. Laikù negāvė algų darbúotojai direktorių sù žemė maišė.*

maišytojas, maišytoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris ką maišo (1 r.): *Dažų maišytojas. Įmonei reikalingi betono maišytojai. Nuō kātilo pakurōs besivežžianti ugniēs šilumà kōšės maišytojus veřtė gerai paprakaituoti.*
2. žmogus, kuris ką maišo (3 r.): *Kokteilių maišytojas.*
3. žmogus, kuris ką maišo (4 r.): *Tešlōs [dūonos, pyrāgo] maišytoja.*
4. žmogus, kuris ką maišo (5 r.): *Kōrtų maišytojas.*

maišytūvas dkt. (2), **maišytūvas** (1)

įrenginys ar aparatas vienai ar kelioms medžiagoms tolygiai sumaišyti; **sin.** maišyklė: *Elektrinis [mechāninis] maišytūvas. Betono [smėlio] maišytūvas. Būgninis asfaltbetonio maišytūvas. Svirtinis vandeñs maišytūvas. Virtuvės [voniōs] vandeñs maišytūvas. Maišto produktų maišytūvai. Rañninis [elektrinis] maišytūvas padēs pasigaminti puikią sriubą, tyrėlę ar kokteilį peř kėletą sekundžių. Dūjinis variklis turi dūjų ir ōro maišytuvą.*

maištas dkt. (2, 4)

1. gaivališkas sukilimas, ginkluotas pasipriešinimas: *Maištą sukėlti [numalšinti, nuslopinti]. Kariuomenės daliniuose kilo maištai. XIX amžiuje Lietuvos maištuose prieš valdžią dalyvavo daugiau valstiečių neį bajorų.*
2. nepasitenkinimas, protestas: *Studeñtų maištai. Pártijoje kilo maištas prieš kùriamą koaliciją. Ekonōminis streikas gāli virsti politiniu maištu. Kokià jaunystė nesizavi maištu? Peř maištus šaliēs kalėjimuose žuvo aštuoni kaliniai.*

maištauti, maištauja, maištavo vksm.

1. (prieš ką) kelti maištą (1 r.): *XIX amžiuje valstiečiai rojalistai maištavo, siekė atkurti Prancūzijoje monārchiją.*
2. (prieš ką, dėl ko) reikšti nepasitenkinimą; **sin.** priešgyniauti: *Rūdninkų poligonė maištavo migrántai. Neblāvūs jaunuōlis maištavo prieš policininkus. Kō tū maištauji prieš tėvą [vyrėsnį]? Gimnazistai maištauja dėl prėvolės kasdiėn dėvėti mokýklinę unifōrmą.*

maištavimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maištauti 1: *Šiā grupėlė cāro kareiviai gaudė dėl maištavimų prieš valdžią.*
2. → maištauti 2: *Maištavimo kupinĩ paauglystės mėtai. Jaunātvišku maištavimu dažniāusiai siekiama pripažinimo. Futbolo klūbo prezideñtas žaidėjams už maištavimą skýrė baudàs.*

maištingai prv.

→ maištingas 1: *Maištingai prabilti [kalbėti, rašyti, veikti]. Būvome maištingai nusiteikę prieš naujį vadovą. Devyniolikmėtė gyvėno pašėlusiai, maištingai ir niėkuo nesirūpino.*

maištingas, maištinga bdv. (1)

1. linkęs maištauti: *Maištingas mąstýtojas. Maištinga mėnininko natūra [asmenybė]. Maištinga bendruomenė. Esù maištingos siėlos. Valdžią siekia nuraminti maištingos regionūs.*
2. kupinas maišto, kuriuo reiškiamas maištavimas: *Maištingi žōdziai [pōsmai]. Maištinga kūryba. Āktorė pāsakojo apie maištingą paauglystę ir sántykius sù mamà.*

maištingumas dkt. ppr. vns. (2)

1. → maištingas 1: *Eurōpos kultūroje Prometėjas – maištingumo siñbolis. Jaunimas visais laikais pasižymėjo maištingumu. Pasvarstýkime, ar mōterų maištingumas skiriasi nuō vyrų?*
2. → maištingas 2: *Konceptualaūs mėno maištingumas. Žaviuosi rōko mūzikos maištingumu.*

maištininkas, maištininkė dkt. (1)

1. kas kelia maištą (1 r.), yra maišto dalyvis: *Trámdyti [nuginklúoti, reñti] maištininkus. Kariúomenės susirémimai [mũšiai] sù maištininkais.*

2. kas nuolat maištauja, priešgyniauja: *Maištininkas individualistas. Diskùsija apie muzikinės scènos maištininkus. Ròko daininiñkas visà gyvènimà buvo maištininkas. Maištininkus dažnai laiko išsišókèliais. Maištininkas iš esmės yra laisvas žmogùs.*

maišuotis dkt. (2)

nedidelis naktinis drugys, kurio vikšrai gyvena maišeliuose iš kerpių, augalų dalių ir kitų aplinkoje rastų medžiagų: *Juodàsis maišuotis (Canephora hirsuta). Beržinis maišuotis (Sterrhopterix fusca). Lietuvojè gyvèna apie dvidešimt maišuočių rūšių. Maišuočio maišelis bûna prituirtintas priè akmeñs arba mèdžio. Maišuočiùs dažniausiai gálima pamatýti skraifdančius añkstų rýtà miškè, kai dár tvýro rùkas.*

maità dkt. (4)

nudvésusio ar žuvusio gyvūno mėsa; **sin.** dvėsena, dvėseliena, gaišena: *Aviès [árklio, kárvės] maità. Pasienyje sù Lénkija rastà brakonièrių nušáuto brédžio maità. Añt maitòs tûpia mùsés ir vabalai. Maitų smárvè neatbaido šunų. Maitą sudorója gyvūninių atliekų pèrdirbimo ímonés. Kai trùksta maisto, lãpè miñta ir maità. Maitai neatsispiria lokiai.*

maitéda dkt. bendr. (1)

kas minta maita: *Bè dvėselièna miñtančių hiènų, èsama ir daugiau maitédų žvèrių, žuvų ir vabalų. Klajókliai masàjai mùrusiuosius palièka maitédoms. Žiùrkè dár turéjo jégų gintis ir nubaidýti jà užpúolusius maitédas.*

maitena dkt. (1)

MAITA: *Šuñs [žiùrkés] maitena. Nójš riètè pũvančios maitenos dvókas.*

maitiena dkt. vns. (1)

maitos mėsa: *Maitiena dvókia. Vilkaì tikéjosi palaũkèje ràsti beñt kãsnèlį maitienos.*

maitinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maitinti 1: *Natùralaùs kũdikių maitinimo šaliniñkai. Vièšojo maitinimo [staiga. Kai balañdžių jaunikliù maitintojas yra patinèlis, maitinimo laikótarpiu jò reprodukcijos fùnkcija nutrùksta. | sng.: Saikìngas maitinimasis.*

2. → maitinti 2: *Sutrikusi kraujótaka, smegenų maitinimas.*

3. **tech.** → maitinti 4: *Maitinimas iš tinklo. Mobiliojo telefòno maitinimo elemeñtas. Príetaisų maitinimo šaltiniai.*

maitinti, maitina, maitino vksm.

1. (**kã, kuo, su kuo**) duoti maisto: *Vaĩkà maitinti (tyrelè). Kaip maitini vaikà, ar dár turi (sàvo) píeno? Maitinti (sù) šaukšteliù. Kuò tù maitini výrą, kad jis tóks líesas? | (kã, kuo) išlaikyti, duoti pragyvenimà: Šeimà maitinti. | prk.: Svajònémis dvásių maitinti. Politikai rezidentùs toliaù maitina pažadais, kàd jù atlyginimù kláusimà kada nòrs pèržiùrés. | sngr. (kuo): Krègždés maitinasi lakiódamos. Maitinúosi vegetàriniu maistù.*

2. (**kã**) tiekti maisto medžiagų: *Maitinamasis krèmas. Maitinamoji káukè [klizmà]. Maitinamoji blaudžòs artèrija (anat.). Trãšos maitina žemè. Kraujas maitina smègenis. Maitinamosios mèdžiagos geriaù įsigeria šilumojè.*

3. (**kam, kã**) duoti kam nuryti: *Vaĩkui maitinù óbuolį.*

4. (**kã, iš ko**) **tech.** tiekti veikimui energijà: *Maitinamoji batèrija. Príetaisą maitinti iš akumuliatòriaus.*

maitintojas, maitintoja dkt. (1)

1. kas maitina (1 r.): *Mokiniù maitintojus griežtai tikrins Valstýbinè maisto ir veterinàrijos tarnýba.*

2. kas padeda pelnyti maistą: *Vieniñtelis šeimõs [vaĩko] maitintojas.*

3. kas maitina (2 r.): *Maitintoja žemė [dirvą, girią, jūra]. Karvutė – visõs šeimõs maitintoja. Žirgas nuõ seniáusių laikų yrà žmogaũs draũgas, pagálbininkas ir maitintojas. Smũlkiosios šaknėlės yrà svarbiáusias pasodinto medėlio maitintojos. | prk.: Mõkesčiai – pagrindinis biudžeto maitintojas.*

maitkaulis dkt. (1)

maitos kaulas: *Šuõ parvilko maitkaulį. Užkàsk dvėseną giliaũ, kàd paskuĩ šùnys maitkaulių nenešiotų.*

maitlesis, maitlesė bdv. (1)

maitą lesantis: *Maitlesis paũkštis [kranklỹs, júodvarnis, grĩfas]. Maitlesės várnos. Kai kuriõs valstýbės turi leidimą lėšinti tam tikrų nykstančių ir sáugomų rúšių maitlesius paukščius.*

máitojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maitoti: *Naktinis automobilių [vitriñų, gėlyñų] máitojimas. Romanė áutorius paliėčia skaudžiàs temàs: soviėtinę Lietuvõs okupaciją, trėmimũs, partizanų gáudymą ir jų máitojimą, niũrią paprasto káimo žmogaũs pãdėtį.*

máitoti, máitoja, máitojo vksm.

(kà, kuo) visaip kaip gadinti, daryti bjaurų; sin. žaloti, bjauroti, darkyti: *Máitoti rañkomis gėlę [põpierių]. Máitoti kójomis pátiesalą [kilimėlį]. Máitoja medžiũs šitaip smarkiai genėdami. Nakti nusikalėtėliai máitojo mašinàs. Šuõ båtą [kepūrę] máitoja. Nutrũkęs nuõ grandinės jáutis máitojo viską, kàs pasitáikė. | prk.: Máitoti likimũs.*

máitvabalis dkt. (1)

plokščias platus vabalas, dažniausiai mintantis dvėseliena: *Lietuvojė rãsta devyniõlika máitvabalių rúšių. Vienà rúšis – plėšrũsis máitvabalis (Xylodrepa quadrimaculata) – irãšýta į Lietuvõs raudónąją knýgą. Dalis máitvabalių apgráuzia cukrinių ruñkelių, bũvių, mõrkų dáigus ir lapũs, todėl yrà žalingi.*

máitvanagis dkt. (1)

maita mintantis vanagas: *Máitvanagiai nèt būdami išálkę nemedžiõja gývo grõbio. Visos paũkščių rúšys jau pėri, įskaitant ir máitvanagius.*

máiva dkt. bendr. (1)

šnek. pamaiva: *Tikras máiva! Nesimáivyk kaip kokià máiva!*

máivymasis dkt. sngr. ppr. vns. (1)

→ maivytis: *Demonstratyvũs máivymasis. Nekreĩpk dėmesio į jõ máivymąsi. Nė peř nãgo júodymą nepastebėjau jõs laikýsenoje máivymosi, dirbtinũmo.*

máivytis, máivosi, máivėsi vksm. sngr.

(prieš kà) nenatũraliai elgtis; sin. vaipytis, kraipytis, darkytis: *Kõ [kã] čià máivaisi, sakýk, kõ atėjaĩ? Sėse mėgsta máivytis, kraipytis prieš vėidrodį. Vaĩkas visái neklaũso manės – kai ko nõrs paprasaũ, ignoruoja, žiũri į akis ir máivosi, taĩposi.*

mãjai dkt. dgs. (2)

Centrinės Amerikos indėnų tauta, gyvenanti Meksikoje, Gvatemaloje ir Belize, sukũrusi vieną seniausių civilizacijų Amerikoje, turėjusi hieroglifų raštą ir labai tikslių astronominių kalendorių: *Mãjũ piramidės [daĩlė]. Apie mãjũs ir jų áukštą civilizaciją liũdija išlikę didingi statiniai, sienų tapýba, archeologų radiniai. Mãjũ šveitės sutàpdavo su astronõminiais įvykiais, iš kurių svarbiáusias buvo Venėros pasirõdymas.*

Majãmis dkt. vns. (2)

miestas Jungtinėse Amerikos Valstijose, Floridoje: *Majãmis įsikũres prie Atlãnto vandenýno.*

Majāmyje siaūtē kēletas dideliū uragānų. Majāmio miēstas kasmēt sutrūkia apiē penkis milijonūs turistų.

mājas, mājē dkt. (2)

majų tautos žmogus: *Dabartinis Gvatemālos gyvėntojas, laikantis savē majū, paprastai būna nedidūkas krēsnas rubuilis. Vienamē kapē rasti mājēs sū nefrīto dantimis palaikai.*

majonėzas dkt. ppr. vns. (2)

šaltas padažas iš kiaušinių trynių, aliejaus, acto ir įvairių prieskonių: *Pikantiškas majonėzas. Provāso majonėzas. Majonėzas salōtoms. Pūsryčiams vālgiau kiaušini sū majonezū. Puikų majonėzą gālima pasigaminti namuosē pē kēletą minūčių.*

majōras, majōrē dkt. (2)

1. vyr. vns. sausumos ir karinių oro pajėgų vyresniųjų karininkų laipsnis: *Kariniškas pō penkeriū mētų tarnybos išsitarnāvo majōrą. Lietuvojē nedaūgeliui mōterų yrā suteiktas majōro laipsnis.*

2. tą laipsnį turintis asmuo: *Majōras gāli pretenduoti [būti paūkštintas] į pulkininkus leitenāntus. Štabē susipažinaū sū simpatinga majōrē.*

māk išt.

vartojamas rijimo pojūčiui išreikšti; sin. gurkt: *Skubėdamas kānda sumuštini, māk māk rýja. Māk kqsnį, ir toliaū bārškina kompiūterio klavišūs. • plg. makt.*

makābriškai prv.

→ makabriškas: *Jūsų pasiūlymas skañba makābriškai. Īma lynōti ir kriñta tiřštas rūkas, kuris autobūso žibiñtų nūtviekstas atrōdo jau visai makābriškai.*

makābriškas, makābriška bdv. (1)

baisus, siaubingas: *Makābriški rituālai. Makābriškos scėnos. Filme makābriški personāžai bē pērstojo kėikiasi. Nuožmių susirėmimų apimtuosē miēstuose jau výksta nēt makābriškos procėsijos. Rašýtojo dēmesį patrūkē makābriškos sārgo mirtiēs aplinkybės.*

makadāmija dkt. (1)

1. apvalus, aromatingas, švelnaus skonio riešutas: *Makadāmijos – vienį brangiāusių riešutų pasāulyje. Makadāmijas gālima vālgyti šviežiās ir pakėpintas. Makadāmijos naudōjamos įvairiems deseřtams, pikantiškiems patiekalams ruōšti.*

2. Australijos ir Indonezijos visžalis lėtai augantis medis ar aukštas krūmas, vedantis tokius riešutus (ppr. plačialapē makadamija, *Macadamia integrifolia*): *Makadāmijoms reikia ypatingo klimato – daūg šilumōs ir pakañkamai drėgmės. Makadāmijų gālima aptikti Brazilijoje, Pietų Āfrikoje ir pietinėje JAV dalyjē. Kelių rūšių makadāmijos atōgrąžų ir paatōgrąžių kraštuosē auginamos dekoratýviniuose želdýnuose.*

makakà dkt. (2)

maža, judri šunbeždžionė (*Macaca*): *Juodōji [kalninė] makakà. Gyvūnų mylėtojai makakàs nėtgi augina namiē kartū sū vaikais. Makākoms patiñka žaišti ir išdykauti.*

makalái išt.

1. vartojamas greito ar smarkaus maišymo įspūdžiui pavaizduoti: *Makalái dažūs ir dāžo lāngq. Makalái blýnams tēšlq – ir kepū.*

2. ppr. kartojant vartojamas mojavimo, maskatavimo ir pan. įspūdžiui pavaizduoti: *Vežū rytē vaikūs į mokýklq, policininkas makalái makalái lazdelē prieš manē – dokumeñtų patikrinimas. Šuniūkas úodega makalái makalái į sōnus. Kūdikiš gūli añt nūgaros, kojýtėmis makalái makalái.*

3. menk. vartojamas nerangaus, negražaus judesio įspūdžiui pavaizduoti: *Kai visūs šōkio žingsniūs išmókau, tai viskas geraį, o iki tōl – makalái makalái kaip kvailėlē.*

4. vartojamas plepėjimui išreikšti: *Susėdę moteriškės liežuviais tik makalai makalai.*

5. vartojamas ko nors greitam darymui išreikšti: *Nuvažiavau į miestą, apsisukau ir makalai makalai grįžau tą pačią dieną.*

makalainė dkt. (2) šnek.

1. skysta košė ar sriuba: *Tokiūs makalainės išvirė, ką gali valgyti?! Šitokia makalainė nepasisótinsi.*

2. bendr. nerimtas žmogus, pliuškis: *Tikras makalainė: pažadėjo – neatėjo, pasakė – nepadarė. Tūs makalainės daugiau nekviesime.*

mākalas dkt. bendr. (3^b) šnek.

1. skubiai, neapgalvotai ką dirbantis žmogus: *Mākalo dārbas niēkam veřtas [neveřtas]. Pasañdė tókį mākalą mālkoms kapóti – vīsą savaitę kelias pliauskās skaldė.*

2. nerimtas, plepus žmogus: *Āš jā nepasitikiu tókia mākalu.*

makalāvimas dkt. ppr. vns. (1), **mākalavimas** (1)

1. → makaluoti 1: *Makalāvimas šaukštu.*

2. → makaluoti 2: *Makalāvimas rañkomis.*

3. → makaluoti 4: *Jūs makalāvimo negalì suprasti.*

makaliēnė dkt. (2)

1. MAKALYNĖ 1: *Kiemė tokiā makaliēnė – išbristi nejmānoma.*

2. MAKALYNĖ 2: *Namiškiamas gali ir makaliēnės pasiūlyti, bėt nē svėčiui.*

3. MAKALYNĖ 3: *Kās sukėlė peř pėrtrauką šitokią makaliēnę? Pō tėvų susirinkimo klāsėje kilo tokiā makaliēnė, kād āuklėtojai tēko nēt dirėktorių kviēstis. | prk.: Geraì, jei pavýksta išvėngti minėių ir jausmų makaliēnės.*

makalýnė dkt. (2) šnek.

1. skystas purvas, dumblas; sin. makalienė: *Lietūs palijo, ir pasidārė didelė makalýnė. Makalýnėje kliņpo nēt ir visureigiai. Vařgšas arklýs negalėjo išteņpti vežimo iš makalýnės.*

2. prastas, visko primaišytas valgis; sin. makalienė: *Čiā nē bulviēnė, ō kažkokiā makalýnė. Patì ir srėbk tą makalýnę, kō mums kiši?!*

3. sąmyšis, maišatis, netvarka: *Namuosė peř tą remònto [krāustymosi] makalýnę niēko negalì rasti. Didmiestis jām pasiródė prāgariška žmonių, mašinų ir nesiliāujančio triukšmo makalýnė.*

makaluóti, makaluója, makalāvo vksm., **mākaluóti**, mākaluója, mākalavo

1. (ką, po ką, kuo, kame) smarkiai maišyti; sin. plakti: *Kō makaluóji tą sriubą? Močiūtė taip makaluója šaukšteliu puodėlyje, kād kavā sūkuriúoja. Berniukas ilgaì makalāvo rankā pō drumžliną vāndenį, bėt ežerė pāmesto rākto taip ir nerādo.*

2. (kuo) maskatuoti, mosuoti, mojuoti: *Botagū [uodega] makaluóti. Nemókantys plaukti kapanójasi rañkomis, makaluója kójomis, mėgina išsilaikýti vandenyjė. Jūk gālima iškėlti būrę, kād nereikėtų įnirtingai makaluóti irklais. Mažylis labaì neramūs, vīs spārdosi, makaluója kojýtėmis.*

3. skubant, prastai ką daryti: *Duktė virtuvėje tik makaluója, ō nē pādeda ruóšti valgi.*

4. greitai, neaiškiai kalbėti: *Tū taip makaluóji, kād negaliu suprasti, ką sakai.*

5. smarkiai eiti, nuolat vaikščioti ar važiuoti: *Kaimýnė vėl makaluója prō mūsų nāmą. Kō tū į tą Kauną vīs makaluóji?*

♦ **liežuviū makaluóti** plepėti, pliaukšti, taukšti: *Ař nenustosi liežuviū makalāvęs?! Kai kuriē laidōs dalýviai taip liežuviū makaluója, kād nemalonū klausýtis.*

makarenà dkt. vns. (2)

ispanų kilmės laisvų, gan įmantrių judesių kolektyvinis šokis: *Makarenà – labaì nuotaikingas, temperamentingas šokis. Makareną mėgsta šókti ir suāugusieji, ir vaikai. | jo muzika: Peř rādiją dažnai girdžiū skāmbant makareną.*

makarōnai dkt. dgs. (2), **makarōnai** (2)

valgis iš makaronų: *Mėgstu makaronus su sūriu [sviestu, pādažu]. Pietums dažnai gaminu makaronus su fāršu ir daržovėmis.*

makarōnas dkt. (2), **makarōnas** (2)

vamzdelio, lakštelio, kriauklelės, kaspinėlio ar kitokio pavidalo nedidelis džiovintas tešlos gaminys: *Naminiai makarōnai. Nupirk lākštinių makarōnų. Brāškę [ūogą] aīt tōrto gālīma prīsmēgti plōnu makarōnū. Pietums vālgēme stirnīenos kepsniūs su makarōnais.*

makaronybė dkt. (1)

MAKARONIZMAS: *Tēkstas prikāšiotas makaronybū. Kokia nōrs makaronybė – lenkybė, rusybė, anglybė – tikriāusiai sėkiama šauniaū atrōdyti.*

makarōniškai prv., **makarōniškai**

→ makaroniškas: *Makarōniškai daugiau šnėkama, nei rāšoma.*

makarōniškas, makarōniška bdv. (1), **makarōniškas, makarōniška** (1)

turintis makaronizmą: *Makarōniška kalbā. | įvt.: Makarōniškasis stilius pasižymi svetimybū gausā, ī tēkstą įpinama frāzų ir sakinių svėtima kalbā.*

makaronizmas dkt. (2)

kitos kalbos žodis ar posakis, nepakeista forma įterptas į šnekamąją arba rašomąją kalbą; **sin.** makaronybė: *Žmōnės, kuriē daugiau grīžę iš užsienio, sąmoningai [nesąmoningai] vartōja angliškų, ispāniškų, rūsiskų ir kitōkių makaronizmų. Dramatūrgas savo pjēsėse mėistriškai vartōjo įvairiūs makaronizmus.*

makarūnas dkt. (2)

sausainis iš migdolų miltų, kiaušinių baltymų ir cukraus: *Makarūnai pradėti kėpti Itālijoje, tačiau netrūkus pasiekė Prancūziją, užkariavo jōs konditeriū širdis ir tāpo šios šaliēs simboliu. Nōrint iškėpti skaniūs makarūnus, reikia kokybiškų ingredieētų. Tradiciniai prancūziški vaniliniai makarūnai pėrtepami įdaru iš šokolādo ir grietinėlės.*

makarūoti, makarūoja, makarāvo, **màkaruoti**, màkaruoja, màkaravo vksm. (kuo, su kuo, po ką)

1. MAKALUOTI 1: *Vaikas visas šlāpias makarūoja (sū) lazdā pō bālq. Mōteris šaukštu makarūoja pō pūodq.*

2. MATARUOTI 2: *Pakrūmėje arkliai makarūoja galvomis – baīdo ūodus.*

makāsijimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → makasyti 1: *Prisimenu mūsų makāsijimą ī mokyklq.*

2. → makasyti 2: *Pō tōkio arkliū makāsijimo stadione nebūs kq vėikti.*

makāsyti, makāsija, makāsijo vksm. žem.

1. (į ką) per purvynus bristi; **sin.** klampoti: *Makāsijome ī mokyklq lietui pliaūpiant.*

2. (ką) klampojant trypti, mindyti: *Pasėlius galvijai [kārōs] makāsija.*

makaūlė dkt. (2)

menk. GALVA 1: *Susitrenkiau makaūlę. Kād vōžē ī makaūlę! Tās niėkšas dāvė šūniui ākmeniu pėr makaūlę. Galvōti reikia savo makaūlė.*

♦ **kietà makaūlė** apie protingą, gudrų žmogų: *Jō taip lengvai nepaiūsi, kietà makaūlė. makaūlė apsisūko* neteko orientacijos: *Išėjo močūtė grybāuti, makaūlė apsisūko ir negrīžo namō pārq. tuščià makaūlė* apie nemokytą, neišmanantį, tamsų žmogų: *Tuščià makaūlė nēt nesuprāto, kās atsitiko.*

makedònai dkt. dgs. (2)

1. tauta, gyvenanti Šiaurės Makedonijoje, kalbanti viena pietų slavų kalbų: *Makedonų kalbà. Makedonai savo šalį pavadino Šiaurės Makedonijos Respublika.*

2. Balkanuose gyvenusi indoeuropiečių tauta: *Mānoma, kàd makedonai bŭvo artimì graikams: tikėtina, kàd kalbėjo gimininga kalbà, gárbino tuos pačius dievùs. Makedonų karaliai bŭvo Filipas ir jò sūnùs Aleksándras Makedoniētis.*

makedònas, makedònė dkt. (2)

1. makedonų (1 r.) tautos žmogus: *Mūsų krėpšininkams nebŭvo lengvà kovà prieš makedonùs. Vilniētės tinklinio veterānės sutriuškino čià atvŭkusias makedonès.*

2. buvusios Makedonijos istorinės srities gyventojas: *Tiesioginių makedonų palikuonių neliko, nès dalis jų sugraikėjo, kitì sumišo sù iš šiaurės atėjusiais slávais.*

Makedonija dkt. vns. (1)

1. istorinė sritis Balkanų pusiasalyje, dabar priklausanti Graikijai, Šiaurės Makedonijai ir Bulgarijai: *XIV amžiaus antroje púsėje Makedoniją užvaldė Osmānų impèrija.*

2. senovės valstybė Balkanų pusiasalyje, į šiaurę nuo Graikijos: *Aukštutinė [Žemutinė] Makedonija. Makedonijos gamtòs ištekliai bŭvo gausesnì negù Graikijoje. Aleksándras Makedoniētis išplėtė Makedonijos teritoriją iki Indijos rytuosè ir Egipto pietuosè.*

makedoniškai prv.

→ makedoniškas 3: *Laisvai kalbù makedoniškai. Bròlis kurį laiką dirbo Skòpjėje, teñ igijo draugų, nèt pramòko makedoniškai.*

makedoniškas, makedoniška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis makedonams (1 r.), jų kultūrai ar Šiaurės Makedonijai: *Makedoniška mŭzika.*

2. Šiaurės Makedonijoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Makedoniškas vŭnas. Makedoniškos salòtos.*

3. makedonų kalbòs, makedonų kalba parašytas, sukurtas, skelbiamas, transliuojamas ir pan.: *Makedoniški ūžrašai.*

Makeñzis dkt. vns. (2)

upė Kanados šiaurės vakaruose, įtekanti į Boforto jūrą: *Makeñzio ūpė yrà patì didžiausia Kanadoje. Ūpių transpòrtas Makenziù imānomas tik trumpūtės vāsaros metù, kitù laikù ūpė bŭna sukáustyta lėdo. Makeñzyje yrà daŭg salų.*

makėtas dkt. (2)

1. kokio daikto sumažinto dydžio išorės modelis: *Kartòninis Valdòvų rŭmų [universitèto, miestèlio] makėtas. Nacionāliniame muziejuje bŭvo eksponuojamas didžiausias kada nòrs sukurtas Žālgirio mŭšio makėtas. Vaikai iš pòpieriaus, plastilino, žolių gamina įvairiáusių daiktų maketùs.*

2. parengiamasis (prieš spausdinant tiražą) knygos, laikraščio ar žurnalo pavyzdys: *Lėidinio makėtą atspáudžia pòpieriuje arbà specialiojè plėvėlėje. Maketù siėkiama paródyti, kòks bŭs galutinis prodŭktas. Patikrinkite, ar maketè neliko jokių klaidų. Kartais pagamina nèt kelis maketùs – pasiriñkti.*

maketāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maketuoti: *Maketāvimo darbai [káinos]. Atliėkant lėidinio maketāvimą, tèkstai sujungiami sù iliustrācijomis.*

maketuoti, maketuoja, maketavo vksm. (kà, kuo)

1. (kà, kuo) daryti maketą (2 r.): *Ar jau maketuoiate laikraštį [žurnalą, knygą]? Šiandieną spaūdinius maketuoja kompiuterinės leidýbos progrāmos [progrāmomis].*

2. (ka) vaizduoti maketu (1 r.): *Dizaineriai maketuoja baldus, gyvenamuosius namus, rūmus, gyvūnų ir kita.*

maketuoja, maketuoja dkt. (1)

žmogus (ppr. dizaineris), kuris daro maketą (2 r.): *Laikraščio maketuoja. Dizainerė maketuoja. Maketuoju kūrui. Maketuojai, dizaineriai, architektai dirba kompiuteriais. Dažnai iš nespecialistai tampa maketuoju. Maketuojuomis neretai dirba menų specialybių studentės.*

makižas dkt. vns. (2)

1. kosmetikos priemonės veidui pagražinti: *Makižo priemonės [kempinė, šepetėlis]. Makižo grūntas. Makižų galima paslėpti nedidelius trūkumus. Vakarė makižą nuvalau.*

2. veido gražinimas kosmetikos priemonėmis: *Vakarinis [dieninis, šveitinis] makižas. Pasidariau ilgalaikį makižą. Kūriant nuotakos makižą svarbū atsižvelgti į visą detalę.*

Maknėlis dkt. vns. (1)

kalnas Jungtinėse Amerikos Valstijose, Aliaskos kalnagūbryje: *Alpinistams kopti į Maknėlio viršūkalnę labai sunku dėl atšiauraus klimato. Maknėlio aukštis – daugiau nei šeši tūkstančiai metrų. Kasmēt į Maknėlį įkopia apie penki šimtai alpinistų.*

maklėnimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maklenti: *Graudū matyti sėno žmogaūs maklėnimą.*

maklėnti, maklėna, maklėno vksm.

šnek. (su kuo, per ka) eiti be atodairos; sin. moklinti: *Kuř maklėni sū purvinais bātais?! Vaikas maklėna pėr balās, o āuklė nespėja vėtis.*

mākleris, māklerė dkt. (1)

1. tarpininkas sudarant prekybą ar biržos sandorius, biržos tarnautojas: *Biržos [prekybos, finansų, draudimo] mākleris. Māklerių bendrovė. Mākleris siūlo, pėrka ař pardūoda vertybinius pōpieriūs, prekės, pāslaugas ir kita.*

2. sukčius, apgavikas: *Māklerių tikslas – įtrāukti interesāntą į jām nenaudingą sāndėrį. Žmōnės mākleriais vadina apsukruoliūs vertėlgas, paprasčiausius sukčius.*

maklinėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maklinėti: *Maklinėjimas gamtoje [pō miēstą, pō apylinkes].*

maklinėti, maklinėja, maklinėjo vksm.

šnek. (kame, po ka) pamažu (ppr. be tikslo) vaikščioti; sin. slankioti: *Kelį praeiviai maklinėja skverė. Įsispėrusi į šlepėtės maklinėju sāu pō namūs. Pūšę dienōs maklinėjau pō tuřgų ir niēko nenupirkaū.*

māklinimas dkt. ppr. vns. (1), **māklinimas** (1)

→ maklinti: *Nā, bėt tāvo ir māklinimas – tiēsiai pėr gėlyną.*

māklinti, mākлина, māklino vksm., **māklinti**, mākлина, māklino (ant ko, per ka) šnek. eiti nieko nepaisant, be atodairos; sin. kvanklinti, moklinti: *Kuřgi dabař māklini tiēsiai aīt žmogaūs?! Mākлина sāu pėr griōvį [pėr bālą]. Žiūrėk, kuř māklini!*

maknā dkt. (4)

šnek. klampus purvas, purvynas: *Pō lietaūs kiēmas – vienā maknā. Maknā liģi blauzdū – negālima pėreiti. Pāslydau, išsivoliōjau maknojė.*

maknójimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maknoti 1: *Rūdenį įgrėsta tās begalėnis maknójimas.*

2. → maknoti 2: *Tōkiu bjauriū ōru pagalvōji ir apie āvalynės [drabūzių] maknójimą.*

maknótas, maknóta bdv. (1)

apskretęs purvais; *sin.* purvinas, nešvarus: *Parėjom bûlves kāsę visi maknóti. Nelĩsk maknótas priē vaiķo! Neĩk maknótom kójom ĩ kaĩbarĩ.*

maknóti, maknója, maknójo vksm.

1. (per *ką*) eiti (per klampią vietą); *sin.* klampoti: *Pàs močiūtę káime maknóju peř dirvónus [peř pėevas, patĩžusĩ snięgą, purvyną]. Vyras maknójo peř pakrántės puřvą priē kalvōs, už kuriōs slypėjo káimas.*

2. (*ką, po ką*) purvinti, tepti: *Turėjau gerūs batūs maknóti pō purvyną. Kám maknóji gėrą raĩkšluostĩ?*

makójimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → makoti 1: *Būtų smagū keliáuti, jei nè tās makójimas viēškeliais.*

2. → makoti 2: *Kaĩžĩ, ar ĩmānoma pāauglius atgrasĩti nuō makójimo aĩt pastatĩ.*

makōnė dkt. (2)

šnek. purvynė, pliurzė: *Braidĩti pō makōnę. Bandýsime vaĩziuoti peř šĩtą makōnę. Pō lietaūs kiēmas viřto baisiā makonė.*

makóti, makója, makójo vksm.

1. (per *ką, po ką, kuo*) bristi (per purvą); *sin.* klampoti, maknoti: *Káime rùdenį makójame iř makójame purvinaĩs keliaĩs [peř purvynus]. Peř klaĩpų angliēs juodūmo puřvą makójo išvařgę karėiviai. Purvini kōnė iki juosmeĩs makójome pō tą klampynę.*

2. (*ką, kuo*) terlioti, tepti, maknoti: *Nustók makóti stālą [sąsiuvinĩ]! Makója dažais iř tĩek – arģi tai tapýba?*

makramė dkt. nekait.

iš mazgų rankomis pinti geometrinio rašto ar virvelių pavidalo dekoratyvinės tekstilės gaminiai; *sin.* pinikai: *Makramė pinamĩ iš stiprių iř nesukrių nedažýtų ar dažýtų virvelių, špagato ar tvirtų, storų siūlų. ĩ makramė gali būti ĩpinama kerāminių, medĩnių iř kitókių karoliūkų ar žiedų.*

makro-

tarptautinė žodžio dalis, reiškianti didumą, stambumą, sąsają su dideliais kūnais ar dydžiais (pvz.: *makroekonomika, makrokosmas, makromolekulė*). • *ant.* mikro-.

makroekonómika dkt. ppr. vns. (1)

1. šalies ūkis bendrojo visuomeninio produkto reprodukcijos ir ekonominio augimo požiūriu: *Makroekonómikos mōdelis [veiklōs krýptys, rodĩkliai, rezultātai, krĩzės]. Makroekonómiką kaip visumą apibūdina bendrās vidaūs produkts, nedárbo lỹgis, infliācija, palũkanų nōrmos lỹgis iř kĩa. Statýba – svarbi sritis makroekonómikoje, nuō jōs māsto tiesiógiai priklaūso valstýbės ateitĩs.*

2. ekonomikos mokslo šaka, tirianti nacionalinę ekonomiką kaip visumą: *Makroekonómikos ekspėrtai [prognōzės, analizė]. Makroekonómika pādeda suvókti, nuō kō priklaūso šalies ekonómikos būklė. Makroekonómikos tĩkslas – ekonóminių procėsų áiškinimas, ūkio raidōs prognozāvimas bei ekonóminės polĩtikos tōbulinimas.*

makroelementas dkt. (2)

cheminis elementas, kurio kiekis gamtoje (uolienose, dirvožemyje, vandenyje, organizmuose) yra didelis: *Vandenĩlis, deguōnis, anglis, azōtas, fōsforas, sierā, kālis, kālcis, māgnis, nātris, aliumĩnis, silĩcis, geležis, chlōras yra makroelementai. Pagal ĩ kiekį organizmė minerālinės mēdžiagos skĩrstomos ĩ makroelementūs iř mikroelementūs.* • *plg.* mikroelementas.

makroelementas dkt. *Su minerālinėmis trąšomis rododeĩdrai tũri gauti makroelementų iř mikroelementų.*

makrokomanda dkt. (1)

atskirą pavadinimą turinti kompiuterio komanda, sudaryta iš kitų komandų: *Makrokomandos naudojamos programuojant. Kai kurioms programoms turi priemonės makrokomandoms apibrėžti.*

makrokòsmas dkt. vns. (2)

didžiųjų kosminės erdvės kūnų (planetų, žvaigždžių) pasaulis: *Šeši koncentriniai žiedai simbolizuoja šešis elementus, iš kurių susideda makrokòsmas ir mikrokòsmas. Makrokòsmu domėjosi seniausių civilizacijų žmonės. | prk.: Eilėraštis atsiveria kaip visos literatūros makrokòsmas. • ant. mikrokòsmas.*

makromolèkulè dkt. (1)

didelės masės molekulè: *Linijinė makromolèkulè. Makromolèkulės grandis. Makromolèkulių sintezė [dariniai]. Kàd specifinis imunitetas būtų efektyvus, įvairios ląstelės ir makromolèkulės turi veikti kartu.*

maksėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maksėti 1: *Įš savo maksėjimo nedišku – pritari ar nè?*

2. → maksėti 2: *Įgrisaį savo maksėjimu visą kèlią.*

maksėti, maksi, maksėjo vksm. šnek.

1. (kame, kuo) linkčioti, kinknoti (galva): *Vaikaį supratingai maksėjo galvomis. Mokinukas autobuse maksi (galva) – mięgo nòri. Užsieniētis tylėjo, bēt supratingai maksėjo (galva).*

2. (kam, į ka) kumšėti, baksnoti: *Výras maksėjo žmonai į pašonę rāgindamas greičiau apsispręsti. Nemaksék mán į alkūnę, trukdaį rašyti.*

maksi¹ dkt. nekait.

labai ilgų (iki žemės) moteriškų drabužių tipas: *Maksi páltas [sijònas, suknèlè]. Pò mìnì atėjo maksi madà. Tòs, kuriòs nòri paslèpti savè, pakluso maksi ir midì, ò tòs, kurių grāžios kójòs, liko sù mìnì. Trapècijas fòrmòs kailiniai gāli būti nuò maksi iki mìnì. • plg. midì, mìnì¹.*

maksi² bdv. nekait.

labai didelis: *Šiēmèt pirmą kartą būs sùrengtas ir maksi šāškių turnýras. • plg. mìnì².*

maksima dkt. (1)

plačiai žinomas posakis, reiškiantis apibendrintą, glaustą mintį, ppr. elgesio ar logikos principą; *sin.* sentencija, aforizmas: *Laikýtis [nesilaikýti] universalių [vadovèlinių] maksimų. Nereikétų aklaį vadováutis maksima „Tikslas patéisina prièmones“.*

maksimaliaį prv.

kiek galima daugiau; *sin.* daugiausia, labiausiai: *Maksimaliaį léistinos káinų ribòs. Maksimaliaį sutèlkti jégàs [pāstangas, dēmesį]. Mòkytis iš savo klaidų maksimaliaį efektyvù. • ant. minimaliaį.*

maksimalistas, maksimalistè dkt. (2)

žmogus, keliantis didžiausius reikalavimus, siekiantis didžiausių tikslų: *Laikýti savè maksimalistù [maksimalistè]. Kòl jauni, mēs kategòriški maksimalistai. Mòkytojams maksimalistams teñka konfliktuoti sù kitaís kolegomis. Fílme àktoariai vaidino nepalenkiamus maksimalistùs. • ant. minimalistas.*

maksimalizmas dkt. vns. (2)

didžiausių reikalavimų, tikslų kèlimas ir siekimas: *Ètinis [estètinis, morālinis, profèsinis] maksimalizmas. Jauni žmonės užkrečia jaunatvišku maksimalizmu ir enèrgija. Berniukai kupini maksimalizmo – kàs nenorétų tàpti legeñdinio „Žālgirio“ žaidēju? • ant. minimalizmas.*

maksimalūs, maksimali bdv. (4)

didžiausias galimas ar pasiektas: *Maksimalūs greitis [triukšmas]. Už pastatą paprašyta maksimalioji galimasis sumos.* | aukšč.: *Maksimaliausias baudos. Maksimālūs šildymo kštai.* • ant. minimalus.

māksimumas dkt. ppr. vns. (1)

didžiausias galimas ar pasiektas ko dydis, kiekis, intensyvumas, aukščiausia ko riba ir pan.: *Kritulių [temperatūros] māksimumas. Nustatytas darbo užmokesčio māksimumas. Atsukti rodiklę nuo nulio iki māksimumo. Stodamą į universitetą surinkau māksimumą bālų. Mēs nuolatōs sėkiame lāimēs māksimumo.* • ant. minimumas.

makštis, makštiēs dkt. mot. (4)

1. dėklas, įmova: *Akinių [skustuvo] makštis. Odinė [pasidabruota] makštis. Kšti kalaviją [peilį, kardą] į mākštį. Karštkis išsitrūkė giņklą iš diržo makštiēs. Jūrininkai nešiojasi dūrklą makštyje prie juosmeis.*

2. prielapis, juosiantis augalo stiebą: *Makštiēs funkcija – apsaugoti lāpo pažastyje ēsančius jāunus puņpurus nuo sužalōjimo. Pālmii stiebai ēsti lōgūs, padengti stōru lāpų makščiū, lāpkociū likūciū ir plaušū slūoksniu.*

3. žmogaus ir žinduolių moteriškasis vidinis lytinis organas – kanalas tarp išorinių lyties organų ir gimdos (Vagina): *Makštiēs sienelēs [skliaūtas, raūmenys, gleivinė]. Prėkine siena makštis ribōjasi su šlaplė, užpakalinė – su tiesiāja žārna. Dažniāusia makštiēs ligā – kolpitas. Makštyje būna balzganos sekrėto.*

4. senoji oda; sin. išnara, kiautas: *Gyvātēs [žālčio, drėžo, vėžio] makštis.*

mākt išt.

1. vartojamas nurijimo pojūčiui išreikšti: *Mākt, mākt ir prarijo vāistus. Kātinās žuvėlę tik mākt, ir nebēr. Aš rytą greitai mākt kavos ir lekiū. Mākt prarijau saldainį ir nēt užsimėrkiau iš malonūmo.*

2. vartojamas panirimo, įklimpimo įspūdžiui pavaizduoti: *Mākt iki kāklo į ēžerą. Maniā, kād negilū (sniēgo), tik staigā mākt iki pusiāju.*

3. vartojamas nestipraus smūgio, kumštelėjimo įspūdžiui pavaizduoti: *Kūmščiū mākt į pašonę [per sprāndą]. Sesuō mán tik mākt alkūne į šoną.* • plg. mak.

māktelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maktelėti 1: *Alaūs stiklinę jis išgėrė vienu māktelėjimu.*

2. → maktelėti 3: *Per neatsargų māktelėjimą (į vonelę) nusidažiau pirštus.*

māktelėti, mākteli (māktelėja), māktelėjo vksm.

1. (ką, kuo, iki ko) vienu sykiu išgerti, praryti; sin. gurktelėti, mauktelėti, muktelėti, murktelėti: *Tōks ištrōškęs būvo, kād vandeis stiklinę vienu maukū māktelėjo. Mōteris stvėria tiēs šūliniu kābantį puodėlį ir, pasisėmusi šalto vandeis, mākteli iki dūgno. Žvėris māktelėjo mėsos gābalą ir vėl įsiraņgė savo miņin. Sėnis māktelėjo lašiniū gābalą kaip šuō muilą.*

2. (į ką) staiga panirti, įklimpti: *Prō lāngą mataū, kaip vaikas stačiā galva mākteli į kūbilą.*

3. (ką, į ką) staiga įkišti; sin. kyštelėti: *Māktelėk stiklināitę, pasisėmk vandeis. Teptūką māktelėji į dažūs ir ištrūki.*

4. (į ką, per ką, kam, kuo) trinktelėti, tvokstelėti, šniokstelėti: *Supūkusi ji vōrui ir šlūota per pečius māktelėdavo. Kai māktelėsiu per dantīs [į dantīs], tai žinōsi!*

makulatūrā dkt. vns. (2)

1. nebereikalingi popieriaus ir kartono gaminiai, atliekos, tinkami perdirbti į popierių: *Makulatūros supirktuvė. Šiaūdien būs surenkamā makulatūrā. Periōdinė spaudā vėliaū ar anksčiaū taūpa makulatūrā. Šitiē žurnālai keliaūs į makulatūrą.*

2. menkavertė literatūra, bevertis kūrinys: *Paklōjau krūvą pinigū už šitą makulatūrą. Daūg makulatūros prigamīna biurokrātai. Tokiōs instrūkcijos vietā tiktai makulatūroje.*

Malābas dkt. vns. (2)

Pusiaujo Gvinējos sostinē: *Malābo universitētas. Malabē veikia dīdelis prekýbos ī žvejýbos úostas. Miēstas pērvadintas Malabū tūkstantis devynī šimtaī septýniasdešimt trečiais mētais.*

malachītas dkt. vns. (2)

ryškiei žalias mineralas, vartojamas juvelyrikoje, apdailai: *Malachīto dėžūtė [peleninė, sásaga, karōliai]. Tamšiai žaliū malachītū apdailintas židinyš. Iš malachīto gáunamas vāris, gaminami žalī dažai.*

māлага dkt. vns. (1)

tamsiai auksinēs spalvos saldus spirituotas vynuogių vynas: *Tiktaī māлага, išlaikýta statinėse Mālagos miestē, gāli būti vadinama tikrāja māлага. XVI amžiaus pradžiojē, kād māлага būtų patvarēsné, ī jā pradēta pilti breñdī. Judėjai māлагą vartója kaip košerīnį výną, skirtą apeigoms.*

Māлага dkt. vns. (1)

miestas Ispanijos pietuose: *Māлага įsikūrusi priē Vidūržemio jūros. Mālagos úostas yrà vīenas svarbiáusių šalyjē. Priē Mālagos yrà daūg kitų pajūrio kurōrtų. Māлагоje gimē garsūs mėnininkas, kubizmo pradiniñkas Pāblas Pikāsas.*

malagāsiai dkt. dgs. (2)

Afrikos tauta, pagrindiniai Madagaskaro gyventojai: *Malagásių kalbà. Nemažai malagásių gyvėna Seišėlių ī Komōrų salosē, Prancūzijoje. XXI amžiaus pradžiojē buvo apiē trylika milijōnų malagásių. Svarbiáusi malagásių amatai: geležiēs lýdymas, kalvininkýstē, puodininkýstē, pynimas, audimas, mėdzio ī akmeñs raižýba, juvelýrika.*

malagāsis, malagāsē dkt. (2)

malagasių tautos žmogus: *Madagaskarē mūs lydėjo malagāsē gidē. Malagāsiai mėgsta reñgti gaidžiū kovās.*

malaiziētis, malaiziētē dkt. (2)

Malaizijoje gyvenantis ar iš ten kilēs žmogus: *Didžiōji dalis malaiziēčių išpažįsta islāmą. Malaiziēčiai mėgsta linksmintis: šalyjē švenčiamos visų religijų švenťės. Mōteris malaizietēs paprastai rāsite namuosē, retà kurī dirba įstaigoje.*

malaiziētiškas, malaiziētiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis malaiziečiams, jų kultūrai ar Malaizijai: *Malaiziētiška mūzika. Malaiziētiško gyvenimo ypatūmai.*

2. Malaizijoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Malaiziētiški balđai. Daūgelis malaiziētiškų deseřtų panāšūs ī mūsiškiūs, tik nē tokiē sáldūs. Malaiziētiškam vištėnos trōškiniui yrà būtinas kokōsų piēnas.*

Maláizija dkt. vns. (1)

ofc. Valstybē Pietryčių Azijoje: *Maláizija iš kitų regiōno šalių išsiskiria daugiaamžēs kultūros ī aukščiáusio lýgio indūstrijos dėrinium. Dīdumą Maláizijos teritōrijos ūžima kalnai ī kalnágūbriai. Maláizijoje daūg nacionálinių párkų.*

malajiečiai dkt. dgs. (2)

grupē giminiškų tautų, gyvenančių pietryčių Azijoje (Malaizijoje, Tailande, Singapūre, Indonezijoje, Brunėje), kalbančių viena iš austroneziečių kalbų: *Malajiečių kalbà. Didžiōji dalis tikinčių malajiečių yrà musulmōnai sunítai.*

malajietis, malajietē dkt. (2)

malajiečių tautų žmogus: *Malajiečiai pasilābindami teirájasi: lābas, aŗ jaū paválgei? Daūg malajiečių*

dirba prāmonēs, prekybos, paslaugū ģmonēs. Gražū žiūrėti ģ šokančias [eīnančias, dirbančias] malajietēs, strēnas apsisūpusias spalvingomis skaromis.

Malājū salynas

salų grupė tarp Eurazijos ir Australijos, abipus pusiaujo: *Malājū salynas* yra didžiausias pasaulyje – apima apie dviejų milijonų kvadratinų kilometrų plotą. *Malājū salynui* priklauso apie trylika tūkstančių salų. *Peř Malājū salyno* sąsiaurius Indijos vandenynas susisiekia su Ramiuoju vandenynu.

Malākos pusiāsalis

pusiasalis Pietryčių Azijoje, Indokinijos pusiasalio pietuose tarp Andamanų ir Pietų Kinijos jūrų: *Ilgas ir siauras Malākos pusiāsalis* yra kliūtis intensyviai jūrinei laivybai. *Malākos pusiāsalis* priklauso *Tailandui ir Malāzijai*. *Malākos pusiāsalyje* yra geležies, alavo, vario, švino, cinko rūdų, aukso.

malāviai dkt. dgs. (2)

Afrikos tautų grupė, gyvenanti Malavyje, Mozambike, Zambijoje, Tanzanijoje, Zimbabvėje, Pietų Afrikos Respublikoje, kalbanti viena iš bantų kalbų: *Malāvių kalbà*. *Nemažai malāvių išpažįsta senuosius tradicinius tikėjimus*. *Tradiciniai malāvių amatai: geležies ir keramikos dirbiniai, papuošalai, pynimas, audimas, mėdžio drožyba*.

malaviētis, malaviētė dkt. (2)

Malavyje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Malaviečius galima apibūdinti kaip labai draugiškus žmones, nės atvykėlius jiė sutiņka tařsi savūs*.

malaviētiřkas, malaviētiřka bdv. (1)

1. būdingas malaviečiams, jų kultūrai ar Malaviui: *Malaviētiřka virtuvė*.
2. Malavyje pagamintas, auginamas: *Malaviētiřkas tabākas*.

Malāvis dkt. vns. (2)

1. ofc. **Malāvio Respublika** valstybė Rytų Afrikoje: *Malāvis* yra išsidėstęs išilgai vakarinio Malāvio ežero kraņto. *Malāvis – ekonomiškai silpnà agrarinė valstybė*. *Malāvyyje auginami arbātmedžiai, cukrānendrės, vilnāmedžiai, saulėgrāžos, kaučiūkmedžiai*.
2. ežeras Pietų Afrikoje, Didžiajame Riftų slėnyje, Malavio, Mozambiko ir Tanzanijos teritorijose: *Malāvio sālos [priėplaukos]*. *Malāvio šiauriniai ir rytiniai krantai stātūs, pietiniai ir vakariniai – lėkšti*. *Malāvyyje veįsiasi apie dū šimtai rūšių žuvų*.

maldà dkt. (4)

viena svarbiausių religinio kulto formų – kreipimasis į dievybę žodžiais arba mintimis, norint užmegzti su ja ryšį, padėkoti, paprašyti pagalbos, pagarbinti ją ar atlikti ritualinę priedermę: *Asmeninė [bendruomeninė] maldà*. *Visuotinės [rytinės, vakarinės, kalbamosios, giedamosios] maldos*. *Katalikiřkų maldų knygelė*. *Kalbėti [sukalbėti, kuždėti, šnabždėti, skaityti, giedoti] maldàs*. *Tařti [sakyti] maldos žodžiūs*. *Maldos namai*. *Maldos praktikuojamos įvairiosė religijose*. *Daūg maldų surařyta maldāknygėje*. *Diėve, padėk, priiņk mào maldà, sustiřink manė*. *Žmogūs maldojė raņda paguodà ir siėlos ramybę*. *Nuoširdžià [kārřta] maldà kreipiāmasi į Diėvą ir į įvairiūs šventuosius*. *Maldomis tūrime nė tik prařyti, bėt ir dėkoti*.

maldāknygė dkt. (1)

maldų knyga; sin. maldynas: *Senóvinė [skaitmeninė] maldāknygė*. *Maldāknygės paveikslėliai*. *Prisimenu močiūtę su maldāknyge raņkose*. *Lietuviřkos maldāknygės tūri ilgà garbingà istorijà: iš maldāknygės dār būvo mókomasi ir rāřto*.

maldáute prv.

→ maldauti: *Ĵis maldáute maldāvo pasigailėti*. *Žmogaūs ākys maldáute maldāvo pagálbos*. *Manęs maldáute maldāvo, kàd parduočiau tuos raņkdarbiūs*.

maldáuti, maldáuja, maldávo vksm.

(ka, ko) labai melsti, nuolankiai prašyti: Maldáujamas žvilgsnis [bašas]. Maldáuja Diėvą [Diėvo] gailėstingumo ir malónės. Didvyriai priešų pasigailėjimo nemaldávo. Maldáuja mótinos, kád atléistų.

maldáutojas, maldáutoja dkt. (1)

kas maldauja: Gùdrūs paramós maldáutojai. Priė bažnyčių dažnai būna maldáutojų, prāšančių išmaldos. Viltį simbolizuoja Švenčiáusiosios Mergėlės Marijos apsiaūstas, apglėbiantis visūs klūpančius maldáutojus.

maldávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maldauti: Maldávimas atléisti [užtařti, dovanóti, gėlbėti, priglaūsti, sušėlpti]. Maldávime, bė prāšymo, glūdi ir pāžadas pasimėlsti už išpildytą prāšymą. Viėšpatas jų pasigailėjo ir išklaūse maldávimus.

maldėlė dkt. (2)

1. dem. malda: Vaikáms maldėlių kalbėjimas gáli tàpti kasdieniū rýto ar vākaro ritualiū, padėsiánčiu tėvėliams skiėpyti sávo atžalóms dvasingumą. Kai vaikai buvo maži, viskas, atródo, buvo labai pāprasta – susiriñkdavome visi prieš miėgą, sukalbėdavome maldelės, paprašýdavome Viėšpaties malónių.

2. maginis tekstas ar formulė: Lietúviai „maldėlėmis“ arbà tiesióg „žodžiais“ vadína užkalbėjimus nuó gyvātės įkandimo arbà kraūjo bėgimui sustabdyti. Yrà užrašýta maldėlė jaunám Mėnūliui: palinkėjimas mėnūliui áugti ir pilnėti, ó sáu – sveikātos. Užkalbėtoja niėko nedáro, tik atsiklaūpusi maldelės kalba.

Maldėniai dkt. dgs. (2)

kaimas Jonišchio rajono savivaldybėje: Nuó Maldėnių iki Jónišchio tik septyni kilometrāi. Maldėniuose yrà žuvingas tvėnkinys. Gál imti ir nuvažiuoti į tuós Maldeniūs?

maldyklà dkt. (2)

šventykla, šventovė, maldos namai: Stabmeldžiai [pagónys] turėjo maldyklàs ir dvāsíninkus [žyniūs]. Lietúviai maldýklomis liñkę vadinti kitų tikýbų, nė katalikų, maldós namūs. Ši šintoizmo dievýbė plačiai gárbinama vandeñs dievám skirtosė maldýklose.

malđymas dkt. (1)

1. → maldyti 1: Malđymu mažýlio nenuraminu – reikės imti añt rañkų. Triukšmadariai nėkreipė dėmesio į praeivių malđymą.

2. → maldyti 2: Sópulio [alkio, emocijų, širdgėlos, įsiučio] malđymas.

maldýnas dkt. (1)

maldų knyga; sin. maldaknygė: Litúrginis maldýnas. Kalvarijų [Kryžių kálno] maldýnas. Kārio [spórtininko, moksleivių, jaunimo, vyrų, móterų] maldýnai. Maldýnai naudójami įvairioms pamaldoms bažnyčioje be prireikus – asmeniniame gyvenime, šeimosė, organizācijose. Bė visúotinai žinomų maldų, į maldýną įtráukiamos speciāliosios maldos, pāvyzdžiui, skirtos sukalbėti prieš ypatingą įvykį ar pō jō. Bažnytinio pāveldo muziėjus sáugo senūs maldýnus.

maldynėlis dkt. (2)

dem. maldynas: Vaikų [šeimos] maldynėlis. Pamaldumo Diėvo Mótinai maldynėliai. Vėno mėnesio maldynėlis nórintiems kasdiėn gyvėnti sù Bažnyčios litúrgijoje skėbiamu Diėvo žodžiū. Lietúviai tremtyjė kūrė įvairiàs atminimų knygelės, tekstilinius maldynėlius.

maldingai prv.

→ maldingas: Maldingai nusiteikti [sudėti dėlnus]. Maldingai pralėisti Gavėnią. Kàs buvo maldingai áuklėtas, tās žino, kaip reikia maldingai gyvėnti.

maldingas, maldinga bdv. (1)

pamaldus, dievotas, dievobaimingas: *Nepaprastai maldingas žmogus – savo namuose įsirengęs altorių. | susijęs su maldomis, pamaldumu: Maldingi apmąstymai. Maldingas dalyvavimas išskilmėje. Maldinga tikinčiųjų keliōnė į šventąsias vietas.*

maldingūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ maldingas: *Nuoširdūs [pėrdėtas] maldingūmas. Ugdyti [praktikuoti] maldingumą. Tikėjimo dovanà, kurią gāvome pėr Krīstų, turi būti nuolat tuřtinama dorýbe, pažinimū, susivaldymu, maldingumū.*

máldinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maldinti: *Įvairiū grūdų máldinimas suaktyvėdavo prieš didžiąsias šventės.*

maldiniūkas¹, maldiniūkė dkt. (2)

tikintysis, keliaujantis per jo tikėjimui šventas vietas; **sin.** piligrimas: *Maldiniūkų keliōnės. Maldiniūkai, tráukiantys į Šiluvą, nuō sėno mėgo eiti būriais, rikiuotis į eisenas. Pópiežiaus pasirodymo láukia maldiniūkų ir turistų minià. Musulmōnų maldiniūkai kasmėt atliėka piligriminę keliōnę į Mėką. | pamaldus žmogus: Mótėrys yrà turbūt didėsnės maldiniūkės neį vėrai.*

maldiniūkas² dkt. (2)

plėšrus vabzdys, grobio tykantis sustingęs, tarsi maldininko poza: *Paprastàsis maldiniūkas (Mantis religiosa). Ryškiaspaļvis maldiniūkas (Iris oratoria) turi itin ryškaūs rāšto užpakalinius sparnūs, skirtus priešams gāsdinti. Vabzdys pavadintas maldininkū dėl tō, kàd prėkines, griebiamąsias, kójas paprastai būna iškėlęs, panašiai kaip besimėldžiantis tikintysis. Klīmato kaità į Lietuvą jau àtvedė šakalūs ir maldininkūs. Lietuvojė žmónės prāneša pastebėję kelis paprastuosius maldininkūs, atkeliāvusius, matýt, iš kaimýninės Lėnkijos, kuř jū šiek tiek aptinkama.*

máldinti, máldina, máldino

(kà, ko) rūpintis, užsakyti, kad kas (ppr. malūnininkas) maltų (2 r.): *Máldinti rugius. Máldinsiu kviečių – kaimýnas žadėjo nuvėžti į malūną. | sngr. (kà, ko): Máldinamės miežiūs malūnė. Valstiėčiai máldindavosi įvairiū javų miltų, kruopų, salýklo, gatavū pirkti vėngė.*

maldýti, maldo, malde vksm.

1. (kà) raminti, tildyti, tramdyti: *Abū veřkia ir viėnas kitą maldo. Maldýk vaiką, kàd neveřktų. Vėras kėiek įmanýdamas malde susijáudinusią mótėrį. Policijos patrūliai kėletų kartų pėr pārą vėksta maldýti šeimojė smurtáujančių vėrų. Laidōs vedėjui neliko niėko kita, kaip maldýti pašnekovūs. | sngr.: Nebeveřk, maldýkis – vis tiek mirusiosios nebeatgavėnsi.*

2. (kà, kuo) daryti mažiau juntamą, ne tokį smarkų; **sin.** malšinti, slopinti: *Maldýti alkį [emocijas, įsiūtį, nepasitėkinimą, tróškulį]. Galvōs skaūsmą maldžiaū váistais. Politikai konfliktūs stėngiasi maldýti diplomātijos prėmonėmis. | neig. (ko, kuo): Širdgėlos svaigalaīs geriaū nemaldýti – nepadėš.*

maldýtojas, maldýtoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris kà maldo (1 r.): *Triukšmadariū maldýtojai. Kařtais teřka pabūti vienì kitų maldýtojais.*

2. žmogus, kuris kà maldo (2 r.): *Aistrų kūrstytojai ir maldýtojai.*

maldývai dkt. dgs. (2)

Azijos tauta, gyvenanti Maldivų Respublikoje, Šri Lankoje ir kitur, kalbanti viena indoiranėnų kalbų: *Maldývų kalbà. Maldývai rāštą sukūrė XII ámžiuje arabų abėcėlės pagrindu. Svarbiaūs maldývų amatai – kòkoso plúošto apdorójimas ir žvejýbos tinklų pynimas.*

Maldývai dkt. dgs. (2), ofc. **Maldývų Respùblika**

valstybė Pietų Azijoje, Indijos vandenyne: *Maldyvūs sudāro daugiau neį tūkstančio salų grupė*

šiaurinėje Indijos vandenyno dalyje. Maldyvuose trūksta paviršinio gėlo vandens. Šiomet atostogausime Maldyvuose.

maldyviētis, maldyviētė dkt. (2)

Maldyvuose gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Peř amžius žvejyba buvo pagrindinė maldyviėčių ekonomikos šakà. Nemažai maldyviėčių dirba turizmo sektoriuje.*

maldyviėtiškas, maldyviėtiška bdv. (1)

1. būdingas maldyviečiams, jų kultūrai ar Maldyvams: *Maldyviėtiški paplūdimiai. Nacionālinė gėlė rausvėji rōžė dažnai auginama Maldyvų gyvėntojų, nės gerai āuga maldyviėtiškoje dirvoje.*

2. Maldyvuose randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Maldyviėtiški suvenyrai. Vaišinomės maldyviėtiškais blynėliais sū tunū.*

maldos namai

šventykla, šventovė, maldykla: *Krikščionys maldos namus vadina bažnyčiomis ir ceřkvėmis. Musulmonų maldos namai yra mečetės. Judėjų maldos namai – sinagogos ir kenėsos. Netoli miesto svařstoma steigtai naują parapiją ir statyti maldos namus.*

Malė dkt. vns. (2)

Maldyvų sostinė: *Malė – vieniñtelis Maldyvų miestas. Malėje moterims rekomenduojama reñgtis uždariau. Malės žuvų tuřguje nusipirkome šviežiōs žuviēs.*

Maleišiai dkt. dgs. (2)

kaimas Anykščių rajono savivaldybėje: *Istōrijos šaltiniuose Maleišiai minimi nuō XIII amžiaus. Veřta užsukti į Maleišius – seną etnografinį kaimą. Maleišiuose gimė rašytojas Juozas Tūmas-Vaižgantas.*

malėjas, malėja dkt. (1)

1. žmogus, kuris mala (1 r.); sin. malikas: *Vyrai gironomis grūdų nemaldavo, malėjomis paprastai būdavo moterys. Grūdų malėjai tvirtina, kād aukščiaušios kokybės miltus galima gauti tik iš kokybės grūdų.*

2. žmogus, kuris mala (2 r.); sin. malikas: *Dainà, matyt, paleñgvindavo monotonišką miltų malėjos darbą. Malėjos miltinos raņkos (flk.).*

maliarija dkt. vns. (1)

ūminė infekcinė liga su periodiškai besikartojančiu karščiaivimu ir šalčio krėtimu; sin. drugys: *Trōpinė maliarija. Maliariją plātina maliarinių uodų patėlės. Turistai užsikrečia maliarija dažniausiai Āfrikoje, taip pat Āzijoje ir Lotynų Amėrikoje.*

maliarinis, maliarinė bdv. (1)

1. susijęs su maliarija, būdingas maliarijai: *Maliarinė komà. Maliarinis drugys. Ōras buvo kārštas, tvankūs, manė krėtė maliarinis drebulys ir šalťis.*

2. platinantis maliariją: *Lietuvojė gyvėna peņkios maliarinių uodų rūšys.*

māliava dkt. (1)

MALINYS: *Nė taip dār seniai lietuviai šiokią tōkią māliavą girnėlėmis maldavosi namiē. Vienōs māliavos turėjo užtėkti iki kito deřliaus.*

maliētis, maliētė dkt. (2)

Malyje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Didžioji dalis maliėčių užsiima ūkininkāvimu, gyvulių auginimu ir žuvininkystė. Kai kuriē maliėčiai stābmeldiškai tiki, kād kamposė apsigyvėna blōgosios dvāsios, todėl namus stāto apvalius. Niėkas negāli mylėti Mālio labiau už pačius maliėčius.*

malietiškās, malietišķa bdv. (1)

1. būdingas maliečiams, jų kultūrai ar Maliui: *Malietišķas tuŗgus. Malietišķi frānkai. Malietišķos istorijos. Festivālyje skambējo daŗg malietišķos ir apskritai afrikietišķos mūzikos.*

2. Malyje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Malietišķas āuksas. Malietišķa mēdvilnē.*

3. susijęs su maliečiais pagal kilmę, su Maliu (apie kilmę): *Jubiliējiniame koncertē dalyvaūs ir malietišķų šaknų tūrintis muzikāntas.*

malikas, malikē dkt. (2)

MALĒJAS 1: *Grūdų malikų dārbas bē pārtrūķio – mālinio netūri pritrūķti.*

malimas dkt. (2), **malimasis** sngr. (1)

1. → malti 1: *Grūdų supirkimo ir malimo bendrovēs. Kavos malimo įranga. Aguonų malimas būdavo didžiāusias vaikų džiaugsmas belāukiant Kūčių. Mūsų grūdų malimo dainos taŗsi mėgdžioja monotonišķą gīrnų ūžimę. XVII āmžiuje Maŗojoje Lietuvoje malimas namiē buvo ūdraustas, valdžiōs nurōdymu kiekvienas ūkininkas privalėjo malti jām priskirtamē malūnē.*

2. → malti 2: *Rupaūs [smulkaūs] malimo miltai [duona]. Miltų malimas – labai sunkūs dārbas, todēl ir dainuoji, kād būtų lengviau gīrnas sūkti.*

3. kas maltina ar sumalta; sin. malinys, maliava: *Daŗg tūrime malimo. Kiek čiā tō malimo, bemāt ir sumālsiu. Malimę sūpila į kūbilę ir ūzpila vādeniu.*

4. vienu kartu ko sumalamo kiekis: *Viso malimo grūdus [miltus] gyvuliāms sušerē. Dū malimūs (kavos) sūpilu į kavinūķę.*

5. → malti 3: *Smaŗkiai kramtydamas jis prādeda kiŗšti į savē maistę, girdėti tik žandikaulių malimas.*

6. sngr. → malti 6 (sngr.): *Dukrēle, pē tę tavo malimęsi kreivaĩ kasūs supyniau!*

7. sngr. → malti 8 (sngr.): *Savātēs malimosi pō archyvūs ir notarūs rezultātas – krūvā paŗymų. Nebepakęsdamas monotonišķo malimosi taŗp dārbo ir namų, vakaraĩs ėmiau lankyti spōrto klūbą. Atėjo pavāsaris, ir malimęsi pō miestę pakeitē tolimēsnes kelionēs.*

8. űnek. → malti 9: *Pavargau, nebegaliu apsiklausyti tō jōs malimo! Daŗgeliu ātvejų tylā yrā geriau ūž tūščię malimę liežuviu.*

malinēti, malinēja, malinējo

(kā, i kā) ne kartā po truputį malti (1 r.): *Prīskonių [pipirų] malinēju kaskaŗt, kā jū prirēķia. Kę čiā malinēsi kāvą kiekvienę dienę, sumālk iškaŗt daugiau.*

malinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ malinti: *Pē tę triušio malinimę į narvėlį nusibrōzdinau raŗķę.*

malinys dkt. ppr. vns. (3^b)

kas malama ar sumalta; sin. maliava, malimas: *Rupūs [smulkus] malinys. Geriems malūnams mālinio netrūķsta. Ūzsakōvai priēš űventēs iš malūnų išsiveŗa visę mālinį. Didesniuosē ūkiuose rudeņs ir žiemos rytaĩs ir vakaraĩs iki Kalėdų samdiniai ruōšdavo mālinio ātsargas.*

malinti, malina, malino űnek.

(kā, i kā) sprauti, kiŗti: *Šiēnę maliname į daŗžinę, kād tilptų. | sngr.: (pro kā, per kā) Kiaulē prō tvōrę malinasi. Kuŗ dabār malinēsi pē žmonēs?*

Mālis dkt. vns. (2) ofc. **Mālio Respublika**

valstybē Vakarų Afrikoje: *Mālis – jaunā valstybē, bēt senā tautā. Šiaurinę Mālio dālį ūzima Sacharā. Didžiāusias Mālio ūpēs – Nīgeris ir Senegālas. Nūotykių iešķotojai Maliu nenusivilia. Lietuvos kariaĩ savanōriai grįŗo iš misijos Mālyje.*

mālka dkt. (1)

1. supjautų ir suskaldytų medžių pagalys kurui: *Pjauti [kiŗsti, kapōti, skāldyti] mālkas. Krōsnyje*

trāška málkos. Beržinēs málkos dēgios. Nāmas šildomas málkomis. Įkīšk dár kókią málką ĩ krosnį. Atnēšk ĩš málkinēs málkų. Sukūrenaū keliās málkas ĩr jāū šilta. Šlapiās málkas kūrstyk nekūrstyk, vis vīen nedēgs. Židiniį kūrēname beržinēmis málkomis. Málkas krāuna rietuvēmis [eilēmis, krūvomis, ĩ stirtas, ĩ kūgius]. Málkas ruošia ĩš plonesniū mēdžiū kamienų, viršūnių, storesniū šakų ar kelmū juos supjāustant ĩr suskaldant. Įprastas málkų ruošimo laikas – gavēniā. • plg. pliauska.

2. kuop. medžiai kurui, paprastai supjaustyti ir suskaldyti: Tegū dár padžiūva málka. Málkos turiū užtektinaĩ. Užmēsk pōrą pagaliū málkos aĩt angliū – geriaū dēgs. Kėlmus, ĩšvartas, šakās sunaudójame málkai.

3. tvarkingai eilėmis sudētų pailgų ar plokščių daiktų krūva; sin. rietuvė: Suskaldytus medžiūs geriausia sukrāuti ĩ málką. Visą málką priskaldžiau. Knýgos nē lentýnose, ō málkomis pasieniais sudētos.

4. kortų komplektas; sin. kaladė: Išdalýk [sumaišýk] málką. Málkoje yrā pō penkiās kiekvienōs rūšies kortās. Turiū nēt keliās mėgstamas málkas.

♦ **málkas kapóti** žr. kapoti. **málkas skaldyti** žr. skaldyti.

malkakirtýs, malkakirtė dkt. (3^b, 3^{4a})

žmogus, kuris kerta medžius malkai; sin. malkininkas: Malkākirtį tēko miškē sutikti, malkākirtės nē. Miškē gyvėdami pātys ēsame malkakirčiaĩs. Malkakirčių frankis – tas pats senóvinis kiřvis.

malkáuti, malkáuja, malkávo vksm.

(kame, ĩš ko) rinkti, kirsti ar vežti malkas: Malkáuti ĩš vėjovartų. Búdavo, važiúuju sū kaimýnais ĩ mišką malkáuti. Abū berniūkai malkáuja miškē, pādeda kaimýnams.

malkāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ malkauti: Prasideda malāvimo sezōnas. Kai vīsą amžių miškē dirbē, tai malkāvimas – tiktai kaip mankštā.

málkinė¹ dkt. (1)

1. patalpa malkoms sudėti: Prikróvėme málkų pilnā málkinę. Málkinėje tēpa ĩr dviračiai. Lentās tvarkingai sukróviau málkinėje. Žiēmą zylēs mėgsta lándžioti pō pastóges, málkines, daržines. Seniaū málkinių stógus deņgdavo šiaudaĩs, skiedromis arbā málksnomis.

2. tam tikras reikmuo laikyti malkoms prie krosnies ar židinio: Málkinė sū ratūkais. Gālima nusipiřkti nerūdijančio pliēno [varinę, kaltinę, odinę, pintą, guminę, veltinę] málkinę.

málkininkas, málkininkė dkt. (1)

žmogus, kuris kerta medžius malkai; sin. malkakirtys: Girdėjome gīrioje málkininko kiřvį. | malkų tiekėjas, pardavinėtojas: Nežinaū, kuř rāsti málkininką [málkininkę], málkų nusipiřkiaū. Málkininkams šaliti nērā kadā – pastarósiomis dienomis vīs daugiau sušalusių gyvėntojų prāšo atvėžti málkų.

málkinis, málkinė² bdv. (1)

1. susijęs su malkomis, skirtas malkoms: Málkinė pašiūrė. Málkinis kiřvis.

2. kūrenamas malkomis: Málkinis pirtiēs kātilas. Málkinis grilis sū dangčiū. Málkiniai židiniai.

3. tinkamas malkoms, kurui: Málkinis miškas. Málkinė mediena. Málkiniai rąstgaliai.

málksna dkt. (1)

plona suleidžiama, ppr. spygliuočių medienos lentelė stogui dengti: Vařpinė [koplyčiā] sū málksnų stogeliū. Klėtėlē dengtā málksnomis. Sāulē jāū būvo pakilusi virš žemū, málksnomis dengtų stogū. Skardiniai stógo lākštai prīmena málksnas.

malkvežýs, malkvežė dkt. (3^a)

malkų vežėjas: Sutikaū tókią málkvežę sū dviračiū vežimeliū.

Málmé dkt. vns. (1)

miestas Švedijos pietuose: *Málmés universitetas. Málmé yrà trēčias pagal dūdį miēstas Švėdijoje. Málmėje išvūstyta laivū statyba, lēktūvū, žēmės ūkio ir kitū mašīnū, maisto produktū tāros gamyba, cemeņto, chemijos ir farmācijas prāmonė.*

Malomožáiskoje dkt. vns. (1)

kaimas Kaliningrado srityje: *Nuō Rağainės iki Malomožáiskojės septyniólíka kilometrū. Malomožáiskojės mokýkloje yrà įsteigtas lietūviū kalbōs ir etnokultūros fakultatývas. • plg. Būdviečiai².*

malónė dkt. (1)

1. vns. geraširdiskumas, gailestingumas, palankumas: *Káltinamasis prezidėnto malónė atlėidžiamas nuō bausmės. Prezidėntė sūteikė malonę keturiems nuteistėsiems.*
2. palankumu suteikta dovana, geradarystė: *Bė niėkieno malónės pasistātėme namūs. Būtina atimti iš valdžios tėisę dalýti malónes. Neverta láukti malóniū iš gamtōs.*
3. Dievo palankumas: *Krikščionýbė yrà malónės teolōgija pagrįstā religija. Didžiausia pagúoda mán Diėvas, jō malónė.*

malonėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → malonėti 3: *Mótinōs malonėjimas labai ramina kūdikį. | sng.: Malonėjimosi džiaugsmai.*
2. → malonėti 4: *Malonėjimo žōdžiai. | sng.: Mielōs būtýbės malonėjimasis džiūgina širdį.*

malónės prāšymas

raštas, kuriuo prašoma panaikinti ar sušvelninti bausmę: *Rašýti [svarstýti, patėnkinti] malónės prāšymą. Nuteistāsís pādavė malónės prāšymą. Prezidėntas pėržiūri malónės prāšymus, dāļi jū patėnkina. Nepatėnkinus malónės prāšymo, pakartótiniai malónės prāšymai, nėsant esminiū naujū apinkýbiū, nepriimami.*

malonėti, malonėja, malonėjo vksm.

1. daryti malonę; sin. teiktis: *Malonėkite jeiti į vėdū [paláukti]. Jīs malonėjo manė aplankýti [pažinti, pagirti]. Pōne, malonėkite prieiti minutėlei. Gál malonėsite priimti dovanėlę?*
2. (ko) norėti, geisti, pageidauti: *Kō malonėtumėte? Gál panėlė malonėtū ateiti pās mūs ir svetainėje pagriėžti? Aš malonėčiau geriaū vienas gyvėnti. Kátnas žuviēs malonėjo.*
3. (ka) myluoti, glamonėti: *Mamā malonėja vaikūtį. | prk.: Karvėlis pėni ir visaip kaip malonėja pėrinčią patėlę. | sng. (ant ko): Porėlė malonėjosi, bučiāvosi. Kambaryjė aūt sōfos jaunėji krizėno, malonėjosi.*
4. (ka) šnekinti, žaidinti gerinantis, stengiantis įtikti: *Šūnį malonėja, kād nekąstų. Malonėja tuōs vaikūs, kād tik vālgytų. | sng. (kuo, prie ko): Saldžiais žōdžiais priė jō malonėjasi – tekėti už jō nóri.*

maloniai prv., malōniai

1. → malonus 2: *Maloniai šýpsosi [linkteli, pādeda]. Erškėtrožės maloniai kvėpia. Visūs maloniai nustėbino parodā. Maloniai pralėidome laiką. Nė kiekvienuosė namuosė taip maloniai priima. Mūdu maloniai svėikinamės. | aukšt.: Kuō daugiau kartójau, tuō maloniaū mán būvo tai sakýti. Čiā, mēdžiū paunksmėje, daūg maloniaū negū plikamė laukė sumūrytoje gyvėnviėtėje. | aukšč.: Pakāko vién tō, kād buvaū kuō maloniāusiai priimtas. Nenaudóju jókiū tepaliū, nės maloniāusiai kvėpia švarūs kūnas.*
2. sakoma mandagiai krepiantis: *Maloniai kviečtame apsilankýti. Maloniai prāšome atvýkti. Maloniai jūsų láukiame.*

malonybė dkt. (1)

1. vns. valdovū ir kitū aukštuomenės žmoniū titulavimo žodis: *Jō [jōs] karāliškoji malonybė. Jō malonybė šventāsís tėvas [pópiežius].*
2. bendr. taip tituluojamas žmogus: *Jōs malonybė kunigaikštėnė. Jūsų malonybe (krepiantis). Jō*

malonybė Žemaičių vyskupas pradėjo lankyti savo vyskupijos bažnyčias. Gál karališkoji malonybė teiksis truputėlį paláukti? • plg. aukštybė, didenybė, kilnybė, prakilnybė, šviesybė.

malonìngai prv.

→ malonìngas: Malonìngai nusiteikti [atléisti, dovanóti]. Vyskupas mūs malonìngai priémė. Nepažįstamas žmogūs malonìngai sutiko pavėžėti. Kaimynė malonìngai palydėjo iki stotėlės. Likìmas kařtais malonìngai pamétėja prógą [šánsą].

malonìngas, malonìnga bdv. (1)

rodantis palankumą, gailestingumą, malonę: Pasitáiko sutikti malonìngų žmonių. Diėvas yrà malonìngas visìems, kuriė jō klaūso. | ivr.: Malonìngosios sėserys vienuolės. Malonìngoji Mergėlė Marijà vaizduojama dvejojai: kaip drovi idealizuota mergėlė ir kaip tvirtai aīt žėmės stóvinti móteris. Malonìngiáusia Mergėlė Marijà, prášome Tàvo užtarìmo. | teikiantis gėrį, malonę; sin. palankus: Gyvėnimas jái nebūvo malonìngas. Neñcai yrà jáuge į atšiaurią Šiáurės gamtą, ir jì jiems malonìnga. Visì stebėjosi malonìngais žōdžiais, skliñdančiais iš jō lūpy. | aukšt.: Jūms likìmas būvo malonìngėsnis ir nesuteikė tėk skaūsmo, neláimiy, sunkių ligų. Gál šiėmet gamtà ūkininkams malonìngėsnė? | aukšč.: Stiprink, malonìngiáusias Viėšpatie, mào kúną ir dvásią. Lemtis tuomėt jiems būvo malonìngiáusia.

malonìngūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ malonìngas: Išdidūs karáliaus malonìngūmas. Pareigūnas pabrėžtinai demonstruoja viršenybę ir malonìngumą. Pradėkime keisti ýdas dorýbėmis: godūmą – dosnumù, puikýbę – nuolankumù, pavýdą – malonìngumù, tingūmą – uolumù, gašlūmą – skaistumù.

malóninimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maloninti 1: Klieñtų malóninimas. Peř išgertuvės nuō muštýnių péreita priė vienas kito malóninimo. | sngr.: Malóninimasis tévams [draugáms, tetóms].
2. → maloninti 2: Skrañdzio [ausų, akių] malóninimas.
3. → maloninti 4: Švelnūs pártnerio malóninimas.

malóninis, malóninė bdv. (1)

išreiškiantis malonų, meilų, švelnų požiūrį, santykį: Malóninis daiktávardis (kalbot.). Malóninė reikšmė (kalbot.). Malóninis vārds. Manė dažniau vadina malóniniu vardū – Genutė. Malóniniai žōdžiai suteikia literatūros kūriniui švelnų, malonų koloritą. Lietuvių kalboje kaip jokioje kitoje gausū malóninių žōdžių mótinai pavadinai: mamýtė, mamùlė, mamùžė, motinėlė, motinýtė, motùlė, motušėlė ir daugiaū.

malóninti, malónina, malónino vksm.

1. (kà, kuo) stengtis maloniai nuteikti, įsiteikti: Malóninti komplimeñtais [dovanomis, privilegijomis]. Váistinė nuolat malónina klientūs staigmenomis. Virėjai žino, kaip malóninti gurmanūs. Krėpšininkai malónino tautiečius puikių žaidimù. Výrai mėgsta móteris malóninti ypatingais daiktais, bėt lýgiai taip pát mėgsta būti pamalóninti. | (kà) maloniais žōdžiais kalbinti: Jis glósto ir malónina šunį. | sngr. (kam) meilintis, gerintis: Vaikas malóninasi tėvui.
2. (kà, kuo) teikti malonių pojūčių: Malóninti ausis melodìngomis árijomis. Gómurį [skrañdį] malónino gardi žuviėnė. Ákį malónino gimtósios šalėlės vaizdai.
3. (kà) daryti malonų: Giedrà išraiška [núotaika] malónina véidą.
4. (kà) glamonėti, myluoti: Meilūžiai malónina vienas kítą. | sngr. (su kuo): Yrà mėgėjų malónintis sù móterimis nėt pasisvėikinant ir atsivėikinant.

malonūmas dkt. (2)

1. vns. malonus jausmas, pasitenkinimas: Dárbas mán teikia malonūmą. Jì nėt užsimėrkė iš malonūmo. Žvejóju savo malonūmui. Sù malonumù paskólinsiu táu knygą.
2. ppr. dgs. džiaugsmą, pasitenkinimą teikiantis dalykas: Malonūmų ieškótojas. Išbandýti visūs

gyvėnimo malonumūs. Neatsisakyk malonumo ir nueik į grūžio saloną. Jis mielas žmogus, bet jam vien malonumai terūpi. Kaip sudėrinti šeimės įsipareigojimus ir malonumūs?

malonūs, maloni bdv. (4)

1. rodantis kitiems gerumą, norą padėti, draugiškas: Malonūs žmogūs. Maloni ponià [kolégė]. Maloni šeiminiškė kvietė užėiti. Būkite malonūs pasirašyti čià. Būkite malonūs, uždarykite duris. | aukšt.: Kodėl mēs svetimėms malonesni nei saviškiams?

2. teikiantis pasitenkinimą: Malonios smūlkmenos. Išgirdaū malonią naujieną. Šiañdien malonūs óras. Gamtà jį apdovanójo maloniū balsū. Mēs dėkìngi jums už suteiktas maloniàs akimirkas. Keliònės prisiminimai žàdina maloniūs jausmūs. | aukšt.: Kàd apsipirkimas tàptų dár malonėsnis, sumàžinome pristátymo káinas. Sū naujų automobiliū keliònės tàpo malonėsnės ir pigėsnės. Ketvirtàdientis žàda malonesniūs órus: nòrs lietaūs neišvėngsime, džiūgins vīs pasiródanti sáulė. | aukšt.: Maloniáusi prisiminimai. Maloniáusios akimirkos. Šiañdien oraĩ nebūs pátys maloniáusi. Nuó pašiúrės sklido nè pátys maloniáusi kvapai. | įvr.: Malonióji pelargònija (bot.). Malonióji plūké (bot.). **malonū** bev.: Būvo malonū sū jumīs pasišnekėti. Malonū girdėti gerūs žodžiūs apiė savė. Pràšom susipažinti, tai mào výras. – Labai malonū (atsakoma pristačius žmogū).

malšinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → malšinti 1: Skaūsma [strėso, nėrimo, susijáudinimo] malšinimas. Keliáujant pėr dýkumas didžiáusias rūpestis yrà tróškulio malšinimas.

2. → malšinti 2: Sukilimū [maišto, konfliktų, chuligánų] malšinimas. Specialiųjų padaliniū pagrindiniū úždaviniu tàpo riáušių malšinimas ir viešosios tvarkòs užtikrinimas māsiniuose renginiuose.

malšinti, malšina, malšino vksm.

1. (kà, kam, kuo) daryti mažiau juntamą; sin. švelninti, raminti: Malšinti tróškulį. Malšinti aĩkį užkandžiais. Skaūsma malšinantys váistai. Stėngiuosi kuó daugiau bendráuti sū lietúviais, nè mán tai padeda malšinti tėvynės ilgesį. Žaislai nòrs trumpám malšina vaikáms skaūsma. Kařšcio bangàs malšino trumpos liūtys. Kažkuó reikėjo malšinti širdgėlą.

2. (kà, kuo) tramdyti, slopinti: Policininkai malšino riáušes [riáušininkus]. Ugniagesiai válandą malšino gaisrą [ūgnį]. Policija demonstrántus malšino vándeniu ir ašarinėmis dūjomis.

malšintojas, malšintoja dkt. (1)

1. pareigūnas, kuris jėga malšina, tramdo, slopina: Riáušių [streikų, maišty] malšintojai. Pó penkiū mūšio válandų sukilimo malšintojai užėmė pieting miėsto dālį.

2. kas ramina, švelnina, silpnina: Geriáusia tróškulio malšintoja kárštą vásaros diėną – šiltà žalióji arbatà bė cùkraus. Analginas – populiarius skaūsma malšintojas. Tiñkamai paliėtus kúną, smėgenys ima gaminti endorfinūs – natūraliūs imunitėto stiprintojus ir skaūsma malšintojus.

malšti, malšta, malšo vksm.

darytis ne tokiam intensyviám; sin. silpnėti, mažėti: Skaūsma [patinimas, kařstis, šaltis] malšta. Audrà pradėjo [ėmė] malšti. Liėpsnos gaisrãvietėje malšo. Įsiliepsnójusios aĩstros malšta. Laikas atitólina trãgiškus įvykius ir skaūsma pó truputį malšta.

Málta dkt. vns. (1), ofic. **Máltos Respublika**

nykštukinė valstybė Pietų Europoje, Viduržemio jūroje: Máltos sóstinė – Valetà. Máltos parlameñtas – Máltos Respublikos Atstovų Rūmai. Máltos kraštóvaizdis ir priėšistorę mėnantis architektūros pãveldas trauktė tráukia turistūs. Máltoje trūksta gėlo vandeñs. Máltoje išlikusios neolito laikótarpio šventýklos – Pasáulio pãveldo vertýbės.

máltas, maltà bdv. (3)

susmulkintas malant: Maltà mėsà. Maltì pipirai [džiūvėšeliai]. Geriáu pirkti nè máltą kãvą, ó pupelės.

Tám skanēstui pagaminti mums dār reikēs maltū riešutū. Kepsnius pabarstýkite druskà iř maltais juodašiais pipirais.

málti, māla, mālē vksm.

1. (kà, kuo, kam) tam tikru prietaisu smulkinti į miltus ar mažus gabalėlius: *Grúduš [žirnius, kàvą, pipirus] málti. Mašinėlė mėsai málti. Máltas cinamónas. Maltì sėmenys. Šitas malūnėlis smūlkiai [rupiai] māla. Kūčių diēną vengdamì užrūstinti Perkūną nemáldavo gīrnomis. Griķiai, kviečiai, rugiai iř žirniai maltì maistui, miēžiai – salýklui, ō ávižos – pāšarui. Senėlis vīs mālė kviečiūs sekmādienio ragaišiui. Málsime aguonàs – būs aguōnpienio. Žemaičių blýnams kárštos virtos búlvės grúdamos, ō atšalusios mālamos. | prk.: Prāgaro mašinà mālė lietuviūs vīsą pókario laikótarpi. | sngr. (kà, kuo): Seniaū namiē gīrnomis máldavomės grúduš. Grúdaì sausi, gerai małsis.*

2. (kà, kuo, kame) smulkinant gaminti miltus: *Malūnė māla miltus. Kruopàs máldavome gīrnomis. Ragaiši kēpdavome iš prastaì maltū kvietinių miltų. Málsiu trīs maišūs miltų.*

3. (kà, kuo) smulkinti dantimis; sin. kramtyti: *Jiē nesukubėdami mālė dantimis šviežių, šeiminiņkų skaniai iškeptą kiaulėną. Jōs gulėjo akācijų pavėsyje iř kañtriai žandikauliais mālė sàvo kukurūzų duoną. Avių žiaunos mālė, šlamėjo iš édžių uōliai tráukiamas šiēnas.*

4. perdirbti maistą; sin. virškinti: *Pilvas [skrañdis] prastaì māla.*

5. (kame, kuo) šnek. tankiai judinti, krutinti: *Šuō úodega māla. Kambarýs bũvo pilnas širšių, iř ligóniai veltui mālė rañkomis, bandýdami jàs išvaikýti. Berniukas gáudė órą, vandenyjė mālė rañkomis iř kójomis. | sngr. (kame, kuo): Mergýtė jaū inkubātoriuje mālėsi rañkomis iř kójomis.*

6. sngr. (apie kà, po kà, kame, po kuo, kam) šnek. nenustygti vietoje, nuolat judėti, krutėti; sin. sukinėtis, trintis, pintis, maišytis: *Kō čià malėsi apie stālą, ař nesėdėsi ramiai?! Nesimálk mán pō kójomis! Pamiēga kėk iř vėl prādeda máltis pō lóvą. Jiēdu dār ilgai mālėsi pō senāmiesčio barūs. Kėletas žmoniū mālėsi paplūdimumjė, bėt nē viēnas nežiūrėjo į mào pūšę. | prk.: Jis spējo gerókai išgerti, tàd dabař vōs pastebimai svirduliavo, tačiaū galvojė vis tīek mālėsi suñkios miñtys.*

7. sngr. (pro kà) šnek. veržtis, brautis, skverbti, grūstis: *Máltis prō mīnią. Mālasì žmónės prō duris.*

8. sngr. (po kà, iki ko, kuo) šnek. nuolatos, dažnai, ilgai vaikščioti, važinėti, lankytis kur arba kokiu reikalu: *Trečià dienà malúosi pō poliklīnikas, iř dār gālo nematýti. Taksistas mālėsi pō Vilnių iki tamsōs. Senūtė kėk išgalėdama mālėsi pō tuŕgų trumpomis kojukėmis.*

9. (kà, kuo, apie kà) šnek. tankiai, greitai kalbėti; sin. taukšti: *Piršlýs tik māla māla greitākalbe. Nemálk taip greitai – niēko suprasti negali. Tū mali iř mali vīs tą patį. Matýt, jį pėsekiojo kokià įkyri báimė, nēs bė pėrstojo vīs mālė apie plėšikūs, banditūs iř vagis.*

♦ **liežuviū [liežuviais] málti** 1. daug kalbėti; sin. plepėti, taukšti: *Užtėks čià táu málti liežuviū! Neturėdami kō veikti, pradėjome málti liežuviais.* 2. (apie kà) skleisti apkalbas; sin. apkalbėti: *Váikščioja pakemiais iř liežuviū māla apie mūs. šúdá málti vulg. 1. tuščiai, nerimtai, niekus kalbėti; sin. tuščiažodžiauti: Tū čià nemálk šúdo, eik priē reikalo. 2. tuščiai, nerūpestingai leisti laiką: Vīsą vāsarą malei šúdá, geriaū būtum ējēs dirbti! tuščiomis gīrnomis málti* niekus šnekėti; sin. taukšti: *Niēko gėra nepasāko, tik māla tuščiomis gīrnomis.*

maltiēčiai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Maltoje, kalbanti viena semitų kalbų: *Maltiēčių kalbōs rāštui naudójama lotýnų kalbōs abėcėlė.*

maltiētis, maltiētė dkt. (2)

maltiēčių tautos žmogus: *Dėl didžiūlių dialėktų skirtumų maltiētis sū maltiēčių gāli iř nesusikalbėti. Pópiežius Jōnas Paūlius II trīs maltiēčius paskėlbė paláimintaisiais. Lietuvōs fūbolininkės šiañdien pranóko maltiētės.*

maltiētiškas, maltiētiška bdv. (1)

1. būdingas maltiēčiams, jų kultūrai ar Maltai: *Maltiētiškas sumuštinis sū tunū. Maltiētiškos šveñtės.*

2. Maltoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Maltiētiški rañkdarbiai.*

3. maltiečių kalbės, maltiečių kalba parašytas, sukurtas, skelbiamas, transliuojamas ir pan.:
Išmókome kelis maltiėtiškus žodžius.

maltinis dkt. (2)

kotletas: *Kiaulienos [jautienos, vištienos, žuviės, daržovių] maltiniai. Bandėlė su maltiniu – pusėtinas užkandis. Studeňtas su apetitu valgė sriubą iš maltinių. Pádažas tiňka su virtà žuvimi, įdarýta veršienos sprandinė, žuviės iš veršienos maltiniais.*

maltinukas dkt. (2)

dem. maltinis: *Kopūstienė su vištienos maltinukais. Kalakutienos maltinukų su sūrio įdaru recėptas. Šeiminiųkės kėpa mėsos [grųby, morkų, sòjy] maltinukus.*

maltòzė dkt. vns. (2)

bespalviai, bekvapiai, salsvi kristalai, gaunami fermentiniu būdu iš krakmolo; sin. salyklo cukrus: *Chėmiškai grynà maltòzė. Maltòzė gerai tirpsta vandenyjė. Krakmòlas fermeňtais suskáidomas iki maltòzės. Konditėrijos gaminiams naudójamas maltòzės sūrupas. Maltozė sáldinamas alūs.*

malūnas dkt. (2)

1. pastatas su įrenginiais grūdams malti: *Vėjo [vėjinis] malūnas. Garinis [vandeňs, elektrinis] malūnas. Malūno gėrnos. Pastatýti [išardýti, sustabdýti, pėrkelti] malūną. Vandeňs malūnūs statýdavo priė sraunių ūpių ar ūztvankų. Vėjo malūnai – lietuviško káimo puošmenà. Lietuviai turėjo nė menkesnius malūnūs kaip látviai, švédai ar olándai. Pagrindinis malūno dárbo įrankis – akmeninės gėrnos. Malūnė veikė iš vilnų karšyklà, mīlo vėlyklà. Vandeňs malūnuose pò víenu stógu paprastai búdavo malimo įrenginiai iš malūnininko gyvenamosios pátalpos. Státant buvo žiūrima, kàd vėjo malūno neužstótų aukšti pavieniai mēdžiai, miškas ar trobesiai. Malūnas olándiško tipo, kepūrinis, mūrytas iš laūko akmenų. Miško mēdžiaagos stýgius veřtė statýti karkásinius malūnūs. Daūgelis malūnų iš malūnėlių nustójo málti iš tãpo muziejais. Modernaūs malūno operácijos dažniáusiai yra mechanizúotos iš automatizúotos.*

2. spec. įrenginys kietoms medžiagoms smulkiai malti: *Skalūnų [smėlio, pòpieriaus] malūnas.*

♦ **kovà su vėjo malūnais** žr. kova. **kovóti su vėjo malūnais** žr. kovoti.

malūnėlis dkt. (2)

1. dem. malūnas: *Valstiėčiai státėsi nedidelius malūnėlius sàvo šeimòs pòreikiams. Norėdami prasigyvėnti mào senėliai dár priėš kàrą nupirko malūnėlį.*

2. malamoji mašinėlė: *Prėskonių [drūsokos] malūnėlis. Džiovintas vaistàžoles gálite sumálti kavòs malūnėliu. Mėgstu málti kavą nė elektriniu, o raňkiniu malūnėliu. Turiu malūnėlį migdòlams málti.*

3. vėjo sukamas žaislas: *Medinis [popierinis, plastikinis] margaspálvis malūnėlis. Žvirblio [gegūtės] plūnksnų malūnėlis su lazdyno kótu. Malūnėlį sudàro kótas iš sparnėliai.*

malūnininkas, malūnininkė dkt. (1)

malūno vedėjas, savininkas ar malimo specialistas: *Malūnininkas sėkdavo, kàd vėjas nepradėtų pūsti iš priėšingos, nugarinės pūsės, tadà malūną sustabdýdavo stabdžiū. Neretai malūną vadindavo malūnininko pavarde. Ištekėjusios už malūnininkų móterys pãčios pasidarýdavo malūnininkėmis. Restaurúotame malūnė galėtume įsivaizduoti, kaip dirbo malūnininkas priėš šimtą mėtų.*

malūnininkáuti, malūnininkáuja, malūnininkàvo vksm.

verstis malūnininko amatu, dirbti malūnininku: *Jòs pròsenelis malūnininkàvo. Malūnininkų žmónos [nãšlės] iš pãčios imdavo malūnininkáuti.*

malūnininkávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ malūnininkauti: *Malūnininkávimu daugiáusia veřtėsi [užsìemė] výrai.*

malūnsparnis dkt. (1)

orlaivis, kurį pakelia priešpriešinio oro srauto sukamo viršutinio sraigto sukuriama keliamoji jėga: *Karinis [transportinis] malūnsparnis. Malūnsparnio idėja XX amžiaus pradžioje ispānų inžiniieriui kilo iš žaislinio malūnėlio. Malūnsparniu galima kilti nuo labai trumpų kilimo takų, o lėistis beveik vertikaliai. Iš malūnsparnių buvo bařstomos trąšos, jaīs skraidintos pašto siuntos. Skirtingai nei sraigtasparnis, malūnsparnis pakilti gali tik įsibėgėjęs, be to, jis nepritaikytas sustoti orė. Dabair Lietuvoje skraido tik sraigtasparniai, o malūnsparnių nerà, nebeit pastarijų pasigamintų aviācijas sporto mėgėjai.* • plg. sraigtasparnis.

Malvinių sàlos

FOLKLANDAS: *Malvinių salų paviršius kalnūotas. Malvinių salose gyvena didelės pingvīnų kolonijos.*

màlžymas dkt. (1)

→ malžyti: *Dàžnas málžymas įgrýsta [vargina].*

màlžyti, málžo, málžė vksm.

(kà) dažnai po truputį melžti: *Ožkėlę málžau ir užteñka mums to pienėlio.*

mamà dkt. (4)

1. šnek. motina (1 r.) savo vaikui: *Visi mēs turime mamàs. Láukiu mamós pareinant. Jis táu nè tėtė, nè mamà – neglobós. Labai myliu savo māmą. Ir suaugusiam žmogui reikalingas ařtimas sántykis su mamà ir tėčiu.*

2. patelė, turinti palikuonį ar palikuonių: *Ruoniukas buvo atskirtas nuo mamós ir patalpintas į izoliatorių. Kàs galėjo pamanýti, kàd benamė kalýtė tàps rūpestinga kačiukų mamà? ♦ mamós sūnelis* nesavarankiškas, perdėtai mamos globai atsidavęs suaugęs žmogus; *sin.* mamyčiukas: *Mamós sūnelis nè užaugęs laikýsis įsitvėręs mamós sijono. Tipiška mamós sūnelio ypatybė – jis niekadà nesiprėšina savo mótinai. Jis visą gyvenimą taip ir liko mamós sūneliu.*

mamáité dkt. mot. (1)

maloninis mamos pavadinimas; *sin.* mamelė, mamytė, mamutė: *Mamáité visuomèt turi kà nors skanaūs. Mamáite, kà táu gražaūs nupiřkti? Mamáité pagimde manė būdamà trisdešimties.*

mámba dkt. vns. (1)

greito tempo pramoginis šokis, panašus į rumbą: *Ař tū moki šókti mámba? Mámboš ir rumbos tėvynė – Kubà. Sàlsa yrà pėrėmusi kai kuriàs rumbos, mámboš ir čia čia savýbes. | jo muzika: Mámba panaši į rumbą, tik greitesnė. Mámboš ritmas yrà áiškus, kuriamas kėleto skirtingų mušamųjų.*

mamėlė dkt. (2)

maloninis mamos pavadinimas; *sin.* mamytė, mamutė, mamaitė: *Mamėlė graži, nors ir suvařgusi. Siu mamelė eidavome uogáuti, grybáuti. Atsiminiau kadaīs mamėlės pasakýtus žodžius.*

mamyčiukas¹ dkt. mot. (2)

maloninis mamos pavadinimas; *sin.* mamytė, mamukė: *Mamyčiuk, gėra tào dukrýtėms. Mamùle, mamyčiuk! – šaukdavo jì. Tètuk, mamyčiuk, kaip júsų pasiūlgau!*

mamyčiukas², mamyčiukė¹ dkt. (2)

1. šnek. prie mamos labai prisirišęs vaikas – sūnelis ar dukrelė; *sin.* maminukas, mamukas: *Màno vaikas – tikras mamyčiukas, nuo manęs nesitráukia nè pėř žiņgsnį. Mažylė – tikrà mamyčiukė, nenóri būti nei darželyje, nei su senėliais. Dukrýtė mamyčiukė pavýdi manęs, nors tū kà! | maloninis mažo, mamytei meilaus vaiko pavadinimas: Mào mieliausias vaikėli, mào mamyčiuk! Māžas mào mamyčiuk, tū labai gražutis!*

2. *menk.* perdėtai prie motinos prisirišęs suaugęs žmogus; *sin.* maminukas: *Nesubrėndęs*

mamyčiukas! Nemanykit, kàd àš kokià mamyčiuké! Ištekési už mamyčiuko, visadà búsi antrà pò jò mamòs. Mamos myli sàvo mamyčiukùs.

mamyčiuké² dkt. (2)

maloninis mamos pavadinimas; **sin.** mamytė, mamelė, mamukė: *Màno mamytė, màno mamyčiuké! Íšškau dovanòs sàvo mamyčiukei. Gál vertétų iř mùms dažniaũ í māmą kreiptis „mamytė, mamulýtė, mamyčiuke, motùle, motùte“?*

mamìnis, mamìnė bdv. (2) šnek.

1. kuris labai prisirišęs prie mamos: *Màno mergáitė visái mamìnė pasidàrė – geriausia sėdėti mán aĩt kėliũ. Bũvo mamìnis vaikas, dabàr pasikeitė, nenóri bendràuti.*

2. **menk.** suaugęs žmogus, kuris perdėtai prisirišęs prie motinos: *Jis bũvo visái nè šeimòs žmogùs, ò mamìnis vaikėlis. Skaĩbina mamýtei pò dėšimt kartũ pėr diėną – tikras mamìnis sũnėlis.*

maminũkas, maminũkė dkt. (2)

1. **šnek.** prie mamos labai prisirišęs vaikas – sũnėlis ar dukrelė; **sin.** mamyčiukas, mamukas: *Drovũs vaikas, tikras maminũkas. Mào dukrėlė – maminũkė. Didėsnio maminũko turbũt nėrà, nèt sũ močiutė nepasiliėka.*

2. **menk.** perdėtai prie motinos prisirišęs suaugęs žmogus; **sin.** mamyčiukas: *Dvĩdėšimt septyneriũ mėtũ výras, ò tóks maminũkas. Nė výras, ò maminũkas – liũdna. Àš nè maminũkė, tik labaiĩ gerbiũ sàvo māmą iř jòs klausã. Nė atóstogos, ò tikras košmãras, kaĩ í keliõnė išvykstĩ sũ maminukũ.*

mamytė dkt. (1)

maloninis mamos pavadinimas; **sin.** mamaitė, mamulytė, mamuliukas: *Mės bũvome labaiĩ mamytės mylimĩ. Prisĩmenu, prašýdavau: mamýtė, pasėk pãsaką. Māmą vadĩndavom mamytė.*

♦ **mamytės sũnėlis žr.** sũnėlis.

mamũkas¹ dkt. mot. (2)

maloninis mamos pavadinimas; **sin.** mamytė, mamaitė, mamukė: *Táu gerai, kàd tàvo mamũkas priė vaikũ pabũna, ò màno nebegãli darbũotis. Mào mamũkas nesėdi rankàs sudėjusi. Šĩ saváitgalĩ aplankýsiu sàvo mamũką.*

mamũkas² dkt. vyr. (2)

šnek. prie mamos labai prisirišęs vaikas – sũnėlis ar dukrelė; **sin.** maminukas, mamyčiukas: *Manĩškis viš dár mamũkas, nòrs jám jáũ penkerĩ mėtai. Mamũkas daržėlyje visái nenóri pasilĩkti. Bandýsiu mamũką palĩkti pòrai dienũ pàs seneliũs.*

mamũkė dkt. (2)

1. maloninis mamos pavadinimas; **sin.** mamaitė, mamytė, mamelė: *Jáunosios mamũkės. Mào mamũkė dár stiprĩ – iř daržũs apsĩravi, iř uogiėniũ privėrda. Mamũkė kàs mėnesĩ aplankaũ.*

2. maloninis senelės pavadinimas; **sin.** močiutė, mamuliukas: *Mamũkė, Onòs močiutė, sũkdavosi apĩė pũodus, gaũsiai šeimýnai rúošdavo valgĩ. Vaikaĩ mėnesĩ vasarója pàs mamũkė. Mamũkė sũ jubiliėjumi svėikino dvýlika vaikáičiũ.*

mamulýtė dkt. (1)

maloninis mamos pavadinimas; **sin.** mamytė, mamutė, mamaitė: *Pasiĩlgstu mamulýtės. Dabàr sũ mamulýtė pasimãtome tiktaĩ pėr atóstogas. Reĩkia padėti mamulýtei.*

mamuliũkas dkt. mot. (2)

1. maloninis mamos pavadinimas; **sin.** mamytė, mamulytė, mamukė: *Mào mamuliũkas. Àš be gãlo emociĩga, ò mamuliũkas – santũrĩ, ramĩ.*

2. maloninis senelės pavadinimas; **sin.** močiutė, mamukė: *Nuò sũnũ kũdikýstės iki próanũkiũ*

vaikystės mamuliukas, mūsų močiutė, vis šalią. Nufotografuokit mamuliuką su anūkais. Vakar mamuliuką parsivežėm iš ligoninės.

mamùtas dkt. (2)

išnykęs didžiulis, panašus į dramblių gyvūnas plaukuotu kailiu ir riestomis iltimis (*Mammuthus*): Mūsų prótėviai nudobę mamutą apsirūpindavo mėsa, kailiu, kaulais, iltimis, riebalais kūrui. Mokslas turi pakañkamai žinių apie mamutų, nes rañdama nemažai jų kaulų. Mamutų maĩstui intensyviai medžiójo akmeñs amžiaus žmonės. Prieš kelis dešimtmečius Vilniuje buvo rasta kėlios dešimtys dviejų mamutų kaulų.

mamùtė dkt. (2)

maloninis mamos pavadinimas; sin. mamaitė, mamelė, mamytė: Mielas mamutės šypsulys. Mamutė atvažiavo! Su mamutė daug kalbamės. Kąs savaitę aplañkome mamutę.

mamùtmedis dkt. (1)

didžiulis visžalis ilgaamžis Kalifornijos spygliuotis rusvai raudona žieve ir mediena (*Sequoiadendron giganteum*): Didysis mamutmedis. Mamutmedžiai yra vienų aukščiausių, masyviausių pasaulio mēdžių, saváime áugantys tik nedidelėje Kalifornijos teritorijoje Sierra Nevados kalnuose. Mamutmedžiai užauga iki devyniasdešimties metrų aukščio.

mán įv. vns. N. asmen.

žr. aš.

manà dkt. vns. (2)

Biblijoje – naktį iš dangaus kritęs kruopų pavidalo gintaro spalvos valgis keliaujantiems per dykumą žydams: Izraelitai negalėję prisiriñkti mános daugiau, nei galėjo tądien suvalgyti. Mānų Viėšpats siuntė badaujantiems žydams.

Managvà dkt. vns. (2)

Nikaragvos sostinė: Manāgvą XVI amžiuje įkūrė ispanai. Manāgvą nē kaĩtą nusiaubė žemės drebėjimai. Manāgvos apýlinkėse auginami kavāmedžiai, vilnāmedžiai, banānai. Manāgvoje aplañkėme sēnųjį katedrą.

mānai dkt. dgs. (2)

labai smulkios kvietinės kruopos: Nē visi vaikai nóriai valgo manų [mānų kōšę]. Mānuose, kaip ir rýžiuose, yra mažiausiai ląstelėnos. Púode užvirkite pieną, maišýdami medinių šáukštu, subėrkite manų ir virkite apie penkiás minutes.

manaĩp prv. taip, kaip aš, mano būdu; sin. maniškai: Darýk kitaĩp [savaĩp], nē manaĩp. Darýkite manaĩp, ir viskas bus gerai. Pabandýk šiēmet agurkùs ráugti manaĩp.

mānas, manà įv. savyb. (4)

MANO 1: Mānas brolielis, manà sesutė. Jō šiltà rankà manam delnė užkliūvo. Tokių dvāsios bičiulių manam kelý bŭta nemažai. Manōj širdý tŭ gyvenì (poez.). | įv. (pabrėžiant): Manóji visuomeninė padėtis įpareigója atitiñkamai elgtis. Aĩ nepaskólintum(ei) rašiklio – mānojo rāšalas baĩgėsi. Gerì tavo kaimýnai, ō manėji – tikrì triukšmadariai.

manàsis¹, mānųj, manóji¹, mānųj dkt. vns. (kilnoj. kirč.)

šnek. man artimas žmogus (vyras, žmona, mylimasis, vaikas); sin. maniškis: Manàsis dár neatsikėlė. Mānųj išriñko pirmininku. Su manúoju negalėsite susitikti – jis išvėkęs. Sugrįžo ir manóji iš darbo. Manósios dár nērà namiē. Nērà geresnēs už mānųj. Manąja patėnkinti giminės.

manàsis², manóji² jv. jvr. savyb.

žr. manas.

Mánčesteris dkt. vns. (1), **Mančèsteris** (1)

miestas Anglijos šiaurės vakaruose: *Mánčesterio universitetas. Mánčesterio lietuvių draugija. Mánčesteris garsėja futbolo komandomis. Mánčesteryje ir jō prēmiesčiuose gyvėna bevėik dū sū pusė milijōno gyvėntojų.*

mandagėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mandagėti: *Miestė vīs daugiau juñtamas vairuotojų [polìcininkų] mandagėjimas. Dabař mūsų vaikui mandagėjimo etāpas.*

mandagėti, mandagėja, mandagėjo vksm.

darytis mandagesniam, mandagiam: *Áuklėjami vaikai mandagėja, dārosi paslaugesnì. Ař pastebėjote, kād vairuotojai pō trupūtį mandagėja?*

mandagiai prv.

→ mandagus 2: *Žmogūs mandagiai atsisvėikino [šýptelėjo, nusilenkė, pasiteiravo]. Atsiprašymo žodžiūs ištařkite mandagiai ir nuoširdziai, žiūrėdami pašnekōvui į akis. Palydōvė patikrina bilietą ir mandagiai nusišýpso. | aukšt.: Kaip čià mandagiaū pasākius? Kai šalià nebūvo mōtinος, paauglė elgėsi kur kās mandagiaū. Jis pasisvėikino sū anyta kėk įmanýdamas švelniaū ir mandagiaū. | aukšt.: Áktorė, pasirōdo, yrà vienà mandagiāusiai besielgiantį Holivōdo žvaigždžiū. Sēserys kuō mandagiāusiai jį priėmė. Nėt mandagiāusiai kviečiami jókiu būdū neikite teñ.*

mandagūmas dkt. ppr. vns. (2)

mandagus elgesys: *Įgimtas [apsimestas, tūščias, ceremoningas] mandagūmas. Tėvai vaikūs nuō mažeñs mōko mandagūmo. Mandagūmo žodžiai „prašom“, „prašýčiau“. Pāgarbą rōdome mandagumū, maloniū tonū, draugiškumū. Bānkų darbūotojai pasižými mandagumū.*

mandagūs, mandagi bdv. (4)

1. kuris bendraudamas laikosi elgesio taisyklių: *Mandāgūs vaikai [mokiniai]. Jis visadà yrà labai mandagūs. Jām būvo žēma apsimėsti mandagiū ir paralyžiūotam mėnininkui rėikšti užuojautą. | aukšt.: Pastebėjau, kād lietuviai tāpo mandagesnì, jaunoji kartà dažniaū šýpsosi, į viską žiūri pozityviaū. Pirkėjai pasigeñda mandagesniū ir paslaugesniū parduvejų. Lietuvōs poliçija kvietė visūs eĩsμο dalyviūs kelyjė bũti kultūringesniūs, mandagesniūs. | aukšt.: Kās sininkė priverťė raudonuoti nėt pačius mandagiāusius klientūs. Sutikite, anksčiau bilietus tikrindavo nėt pačios mandagiāusios kontrolierės. Japōnai garsėja kaip vienà mandagiāusių ir paslaugiāusių tautų pasáulyje.*

2. rodantis gerą elgesį, deramas, tinkamas: *Mandagūs atsākymas [tōnas]. Mandagaūs elgesio vaikinās. Ař táu sunkū tařti kelis mandagiūs žodžiūs? Pāžintį lengviausia užmėgzti kokiū nōrs mandagiū klāusimu. | aukšt.: Eufemizmai dažnai vartojami kasdienėje kalbojė, kād pōkalbis būtų mandagėsnis ař pagarbėsnis. Kitą kartą galėtum pariñkti mandagesniūs žodžiūs. | aukšt.: Aštrialiežūviai komentatoriai tikrai nėt visuomėt reñka pačius mandagiāusius žodžiūs. Nėt ir pats mandagiāusias atsākymas jām dažnai sūkelia emōcijų pliūpsnį. | jvr.: Sociālinį juōką sudāro dū jō tipai – džiaugsmingasis ir mandagūs juōkas. Atpažintas mandagūs kaukėtas parduotūvės plėšikas. Mandagiōji pōkalbio dalis baĩgėsi. **mandagū bev.**: Kās vienojė šalyjė mandagū, kitojė gali bũti palaikyta įžeidimū. Ařgi mandagū vėlai skañbinti žmogui į namūs? Nėt ir taĩs atvejais, kai reĩkia kę nōrs svarbaūs aptařti, mandagū priė kavōs trumpai pasikalbėti ir tik tadà sėsti priė vėrslo reikalų.*

mándala dkt. (1)

hinduizme ir budizme – sudėtinga, paprastai apskritimo arba kvadrato formos geometrinė figūra su daugybe ornamentų ir piešinių, kurie reiškia Visatos arba jos dalių pilnatvę, dvasinę, kosminę, psichologinę tvarką: *Mándalų piešimas. Paprasčiausia mándala – rātas sū taškū centrė. Mándala yrà*

reikišiamas ezotėrinis makrokosmo ir mikrokosmo jungties modelis, simbolinė diagrama. Tibeto vienuoliai kuria pačias nepatvariąsias mąndalas iš spalvoto smėlio, skirtas meditacijai, gyvenimo laikinūmui suvokti.

mandarinas dkt. (2)

1. nedidelis, apvalus, sultingas, saldus ar saldžiarūgštis, paprastai oranžinis citrusinis vaisius plona žievele: *Saldieji [tikrieji, karališkieji] mandarınai. Mandarınų sultys. Suválgiau dū mandarınus. Kambaryjė dvelkia mandarınais. Ypač rūpestingai reikia pláuti bananus, apelsinūs ir mandarınus, māt jiė būna nupurkšti priešgrybėliniais preparátais. • plg. klementinas.*

2. MANDARININIS CITRINMEDIS: *Mandarınų tėvynė – Kınija. Mandarınus dabař ėmė auginti ir skiėpyti sėduose. Mandarınų sodinūkų atsivežėme iš Graikijos.*

mandarıninis, mandarıninė bdv. (1)

1. gaminamas iš mandarınų, su mandarınais, mandarınų skonio: *Mandarıninis kokteilis [pyrągas, tórtas]. Mandarıninis likeris. Mandarıninė karamėlė. Mandarıniniai ledai. Saváitgalį, jei netingėsiu, kėpsiu mandarıninius keksiukūs.*

2. turintis mandarınų kvapą ir skonį: *Mandarıninė dantų pasta sū mandarınų aliėjumi. Mandarıninė dūšo želė.*

3. skoniu, išvaizda ar kuo kitu primenantis mandarıną: *Mandarıninis apelsinas. Mandarıninis kinkānas.*

mandarıninis citrinmedis

visžalis šiltųjų kraštų vaismedis, vedantis mandarınus (*Citrus reticulata*): *Mandarıniniai citrinmedžiai paprastai gaūšiai dėra. Išvesta daūg mandarıninio citrinmedžio veislių. Mandarıninius citrinmedžius esą visái nesunkū auginti kambaryjė ar šiltnamyje.*

mandarınmedis dkt. (1)

MANDARININIS CITRINMEDIS: *Mandarınmedžiai labai mėgsta trąšių žemę. Lietuvojė jau yra besidžiaūgiančių sàvo išaugintų mandarınmedžių derliumi. Mandarınmedžius vertėtų pėrsodinti tadā, kai iš vazonėlio apačios ĩma lįsti šaknys. • plg. apelsinmedis.*

mandātas dkt. (2)

kolektyvo, organizacijos, tam tikros teritorijos rinkėjų įgaliojimas asmeniui atstovauti jiems kokiame nors aukštesnio lygio forume (parlamente, taryboje, suvažiavime, kongrese, konferencijoje ir pan.): *Suteikti [patvirtinti, panaikinti] Seimo nārio mandātą. Mandātų komisija. Pretendūoti į Euròpos Parlamenteo narės mandātą. Suteikti mandātą kalbėti kolektyvo vardū. Savivaldųbių rinkimuose partija laimėjo šiimtą keturis mandātus. Vėsos operācijos vėkdomos tiktaĩ sū Jungtinių Tautų mandātū.*

manding įterpt. man rodos, turbūt: *Manding, esū skaičiusi apiė taĩ. Jō atsiprāšymas, manding, būvo ganėtinai nuoširdūs. Klausyk, bičiūli, manding, pats mėtas diņgti iš čiā. Manding, āš jėms ikū gývo káulo įkyrėjau.*

mandolinā dkt. (2)

į liutnią panašus styginis muzikos instrumentas tiesiu kakleliu: *Mandolinų orkėstras [koncertmėisteris]. Mandolinā skaūbinama braūkant pėr stygās raginė plokštelė. Norėčiau paklausyti mandolinos – tylaūs, neįkyraūs jōs balso. Vaikystėjė svajójau turėti mandoliną. Tėvas grójo [skaūbino] mandolinā. Mandolinos skėriasi stųgų skaičiumi, dėrinimu, pavėdalu.*

mandolininkas, mandolininkė dkt. (1)

muzikantas, grojantis mandolina: *Mandolininkų orkėstras. Mandolininkė švelniai virpino instrumeņto stygās brauktukū. Šveņtės dalvėiams koncertāvo Smálvų káimo savėveiklininkai – mandolininkų grupė sū naujaĩs mūzikos instrumeņtais.*

mañdras, mandrà bdv. (4) šnek.

1. išpuikęs, pasipūtęs, perdėtai pasitikintis savimi: *Buvaū labai mañdras berniokas, nesivaržydavau prieiti prie merginos ir ją užkalbinti. Jėi jau tóks mañdras, tai pats dainós žodžiūs parašyk, užúot kitūs kritikáves. Labai jau ji mandrà pasidàrė. Šiuolaikinės panėlės labai mañdros. Nebúk mañdras, apkakós gañdras (juok.).* | aukšt.: Jis mañdras, bėt žmonà dár mandrėsnė. Priė staliũko sėdėjo vienà už kitą mandrėsnės panėlės. Mandrėsnės merginos dėginosi soliãriumuose, ó mės įdėgdavome daržūs ravėdamos. | aukšč.: Sesuó ir dũ jós bróliai buvo gražiãusi, išlakiãusi, mandriãusi žmónės visamė káime.

2. puošnus, prabangus, originalus: *Kokià mandrà suknelė, iš kuř gavaĩ?* | neįprastas, nematytas, negirdėtas, įdomus: *Labai jau mañdras tás tavo grotũvas. Tóchio mañdro vařdo savo vaikui tikrai nedúočiau. Kókį mañdrą šókį jiė čià šóka?* | aukšt.: Vaikų telefonai viėnas už kitą mandrėsnĩ. Laikai pasikeitė ir mūsų klieñtai nóri kuó mandrėsnĩų sũlėiũ. Įdomũ stebėti tóbulus metimũs ir dár mandrėsnĩus kãmuolio pėrdavimus. | aukšč.: Vakarieniãvome mandriãusiame restoranė. Kiekviėnq vãkarq pó sunkiós pamainós sũ vaikais kėpdavau pyragũs, mandriãusius tórtus, sausainiũs. Pónai pradėjo statýtis didžiãusius ir mandriãusius namũs.

3. gudrus, protingas: *Nenóriu pasakýti, kàd àš, girdĩ, mañdras, ó visũomenė – kvailà. Visĩ mandrĩ, kaĩ nóri pasitėisinti.* | aukšč.: Pãsakose trėčias brólis bũna mandriãusias.

mándrauti, mándrauja, mándravo vksm. būti išdidžiam, puikuotis: *Nėrà kó mándrauti, vaizduóti, kàd esĩ gudrėsnis. Vaikĩnai mándrauja viėnas priėš kitq. Aĩ tãu dár neganà mándrauti?*

mandrũmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → mandras 1: *Įš kuř tás tavo neapsãkomas mandrũmas? Kalbėtojas iš mandrũmo rėtkarčiais įtėrpia ángliškq žodį. Tóks išdidũmas mán pirmiãusia asocijuojasi sũ mandrumũ.*

2. → mandras 2: *Akiniaĩ mán nereikalĩngi, nešióju tik dėl jũ mandrũmo. Svarbiãusia, kàd órkaite gerai veĩktų, ó kitókių mandrũmų mán nereikia.*

3. → mandras 3: *Kàs jó pėr kalbà, pėr mandrũmas! Manaũ, jĩ pralėido prógq patylėti, jái būtinaĩ knietėjo paródyti savo mandrũmq, arogãncijq. Niėkur nesimókantys jaunuóliai sublizgėti mandrumũ gãli tik priėš jaunesniũs draugũs.*

mandruólis, mandruólė dkt. (2)

kas mandras (1 r.): *Mandruoliũs nelabai kàs ir mėgsta. Polĩcija tókius mandruoliũs grėitai sutrámdys. Mandruólei nepasĩsekė – išsipuřvino batukũs.*

mandžiũrai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Mandžiũrijoje, kalbanti viena altajiečių kalbų ir kinų kalba: *Klajókliai mandžiũrai pradėję sėsliãũ gyvėnti pėrėmė kĩnų gyvėnimo bũdq, jũ filosofijq ir kultũrq. Mandžiũrų kalbà yrà bũvusi pagrindinė Kĩnijos valstybinė kalbà. Dabař mandžiũrũs sunkũ atskĩrti nuó kĩnų, nės jiė neĩ fiziškai, neĩ kultũriškai bevėik nesĩskiria.*

mandžiũras, mandžiũrė dkt. (2)

mandžiũrų tautos žmogus: *Ieškóti žėnšėnio šaknũ lėidžiama tik mandžiũrams vỹrams, būtinaĩ seniems, ilgu garbĩngu gyvėnimu pėlniusiems visũotinq pãgarbq. Mandžiũrė, bũvusi tinklinio žaidėja, dabař treniũoja JAV tinklinio rinktinę.*

Mandžiũrija dkt. vns. (1)

istorinė sritis Kinijos šiaurės rytuose: *Didelį Mandžiũrijos regiònq šiuó metũ dalijasi Kĩnija ir Rũsija. XIX ámžiaus antrojė pusėje Mandžiũrija dėl gausiũ gamtós išteklių tãpo užsienio valstybių ekspãnsijos objektũ.*

manė įv. vns. G. asmen.

žr. a š.

manekėnas¹ dkt. (2)

1. žmogaus pavidalo figūra: *Móters [výro, vaíko] manekėnas. Siuvimo [siuvėjų] manekėnai. Vĩlniujė gamĩnamus manekenus pėrka garsiausias pasáulio aprangos kompānijos. Drabūžiai reklamuojami apreĩgus jaĩs manekenus. Nevýkėliai drabūžių vāgys baĩdė apsimėsti manekėnais. Tikróviškos išvaizdos mókomiėji manekėnai skirti mókyti gaviinti žmōgų.*

2. prk. neveiklus, bevalis žmogus: *Kàs norėtų draugauti sù manekenù? Įdomù bendráti sù asmenybėmis, nè sù manekėnais.*

manekėnas², manekėnė dkt. (2)

madas demonstruojantis žmogus: *Ekstravagantiška [normali, patraukli] manekėno išvaizda. Kuri mergaitė kada nors nenorėjo būti manekėnė arba aktorė? Klubė daininiškė linksminosi sù garsiù manekenù iš Švédijos. Žemūtėms ir putlioms merginoms tikrai nereikia sielvartauti, kád jōs nerà panāšios į manekėnės.*

manėš įv. vns. K.

žr. aš.

manėvrai dkt. dgs. (2)

strateginio masto mokymai, kuriuose dalyvauja kelių karinių apygardų pajėgos ir įvairių ginkluotųjų pajėgų rūšių junginiai: *Manėvuose kariai tóbulina priešlėktūvinės gynybos įgūdžius ir treniruojsi atreĩti puolimā jūroje. Pėr aviācijas manėvus brāngios rakėtos nerà naudojamos. Báltijos jūroje vyksta lietuvių kariniai manėvrai kartù sù NATO valstybėmis.*

manėvras dkt. (2)

1. organizuotas kariuomenės perkėlimas ar pergrupavimas: *Kovinis manėvras. Manėvras į spaĩnā. Žalgirio mūšyje Výtauto išākymu buvo panaudotas apgaulingas atsitraukimo manėvras, nulėmęs mūšio pėrgalę. Manevus vykdo pajėgos, manėvuojama ugnimi ir materiālinių priemonių atsargomis.*

2. transporto priemonės greičio, krypties ar kurso keitimas: *Prasilenkimo [pósūkio, sánkryžos] manėvras. Šoninis manėvras. Manėvrai mažù greičiù. Norėdamas atlikti šį manėvrā, vairuotojas turėjo suláukti, kōl užsidėgs žalia šviesoforo rodýklė. Sudėtingomis oro sąlygomis reikia stėngtis nedarýti staigių manėvrų.*

3. sumanus, miklus sportininko arba komandos veiksmas: *Bòksininkas išvedė varžovų iš pusiásvyros ir šis trečiamė ráunde griėbėsi naujo manėvro. Tóks klaidinantis manėvras padėjo krepšinio komāndai laimėti tarptautinės rungtynės. Nestandártinis Lietuvos fútbolininkų manėvras turėjo geróka sutrikdyti lemiamoms tarpusavio dvikovoms besireĩgiančius priešininkus.*

4. lokomotyvo judėjimas stoties bėgių keliais atliekant įvairios paskirties riedmenų darbus: *Vėinas iš manėvrų – tráukinio sástato sudārymas.*

5. vikrus, gudraujamas veiksmas, elgesys: *Diplomātinis [táktinis, klaidinantis] manėvras, stėngiantis pavėikti oponeĩtā.*

manėvrāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → manėvruoti 1: *Manėvrāvimas káro laukė. Manėvrāvimo erdvė.*

2. → manėvruoti 2: *Išpūdingas rālio lenktýnininkų manėvrāvimas. Vairuotojus labiausiai ėrzina keleivio komentārai apie vairāvimā, manėvrāvimā ir kėlio pasirinkimā. Elektrinių paspirtukų vairuotojai dažnai siejami sù pavojingu manėvrāvimu ir dideliu greičiù.*

3. → manėvruoti 3: *Vagonų manėvrāvimo vyriausiasis specialistas. Geležinkelio stotyse atliekami manėvrāvimo darbai: vagonų prikabinimas ir atkabinimas nuō traukinių, pėrstatymas iš vėeno kėlio arba kelýno į kitā.*

4. → manėvruoti 4: *Politinio manėvrāvimo užkulisiai.*

manėvringai prv.

→ manėvringas: *Manėvringai judantis vežimėlis [krautūvas, dūlkių siurblys]. Automobilis*

manevringai sukinėjosi miesto gatvėse. Keturi dvigubi guminiai ratukai leidžia lagaminą valdyti lengvai ir manevringai.

manevringas, manevringa bdv. (1)

galintis gerai manevruoti (2 r.): *Manevringas dviratis [motoròleris, laivėlis, automobilis]. Manevringos patrankos. Manevringa kariuomenė [lengvóji artilèrija]. | aukšt.: Manevringėsnės yra trumpėsnės ir siaurėsnės mašinos. Lengvėji tãnkai turi mažiaũ šarvũ, silpniaũ ginkluoti, bêt užtãt greitesnè ir manevringesnè. | aukšt.: Tai manevringiausi pasãulyje naikintuvai. Kaũno mãriose sezõnã prãdeda greičiausias ir manevringiausias Lietuvojè pagamintos spòrtinès jãchtos.*

manevringumas dkt. ppr. vns. (2)

transporto priemonės savybė lengvai ir greitai keisti judėjimo kryptį bei trajektoriją: *Sausumoje manevringumũ ypaç pasižymi tãnkai. Pòsũkiuose automobilis prarãsdavo greitĩ, trũko manevringumo. Vingiuotoje trãsoje džipai demonstrãvo manevringumã.*

manėvrinis, manėvrinė bdv. (1)

1. skirtas kariniams manevrams: *Manėvrinė tãktika. Operatyvinė manėvrinė grupė. Manėvrinès rakėtos. Manėvrinès gynybos tikslas – sunaikinti pũolantĩ priešã, išsãugoti pãjėgas ir laimėti laikã trãukiantis į teritòrijos gilumã.*

2. skirtas transporto priemonės manevrams: *Manėvrinis lokomotỹvas [sãstatas].*

manėvrinis butų fondas

savivaldybės butų fondo dalis, kurios gyvenamosios patalpos suteikiamos perkeliams piliečiams laikinai apgyvendinti: *Manėvrinio butũ fõndo gyvenamosios pãtalpos nuomos sutartĩs. Savivaldybės nustãto manėvriniũ butũ fõndo sudãrymo ir nuomos tvãrkã. Gyvẽnamieji namaĩ arba butai, priskirti savivaldybiũ manėvriniam butũ fõndui, registruojami miesto valdybos manėvrinio butũ fõndo apskaitõs žurnalè.*

manevruoti, manevruoja, manevruoju vksm.

1. daryti manevrã (manevrus): *Nepãžĩstamoje vietovėje daũg sunkiaũ manevruoti. Priešo laivaĩ nutrukè ùgnĩ ir manevruo tik savigynos tikslais.*

2. judėti apeinant kliūtis; *sin.* laviruoti: *Vairuotojui nè laikũ pradėjus stabdyti, manevruoti, automobilis nuvažiãvo nuõ kèlio. Vairuotojas pavojingai manevruo ir nelèido jõ apleĩkti. Pilòtas buvo priverstas staigiai manevruoti, kãd išvengtũ susidũrimo orè sũ kitũ lèktuvũ. Vãltininkas manevruoja prieš ùpès srõvę. | prk.: Delfinai puikiai plãukioja ir manevruoja.*

3. daryti geležinkelio transporto priemoniũ manevrã (manevrus): *Traukinỹs manevruoja prieš stõtĩ. Tiès pervaža tẽko ilgõkai pastovėti, nès manevruo prẽkinis traukinỹs.*

4. veikti aplinkiniais keliais; *sin.* išsisukinėti: *Manevruoti taĩp dviejũ politiniũ jégũ [priešũ ir draugũ]. | (kuo) sumaniai vadovauti pertvarkant turimas priemones, galimybes: Trèneris manevruoja komãdos sudètimi.*

mangãnas dkt. vns. (2)

cheminis elementas – šviesiai pilkas trapus metalas (Mn): *Dìrbant mangãno rũdõs kasimo, plièno lydymo bèi suvirinimo elektrã dãrbus yra pavõjus apsinauodyti manganũ. Mangãno yra visũ rũsiũ plienè ir ketujè. Kùriamos vis pažangesnès technologijos mangãnui pašãlinti iš požeminiõ gèlo vandeĩs. Natũraliaĩ organizmè mangãno daũniaũ trũksta neĩ bũna jõ pèrteklius. Mangãnã kartũ sũ kitaĩs mineralais vartõja grãnuliũ ar kitõkiu pavõdalu.*

mãngas dkt. (1)

1. stambus, pailgas geltonai raudonas kaulavaisis gelsvu sultingu, saldžiu minkštimu: *Mãngũ sũltys. Pырãgas sũ mãngais. Mãngã gali vãlgyti nèt vaikãĩ – jis nesũkelia alergijos. Mãngai yra būtina sudètinë prieskonio kãrio dalis. Šeiminiñkès mãngais gãrdina ryžiũs, pajvaĩrina desertũs. Supjãustyk mãngus ir*

bananūs, darýsime vaišių salotàs.

2. visžalis Azijos atogražų medis, vedantis tokius vaisius (*Mangifera*): *Ìndinis mánegas (Mangifera indica)*. *Kvapùsis mánegas (Mangifera odorata)*. *Mánagai natūraliaĩ áuga Ìndijoje, Indonèzijoje, Himalājuose ir yrà auginami daúgelyje tròpinių šalių. Išvesta daúg mánegų veišlių, vèdančių įvairiūs dýdžio ir fòrmų vaisiūs.*

mánegymasis dkt. (1)

1. → mangytis 1: *Paauglių mánegymasis.*

2. → mangytis 2: *Demonstratyvūs gražuólès mánegymasis.*

manginimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → manginti 1: *Eržilų [cirkò gyvūnų] manginimas.*

2. → manginti 1: *Sténgiamés véngti senėlių [vaikùčių] manginimo.*

manginti, *mangina*, *mangino*

1. (kà) *mankštinti*, *muštruoti*: *Sàvo augintinius [šunis] nuolatòs manginù, kàd būtų gyvybìngi ir nuovòkūs. Kàm tù taip manginì tã árklì?*

2. (kà, kuo) *varginti*: *Ilgà keliònè automobilù mangina vaikùs.*

mánegytis, *mánegosi*, *mánegési* vksm. sng.

1. *nenustygti vietoje, kraipytis, daužytis*: *Nustók mánegytis, sèdék [válgyk] ramiaĩ. Sunkù prižiūrėti vaikq, kài jis taip mánegosi.*

2. *šaipytis, maivytis*: *Pakvièsčiau šókti, bèt jì taip mánegosi. Kò mánegaisi priè stàlo?*

mangùtas dkt. (2)

USÛRINIS ŠUO: *Mangùto tévynè – Rùsijos Usùrijos regiònas. Mangùtų káilis yrà vértinamas, todèl jiè auginami ir neláisvèje. Lauko bañdymuose sù mangutù yrà tikrinamas medžiòklinių šunų tinkamumas medžiòklei. Mangùtai įtraukti į invázinių Lietuvojè rùšių sàrašq. Lietuvojè mangutùs léidžiama medžióti visùs metùs.*

maniàkas, **maniàkè** dkt. (2)

žmogus, turintis kam nors liguistà polinkì, potraukì: Žudikas maniàkas. Lošimo [seksuàlinis, kapinių] maniàkas. Kvepalų [pirkinių] maniàkè. Jì pràminè pakelès maniakù už pavèžėti paimtų merginų žàginimq. Nòrisi nòrs vienám vàkarui atitràukti kompiùterių maniakùs nuò ekrànų.

maniàkinis, **maniàkinè** bdv. (1)

susijęs su manija (2 r.): Maniàkinè deprèsinè psichòzè (med.). Maniàkinis deprèsinis sindròmas (med.). Maniàkinès búsenos žmogùs neigia sàvo fiziologinius póreikius, finànsinius sunkumùs, sàvo silpnýbes ir mirtingùmq.

maniàkiškai prv.

→ *maniakiškas*: *Maniàkiškai tyrinėti [kontroliuoti, pérsekioti]. Jò àkys blizgèjo maniàkiškai. Jiè tiesiog maniàkiškai tiki, jóg esminiai pókyčiai prasideda nè išorèje, ò žmogaus vidujè.*

maniàkiškas, **maniàkiška** bdv. (1)

panašus į manijà (1 r.) ar būdingas maniakui: Maniàkiškas atkaktùmas [užsispyrimas, entuziàzmas]. Maniàkiškas pótraukis analizuoti ir planuoti. Maniàkiška aistrà. Maniàkiški (telefono) skambùčiai. Jì garsèjo tiesiog maniàkiška sàvo sveikàtos prèžiūra.

manierà dkt. (2)

1. *kalbos, elgesio, veikimo, darbo išorinè forma, būdas: Kalbèjimo [mąstymo] manierà. Gerų manièrų výras. Mán nepatiñka tàvo manièros. Darželinùkas labai greitai iš bendraamžių périma netiñkamq elgesį ir tèvùs érzinančias manieràs.*

2. savitas menininko kūrybos braižas, būdas, stilius: *Dailės kūrinys sukurtas realistine [modernistine, romantizmo] maniera. Kai kurių tyrėjų tokia raišymo maniera siejama su pūkario ekspresionizmu. Žinoma atveju, kai intuityviai nutapyti paveiksliukai atkuria kadais garsių menininkų maniera.*

manieringai *prv.*

→ manieringas 2: *Panėlė manieringai elgiasi [svėikinasi, padūoda raiką].*

manieringas, manieringa *bdv.* (1)

1. ryškiai demonstruojantis maniera; *sin.* apsimestinis, nenuoširdus: *Manieringas aktorius. Ji visada savė laikė maniera dama. Šiuo atžvilgiu rašytojas atrado maniera ir pedantiškas.*

2. kuriam būdingas įmantrus, dirbtinis, nenatūralus stilius, elgesys: *Manieringas laikstymasis. Manieringa tapyba. Manieringa eiseną [pozė]. Manieringa šypsenėlė sutiko rūstų žvilgsnį. Filmas stilingas, bėt nė maniera. Bankėtai yra maniera, formalūs dalykas.*

manieringumas *dkt. ppr. vns.* (2)

1. → manieringas 1: *Kai kuriems aktoriams nepavyksta išvėngti maniera. Negaliu pakęsti jės maniera ir tuščiažodžiavimo.*

2. → manieringas 2: *Kolėkcija dvelkia eklėktišku maniera. Dailininkės sukurtuosė kūriniuosė negalima nepastebėti tam tikro linijos maniera, bėt tai ir sudaro jės kūrybos savitumą. Iš kontėksto išplėstai ištraukai galima būtų prikišti ir maniera, ir deklamacinės intonācijas.*

manieristas, manieristė *dkt.* (2)

manierizmo atstovas: *Tapytojas maniera. Būti maniera rėiškė pabrėžtinai atsakýti klasikinės dailės formų. Yra teigiančių, kád maniera tai nekūrė niėko naujo, o tik imitavo ir iškraipė praeitiės mėnų savą maniera [stiliumi].*

manieristinis, manieristinė *bdv.* (1)

manierizmo stiliaus: *Manieristinės kryptiės tapytojus vienią beėdras jų pavėikslų dvasingumas, vidinis nėrimas, savito stiliaus ieškójimas. Manieristinė stilistika tãpo dominuojanti Európos monárchų ir aristokratų dvaruosė. Rėtas Lietuvojė manieraistinės architektūros pamiėnklas yra Šv. Stėpono bažnyčia Vilniuje.*

manierizmas *dkt. vns.* (2)

pereinamojo laikotarpio iš Renesanso į Baroką literatūros ir meno kryptis, kuriai būdingas įmantrumas, puošnumas, formų neįprastumas ir ekspresija, nenatūralus figūrų išilginimas: *Manierizmą siekta išrėikšti menė tam tikrąs psichines búsenas, kurių išraiška smarkiai skýrėsi nuó klasikinės Renesanso pusiáusvyros ir harmónijos. Manierizmo dailininkų tapyba rafinuota, smarkiai estetizúota. Manierizmo literatūros kūriniuosė gausú įmantrių metafóru, oksimóronų, antitezių, hiperbolių ir grotėsko.*

maniežas *dkt.* (1)

1. stačiakampis arba apskritas pastatas be vidinių pertvarų ar aptverta aikštė prie hipodromo arkliai išjodinėti, jojimo rungtynėms rengti, mokyti joti: *Žirgyno maniežas. Atvirasis [uždarasis] žirgų maniežas. Raíteliai, pasiskirstę pō maniežą, vienas pō kito šokinėja pėr kliúti. Žiēmą arklidėse ir manieže labai šálta, sniėgo iki kėlių, o žirgus vis tėiek reikia trenirúoti. • plg. jodykla.*

2. apskrita arba ovali atitverta vaidinimų aikštelė cirko viduryje; *sin.* arena: *Stacionaraūs cirko maniežo skersmuó – trýlika mėtų. Manieže kaip visadà mūs pasitiėnka ryškių prožektorių apšviesti akrobátai, óro gimnástai, dresúoti žvėrys ir klóunai.*

3. pastatas kai kurių sporto šakų varžyboms ir pratyboms su bėgimo takais, aikštelėmis: *Lengvósios atlėtikos maniežas su treniruóklių salė. Fútbolo manieže vėyksta jaunųjų fútbolininkų treniruótės.*

4. *etnogr.* arkliaus sukamas medinis ratas, kurio sukamoji jėga perduodama linamynei, kuliama jai ir

pan.; **sin.** vilktas: *Lināmynė (mašinà) sù maniežu. Įkinkýtas arklýs sùko kuliamòsios maniežq. Maniežas naudòtas iki XX àmžiaus vidurio.*

maniežinis, maniežinė **bdv.** (1)

vykstantis manieže (1 r.): *Maniežinis joýmas. Pirmòji varžýbų dalis paprastai bûna maniežinis važiavimas.*

manifestacija **dkt.** (1)

viešas masinis renginys solidarumui, protestui pareikšti: *Protèsto [piliètinė, antivyriausýbinė, opozìcijos, tautinių mažumų] manifestacija. Manifestacijų įstátymas. Manifestacijos formos – demonstràcija, eitýnės, mítingas, piketas, žýgis, palaikymo àkcija ar kitas renginýs pò atviru dangumi.*

manifestántas, manifestántė **dkt.** (1)

MANIFESTUOTOJAS: *Žygiúodami gátvėmis manifestántai nèša plakatùs sù politiniais [patriòtiniais] šúkiiais ir reikalávimais. Protèstai bevėik kasdièn baigiasi manifestántų ir policininkų susidúrìmais. Pasitáiko, jog manifestántus teñka drausminti policijai.*

manifestas **dkt.** (2)

1. iškilingas aukščiausios valstybės valdžios kreipimasis į gyventojus raštu koku svarbiu reikalu: *Prezidènto [valstybės vadòvo] manifestas. Túkstantis aštuoni šimtai šešiasdešimt pirmaisiais mėtai cáro Aleksándro II manifestù buvo panaikinta baudžiava.*

2. programinio pobūdžio kreipimosi raštas: *Pártijos [pilièčių sántalkos, bendraminčių] manifestas. Kultúrinis [literatúrinis] manifestas. Liberálai paskėlbė pártijos steigimo manifestq. Mės, Lietuvos vaikai, šiuò manifestù kreipiamės į visùs suáugusius žmones. Mėnininkai sàvo manifestù pasisàkė prieš smurtq žiniàsklaidoje.*

manifestávimas **dkt. ppr. vns.** (1)

→ manifestuoti 2: *Naujų idėjų [solidarùmo, vienýbės] manifestávimas. Pagrindinis poèto manifestáavimo ir protèsto írankis – eilėraštis. Kūrėjas pėrmainingai jùngia filosofinę meditacijq, láisvės manifestávimq ir irònijq.*

manifestúoti, manifestúoja, manifestávo **vksm.**

1. (kuo, už kq, prieš kq, kame) rengti manifestacijq, dalyvauti manifestacijoje: *Manifestúoti eitýnėmis [protèsto, bado àkcijomis] už vienòdas lyčių téises. Žmonės manifestávo sòstinėje ir kituose šaliès miėstuose. Žalėji manifestúoja prieš gyvūnų naikinimq.*

2. (kq, kuo) akivaizdžiai rodyti, reikšti, skelbti; **sin.** demonstruoti: *Peř dainų šventės tautièčiai nè vėen dainúoja, bėt ir manifestúoja visòs tautòs solidarumq. Džiàzo grupė drqšiai manifestúoja muzikiniùs kraštutinumùs, žaidžia kontràstais. Veikalė manifestúojama intelèkto jėgà ir humaniškumas. Mėnininkas sàvo kūrýba manifestúoja individualýbę [asmenýbės láisvę, atsiribòjimq, vienátvę].*

manifestúotojas, manifestúotoja **dkt.** (1)

manifestacijos dalyvis; **sin.** manifestantas: *Kairiųjų [dešiniųjų] manifestúotojai. Manifestúotojos kritikúoja globalizàcijos procèsq. Kàs padėngs manifestúotojų padarýtus núostolius? Šaliès prezidèntas kreipėsi į manifestúotojus.*

mánija **dkt.** (1)

1. didelė, kartais perdėta, nenormali aistra kam nors, pasireiškianti minčių ir jausmų sutelkimu į vienq idėjq, veiklq ir pan.: *Valdžios troškimo [didýbės, pėrsekiojimo, sėkso] mánija. Íprotis lošti gáli viřti lořimo mánija. Ji apimtà švaròs [taupymo, kaupimo] mánijos. Mergáitės sùserga lieknėjimo mánija. Mánijomis viřstančios aistros yrà vaizduojamos daugýbėje literatūros kūrinių ir kinė.*

2. liguista būsena, kuriai būdinga be priežasties pakili, linksma nuotaika, pernelyg padidėjęs veiklumas, paviršutiniškas mąstymas, šnekumas, pagreitėjusios asociacijos, išsiblaškyimas: *Mánijos prípuoliai [epizòdai]. Lengvėsnė mánijos raiškòs forma vadínama hipománija, sunkėsnė – maniàkinis*

sindròmas. Mānija ir hipomānija yrā bipòlinio afektinio sutrikimo fāzē. Mānija pasirēiškia sėfgant šizofrēnija, epilepsija, infekcinėmis ligomis, pažeidus tam tikrās galvòs smegenų sritis.

manyjė įv. vns. Vt. asmen.

žr. a š.

manikiūras dkt. vns. (2)

speciali rankų priežiūra, nagų valymas ir lakavimas: Ryškiaspalvis [madīngas, ekstravagantiškas] manikiūras. Manikiūro rinkinys [reikmenys]. Nòriu pasidaryti prancūzišką manikiūrą. Gròžio salone specialistai pasirūpins jūsų manikiūrū. • plg. pedikiūras.

manikiūrinė¹ dkt. (1)

1. dėklas su manikiūro rinkiniu: Manikiūrinų būna labai gražių. Manikiūrinėje dār telpa ir kėletas niekūčių.

2. manikiūro aparatas: Naujas įrenginys nagų dailei, manikiūruir ir pedikiūruir – elektrinė manikiūrinė.

manikiūrininkas, manikiūrininkė dkt. ppr. mot. (1)

manikiūro specialistas: Manikiūrininkės specialybė. Manikiūrininkė dāro [atliėka] manikiūrą. Vaikinas nėslepia, kād iš pradžių draugai iš jò juòkėsi, sākė, kād manikiūrininko dārbas nevyriskas.

manikiūrinis, manikiūrinė² bdv. (1)

skirtas manikiūruir: Manikiūrinės žnyplės. Manikiūrinė mentėlė. Kokybiškos manikiūrinės žirkliūtės pagamintos iš nerūdijančio plieno. Visād nešiòjuos manikiūrinę dilgę.

Manilā dkt. vns. (2)

Filipinų sostinė: Iš trijų pusių Manilā supa miškai, viėnā pusė skalāuja Ramūsis vandenynas. Maniloje įsikūrusios apie pusė visų Filipinų prāmonės įmonių. Manilā kasmet aplańko apie milijonas užsienio turistų.

mānymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → manyti 1: Tyrėjų mānymu, respondeitų atsākymai ròdo beńdrą tendėnciją. Māno mānymu, tū turėtum kreiptis į gýdytojus. Ō kā, tāvo mānymu, mán darýti? Specialistų mānymu, tarp vaikų plińtanti patýčių bangā – puiki tėrpė smurtāvimui. Āš išrėiškiau sāvo mānymā. Bė kitų priezasčių, gālima minėti atsakomybės trūkumā, mānymā, kād kažkās vėskuo pasirūpins ir neleis prapūlti.

2. → manyti 2: Pāgrįstas [klaidīngas, papliėtes, naivūs, išankstīnis] mānymas. Mānymai, pretenduojantys į absoliučias tiesās. Norėčiau paprieštarāuti tokiām mānymui. Būta ir kitókų mānymų.

3. → manyti 4: Nepasitvėrtino mānymas, jóg vėsq savāitę būs giedrā.

4. sngr. → manyti 6 (sngr.): Seniāusias žiniās apie mānymąsi žėmės dārbu teikia archeològų radiniai.

manimi įv. vns. Įn. asmen.

žr. a š.

manipuliācija dkt. (1)

1. mikli išdaiga, suktybė, faktų iškraipymas norint ką valdyti, siekiant sau naudos: Manipuliācijas ākcijomis [žāliavų káinomis]. Manipuliācijas žmonių sāmone [jausmaīs, vertybėmis]. Psichològinės manipuliācijas. Manipuliācijas metodų esmė – suteikti žmògui láisvės ir pasirinkimo pójūtį.

Manipuliācijas naudójamos derýbose, politikoje, verslė, reklāmoje. • plg. machinacija, sukčiavimas.

2. procesas siekiant ką nors efektyviai naudoti ar kontroliuoti: Bėržos [tėisinės, politinės] manipuliācijas. Manipuliācijas valiutā. Genėtinės manipuliācijas sū gyvūnų ir augalų ląstėlėmis. • plg. operacija.

3. miklūs, tikslūs, sudėtingi judesiai rankomis (atliekant kokį veiksmā): Atlikti manipuliāciją

raņķomis [skāļpeliu, instrumeņtais]. Medicīnos [chirūrginēs] manipuliācijas. | cirko triukas laikant ka rankomis: *Istābios gātvēs cirko artistu manipuliācijas lankaīs, kamuoliaīs, dēgančiais daiktaīs.*

manipuliātorius¹ dkt. (1)

tech. iřrenginys, kurio grandys gali atlikti sudētingā erdvini judesi, imituojanti žmogaus rankos veiksmus: *Suviriniimo darbū manipuliātorius. Manipuliātorius vāldomas raņķiniu, automātiniu arbā pusiāu automātiniu būdū. Programūojami manipuliātoriaus mygtūkai lēidžia kontroliuoti funkcijas iř makrokomāndas vīen piřšto paspaudimū. Pagrindinė kroviniū kilnojimo manipuliātoriu paskirtis – paleņgvinti krovōs dārbus. Manipuliātoriuje sumontūota pneumātinē kēlīmo jēgōs balansāvimo sistemā, kuriōs dēkā operātorius gāli tiksliai, švelniai iř greitai kilnōti beī pērnešti krovinius. • plg. robotas.*

manipuliātorius², manipuliātorē dkt. (1)

žmogus, kuris daro manipuliācijas (1 r.): *Jis yrā manipuliātorius iř demagōgas. Amerikiētiška filmu klāsika: rūpestingas vyras iř manipuliātorē mōteris. Manipuliātoriu tikslas visuomēt tās pāts – priveřsti žmōgu daryti tai, kās jēms naudinga.*

manipuliāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → manipuliuoti 1: *Manipuliāvimas artimaīšiais [konkureņtais, skaitytojais]. Pērdētas pasitikējimas visūomenēs informāvimo priemonēs dīdina manipuliāvimo galimybės iř āřtrina visūs informācinius konfliktūs.*

2. → manipuliuoti 2: *Manipuliāvimas tolerāncijos [demokrātijos] sāvoka. Manipuliāvimas rinkimū rezultātais. Apkāltinti bānkus valiūtos kūrso manipuliāvimu. Tējsiai diskūsija dēl manipuliāvimo nāftos rinkoje. Paprasčiāusias manipuliāvimo būdas – naudōtis stātuso iř valdžiōs teikiamomis galimybēmīs.*

3. → manipuliuoti 3: *Mēistriškas kirpējos manipuliāvimas žirklēmīs iř šūkomīs.*

manipuliuoti, manipuliuoja, manipuliāvo vksm.

1. (kuo) daryti įtaką ar kontroliuoti gudriai, suktaī veikiant: *Orātorius mōka manipuliuoti auditōrija [pūblika, visūomenēs nuomone]. Viřšininkas manipuliuoja pavaldiniaīs, tėvai vaikaīs arbā atvirksčiāi. Keli ambicīgi vadōvai manipuliuoja visū kolektyvū. Pamāstykime, ař nēsame beņt kařtā kuo nōrs manipuliāvę.*

2. (kuo) apgaulingai, nesāžiningai naudoti: *Manipuliuoti statistikos duomenimīs [vertybiniāis pōpieriāis, politiniāis kāzusais, tautiniāis jausmaīs]. Valdiniņkai manipuliuoja suteiktaīs įgaliōjimai [valdžiōs sveřtais]. Žiniāsklada sumaniai manipuliuoja informācija.*

3. (kuo, su kuo) naudotis ar naudojant veikti tuo, kas laikoma rankomis: *Manipuliuoti chirūrginiai instrumeņtais [profēsiniāis įrankiaīs]. Kūdikiai mōkosi manipuliuoti daiktaīs. Negrabiai manipuliuoja (sū) peiliū iř šakutē. Materialiaīs daiktaīs manipuliuojame kaip tinkami. Tegul vaikai kuō daugiaū kalba, vīenas kitām āiškina, manipuliuoja daiktaīs, juōs nešiōja, piēšia, iliustruoja, mōkosi judēdami, žaisdami. | (kuo) naudotis kuo disponuojama: Manipuliuoti informācija [pavyzdžiaīs, vaizdiniāis, kintamaīšiais].*

māniškai prv.

taip, kaip aš, mano būdu; **sin.** manaip: *Piēšk māniškai. Daryk [elkis] māniškai – neapsiriksi. Tū dirbk māniškai, o jē tegul dāro sāviškai.*

māniškas, māniška bdv. (1)

toks, kaip mano: *Sūnaūs māniškas būdas. Paragāukite mānišku pyragāičiū. Tōs līnijos pavēksle tōkios māniškos.*

maniškis¹, maniškė¹ įv. savyb. (2)

man priklausantis; **sin.** mano: *Jō būtas panašūs į maniškį. Kaimynū vaikai sū maniškiū [maniškē] nedraugāuja. Maniškēs ōbelis [maniškiūs vaīsmedžius] kiškiai apgrāuzē.*

maniškis², maniškė² dkt. (2)

šnek. man artimas žmogus (vyras, žmona, mylimasis, vaikas); sin. manasis: *Sù maniškiu sunkù susikalbėti. Maniškiei (mano vaikai) dár iš mokyklos negrįžo. Ši mokytoja maniškius mókė iki ketvirtos klāsės.*

manýti, māno, mānė vksm.

1. būti tikram, įsitikinusiam: *Gál manái ėsanti vieniñtelė jò patikėtinė? Mēs mānėme, kàd spėsime ĩ tráukinį. Kàd gyvėnimas šalyjė gerėja, mānė daugiau nei pùsė apklausòs dalývių. Maniaũ, kàd pavòjaus gālima išvėngti.*
2. (kà, apie kà) būti kokios nuomonės: *Kã tũ apiė taĩ maná? Jái nerũpi, kã apiė jã māno kitì. Kauniėčiai paródė, kã māno apiė šiã reklāminę kampānijã.*
3. ketinti, žadėti: *Kaĩ dírbo mokykloje, mānė čià pasilikti ilgám. Kaip jis māno dúonã užsidírbti?*
4. tikėtis, viltis: *Maniaũ, kàd dárbas būs lengvėsnis. Manaũ, kàd atóstogos Krėtoje būs puikios. Tũ maneĩ manė apgáusias? Aš manaũ, kàd rytój būs gražus óras.*
5. sng. tartis, vaizduotis: *Jis mānosi esãs svarbùs, nės tũri tėk daũg dárbo. Maniaũsi rāšantis neblogùs stráipsnius. Mānėsi, kàd yrà nepakeičiamas žinòvas. Jì mānėsi viskã suprañtanti.*
6. sng. (kuo) užsidírbti pragyvenimui; sin. verstis: *Manýkis sàvo gálva. Vienám sunkù manýtis. Pirmieji mūsų išėviai manýdavosi panašiaĩ: dírbo fabrikuosė, kasýklose, kiřto miškã. Pò kãro daũgelis mānėsi kaip sugebėja.*

mánkymas dkt. (1)

1. → mankyti 1: *Drabùžio mánkymas.*
2. → mankyti 2: *Kúno raumenų mánkymas.*

mánkyti, mánko, mánkė vksm.

1. (kà, kuo) glamžyti, gniaužyti, lamdyti, maigyti: *Kám mánkai drabužiùs?! Jis pirštais mánkė dúonã. | prk.: Visã manė láužė, mánkė, tañpė (sergant). Likimas jĩ liñkė iř mánkė. Jis mánkė vaĩgšę móterį tiesióg taĩp bibliotėkos lentýnũ. | neig. (ko): Nemánkyk tòs pagálvės [siũlũ kãmuolio].*
2. (kà) tam tikrais judesiais mankštinti: *Mánkyti reikia nė tik rañkũ, kójũ, bėt iř liemeñs, taip pàt pilvo raūmenis. Rytaĩs kójã mánkau. | sng. (kuo): Moteriškės mánkosi pãrke.*
3. (kà) klampojant trypti, gadinti; sin. drembti, trempti: *Arkliaĩ pėr nãktį dobiliėnã mánkė.*

mankštà dkt. (4)

reguliariai daromi fizinių pratimų kompleksai, mankštinimosi pratybos: *Kúno [kójũ, rañkũ, sprándo] mankštà. Gýdomoji [dailióji, higiėninė, rytinė] mankštà. Atlikti gamýbinę [gýdomąjã, sveikátinimo, akiũ] mañkštã. Pradėjus darýti rytinės mankštàs, pradžiojė pakañka penkiũ minũčių. | prk.: Pròto mankštà. Kryžiažodžiai – neblogà atmintiės mankštà. Reikšmių nustatymas tyrėjui turėjo būti malonì inteliėktinė mankštà.*

mankštìnimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mankštinti 1: *Kúno mankštìnimo progrãmos. Rãdijo laidojė kalbėsime apiė mažýliũ mankštìnimã. | sng.: Mankštìnomosi inventòrius. Paródysiu penkis mankštìnimosi bũdùs, geriausiai tiñkančius jũsũ kũnui. Mankštìnimasis teĩgiamai veĩkia neřvũ sistėmã.*

mankštinti, mankština, mankštino vksm.

1. (kam, kã, kame) mankštos pratimais lavinti kūno jėgas, ugdyti fizines savybes; sin. treniruoti: *Nedidelis, prãktiškãs iř tvirtãs suoliũkas pilvo prėsui mankštinti. Pláukiodamas mankštini visã kũnã. Kineziterapėutas apmòko mamàs, kàd jòs pãčios galėtũ mankštinti vaikėlį namuosė. | prk.: Žaisdami šachmãtais mankštiname smėgenis. Susitikimuose mókėmės atlėisti iř mankštìnome kantrýbės raūmenis. | sng.: Mankštintis sveika [niekadà nevēlũ]. Stovýkloje vaikaĩ kasdiėn mankštìnosi, ėjo ĩ jvairiùs žygiùs.*
2. (kam, kã) judinti, miklinti nuvargusią ar sustingusią kūno dalį: *Pertraukėlė pavaĩgusiems pirštams,*

kāklo beĩ nūgaros raumenĩms mankštĩnti. Nusėdė nuō arkliū, raĩteliai mankštĩno kójas. Mankštĩnũ språndq [strėnas] – besėdint visái sustĩngo. Žygeĩviai vakarė mankštĩno peĩ diėnq paĩsusias kójas.

3. (kq) lamdant minkštĩnti: Mankštĩnti kietōs ódos batũs [diržq, striũkė], naujũs džĩnsus.

màno ĩv. vns. K. savyb.

žr. a š.

♦ **màno arkliũkas** žr. arkliukas. **màno žmogũs** žr. žmogus.

manomėtras dkt. (2)

fiz. prietaisas dujų ir skysčio slėgiui matuoti; sin. slėgmatis: Skystàsis [spyruōklinis, stũmōklinis, elektrĩnis] manomėtras. Manomėtro ródmenys [skålė]. Manometrũ tikrinamas padangũ slėgis. • plg. barometras.

mansárda dkt. (1)

gyvenamoji patalpa pastogėje su nuožulnia šonine siena: Nāmas sũ mansárda. Láiptai ĩ mansárdq. Bũtas, ĩrengtas mansárdoje. Prisiváikščiojė lígi sóties grĩždavome témstant ĩ sàvo mansárdq.

mánsiai dkt. dgs. (1)

tauta, gyvenanti Chantũ–Mansiũ autonominėje apygardoje, kalbanti viena ugrũ kalbũ: Mánsiũ kalbà [mitolōgija, tautósaka]. Mánsiai išlaĩkė daũg senĩjų tikėjimũ apraiškũ. Svarbiàusi mánsiũ verslai – medžiōklė, žvejýba, elniũ augĩnimas, žvėrininkýstė, žemdirbýstė, gyvulininkýstė.

mánsis, mánsė dkt. (1)

mansiũ tautos žmogus: Tautà susikũrė mìtinĩ pāsakojmq apĩė mánsĩ, gālintĩ susigrũmti sũ lókiu. Mánsės iš sumedžiōtũ gyvũnũ káiliũ ir ódos siũva labai gražiũs kailiniũs drabužiũs.

mantà dkt. vns. (4)

1. turtas (ppr. kilnojamas), turimi daiktai: Užgyvėnta mantà. Mũsũ erdviamė butė mantōs nedaũg. Kráustomės sũ visà mantà. Klajōkliai sàvo maĩtq nuōlat gabėnasi kupranugāriais, arkliaĩs, asilaĩs.

2. būtinausi daiktai, ppr. keliaujant: Žygeĩvio [kārio, benāmio] mantà. Važiàvome apsirovė kàs kókia mantà. Laukĩmo sālėje keleĩviai láukia sũ krepšiaĩs, lagaminais, ryšuliaĩs, dviračiaĩs, meškerėmĩs ir kitókia mantà. Tikriàusiai tiłpsiu ĩ automobilĩ, mantōs turiũ nedaũg. • plg. bagažas.

Mantagāiliškis dkt. vns. (1)

kaimas Biržũ rajono savivaldybėje: Mantagāiliškio dvāras. Nuō Mantagāiliškio iki Biržũ tik penki kilomėtrai. Vietōvė Mantagāiliškio pavadinimq ĩgāvo nuō jojė gyvenusių bajōrũ pavardės. Mantagāiliškyje apžiũrėjome septynkamiėnĩ ũosĩ.

mántija dkt. (1)

1. reprezentacinis, paradinis, iškilmingomis progomis dėvimas drabužis – plati, ilga, ant krūtines susegama skraistė ar apsiaustas, vilkimi ant kitũ drabužiũ: Kardinōlo [prokurōro, teisėjo, rėktorius] mántija. Šermuonėliũ mántija. Vilkėti [apsisiaũsti] mántijq [mántija]. Mántijũ núoma. Mántijas siũdavo iš brangiũ tamsiũ, kaĩtais márgintũ audiniũ. • plg. toga.

2. moliuskũ ir kai kuriũ kitũ bestuburiũ odos raukšlė, gaubianti liemenĩ arba jo dalĩ: Mántijos ertmė. Aũstriũ [kalmāry] mántija. Didžiōsios jũrũ šukūtės mántijos pakraštyjė yrà kėlios eĩlės jautriũ akũčiũ ir čiuptũvũ, kuriė pajuĩta menkiàusiq pavōjũ.

3. Žemės rutulio sfera, esanti tarp plutos ir branduolio: Žemės mántijos uolĩenos. Žemės mántija slũgso apýtikriai nuō trĩsdešimties iki dviejũ tũkstančių devyniũ šimtũ kilomėtrũ gýlyje nuō Žemės pavĩšiaus. Mántija yrà susidāriusi daugiausia iš silicio, māgnio, deguōnies, taip pat iš aliumĩnio, kalcio ir geležiės. Mōkslininkai reĩgiasi atlikti sudėtingus mántijos grėžĩmo dārbus, kuriaĩs síekiami paiĩti jōs māsės mėginiũ. Didelis slėgis nelėidžia mántijai išsilýdyti.

mantisė dkt. (2)

mat. trupmeninė dešimtainio logaritmo dalis: *Mantisės duomenys. Mantisės skaitmenų skaičius.*

mántra dkt. (1)

1. maginė hinduizmo ir budizmo formulė – skiemenys ar žodžiai, kartojami pagal griežtas taisykles medituojant: *Mántra – tai gařso eneřgija, ypatingos dvāsinės eneřgijos neřėja. Mántra egzistuojanti iki jōs ištarimo ir pō tō. Svarbiāusias yrā mántras kartojimo elementas – tai viėntisas prōto, kalbōs ir kūno atsidavimo mántras virpesiāms, jōs tikslas – išlāisvinti mentālinę eneřgijā, gārbinti Diėvū. Tāntrinės mántras neturi žōdinės reikřmės, jōs veikia virpesiāis pēr astrālinį kūnā. Mántras ir maldos nerā tas pats. Mántras gāli bŭti naudojamos kaip uźkeikimo prėmonė – sāugantis nuō gyvāčių, dēmonų ar kitų bŭtŭbių.*

2. vedų himnas ar giesmė: *Mántras yrā sākomas ar gėdamos prōtui atpalaiduoti, padėti susikaŭpti tam tikrām darbui. Kād pasijŭstų harmonizŭojantis mántras pōveikis, vedų mōkymu jā reikia sukalbėti tŭkstančius kařtų. Mántrų nereikia vērsti iš sanskritō, išverstā mántra prarastų sāvo prāsmę.*

manuālinis, manuālinė bdv. (1)

susijęs su rankomis, atliekamas rankomis: *Manuālinė terāpija – tai nemedikamentinis, nechirŭrginis gydymo bŭdas, pāremtas organizmo savįgyda ir neŭvų sistėmos funkcijos gėrinimu. Raumenŭ jėgā testuojama manuāliniu bŭdŭ. Dirigenātai kasdieninėmis pratŭbomis lāvina manuālinę tėchnikā. • plg. rankinis².*

manufaktŭrā dkt. (2) ist.

1. ppr. ankstyvojo kapitalizmo laikotarpio įmonė, kurioje naudojamas rankų darbas ir įvestas darbo pasidalijimas: *Pirmosios manufaktŭros pradėjo kŭrtis XIV amžiuje Itālijoje. Sařdomieji manufaktŭrŭ amatiniškai daźniāusiai rařkomis atlikdavo tam tikrās operācijas. Manufaktŭros bŭvo steigiamos tekstilės gaminiŭ, cŭkraus, pōpieriaus, stiklo gamyboje, kasýboje, metalŭrgijoje. | fabrikas (ppr. tekstilės): Didžioji dalis drabŭžių Īndijoje pasiuvamā nedidelėse manufaktŭrose. Manufaktŭrŭ yrā ir išsivýsčiusiose valstybėse. Manufaktŭros išsilaiķo prabangōs pērkių sėktoriuje – unikaliiŭ automobiliiŭ gamyboje, madōs namuose, juvelŭrŭ dirbtŭvėse. Manufaktŭrose pagaminama didelė dalis aukštŭjŭ technologiiŭ, taip pat didelė dalis kōsminės prāmonės ir unikaliiŭ įrenginiŭ.*

2. tekstilės pramonės gaminiai, audiniai: *Fabrikinė manufaktŭrā. Manufaktŭros sándėlis.*

manžetė dkt. (2)

VARŽTIS: *Manžetės kāmėra. Matuojant arterinį kraujospŭdį manžetė apvyniojamas ir suspāudziamas žāstas. Őro spaudimā manžetėje reguliuoja specialūs voźtuvos. Pamiřškite manžetės – kraujospŭdį matuoti gāli ir išmanieji laikrodžiai.*

māoriai dkt. dgs. (1)

Polinezijos tauta, gyvenanti Naujojoje Zelandijoje, Australijoje ir kitur, kalbanti viena polineziečių kalbų: *Māorių kalbā. Māorių vadaĩ pasipuōřę tatuirŭotėmis. Filipinuose vykusiame religijos ir kultŭros festivalyje bŭvo gālima pamatŭti māorių šokėjus.*

māoris, māorė dkt. (1)

maorių tautos žmogus: *Daugiāusia māorių gyvėna miėstuose. Naujosios Zelāndijos Ūžsienio reikalŭ ministro pōstas patikėtas māorei, kuriōs vėidā puōřia tradicinė tatuirŭotė.*

Mapŭtu dkt. vyr. vns. nekait.

Mozambiko sostinė: *Iř Vilniaus ĩ Mapŭtu nuskrįsite bė pėrsėdimų. Mapŭtu įsikŭręs priė Īndijos vandenyno. Mapŭtu ŭvejýbos ŭostu naudojasi Zāmbija ir Zimbābvė.*

māras dkt. (4)

1. vns. ŭminė labai ŭžkrečiama liga, kuriai būdinga karščiaavimas, sąmonės sutrikimas, limfmazgių ar plaučių ŭždegimas: *Marŭ krįtes ŭo. Marŭ ŭsikrėtusių gyvuliŭ nėt negýdo. Žmōnės gyvŭnų marŭ neuźsikrečia. Marŭ gālima ŭsikrėsti įkāndus ŭžkrėstoms blŭsoms, pēr fiziniį kontaktŭ sŭ ŭžkrėstais*

daiktais, nuo kitų marų seigančių žmonių – oro lašelinių būdų. Mirusiųjų marų kapaĩ būdavo atskiri. XVII amžiaus viduryje dėl bado, m̄aro ir karų Lietuvoĩ Didžioji Kunigaikštystė prarado beveik pusę savo gyvėntojų. Jaunimas narkotikų turėtu vėngti kaip m̄aro (labai).

2. tos ligos epidemija: XV amžiuje Europoje išplito m̄aras. Marai išmarindavo ištisas gyvėnvietes. Per m̄arą Europoje išmirė apie penkiasdešimt milijonų žmonių.

3. vns. grybinė augalų liga – rudos dėmės ant lapų, stiebų, vaisių: Marų seiga visi bulvėnių šeimos augalai – bulvės, pomidoriai, baklažanai. Pomidoriai seiga puviniais, maru, miltlige, baktėriiniu vėžiu. ♦ **(nuo) m̄aro mėtų** labai senas: Šitas staliukas nuo m̄aro mėtų. Tà nuotrauka m̄aro mėtų ar dar senesnė. **puotà m̄aro metù** žr. puota.

maratonas dkt. (2)

1. lengvosios atletikos bėgimo rungtis – 42 km 195 metrų nuotolio bėgimas: Pasaulio maratono rekordai neretai priklauso Kenijos ir Etiopijos bėgikams. Į olimpinių žaidėnių programą maratonas įtrauktas XIX amžiaus pabaigoje. Rungtis maratonu pavadinta graikų kario, V amžiuje prieš Kristų tokį atstumą nubėgusio iš Maratono lygumos į Atėnus, atminimui. | įvairios ilgiausių nuotolių lenktynės: Plaukimo [irklavimo, slidinėjimo] maratonas. Bėgti [įveikti, laimėti] maratonus.

2. kas ilgai vyksta, tęsiasi: Egzaminų maratonas. Rinkimų maratonas. Valstybių dvišalių susitikimų maratonas. Šachmatų maratonas. Dalyvauti šokių maratonė. Bėnkaĩ lenktyniuoja palūkanų didinimo maratonė.

maratėnininkas, maratėnininkė dkt. (1)

1. maratono (1 r.) bėgikas: Mūsų maratėnininkams svarbiusia baĩgti distanciją. Paskutinėji olimpiados varžybose rungtyniavo maratėnininkai. | maratono dalyvis – slidininkas, plaukikas, čiuvėžas ir kt.: Naują rungtis – neįgaliųjų maratėnininkų varžybos su raĩkomis vāromais vėžimėliais. Kai kuriuos baidarių maratėnininkus išprausė lietūs, o visiems finišāvus, vėl pasirodė saulė.

2. kas dalyvauja ilgai truncančiame renginyje, procese ir pan.: Rinkimų [derybų, šokių] maratėnininkai.

marāzmas dkt. (2)

1. vns. didelis fizinis ir psichinis išsekimas, kurį sukelia maisto medžiagų, pirmiausia baltymų ir angliavandenių, stoka: Kūdikų [vaikų] marāzmas. Marāzmas būna seigant progresuojančiu paralyžiumi, tam tikromis vėžio formomis, pō galvos smegenų pažeidimų, dėl senatvėje atsiradusių degeneracinių sutrikimų. Marāzmui būdingi visų organų, ypač galvos smegenų, negrįžtamų pakitimai.

2. šnek. kvailystė, proto trūkumas: Kaip gerai, kàd baĩgėsi šitas politinis marāzmas. Kaziñ, ar kontrabandinis spirtas pridaro tiek žalos, kiek iš ekrānų skliñdantis marāzmas. Manaũ, šios primestos šventės papročiai dvelkia marazmũ ir beprasmybe.

Marcinkónys dkt. dgs. (3)

kaimas Varėnos rajono savivaldybėje: Marcinkónys įsikũrę Dzūkijos nacionalinio parko teritorijoje. Marcinkonių kaimas pradėjo augti, kai prō jĩ buvo nũtiestas geležinkelis. Marcinkonyse veikia Čepkėlių rezervato gamtos muziejus.

marcipānas dkt. (2)

1. vns. smulkiai sumaltų migdolų, cukraus ir kt. masė, vartojama konditerijos gaminiams gaminti ir įdaryti: Bandėlė [sausainis] su marcipanũ. Trapios tešlos pyragas su marcipāno ir obuolių įdaru. Añt silpnos ugnies užkaitinkite pieną ir jamė išlydykite marcipāną, kàd neliktũ gumulėlių.

2. konditerijos gaminys iš tokios masės: Aš labai mėgstu marcipanũs. Jis buvo paprastas krātuvininkas, prekiaujantis graikininiais riešutais ir pistacijomis, razėnomis ir marcipānais, datulėmis ir džiovintais abrikòsais.

marčiāuti, marčiāuja, marčiāvo vksm.

bũti marčia; sin. martauti: Anksti pradėjau marčiāuti. Ói, kaip sunkũ buvo pàs jũ marčiāuti!

mařčpietis dkt. (1)

etnogr. marčios keliami pietūs per vestuves: *Į vyro namūs parvežtà martì mařčpiečio váišems savo stáltiesėmis tiẽsdavo stalūs, dẽdavo atsivežtus valgiūs. Jáunojo pũsėje atliẽkamos marčios sutiktũvių, sugultũvių, prikeltũvių, mařčpiečio ir gaubtũvių daĩnos. Veliuonõs apýlinkẽse marčios dõvanos bũdavo dalijamos peř mařčpietį.*

Mařdosai dkt. dgs. (1)

kaimas Prienų rajono savivaldybėje: *Mařdosų káime aptiktà žalvario ámžiaus gyvõnvietsẽ vietà. Nuõ Mařdosų iki Balbiẽriškio tik trys kilometrãi. Tũrime sodýbą Mařdosuose.*

margai prv.

→ **margas**² 1: *Margaĩ išrašýta [išpieštà] skrynià. Margaĩ dažýti kiaušiniai. Kařtais mẽgstu reĩgtis margaĩ. Párkuose ir gátvесе váikšto iš pažiũros rãmūs, margaĩ apsireĩgę žmõnės. | aukšt.: Ji nori reĩgtis kuõ spalvingiaũ, kuõ margiaũ, kuõ neįprasčiaũ, kàd tik išsiskirtų iš kitų, kàd tik nebũtų tokià kaip visos. Artẽjant Velykoms norisi viskà nudažýti kuõ margiaũ. | aukšt.: Žingsniuõdami pažintiniũ takũ galẽsite įkvẽpti rũdeniško oro ir pasigrožėti margiausiai mẽtuose pasipuõšusia gamtà.*

margapluũksnis, margapluũksnẽ bdv. (2)

turintis margas plunksnas: *Margapluũksnis paukštẽlis [genýs, kẽkštas, sãkalas]. Margapluũksnẽ gegutẽ [pelẽda]. Margaplunksnẽs šãrkas gãlima pamatýti ir miestẽ. Knygẽlėje vaikai turẽs nuspalvinti užduriančias piẽvas, margaplunksniũ paukštũius ir laukiniũ gyvũnũs.*

margarĩnas dkt. vns. (2)

į sviestą panašus maisto gaminyis iš gyvũninių ir augalinių riebalų mišinio, pieno produktų bei įvairių priedų: *Vãlgomasis [grietininis, kepinių] margarĩnas. Margarĩnas naudõjamas kaip sviesto pãkaitalas – sumuštiniams, kulinãrijos, konditẽrijos gaminiãms. Manýta, kàd margarĩnà válgyti sveikiaũ negũ sviestą. Dietolõgai rekomenduoja nepiktinaudžiãuti margarĩnũ. Salmonelių rãsta margarĩnẽ ir kiaušiniuose.*

mãrgas¹ dkt. (1)

senovinis žemės ploto vienetas nuo 0,25 iki 0,71 ha: *Iš pradžiũ mãrgu bũvo vadĩnamas tõks žemės plõtas, kurį vienas žmogũs galėjo suãrti arba nupjãuti nuõ rýto iki pietų. Mãrgo dýdis priklaũsẽ nuõ žemės kokýbės, nuõ naudõjamo plũgo ar darbinių gyvulių pajėgũmo. Lietuvsõs Didžiõjoje Kunigaikštýstýje mãrgas paplito XVI ámžiaus viduryjẽ, peř Valãkų refõrmą.*

mãrgas², **margà** bdv. (3)

1. ne vienos spalvos dẽmėmis, juostomis, ornamentais ir pan.: *Margi (audĩmu) rãštai. Margà plaštãkẽ [žuvẽlẽ]. Mãrgas vãbalas [drugẽlio spařnas]. Iš įvairiũ geliũ nupýniau mãrgą vainiką. Nuklõjome grindis margaĩs kilimais. Labiaũ mẽgstu nè mãrgus, õ vienspalviũs kaklãraiščiũs. Paukštvanagio patẽlẽ padeda penkis ar šešis mãrgus kiaušiniũs. | aukšt.: Kuõ daugiau sãulės spinduliũ gãuna šitas áugas, tuõ margesnì taĩpa jõ lãpai. Artẽjant vãsarai veřta pagalvõti ir apie margesniũs suknẽliũ modelius. Margesniũ rãstų kilimĩnẽ dangà dẽra priẽ minimalistinio interjero ir gãli tàpti visõs patalpõs akcentũ. | aukšt.: Kaip, artẽjant margiausiai pavãsario šveĩtei, spalvingai dekoruoti šveĩtinį stãlq? Nusipiřkusi vãšëlį ir siũlų, žmonà pradėjo nerti margiausius, ryškiaspalviũs pagalvẽliũ uždvalkalus. Pavãsaris pasidabino margiausiais žiedaĩs. **mãrga** bev.: Mãrga akysẽ pasidãrẽ (akys émẽ raĩbti). | įvr.: Baltaspraĩdis margãsis kẽkštas (zool.). Didýsis margãsis genýs (zool.). Margãsis dõbilas (bot.). Margãsis kařklas (bot.). • ant. vienspalvis.*

2. įvairus, mišrus, nevienodas: *Margà pũblika [draugijà, žmoniũ minià]. Mãrgas turistų bũrys. Margà biogrãfija. Margi gyvõnimo įvykiai. Ziniãsklaidoje pasipýlẽ margi komentãrai. Spaudà kũrinį lydėjo labiaũ margaĩs atsiliepimais. | aukšt.: Genýs mãrgas, gyvõnimas dãr margẽsnis (flk.). Pasãulis mãrgas, õ jõ gyvõntõjai dãr margesnì. | aukšt.: Kũnigas apie laĩsvę kalbėjo gařsiai, iš įvairiũ tribũnų, pačiai margiausiai auditorijai. Áktorių džiũgina nè tik solidũs honorãrai, bẽt ir neįkãinõjamos pãtirtyis,*

galimybė vaidinti įdomiosė filmuose ir įkūnyti pačius margiausius personažus.

♦ **kaip margas arkllys** žr. arkllys.

margasis upėtakis

sėslus šlakio porūšis, švarių šaltiniuotų upių žuvis juodomis, rausvomis ar gelsvomis dėmėmis su šviesiu apvadu (*Salmo trutta morpha fario*): *Margąjį upėtakį atpažįstame iš aljūvinės–žališos spalvos nugaros ir žalsvai gelsvų šonų, išmargintų juodomis, raudonomis, oranžinėmis, žalsvomis dėmėmis. Švariose, skaidriose vandenyse margojo upėtakio kūnas paprastai būna šviesėnis, tamsesniuose vandenyse jė spalvą tamsėja. Lietuvojė margųjū upėtakių aptinkama konė šimtė ūpių ir upėlių.*

margaspalvis, margaspalvė bdv. (2)

kelių ar įvairių spalvų, su ne vienos spalvos dėmėmis, juostomis, ornamentais ir pan.: *Margaspalvis šalikėlis. Margaspalvė vaivorykštė [vėliava]. Barėkinių bažnyčių vidūs išsiskiria margaspalvė tapýba. Mėterys vis dár áudžia tradicinius margaspalviūs áudinius.*

margaspañnis, margaspañnė bdv. (2)

turintis margus sparnus: *Margaspañnis karvėlis (zool.). Margaspañnis kryžiasnāpis (zool.). Margaspañnė musinūkė (zool.). Margaspañnė šelmeninė krėgždė (zool.). Vaikāi mėgsta vaikýtis margaspañniūs drugeliūs.*

margāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → marguoti 1: *Tautinių rāštų [stáltiesių, prijuoščių] margāvimas. Kai kuriė mėkslininkai teigia, kād tóks žiedų margāvimas labiau patráukia bičių dėmesj. Ši aktinidijų veislė pasižymi dideliu dekoratyvumu, intensyviū lāpų margāvimu.*

2. → marguoti 2: *Dirvėnų mārėgavimas.*

margažiėdis, margažiėdė bdv. (2)

žydintis margais žiedais: *Margažiėdis snapūtis (bot.). Margažiėdė liucernā (bot.). Margažiėdžių tūlpių žiedai geltėni sū rudaš, raudėnais ar rėžiniais drýžiais. Mėginū auginti margažiedės rožės. Mamā mėgsta margažiedžiūs jurginūs.*

margėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ margėti: *Sniėgui tirpstant žymū žemės margėjimas.*

margėnis dkt. (2)

gėlynų ir kambarinė gėlė išmargintais lapais (*Coleus*): *Žinoma apie devýniasdešimt margėnio rúšių. Močiūtė aīt savo palángės gėrisi margeniū. Gėlynuose ir kambariuose labiausiai paplitęs daržėlinis margėnis (Coleus blumei). Apskritalāpiai margėniai (Coleus rotundifolius) Ázijos atógrāžose auginami kaip daržėviniai augalai dēl vālgomų gumbų.*

margėti, margėja, margėjo vksm.

(nuo ko, kuo) darytis morgesniam, margam; sin. margti: *Pėeva vis margėja nuō gėlių žiedų. Rudenióp margėja mėdžių lāpai. Pō lietaūs sniėgas pratiřpo, kiėmas ėmė margėti juodaš lopāis.*

marginālas, marginālė dkt. (2)

1. asmuo, kuris gyvena visuomenės užribyje, nes atmeta jos normas arba prie jų neprisitaiko: *Tāpti [pasijusti] marginalė. Kā tū laikāi marginalū? Marginālais šiañdien laikomi nē tik elgetos, vālkatos, alkohėlikai, nusikalťeliai, bēt ir migrántai, tautinės ir kitos māžumos.*

2. ppr. menk. neįtakingos (ppr. kraštutinės pakraipos) partijos atstovas: *Šiēs pártijos atstėvai vadėnami marginālais. Kā mānote apie marginalūs ir teistūs āsmenis valdžiojė?*

3. asmuo, turintis kraštutines pažiūras, skelbiantis perspektyvias, tačiau daugumos nepalaikomas idėjas: *Šis rašýtojas laikomas literatūros marginalū.*

marginālija dkt. (1)

1. skaitančiojo pastaba knygos, rankraščio paraštėje: *Knýgoje apstù (rankraštinų) marginālijų. Panagrinėjus šias marginālijas būvo įsitikinta, kad tai tikrai patiēs áutoriaus pāstabos.*

2. neesminis, šalutinis arba kraštutinis dalykas: *Gyvėnimo [dailės, politikos] marginālijos. Marginālija ko gėro yrà aktuālijos priešybė. Leñgva nuslysti į kičq ar kitàs nepageidáutinas kultūros marginālijas.*

marginalizāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ marginalizuoti: *Radikalių idėjų [organizacijų] marginalizāvimas.*

marginalizuoti, *marginalizuoja*, *marginalizavo* vksm.

(ka) laikyti ar daryti ką nereikšmingą, nesvarbų: *Marginalizuoti gyvėntojus [oponentus].*

Demokrātinėse visuomenėse neįgalėji nėrà marginalizuojami. Tokiė kaimyninės šalies prezidenėto vizitai rōdo bāndymus marginalizuoti aktyviai besirėiškiančias Báltijos šalis.

marginalūmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → marginalus 1: *Asmėns marginalūmas. Vedýbas tarp juodaōdzių ir indėnų skātino abiejų bendrūomenių marginalūmas, taip pāt skirtingas vyrų ir mōterų sántykis josė. Būtina analizuoti ir kitàs sù marginalumù susijusias sėvokas.*

2. → marginalus 2: *Reiškiniių marginalūmas.*

3. → marginalus 3: *Politiko marginalūmas dažnai žėngia kója kójon sù populizmù.*

marginalūs, marginali bdv. (4)

1. priklausantis visuomenės paribio grupei: *Marginalūs žmonės. Marginali visuomenės grupė. Įis būvo europiėtiškas, marginalūs kūrėjas, kurį dōmino ateitis. | įvr.: Marginaliōji asmenybė – sociāliniu, ekonōminiu, piliėtiniu, ėtiniu ir tautiniu ātžvilgiu mažai į visuomenę integrūotas ir menkai apsāugotas individas.*

2. neatitinkantis įprastų normų, laikomas nesvarbiu, neesminiu ir pan., neretai vertinamas negatyviai: *Marginalūs dalykai [reiškiniai], Marginali dailė.*

3. priklausantis neįtakingai (ppr. kraštutinės pakraipos) partijai: *Marginalūs politikas. Marginaliā (partija) vadinama rinkimų barjėro neįveikusi partija. Pagrindiniai marginalių partijų bruožai: jų radikalumas ir labai menkas populiarumas visuomenėje.*

marginė dkt. (2)

1. *etnogr.* margas audeklas: *Žalmaigė [išilgdryžė, skersadryžė] marginė. Iš marginės siūvo vyriskas kėlnes, sijonus, trinityčius. Lietūvininkės virš marškinių padurkų užsijūosdavo júostą, už jōs užsikišdavo tris kėturias palās marginės ir užsirišdavo prijuōstę. • plg. marginys.*

2. *psn.* margas prisijuosiamas sijonas: *Dryžūotos [langūotos] marginės. Marginė – tai sijonas iš keturkañpių viėnas aīt kito užėinančių gabalū, surauktū juosmeñs srityjė ir suveržtū austinė júosta. Marginė, senōviniu šōnuose nesusiūtu sijonū, dažniāusiai segėjo Mažōsios Lietuvōs ir Klaipėdos krāšto mōterys.*

3. *zool.* margoji gyvatė: *Marginės dažniāusiai būna šviėsiai rūsvos sù tamšiai rudū ar juosvū nūgaros raštū, tačiaū pasitāiko labai tamsiū ar visai juodū individių, kai kada – nėt labai šviesiū ar rausvū. Užkalbėjimuose gyvatė vadinama kiřmėle, ilgąja, marginė ir įpairiaīs kitaīs pavadinimais.*

marginiai dkt. dgs. (3^b)

margo audeklo drabužiai: *Vāsaros madū kolėkcijos sù ekstravagāntiškomis audiniū faktūromis, provokūojančiais marginiais. Tiek seni, tiek jauni dėvėjo savo pačių išāustus marģinius. Pasižiūrėti marginiū tėktų eiti į muziejų.*

márginimas dkt. ppr. vns. (1)

→ marginti: *Kiaušinių márginimas vaškū – tradicija, kuri daugelyje šeimū pėrduodama iš kartōs į kařtą.*

Márgininkai dkt. dgs. (1)

kaimas Kauno rajono savivaldybėje: *Márgininkuose yra unikali XVII amžiaus medinės architektūros Švenčiausiosios Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčia su varpine. Márgininkai turi keturias gatves. Važiuojant į pietryčių pusę už penkių kilometrų nuo Márgininkų atsiveria Nėmuno kraštovaizdis su įspūdingais krantais.*

marginys dkt. (3^b, 3^a)

1. margas drobinis audeklas: *Lininiai marginiai. Mažginį audžia tautiniams drabužiams. Šiamė regione tiek seni, tiek jauni dėvėjo savo pačių austus mažinius.* • plg. marginė.
2. margas audeklo raštas; sin. margulys: *Staltiesė [skepetaitė] su gelsvū mažiniu. Iš kaip jūs tokius mažinius išaudžiat?!*
3. gyvūno odos raštas: *Margieji upėtakiai neretai keičia spalvą, panašiai kaip atogrąžose gyvenantys chameleonai, todėl būdingą jų mažginį sunku aprašyti.*

márginti, márgina, márgino vksm.

(ka, kuo) daryti margą, raštuotą: *Gėlėmis [raštais] márginti audiniai. Drįžiais márgintas vilnōnis megztinis. Moliniūs indūs puodžiai márgindavo nesudėtingais ornamenteis. Vėlykų margučiai nudažyti rudą, juoda bei tašniai raudona spalvomis, o márginti saulūčių, žalčiūky, rūtų rāštais. Kiaušiniūs márginame vašku taip, tašni rāštą aūt kiaušinio pieštume pieštukū. Lazdėlės márginamos vietomis išskutant žiėvę.*

márgintojas, márgintoja dkt. (1)

kas margina: *Kiaušinių márgintoja ornamentūs sugalvója patį. Mūsų trijų márgintojų – močiūtės, mamōs iš mào – margučių rāštai skirtingi. Senėlis – puikūs lazdėlių márgintojas. Mažylis dār nekōks piešėjas – tik pōpieriaus márgintojas.*

Márgionys dkt. dgs. (1)

kaimas Varėnos rajono savivaldybėje: *Márgionių klobjimo teātras. Márgionių kapinaitės. Márgionys įsikūrę Dzūkijos nacionāliniame parke. Vasarą Márgionių káimas atgýja: suvažiúoja vaikai, vaikáičiai.*

márgis, márgė dkt. (1)

ne vienos spalvos, margas gyvulys: *Márgio (veršiūko) káilis júodas su baltais lopais. Katė sugyvėna su márgiu šuniukū. Márgės katės tik snukūtis baltas.* • plg. keršis.

mařgti, mařgsta, mařgo vksm.

1. (nuo ko) darytis margam; sin. margėti: *Vėidas nuo sáulės mařgsta pavāsarį – atsirañda strāzdanų.*
2. (kam, nuo ko) darytis marga; sin. raibti, mirguliuoti, marguliuoti, tavaruoti: *Mán nuo spiñdinčio sniego ař ryškiōs sáulės mařgsta ākys. Nuō siūlų įvairōvės ākys mařgsta, sunkū išsiriñkti. Bežiūrint į spiñdinčias žvaigždės ākys mařgo.*

marguliāvimas dkt. ppr. vns. (1), **mařguliavimas** (1)

1. → marguliuoti 1: *Gaidžio [tulžio, povo] plūnksnų marguliāvimas.*
2. → marguliuoti 2: *Várgina akių marguliāvimas.*

margulys dkt. (3^b, 3^a) MARGINYS 2: *Staltiesės pakraščiai puoští mařguli.*

marguliúoti, marguliúoja, marguliávo vksm.

1. (kuo, ant ko, tarp ko, aplink ka) būti ar rodytis margam; sin. marguoti, mirgėti, raibuliuoti: *Píevos iš tólo marguliúoja žiedais. Aūt sienos marguliávo šviesōs iš šešėliai. Tarp rugių marguliúoja kūkáliai, rugiágėlės iš aguōnos. Apliñk jį marguliávo javais apsėti laukai.*
2. (nuo kuo) darytis marga (akyse); sin. mařgti, mirguliuoti, raibti, tavaruoti: *Ākys marguliúoja nuō sáulės. | beasm. (kam, kame): Mán akysė marguliúoja. Akysė marguliávo nuō audeklų spalvingūmo.*

margūmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → *margas*² 1: *Arklių pláu*ko *margūmas ganà rētas reiškinys*. *Yrà drugių bè jókio margūmo*. *Tautódailininkė visùs nustēbino sàvo verbū margumù*. *Žiēmą áugalui reikalingas ypatingai gēras apšvietimas, nēs kitù átveju lāpai gāli sumeñkti ir praràsti margūmą*.

2. → *margas*² 2: *Gyvėnimo žavesys – jō margūmas*. *Rašytojo kūryba išsiskiria nepàprastu stiliaus margumù*. *Pō žyđų genocido miēstas prarādo ilgaañžį sàvo komponeitą – ètninį margūmą*.

margumýnas dkt. (1)

1. *marga* visuma, didelis *margumas*: *Jurginų [spalvū] margumýnas*. *Jerubēs rudmařgēs plūnksnos – lýg nukritusių lāpų margumýnas*. *Negali atsigrōžėti drugėlių sparnų margumýnu*. *Ji kókią minutę atidžiaĩ tyrinėjo tą spalvū margumýną*.

2. *nevienodumas, įvairovė*: *Žvaigždžių margumýnas*. *Áfrikos madōs saváitēs margumýnai*. *Ákys raibsta nuō išdėliótų knygų margumýno*. *Tuřguje raibuliúoja žmonii ir daiktų margumýnas*. *Balkōnų margumýnas bylója, kad ir čià reikėtų elementariōs tvarkōs*.

marguōlis dkt. (2)

dieninis miškų drugys trumpu storu kūnu ir raudonomis dėmėmis ant priekinių sparnų: *Lietuvojē dažniausiai aptinkama paprastųjų marguōlių (Zyagena lonicerae)*: *añt kiekvėno jų spařno yrà pō šešiàs kraūjo lāšo pavidalo ir spalvōs dėmēs*. *Raudonžiėdžio marguōlio (Zyagena ephialtes) pilvėlio viduryjē yrà raudónas žiedas*. *Marguōliai gyvėna paupiuosē, pamiškēsē, miško pėvose, aukštāpelkēsē*.

margúoti, *margúoja*, *margāvo* vksm.

1. (*kame*, *ant ko*, *tarp ko*, *nuo ko*) būti ar rodytis *margam*; *sin.* *marguliuoti*, *mirgėti*: *Añt stālo margúoja velykáičiai*. *Margúoja taūtiškos lovátiesēs [juostos, prijuōstēs]*. *Paežerėjē margāvo stovykláutojų palapinės*. *Pėvoje margúoja besigānančių galvijų kaimenē*. *Tarp mēdžių margāvo prabaņgūs vasárnamiai*. *Jō nūgara margāvo nuō tamsiū strāzdanų ir besilupančios ódos*.

2. (*kuo*) darytis *margam*; *sin.* *margti*: *Žēmē iš pō sniėgo lopaīs margúoja*. *Rankóvė margāvo kraūjo dėmėmis*. *Pō šalnū lāpai ėmē margúoti*.

margūtė dkt. (2)

svogūninė darželių gėlė nusvirusiais varpelio pavidalo žiedais (*Fritillaria*): *Paprastōsios margūtēs (Fritillaria meleagris) žiedai raudónai rudōs spalvōs sū šachmātinii piēšiniu*. *Žinoma apie šimtas margučių rūšių*. *Daugiažiėdžių margučių (Fritillaria imperialis) žiedai tiņka skinti*. *Margutēs gālima nesuñkiai pražyđinti žiēmą*.

margūtininkas, **margūtininkė** dkt. (1)

velykinių kiaušinių (*margučių*) *margintojas*: *Grasióji margūtininkė sàvo margučių niēkur neeksponúoja*.

margūtis dkt. (2)

nudažytas ar išmargintas Velykų kiaušinis; *sin.* *velykaitis*: *Margučii kiaušinis vadīnamas dėl tō, kàd jis yrà išrāšomas įvairiaīs rāštais*. *Margučiai yrà mārginami dvejópai: išbraižant raštùs vaškū ir po tō dāžant arbà skutinėjant nudažytą kiaušinio paviršių*. *Seniáusi dažytiniai margučiai būvo vienspalviai arbà margi, dažyti vėrdant augaliniuose dažuose arbà àprišant augalų lapėliais ir vėrdant svogūnų lukštuosē*. *Išliko paprotys pėr Velykas dovanóti [ridėnti] margučius, jaīs daužtis*.

māriai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Marių Respublikoje, Baškirijoje, Totorijoje, Kazachijoje, Ukrainoje, Uzbekijoje, kalbanti viena finų kalbų: *Mārių kalbà*. *Māriai pagai gyvėnamąją viėtą skirstomi į tris grupēs – pėvų, kalnų ir rytų mariūs*. *Svarbiáusi mārių amatai – siuvinėjimas, mēdžio raizýba, juvelýrika*.

marihuanà dkt. vns. (2)

rūkomasis narkotikas, gaminamas iš sėjamosios kanapės (*Cannabis sativa*) sudžiovintų moteriškųjų

žiedų ir lapų: *Suktinė [cigarètė] su marihuaną. Parūkius marihuānos, smarkiai, kaštais nēt dvigubai, padažnėja širdiės plakimas. Lietuvojė marihuāną gaminti, parduoti ir laikyti draudžia įstatymai.* • plg. hašišas.

Marijampolė dkt. vns. (1)

miestas Lietuvos pietvakariuose abipus Šešupės, apskrities, savivaldybės, katalikų dekanato centras: *Marijampolės miesto atsiradimui, jō pavadinimui ir augimui esminės įtakos turėjo vienuoliai marijonai. XIX amžiaus antrojė pūsėje Marijampolė buvo vienas lietuvių tautinio judėjimo centrų. Marijampolėje vyksta Suvalkijos galiūno turnyrai. Marijampolėje yra dvi katalikų bažnyčios, evangėlikų liuteronų bažnyčia, stačiatikių ceřkvė, sinagoga ir marijonų vienuolynas.*

marijampoliėtis, marijampoliėtė dkt. (2)

Marijampolėje ar jos apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Pasaulio marijampoliėčių bendruomenė. Žymūs kraštiečiai rāgina marijampoliečius studentus pō mōkslų grįžti į gimtinę. Mōterų krepšinio lūgoje uteniškės pasivijo marijampolietės.*

Marijampolis dkt. vns. (1)

kaimas Vilniaus rajono savivaldybėje: *Prō Marijampolį eina Vilniaus–Lydōs plėntas. Nuō Vilniaus iki Marijampolio tik devyniolika kilometrų. Marijampolyje duņksio mitolōginis akmuō su kįpšo pėda.*

marijonai dkt. dgs. (2)

katalikų vyrų vienuolių Švenčiausiosios Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo kongregacija: *Įšvėntinti [įstōti] į marijonūs. Kunigų marijonų kongregācijos nariai vėikia Kaunė, Marijampolėje, Vilniuje, Panevėžyje. Marijonai dūoda paprastuosius, nē iškilminguosius vėšus įžadus, nenešioja ābito. Marijonų tikslas – skleisti Diėvo garbę, sėkti evangėliškojo tobulūmo sėkant Švenčiausiosios Mergelės Marijos pāvyzdžiu.*

marijonas dkt. (2)

marijonų ordino vienuolis: *Kūnigas [vųskupas] marijonas. Apiē artėjančių švenčių prāsmę kalbėsimes su kūnigu marijonū.*

marimba dkt. (1)

mušamasis muzikos instrumentas, kiek didesnis už ksilofoną ir su tam tikrais rezonatoriais, kilęs iš Afrikos ir Centrinės Amerikos: *Grōti marimba. Marimbos plokštėlės mušamos lazdelėmis. Iš kitų mušamųjų instrumeitų marimba išsiskiria minkštu ir giliū garsū.*

marimbinkas, marimbinkė dkt. (1)

muzikantas, grojantis marimba: *Marimbinkų kvartėtas. Marimbinkas akomponāvo tēnorui. Marimbinko grojamū klāsikos kūriniai stėbino išradingumū ir virtuoziskumū.*

marinā dkt. (2)

1. dailės kūrinys, vaizduojantis jūrą, jos stichiją, laivus, pajūrį, žvejų buitį, uosto gyvenimą: *Kaip savaraņkiška peizāžo atmainā marinā buvo išplėtōta XVII amžiaus olāndų dāilininkų kūryboje. Ankstyvōsiose marinose vaizduoti istoriniai įvykiai, jūrų mūšiai, kāro laivai, vėlesnė – atvirōs jūros ir pajūrio vaizdai.*

2. mažųjų laivų (jachtų, motorinių valčių ir kt.) uostas: *Marinos darbuotojai. Marina krantinė [pirsas]. Kadāngi ši marinā yra labai saugi ir patogī, nusprėndėme čiā palikti jachtą kėliems mėnesiams.*

marinātas dkt. (2)

vandens, acto, druskos, prieskonių ir kt. tirpalas mėsai, žuviai, grybams ir kt. konservuoti: *Ācto [citrinų, prieskoninis] marinātas. Marinātų gaminimo recėptai. Kėptos sėliavos marinatė. Skaidriuōju marinatū tiņka užpilti burokėlius, agurkūs, grybūs. Siūlome išbandyti įdomesnius šašlykų marinātūs ir pādažus.*

marināvims dkt. ppr. vns. (1)

→ marinuoti: Žuvų [žvėrienos, paukštienos] marināvims. Ilgalaikiam marināvimui tinka daūgelis daržovių, vaisių, uogų ir grybų. Kād diņgtų specifinis avienos kvāpas, prieš marināvimą mėšq reikia palaikyti trīs vālandas šaltamē vandenyjē.

marinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → marinti 1: Mūsių [tarakōnų] marinimas.

2. → marinti 2: Ligōnio [senūko] marinimas. Marīnimo āpeigos. Dārbo tikslas – ištirti Lietuvos totōrių marīnimo ir šarvōjimo pāpročius.

3. → marinti 3: Ligōnio marinimas prieš operāciją.

4. → marinti 4: Kaip baūsti tėvūs ūž vaīko marīnimą?

marinistas, marinistē dkt. (2)

menininkas (ppr. dailininkas), kuriantis jūros tematika: Marinistų kūrinuosē vaizduojami laivāi, plaūkiantys ramiojē ar audringoje jūroje, įplaūkiantys į ūostus, stōvintys nuleistaīs inkarais, jūrų mūšiai ir pėrgalēs. Olāndų marinistai ištōbulino vandeņs, atmosferos, besikeičiančio apšvietimo, šviesōs atspindžiū vandenyjē pėrteikimą tapybos pėrmonēmīs. Rašytojas marinistas visq savo gyvenimą ir kūrybq susiejo sū jūra.

marinistika dkt. vns. (1)

meno kūriniai, vaizduojantys jūrą, jūrininkų gyvenimą: Marinistikoje plētōjama vandeņs ir atmosferos reiškiniū simbōlika, įžvelgiama vienōvė tarp jūros gaivalo ir neramiōs mėnininko dvāsios. Klaipeidoje veikia Lietuvos marinistikos žurnalistų klūbas.

marinti, marina, marino vksm.

1. (kq, kuo) daryti negyvą, mirusį: Žmōnes marina epidēmīnēs ligos. Senēlė musēs marindavo mūsmirēmīs.

2. (kq) budėti prie mirštančiojo: Paprastai ligōnį marindavo šeimōs nariai. Kartais ligōniui marinti pakviēsdavo kaimynus. Tėvūka marinome kelias parās.

3. (kq, kuo) slopinti jautrumą vaistais, daryti nejautrų, apmirusį: Prieš operāciją mēdikai ligōnį marina tam tikrais marinamaisiais vāistais [anestetikais]. | prk.: Fizinis aktyvūmas puikiai marina nērimq. Vēliaū jis bē saiko gėrē, gal taip marino savo sqžinēs pėrekaištq, kād neįvykdē pareigōs tėvūnei.

4. (kq, kuo, kame) alkinti, dvasinti: Belaisviūs lāgeriuose kankino ir marino. Visā naminių gyvuliū fermā būvo marinama. Ūkyje pūsbadziu būvo marīnamos kārvēs.

5. (kq, kuo) slopinti, malšinti, mažinti (alkį): Marink alkį beņt dūonos plutā. Alkį marinū obuoliu.

6. sng. riboti, tramdyti save badavimu siekiant kokio tikslo: Mergaitēs marīnasi trōkšdamos sulieknėti.

7. (kq) apimti, įveikti (apie miegą): Manē marina miēgas. Berniūkas kinkāvo gālva, taip baīsiai jį marino miēgas.

♦ **badū marinti** (kq) neduoti ar nepakankamai duoti valgyti, ēsti: Tėvaĩ gēria, savo vaikūs badū marina. Šeiminiškai šūnį badū marino jaū nē pirmq kartq. Mōtina badū marino kūdikį, bāimindamasi, kād jis nenutūktų.

marinuoti, marinuoja, marināvo vksm.

(kq, kame, su kuo) konservuoti ar palaikyti pamerktą marinate: Marinuoti grybūs [silkēs]. Kepsniai marīnuojami marinatē. Prisiriņkusi baravūky močiūtē juōs vērda, džiovina, sūdo, marinuoja. Kaip šiēmet marinūosi agurkūs? Aš antį marinūoju sū česnākais, druskā, pipirais, citrinos sūltimis, aliėjumi ir žalumynais. | prk.: Įmonēs veīklq marinuoja biurokrātai. Leidyklā ilgai marināvo māno rinkinį, bēt pagaliaū išlėido.

marionetē dkt. (2)

1. teatro lėlē, valdoma prie kaklo, pečių, kelių priištomis virvelēmīs: Marionetių teātras. Siūlinēs ir

virbalinės marionetės. Marionetės nuo seno naudotos Azijos, Egipto tautų vaidinimuose, minimos senovės graikų ir romėnų rašytojų veikaluose. Kinai marionetės valdo daugybe siūlų, todėl aktorai, kaip pianistai, turi nuolatės lėvinti pirštus. Pirmąsias penkiąs marionetės muziejui perdavė pats dailininkas. Dramos aktorai vaidina ir su marionetėmis.

2. bendr. asmuo ar valstybė, akelai vykstanti kitų valią: *Politinė [itakingų globėjų, oligarchų] marionetė. Paverstas klusnią marionetė žmogus nieko nebesprendžia. Pasitąiko, jóg aktorai tañpa bejėgėmis marionetėmis režisiėriaus rañkose. Akivaizdų, kąd jis marionetė savo žmonós rañkose.*

marionėtinis, marionėtinė *bdv.* (1)

akelai vykstantis kitų valią: *Marionėtinė figūra [vyriausybė, vadovybė]. Marionėtinis politikas [prezidentas, parlamente]. Gál ganà riñkti ĩ valđzią tuos paėius siaurų interesų gėnamus marionėtinius politikus?*

mārios *dkt. dgs.* (2)

1. geogr. įlanka, kopomis atskirta nuo jūros: *Dėl biologinio savitumo ir unikalumo Kuřšių mārios paskėbtos tarptautinės gamtosauginės vertės teritōrija. Žiėmq Kuřšių mariąs užplūsta poledinės stintų žūklės mėgėjai. Rūsne ĩteka ĩ mariąs.*

2. didžiulis dirbtinis vandens telkinys: Elektrėnų mārios. Antalieptės mārios. Kūpiškio mārios. Didžiausias dirbtinis vandeñs telkinys Lietuvoje – Kauno mārios – buvo suformuotos užtveñkus Nėmuną. Rušiant būsimųjų marių dūgną buvo iškirsti slėnyje áuge miškai, sōdai, žėmėmis užversti sodybų šuliniai, iškėltos káimų kapinaitės.

3. flk. tarm. JŪRA: *Mārių krañtas. Plaũkti [pėrsikelti] pėr mariąs.*

4. ko nors daugybė; sin. aibė, begalė: Mārios žmoniu. Priséjo mariąs linų [dobilų]. Turiu mariąs laĩko [problėmų, rūpesėiu]. Nė mariąs uždirbu. Gindami mūsų tėvynę protėviai mariąs kraũjo pralėjo.

♦ **už jūrų marių** *žr. jūra.*

Māris *dkt. vns.* (2)

upė Australijos pietryėiuose: *Māris prasėdėda Austrālijos Ālpėse. Sausrėngoje Austrālijoje tėka ilgáusia neišdžiũstanti Mārio upė. Pavasarį ir vāsarą Māris smařkiai patvĩnsta, kitu metu dažnai išdžiũsta.*

māris, mārė *dkt.* (2)

marių tautos žmogus: *Nuotraukoje mātote mārę, pasipuošusią sidabrėniais papuošalaís. Nemažai marių gyvėna Mārijoje, Baškėrijoje, Totōrijoje, Kazāchijoje, Ukraĩnoje, Uzbėkijoje.*

Mārių Respublika *ofc. Mārij El Respublika*

autonominė respublika Rusijoje, Volgos vidurupyje: *Miřrėji miškai deñgia daugiaũ neĩ puse Mārių Respublikos teritōrijos. Mārių Respublikoje oficiālios kalbos – mārių ir rūsų. Svarbiāusia Mārių respublikos upė – Vōlga.*

markà *dkt.* (4)

1. duobė, kūdra linams, kanapėms merkti. *Nukultus linus mēřkdavo kiekvienais mėtais ĩ tq pāėiq mařką. Markoje sūdvoke linai. Linus markoje prispáusdavo lentomis, rąstais ar akmenimis. Káime telkšójo kėlios mařkos. Vaikus gąsdindavo markosė tariamai gyvėnanėia baidyklė. • plg. linmarka, mirkykla.*

2. merkiami linai, kanapės (vienu kartu ar vienu metu): *Šiėmet didelė markà. Ištráuktą mařką teñ pāt sustatýdavo gubėlėmis.*

3. MERKIMAS 1: *Linų markós laikas – rugsėjo pradzià, kai dár pakañkamai šilėtas vanduo jų stiebėliams mirkyti.*

markatà *dkt.* (2)

nedidelė šunbeždžionė siaura nosimi, ilga uodega, gyvenanti Afrikoje (*Cercopithecus*): *Markātu*

rūšys prisitąkiosios prieš skirtingų gyvenimo sąlygų: mędziauose gyvenančios markątos turi ilgąs uodegas, o gyvenančios ant žemės yrą stambesnės, trumpesnėmis uodegomis ar jų išvis neturi. Markątos paplitusios Afrikoje, į pietus nuo Sacharos. Markatąs dažnai laiko zoologijos soduose.

márké¹ dkt. (1)

kai kurių Europos valstybių naudotas ar naudojamas piniginis vienetas: *Dešimtiės márkų banknotas. Atsimenu, tuomet už muzikinį grotuvą sumokėjau tris šimtus márkų. Koks dabar Bėsnijos ir Hercogovinos márkės kúrsas? Oficialiai Vokietijos ir Súomijos márkų istėrija baigėsi dū tųkstančiai antrašiais, kai šalyse buvo įvestas eúras. | jo vertės piniginis ženklas: Popierinės [metalinės] márkės.*

márké² dkt. (1)

1. sutartinis prekės kokybės, cheminės sudėties, panaudojimo galimybių ir kitų rūšinių savybių ženklas: *Márké naudojama náftai, benzínui, plienui, cemeñtui, betónui, alkoholiniam gėrimam ir kitoms prėkėms klasifikuoti. Kokią šio plieno márkę?*

2. gamintojo ženklas ant prekės ar jos pakuotės – duomenys apie gamintoją ir prekę: *Gamybinė [gamýklos] márkė. Prėkės márkė. Márkės įvaizdis pirkėjui yrą svarbús. • plg. prekės ženklas.*

3. vieno gamintojo (firmos, fabriko, bendrovės ir pan.) tam tikra gaminio rūšis: *Aukščiausias márkės vėnai. „Jeep“ márkės visurėigis. Kokiós márkės tavo automobilis [grotúvas, plunksnákotis]? Pabrąngo populiausias devėniasdešimt penktós márkės benzinas ir dyzelinas.*

markinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ markinti: *Linų [kanápių] stiebėlių markinimas.*

markinti, markina, markino vksm.

(ką, kame) laikyti pamerkus; sin. mirkyti: *Skalbinius [žlųgtą] kubilė markinti. Linus markindavo vienu saváite, kitur – ilgiau. Kai kuriąs kruopąs markina prieš vėrdant. Pries manikiúrą nagučius markinú citrinų sultyse.*

markizas dkt. (2)

1. vns. Vakarų Europoje – bajoro titulas, aukštesnis už grafo, žemesnis už kunigaikščio: *Pavėldimas [suteikiamas] markizo titulas.*

2. tą titulą turintis asmuo: *Heráldinės markizų karūnos.*

markizė¹ dkt. (2)

moteris, turinti markizo titulą: *Markizei nepriimtina tekėti už žėmo lúomo vyríškio. Tápusi našlė markizė kai kadą gyvėna iš savo pilių núomos.*

markizė² dkt. (2)

išorinis storos impregnuotos drobės stogelis, saugantis balkoną, terasą, vitriną nuo saulės: *Júostinės markizės. Ištiėsti [suskleisti] markizė. Markizės nė tik saugo pátalpas nuó saulės kaitrós, jos dar ir puóšia fasádą. Parduotúvės ir kavinės markizės panaudója reklámai.*

markizėtas dkt. ppr. vns. (2)

labai plonas permatomas medvilninis ar šilkinis audinys drabužiams, užuolaidoms ir tinkleliams: *Markizėto palaidinukė [šýdas]. Užuolaidėlėms renkúosi markizėtą arbą bătistą.*

marksistas, marksistė dkt. (2)

marksizmo sekėjas, šalininkas: *Jis laikė savė marksistú – tikėjo išganinga klásių kovą. Marksistas veikiąusiai mėgiñs viską áiškinti ekonómine situácia.*

marksistinis, marksistinė bdv. (1)

pagrįstas marksizmo idėjomis, susijęs su marksizmu: *Marksistinė ekonómikos teėrija. Marksistinis*

mókslas. Marksistinė terminijà. Marksistiniu póžiūriu pasáulis yrà suskìlęs į išnaudótojus ir išnaudójamuosius.

marksistiškai *prv.*

→ marksistiškas: *Áiškinti marksistiškai, marksistiniaiis terminaĩs.*

marksistiškas, marksistiška *bdv.* (1)

būdingas marksistams, marksizmui: *Marksistiški argumeñtai. Marksistiškas visuomenės pažangos áiškinimas.*

marksizmas *dkt. vns.* (2)

Karlo Markso ir Frydricho Engelso sukurta politinė, ekonominė ir filosofinė teorija apie visuotinius gamtos ir visuomenės raidos dėsnius, kelius socializmui ir komunizmui sukurti: *Klasikinis [modernusis, šiuolaikinis] marksizmas. Politinė marksizmo doktrina. Domėtis [tikėti, reñtis] marksizmù.*

marksizmas-leninizmas *ist.*

Vladimiro Lenino plėtotas ir naujoms istorinėms sąlygoms taikytas marksizmas; *sin.* leninizmas: *Soviėtinėje literatūroje leninizmas vadintas marksizmù-leninizmù. XX amžiaus deviñto dešimtmečio pabaigojė Soviėtų Sąjungoje ėmus pėrtvarkyti komunistinę sistemą, reformuoti centralizuoto planinio ūkio mōdelį prasidėjo marksizmo-leninizmo krizė ir žlugimas.* • *plg.* marksizmas, bolševizmas.

márkstymasis *dkt. sngr. ppr. vns.* (1)

→ markstyti 1: *Márkstymasis prieš sáulę. Nenešiojant akinių, nuō márkstymosi susidáro raūkšlės.*

márkstyti, márkstosi, márkstėsi *vksm. sngr.*

1. (nuo ko) tarpais merktis, mirkčioti: *Kaĩ nōrisi miėgo, ākys mārkestosi. Kātinas krūtino ilgus ūsūs ir mārkestėsi dairýdamasis aplinkui. Mārkausi nuō sáulės [nuō ryškiōs šviesōs].*

2. *beasm.* niauktis, niaukstyti: *Jaũ mārkestosi, gál ir palis.*

Markučiai *dkt. dgs.* (2)

Vilniaus miesto dalis: *Kaĩp nuvažiūoti į Markučius? Markučiai priklaūso Pavilnių regiōniniam párkui.*

Markūtiškiai *dkt. dgs.* (1)

kaimas Jonavos rajono savivaldybėje: *Markūtiškių dvāras [smėlio karjėras].*

márlė *dkt.* (1)

labai retas medvilninis audinys, naudojamas medicinoje ir buityje: *Sterilĩ [medicininė] márlė. Márlės tvařstis. Rañką [žaĩzdą] aprišo márlė. Peĩ márlę kōšia piėną.*

márlinis, márlinė *bdv.* (1)

padarytas iš marlės: *Márlinis tinklėlis [drėnas, raĩštis]. Márlinė palūtė [servetėlė]. Žaĩzdą apriškite márliniu tvarsčiū. Sėklas supýliau į márlinius maišelius.*

marliukas *dkt.* (2)

apsiūtas plono medvilninio audinio, ppr. marlės, gabalėlis, naudojamas mažo vaiko šluostymui, vystymui ir kt.: *Marliuką gālima įklóti į daugkartinės saūskelnes ar výstyklus kaip paminkštinią, kuris sūgeria drėgmę. Pasiródžius pirmājam kūdikio dantūkui, jĩ gālima valýti sudrėkintu marliukù, kád būtų pašālintos āpnašos. Marliukūs leñgva skałbti, lýginti, jiė nereikaláuja specialiōs priežiūros.*

mařmalas *dkt.* (3^b) *šnek.*

1. purvynė, dumblynė: *Išbraidyti [išsivolióti] pō mařmalą.*

2. prastas valgis, gėrimas: *Druņzлно ма̀рмало стикл̀н̀е. Ї̀швир̀е ка̀жк̀окио ма̀рмало – ѝр в̀алгык ка̀д н̀ор̀и! Ї̀ї̀ п̀урт̀е в̀їен ну̀о м̀инт̀їєс, ка̀д реик̀єс г̀ерт̀и ш̀їтq ма̀рмалq.*

marmaliāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → marmaliuoti 1: *Nerišlūs [nesuprañtamās] marmaliāvimas. Atėjūnū [svetimšaliū] marmaliāvimas.*

2. → marmaliuoti 3: *Sriubōs [kātilo] marmaliāvimas.*

marmaliēnė dkt. (2)

prastas viralas: *Neskanī marmaliēnė.*

marmalynė dkt. (2) šnek.

1. purvynas, dumblynas; sin. makalienė, makalynė: *Kaĩ paleĩs sniėgq, taĩ peĩ marmalynė neišvažiúosi. Kuĩ táu peĩ šitokiq marmalynė sū suĩkvežimiais!*

2. liūnas, klampynė: *Į tókiq marmalynė žmogūs neįeĩs.*

marmályti, *marmálijā*, *marmálijō* vksm.

(kq) šnek. nevykusiai, prastai gaminti, ruošti (ppr. valgi): *Kq̀ tū teĩ marmálijī v̇ṡq ṙytq̀?! Prastā šeiminĩkė – marmálijā kaĩṗ k̇iaũlėmṡ j̇ovalq̀.*

marmaliúoti, *marmaliúojā*, *marmaliúovō* vksm. šnek.

1. (kq) neaiškiai, nesuprantamai kalbėti; sin. murmėti, bambėti: *Girtas kažkq̀ marmaliúojā. Kq̀ j̇is marmaliúovō, negalėjoṁ suprasti. Marmaliúojā iĩ marmaliúojā bė pabaigōs. | neig. (ko): Nemarmaliúok, v̇is ṫiek niėko nesuprantū.*

2. (po kq) leisti burbulus; sin. burbuliuoti: *Kiaũlė pō j̇ovalq̀ marmaliúojā.*

3. su garsu virti; sin. plepėti, blerbėti: *Kōšė smaĩkiai marmaliúojā. Tāškosi marmaliúojantis púodas.*

4. (kame, ĩ kq) su garsu, burbuliuojant skęsti; sin. marmėti, garmėti: *Gyvul̇ys pėlkėje baĩgia marmaliúoti. Neĩk̇ toliaũ – pradėsi ĩ̇ duĩtblq̀ marmaliúoti. Kĩbiras púkštelėjo ĩ̇ vāndenĩ, marmaliúovō gil̇yn.*

marmálius, **marmalė** dkt. (2)

menk. greitai ir neaiškiai šnekantis žmogus; sin. marmeklis: *Marmálius šnekėjĩṁ sunkū suprasti.*

marmėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → marmėti 1: *Skėstančio k̇ibiro marmėjimas šulinyjė.*

2. → marmėti 2: *Ō kaĩṗ visūs raṁnančiai veĩkė ūpės vandeĩs šnarėjimas, čiurlėnimas, marmėjimas!*

3. → marmėti 5: *Nesuprañtamās marmėjimas pō ṅosimi.*

marmėklis, **marmėklė** dkt. (2) menk.

1. greitai ir neaiškiai šnekantis žmogus: *Sū tā marmėklė nesusikalbėsi – šnėka kaĩṗ v̇їen sáu.*

2. daug ir niekus šnekantis žmogus; sin. plepalas, pliurpalas, plepys: *Marmėklio kalbōs nė̇ klausytis nesiṅori.*

marmelādas dkt. (2)

1. drebučių konsistencijos džemas, gaunamas verdant vaisių ar uogų tyrę su cukrumi ir prieskoniais: *Obuoliū [brāšk̇iū, apelsinū] marmelādas. Blynėliai [skrebūč̇iai] sū marmeladū. Mėgstu turėti beĩṫ kelis marmeladūs.*

2. skaidrus drebučių konsistencijos konditerijos gaminys, gaunamas verdant cukraus tirpalą su stingdomosiomis medžiagomis, vaisių ar uogų sirupu, dažikliais ir kvėpikliais: *Trisluōksnis marmelādas. Āṧ labaĩ mėgstu marmelādq̀.*

marmelādinis, marmelādinė dkt. (1)

padarytas iš marmelado (2 r.): *Marmelādiniai saldainiai. Marmelādinė širdėlė su baltuoju belgišku šokoladu.*

marmėti, mārma (mařma), marmėjo vksm. šnek.

1. (i ka) su garsu, burbuliuojant skęsti, grimzti; sin. garmėti: *Įmečiau akmenį į tveikinį, girdėti, kaip mārma.*

2. (i ka) su garsu tekėti srovele; sin. čiurlenti: *Dūkštos upėlis, giliai įsirižęs tarp aukštų kalvų, smagiai mārma į Neriės glėbį. Vanduo marmėdamas, gurgėdamas grioviais, upėliais tekėjo į didesnės upės.*

3. gurguliuoti, gurgėti, burbuliuoti: *Piliakalnio papėdėje pō kójomis mārma juodžiāusi purvynai, klampynė.*

4. kunkuliuojant virti: *Mārma pūodas, žiūrėk, kād neišbėgtų.*

5. neaiškiai, murmant kalbėti; sin. marmaliuoti, murmėti: *Nesuprantū, ką jiė taīs telefonais mārma.*

6. (i ka) su triukšmu, greitai eiti, bėgti, skristi: *Svetėliai, marmėsim namō. Žvirbliai ėmė marmėti į pastogę.*

mārminti, mārmīna, mārmīno vksm., **mařminti, mařmina, mařmino**

1. (ka) daryti, kad marmėtų (4 r.), marmant virtų: *Añt laužo katilėlyje jiė mārmīno žuviėnė.*

2. (ka, ant ko) daug dėti, pilti: *Māno vėras mārmīna grietinė añt visų valgių.*

marmītas dkt. (2)

šildymo įtaisas pagamintam maistui laikyti, kad neatšaltų: *Elektrinis [mobilūsīs šildomas] marmītas. Marmītas su vežimėliū. Pristātome elektriniūs jūodo plāstiko marmītūs. Marmītą sudāro iñdas su dangčiū, įdėtas į vandeñs vōnią, kurią šildo kaĩtinimo elemeñtas.*

mārmūras dkt. vns. (1)

įvairių spalvų kieta kristalinė ar grūdėta uoliena, naudojama skulptūroms, pastatams, apdailai: *Mārmūro kasyklā [skaldyklā]. Mārmūro pamiñklas [plytėlės, plōkštės]. Bālo [raūsvo, žālsvo] mārmūro kolōnos. Mārmūro išklotā patalpā. Židinio apdailā iš mārmūro. Mārmūras apdirbamas nereikalingus tūriūs nūkalant kāltu, vėliaū jis šlifūojamas, iškalinėjamas.*

mārmūrininkas, mārmūrininkė dkt. ppr. vyr. (1)

marmūro apdailininkas: *Dirbau pamiñklų restaurāvimo trestė mārmūrininku.*

marmūrinis, marmūrinė bdv. (2)

1. padarytas iš marmūro: *Marmūrinė statulā [palāngė]. Marmūrinis stālviršīs.*

2. panašūs į marmūrą, marmūro margumo: *Marmūrinis kėksas. Marmūriniai sausainiai, pyrāgai ir kiti kepiniai kepani iš kakāvinės ir šviesiōs tešlōs. Virdami kiaušiniūs su svogūnų lukštais, išgāusime marmūriniūs margučius.*

mārmūriškas, mārmūriška bdv. (1)

1. primenantis marmūrą (spalva, raštu ir pan.): *Mārmūriški ciklamėno lāpai. Mārmūriško pōpieriaus viršėliai.*

2. kuriam būdingas saikingas, tolygus riebalinio audinio išsidėstymas tarp raumeninių skaidulų (apie mėsą): *Mārmūriška mėsa [jāutiēna].*

marmūriškūmas dkt. (2)

→ marmūriškas 2: *Mėsiñių veišlių galvijų mėsa yrā išskirtinė dėl marmūriškūmo – tai ypatinga mėsiñio galvijō savybė rėbalus kaūpti tarp raumeninių skaidulų.*

Mārmūro jūra

Atlanto vandenyno jūra tarp Balkanų ir Mažosios Azijos pusiasalių: *Mārmūro jūra – svarbūs jūrų kėlias. Mārmūro jūros salosė rañdama daug mārmūro, nuō kuriō ši jūra ir gāvo pavadinimą.*

marmūzė dkt. (2)

menk. veidas, burna: *Gāvo peŗ [Ĵ] marmūzė. Užčiaupk savo marmūzė! Vĩsą marmūzė išsiteplĩojo vālgdamas.*

marodieriāuti, *marodieriāuja*, *marodieriāvo* vksm.

plėšikauti, siaubti gyventojus ir svetimā turtā karo ar riaušių metu: *Daugėja ĳrĩdymų, kàd kariaĩ svetimojė šalyjė marodieriāuja ĳ žũdo civilĩus.*

marodieriāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ *marodieriauti*: *Marodieriāvimas yrà kāro nusikaltĩmas. Marodieriāvimo objėktas gāli bũti bet kĩoks tuŗtas, grĩbiamas ĳš nukautĩjų ar sužeistĩjų, priklaũsančių toms pačĩoms ar priešo ginkluotosioms pajėgĩoms, taip pat civilĩnių asmenĩ.*

marodiėrius, **marodiėrė** dkt. ppr. vyr. (2)

karys, grobiantis karo lauke nukautĩjų ar sužeistĩjų daiktus, plėšiantis gyventojus: *Marodiėriai daųniausiai siautėja kāro metu. Nuĩ sudũžusio keleĩvinio lėktũvo marodieriũs nuvaĩkė polĩcija.*

Marĩkas dkt. vns. (2) ofic. **Marĩko Karalĩstė**

valstybė Afrikos ųiaurės vakaruose, prie Vidurųzemio jũros ir Atlanto vandenyno: *Marĩkas – māgiška ųalis, nėš taĩ karalĩstė. Keliĩnė pĩ Marĩkā – taĩ taŗsi keliĩnė pĩ dābartĩ ĳ prāeitĩ, pĩ skirtingũs kraŗtus sũ skirtingais peizāųais. Marokė ĳštĩsus metuŗ ųĩlta ĳ drėgna.*

marokiėčiai dkt. dgs. (2)

tauta, gyvenanti Maroke, kalbanti arabų kalbos marokietiška tarme, taip pat prancũzų, ispanų kalbomis: *Marokiėčių tautĩsaka.*

marokiėtis, **marokiėtė** dkt. (2)

marokiečių tautos ųmogus: *Marokiėčiai mũms pasĩrodė draũgiški, bėt paslaptĩngi ųmĩnė. Marokiėtėĩ ĳš oųkų vilnų āudųia nuostabiũs ĳvairiaspalviũs kilĩmus.*

marokiėtiųkas, **marokiėtiųka** bdv. (1)

1. bũdingas ar priklausantis marokiečiams, jų kultũrai ar Marokui: *Marokiėtiųkos baklaųanų ĳ avĩųirnių salĩtos. Nepamaĩnomas marokiėtiųkos virtũvės prodũktas – sũdytos citrĩnos. Vilniuje jaũ veikia marokiėtiųkas [marokiėtiųko maĩsto] restorānas.*

2. Maroke randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Marokiėtiųki balđai. Marokiėtiųki apelsĩnai.*

3. susijęs su marokiečiais pagal kilmę (apie kilmę): *Marokiėtiųkos kilmėĩ aktorė. Tās daininiĩkas tũri marokiėtiųko kraũjo.*

Mārsas dkt. vns. (1)

1. romėnų karo dievas: *Mārsui bũvo aukĩjama prieų mũųiũs. Seniāusiais laikāĩ Mārsas taip pat bũvo pavāsarĩo, vaisingũmo, derlingũmo diėvas. Didųiosios ųveĩtėĩ, pageŗbiančĩos Mārsą, bũvo pavāsarĩ.* Romėnai Mārso garbei jĩ vardũ pavadĩno trėčĩajĩ (kĩovo) mėnesĩ ĳ ketvĩrtĩjā nuĩ Sāulės planėtā.

2. ketvĩrtoji Sāulės sistemos planeta: *Aĩ egzistũoja gyvybė Mārse? Mārsas yrà vĩenas ryųkiāusĩų objėktų naktĩnĩame dangujė, puĩkiai mātomas plĩkā akimĩ.*

Marsėlis dkt. vns. (2)

miestas Prancũzĩjos pietuose: *Marsėlyje, didųĩausiame Prancũzĩjos ųoste, prancũzai sudāro ģtningā māųumā. Parųųių sũ Marseliũ jũngia greĩtojo geleųĩinkelio magistrālė.*

marsiėtis, **marsiėtė** dkt. (2)

Marso gyventojas: *Mateĩ naujā filmā apie marsiečĩus?*

márš jst.

1. sakoma liepiant pradėti žygiuoti ar bėgti: *Žengtė [bėgtė] márš!*
2. familiariai sakoma varant, liepiant išeiti: *Márš iš čia! Kād daugiau čia jūsų nematýčiau! Márš nuó televizoriaus! Márš ruóšti pamokų!*

márša dkt. (1)

žemas, lėkštas, nuolat jūrų potvynių užliejamas jūros ar vandenyno krantas: *Paprastai máršos būna pādengtos duńblo arbà smėlio ir duńblo slúoksniu. Máršas dažnai naudója žemės úkio reikmėms kaip našiàs pėivas, ganyklàs.*

máršalas, máršalė dkt. (1)

1. vyr. vns. kai kurių valstybių aukščiausias arba vienas aukščiausių karinių laipsnių: *Aviācijas máršalas. Artilėrijos máršalas.*
2. tą laipsnį turintis asmuo: *Oficialiojė aplinkojė (oficialiamė portretė) ar iškilmių metù máršalas dešinėjė rańkoje laiko máršalo lązdą – valdžios simbolį. Móterys vis aktyviau braúnasi ir ė atsakingesnės pāreigas – jau yrà nė vienà óro pajėgų máršalė.*

maršaliėtis, maršaliėtė dkt. (2)

Maršalo salose gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Maršaliečius džiugina jū vyriausybės įstātymo projektas dėl ryklių rezervato sukūrimo ir draudimo prekiauti ryklių produktais.*

maršaliėtiškas, maršaliėtiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis maršaliečiams, jų kultūrai ar Maršalo saloms: *Maršaliėtiškas kraštovaizdis.*
2. Maršalo salose randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Maršaliėtiški suvenýrai [rańkdarbiai].*

maršálka dkt. vyr. (1)

1. ist. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės aukšto rango pareigūnas: *Didýsis maršálka* (vyriausias didžiojo kunigaikščio dvaro ministras, Ponų tarybos pirmininkas). *Dvāro [rúmu] maršálka* (didžiojo maršalkos pavaduotojas). *Teismo maršálka. Paviėto maršálka. Bajōrų [šlėktos] maršálka.*
2. tvarkos prižiūrėtojas bažnyčioje: *Maršálka vadovāvo procėsijai.*
3. etnogr. vestuvių iškilmių tvarkdarys: *Dažnai būta nėt dviejų maršálkų – iš jáunojo ir iš jaunōsios pūsės.*

Máršalo Sālos ofic. Máršalo Salų Respùblika

valstybė Ramiojo vandenyno salose: *Máršalo Sālās sudāro kelį šimtai korālinių salų.*

máršas dkt. (1)

1. žygiavimas (ppr. kareivių) rikiuotėje tolygiu ritmingu žingsniu; sin. žygiuotė: *Pulķas pražygiāvo parādinu máršu miėsto gātvėmis.*
 2. kariuomenės žygis: *Kovōs máršas. Pérgalingas máršas.*
 3. (protesto, taikos) žygis, renginys: *Taikōs [protėsto] máršas. Kairiųjų máršas. Ròko máršus peř Lėtuva gālima pagrįstai laikýti visúomenės ir kultūrinio gyvenimo laisvėjimo išraiška.*
 4. ryškaus ritmo, atitinkančio žingsnių tempą, instrumentinės muzikos kūrinys: *Parādinis [karinis, gedulingas] máršas. Máršus dažniáuusiai kùria pučiamųjų orķestrai. Namuosė muzikántai pasitėkdavo jaunuosius griėzdamį máršą priė dūrų. Yrà užrašýta máršų, atliėkamų daūgeliu lietuvių liaudies mūzikos instrumeńtų.*
 5. LAIPTAKIS: *Ė aikštėlė iš rúmu nusilėidžiama dviėm trumpaiš láiptų máršais.*
- ♦ **pilvas máršą [máršus] grója** žr. pilvas.

marširúoti, marširúoja, marširāvo vksm.

(kuo) eiti į koją ritmingu žingsniu; sin. žygiuoti, žingsniuoti: *Darnià kārška rikiuotė marširúoja kariai.*

márška (1)

etnogr. dz., ryt.

1. į lovą klojamas audeklo keturkampis; *sin.* paklodė, drobulė: *Drobìnė [linìnė, nėriniúota] márška.*
2. austinis apklotas, užklotas, lovatiesė: *Márgos [raštuotos] márškos. Vienà márška raudóna, kità geltóna, trečià žalià. Lóvos apdangstýtos márškomis.*
3. drobulė pašarui, skiedroms ar šiaip buriems daiktams nešti: *Šiėmet grybų [obuolių] – nórs márškomis nėšk.*

marškinėliai dkt. (2)

1. *dem.* marškiniai: *Vaiķo [kūdikio] marškinėliai.*

2. marškiniai be apykaklės trumpomis rankovėmis arba be rankovių: *Apatiniai [spòrto, móteriški] marškinėliai. Apsivilkti marškinėlius.*

♦ **gimti su marškinėliais** žr. gimti.

marškiniai dkt. dgs. (3^a)

lengvo audinio ppr. vyriškas drabužis su rankovėmis ir apyakle, dengiantis viršutinę kūno dalį, priekyje susagstomas sagomis: *Ilgì [plātūs, švārūs, šilkiniai, išėiginiai] marškiniai. Džinsiniai [havajėtiški, kaubòjiški, pòlo, safario] marškiniai. Márškinius nusivilkti. Marškiniaiš apsvilkti. Márškinius skałbti [pláuati, lýginti]. Váikščioja vaikas vienaiš marškiniaiš.*

♦ **paskutinius marškinius nusivilkti** žr. nuvilkti. **paskutinius marškinius nuvilkti** žr. nuvilkti.

marškiniúotas, marškiniúota bdv. (1)

dėvintis (vilkintis) marškinius: *Marškiniúotas vóras. Marškiniúoti šienpjoviaĩ. Marškiniúota pareigūnė.*

márškonas dkt. (1)

etnogr. lininis audeklas: *Vásarą dėvédavo márškono drabužiūs, tíek apatiniūs, tíek viršutiniūs. Žaiždą užrišdavo márškonu.*

marškōnis¹ dkt. (2)

etnogr. MARŠKONAS: *Marškōnio áudeklas. Vilkéti marškōniū [marškōnio drabužiais]. Stóro marškōnio ápdaras [apsiaūstas].*

marškōnis², **marškōnė** bdv. (2)

etnogr. LININIS: *Marškōniai verpalaiĩ. Marškōnės kėlnės.*

maršrūtas dkt. (2)

1. numatytas vykimo iš vienos vietos į kitą kelias, kelionės planas: *Autobūso maršrūtas. Skrydžio [žýgio] maršrūtas. Turistinis [vaizdingas] maršrūtas. Traukinýs výksta maršrutū Vĩlius–Klaipėda.*

2. kompiuterijoje – informacijos perdavimo kompiuterių tinkle kelias: *Maršrūto parinkimas. Maršrutū paprastai nusākoma tińklo mazgū eilė, kurià siunčiamĩ dúomenys.*

maršrūtinis, maršrūtinė bdv. (1)

1. vykstantis tam tikru maršrutu: *Maršrūtinis transpòrtas [autobusiukas]. Paprastai ĩ dárba važiuoju maršrūtinio autobusiukū.*

2. susijęs su maršrutu (1 r.): *Maršrūtinis lāpas.*

maršrutizátorius dkt. (1)

kompiuterių tinklus jungiantis įtaisas, parenkantis optimalų duomenų paketų ar pranešimų srautų perdavimo maršrutą; *sin.* maršruto parinktuvas, kelvedis: *Belaĩdis maršrutizátorius. Maršrutizátorius yra víenas iš būtiniáusių įrenginiū tíems, kuriė namuosė nóri turėti internėto rýšį.*

maršruto parinktūvas komp.

kompiuterių tinklus jungiantis įtaisas, parenkantis optimalų duomenų paketų ar pranešimų srautų perdavimo maršrutą; *sin.* maršrutizatorius, kelvedis: *Belaidis maršruto parinktūvas. Palydovinės televizijos kanālų maršruto parinktūvas. Maršruto parinktūvai aprūpina mūsų namus internetu, leidžia prieš jį prisijungti laidais arba belaidžiū „Wi-Fi“ ryšiū.*

martáuti, *martáuja*, *martávo* vksm.

būti marčia: *Gál atsibódo mergáuti, jei martáuti užsinorėjo. Mamà martávo nuó aštuoniólikos mėtų.*

martávimas dkt. ppr. vns. (1)

→ *martauti*: *Martávimas baigdavosi pagimdziaus pirmąjį kūdikį. Martávimo laikótarpio galvós dangà – nuómetas ař skarà – dár ikì XX amžiaus buvo konè priváloma.*

martèninis, martèniné bdv. (1)

susijęs su Marteno krosnimi: *Martèninis pliènas [plièno gavýbos būdas]. Didžióji dalis plièno išlýdoma martèninése krósnyse, nès josè gálima panaudóti metálo láužą iř išlýdyti įvairíausios paskirtiès plièną.*

Martèno krósnis

liepsniné krosnis plienui lydyti iš ketaus ir plieno laužo: *Pirmóji Martèno krósnis buvo pusantrós tónos talpós, ó dabartiniū Martèno krósnių talpà síekia ikì devyniū šimtū tónų. Martèno krósnių pástatas Kaunè – indústrinès architektūros páveldo objèktas.*

martì, *marčiós* dkt. (4)

sūnaus žmona: *Būsímóji martì. Sūnūs pařvedè marčią. Žentū turiū, nóriu iř marčią pamatyti. Iř geríausia martì tai vís nè tikrà dukrèlè (flk.).*

Martínika dkt. vns. (1)

Prancūzijos valda Vest Indijoje, Mažųjų Antilų salų grupėje: *Martínikoje turizmas yrà tãpęs svarbèsnis neį žemės ūkis. Ariamóji žemè iř plantácijos užima apiè trèčdalį Martínikos teritòrijos.*

martínis dkt. (2)

kokteilis iš džino ir sauso vermuto: *Ař tū mégsti martínį?*

Martýniškiai dkt. dgs. (1)

kaimas Joniškio rajono savivaldybėje: *Martýniškių doáras [kapinýnas]. Rašýtiniuose šaltiniuose Martýniškiai minimi nuó túkstantis šeši šimtai penkiasdešimtū mėtų.*

marùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ *marus* 1: *Žmoniū marùmas.*

maruólis, maruólè dkt. (2)

kas marus, mirtingasis: *Maruóliai žmonès.*

marùs, mari bdv. (4)

1. turintis mirti; *sin.* mirtingas: *Žmogùs yrà mari būtybè. Marùs žmogauš kúnas.*

2. nešantis mirtį; *sin.* mirštamasis: *Tuberkuliòzè nerà mari ligà, tačiaū pavojinga. | įvr.: Marióji ligà.*

Marvèlè dkt. vns. (2)

Kauno miesto dalis: *Didžiulis Marvèlès kapinýnas teikia vertingos mèdžiagos, lídžiančios argumentúotai sprèsti apiè báltų genčių kilmę.*

márža dkt. (1)

skirtumas tarp banko aktyvų ir pasyvų, tarp pardavimo ir pirkimo kainų: *Peño [palúkanų] márža.*

Masačūsetsas dkt. vns. (1)

valstija Jungtinių Amerikos Valstijų šiaurės rytuose: *Masačūsetso valstijoje veikia daug valstybinių ir privačių universitetų.*

māsalas dkt. (3^b)

1. ėdesys žuvisms, žvėrimis, paukščiams masinti; *sin.* jaukas, prievilas: *Žuvisms māsalu gāli būti sliekaĩ, žiogaĩ, mūsių lėrvos, perlėnės kruōpos, nētgĩ tešlā. Medžiōtojai vilkū [plėšriūjų žvėriū] tỳko priē māsalo – mēsōs aĩ maitōs.*

2. žuvų viliojimo priemonė: *Žūklēs masalai: dirbtėnės musėlės, blizgūtės, sukriūkės, įvaĩrūs gumėniai dirbiniai.*

3. pagunda, vilionė: *Greitėjeji kredėtai – daugiāusia jaunėmo māsalas [māsalas jaunėmui]. Pėgūs māsėnės kultūros masalai ĩr blizgūčiai.*

masalėnė dkt. (2)

dėžutė žvejybos masalams laikyti saugant nuo drėgmės: *Plāstiko masalėnė. Masalėnė avižėlėms tūri būti kompāktiška.*

masalėnis, masalėnė bdv. (2)

susijęs su masalu: *Masalėnė lydėkų žvejýba. Masalėnė avižėlė.*

Masāliškės dkt. dgs. (1)

kaimas Varėnos rajono savivaldybėje: *Masāliškių dvārvietė.*

masāžas dkt. (2)

kūno paviršiaus glostymas, trynimasis, maigymas ir pan. rankomis, įrankiu ar prietaisu siekiant atpalaiduoti raumenis, sumažinti jų skausmą: *Gydomāsė [atpalaidūojantis, taškėnis] masāžas. Sausāsė [povandenėnis] masāžas. Aromaterāpinė masāžas. Vėido [stūburo] masāžas. Vandeėns masāžo voniā. Pasilėpinti masāžu. Nōriu išmōkti darýti masāžą.*

masažāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ masažuoti: *Masažāvimo būdai [tėpalas]. Masažāvimas gerai vėikia organėzmą: pašālina nūovargĩ, didina darbingumą.*

masažuōklis dkt. (2)

įrankis ar prietaisas masažuoti: *Ritinėnis [elektrėnis] masažuōklis. Anticeliulėtinė masazuōklis. Daėntėnų [kōjų] masažuōklis. Pėrkite šėpetį sū galvōs masažuokliū.*

masažuōti, masažuōja, masažāvo vksm.

(ka, kuo) atlikti masažą: *Masažuōti sāvo smėlėinius, sprāndą, kākėlą, skaūdamą vietą. Naudėnga masažuōti kūną šėpečiu aĩ specialėiu masažuokliū. Ligōnius masažuōja medicėnos sesuō.*

masažuotojas, masažuotoja dkt. (1)

masažo specialistas: *Kvalifikūotas [patýręs] masažuotojas. Spōrtinėkų [lengvaatlėčių] masažuotojas.*

māsė dkt. (2)

1. fizikoje – kūną sudarantis medžiagos kiekis: *Atōmo māsė. Māsės vėienetas – kilogramas. Automobilio māsė – pusantrōs tōnos. Apsiskaičiūokite sāvo kūno māsės ĩndeksą.*

2. beformė tiršta ar pusksystė medžiaga, ppr. koks pusgaminiis: *Tirštā drebūčių pavėdalo māsė. Paruoštā saldānių māsė dedamā ĩ formelēs. Tarkūotų bulvių māsė didžkukuliams. Sėloso žaliōji māsė.*

3. didelis medžiagos gabalas: *Lýdyto ketaūs māsė.*

Masėru dkt. vyr. nekait.

Lesoto sostinė: *Aĩ kadā buvaĩ tolimājame Masėru?*

māsės dkt. dgs. (2)

šnek. platieji gyventojų sluoksniai, plačioji visuomenė: *Mąsių psichologija [galvosena, poreikiai]. Mąsių kultūra. Menkiaū [labiaū] išsprūsios mąsės. Mąsių žmogūs – standartizuotas individas. Valdžià tikisi mąsių palaikymo. Politinis mąsių aktyvumo próveržis. Žiniąsklaida turi didžiulę jėgą veikti masės. Politikui reikia rąsti kontaktūs sū plačiomis žmonių mąsėmis. Radikąlios refórmos visúomenės mąsėse sùkelia pasipriėšinimą.*

mąsinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ masinti: *Pirkėjų mąsinimas núolaidomis, ákacijomis. Nė visadà atsispiriu reklámų mąsinimui.*

mąsinis, mąsinė bdv. (1)

1. vykdomas, vykstantis dideliu mastu: *Mąsinė gamýba [prodùkcija]. Mąsinės komunikącijos príemonės. Mąsinis karštligės prótrùkis. Mąsinė emigrącija. Mąsinis žýgis riedučiáis [turizmas].*
2. susijęs su masėmis, skirtas masėms, apimantis daug žmonių: *Mąsinė kultúrà. Mąsinis renginýs.*

mąsinti, mąsina, mąsino vksm.

(ką, kuo) traukti, vilioti: *Mąsinanti upėlio vėsumà. Pelningas úždarbhis mąsino išvýkti dírbiti į úžsienį. Vitrinos mąsina praevius ką nors nusipiřkti. Literatúrà, filmai visadà mąsins naujais pótyriáis. Draugai mąsina manė į baidarių žýgi. Šiós ímonės stratėgija nerà mąsinti pirkėjus mažomis káinomis. Mąsinu šunį káulu.*

mąsintojas, mąsintoja dkt. (1)

kas masina: *Leņgvo úždarbhis mąsintojai.*

mąsiškai prv.

plačiai, visuotinai: *Jaunimas mąsiškai emigrúoja į úžsienį. Vąsarą miestiečiai pradeda mąsiškai tráukti į pajúrį. Mąsiškai vartójami prodùktai. Reklamà síekiama mąsiškai paveikti vartótojus.*

mąsiškas, mąsiška bdv. (1)

1. didelio masto, didelės apimties: *Mąsiškas pasitikėjimas prezidentù. Mąsiškas žuvų traukimas į nerštávietes. Mąsiškas paúkščių gaišimas. Manifestącija baigėsi mąsiškais demonstrántų susidúrímáis sū policija. Lietuvojė beisbolas nerà mąsiškas spórtas. | aukšt.: Pavasarinės tálkos kasmėt taįpa masiškėsnės.*
2. apimantis mases, skiriamas masėms, joms būdingas: *Mąsiškas renginýs [póžiuris].*

masiškumas dkt. ppr. vns. (2)

→ masiškas 1: *Olímpinio judėjimo renginių masiškumas. Peř pastarúosius metūs apmaudžiaį smùktelejo chòrų masiškumas. Nė vėltui tós šalýs, kuriós vértina sàvo karių gyvýbes, nóri reñtis nė kariúomenių masiškumù, ó modernumù ir efektyvumù.*

masývas dkt. (2)

1. didelis kuriuo nors požiūriu vientisas plotas, tūris, kiekis: *Kitojė Neriės pùsėje formúojasi naujas gyvenamasis masývas. Párko želdinių págrindas – aukštų mėdžių masývai. Mókslininkai tyrinéja Štáurės Kaukázò kalnų masývùs. Šalyjė stėngiamasi kùrti ir prižiúrėti miškų masývùs. | vienalytė visuma: Amėrika – sausumós masývas taįp Rámiojo ir Atlánto vandenýnų.*
2. vienaarúšių duomenų struktúra: *Dvimátis [trimátis] masývas. Sveikųjų skaičių [įrašų, simbolių] masývas. Masývo elemeñtas. Kiekvienám informącijos masývui paprastai suteikiamas kòdas.*

masyvumas dkt. ppr. vns. (2)

→ masyvus: *Pástato [automobilio] masyvumas. Rąstinio nàmo sienų masyvumas. Kątedra išsiskiria sàvo masyvumù. Senóviniai kerámikos inđai pasižymėjo masyvumù. • ant. lengvumas, grakštumas.*

masyvūs, masyvī bdv. (4)

labai didelis, stambus, sunkus: *Masyvūs pāstatas. Masjvūs balđai. Masjvios skulptūros. Masyvī gelžbetoninė pėrdanga. Ī teritorijā pateņkama prō masyviūs vartūs. Praeĩname prō masyviās ŗventjklas kolonās. Nusižiūrėjau masjvų žiedą. | aukšt.: Mėgstu masyvesniūs pāpuošalus. • ant. lengvas, grakštus.*

maskarādas dkt. (2)

1. pokylis, kurio dalyviai kuo nors persirengę dėvi kaukes; **sin.** kaukių balius: *Spalvingas [liñksmas, naujamėtis] maskarādas. Maskarādo drabūžiai [kostiūmai, káukės].*

2. apsimestinis, apgaulingas veiksmas, elgesys, renginys ir kt., dangstymasis išoriniais dalykais, neatitinkančiais vidinės esmės: *Vestuvių [rinkimų] maskarādas. Šitoks maskarādas, šitoks mėlas! Koktū būvo dalyvauti ir vaidinti šiamė maskaradė. Viskas maskarādas nuėjo perniėk, o jūk padėta šitiekl pastangų!*

maskarādinis, maskarādinė bdv. (1)

1. susijęs su maskaradu (1 r.): *Maskarādinis kostiūmas. Maskarādinė káukė.*

2. susijęs su maskaradu (2 r.): *Maskarādinio gyvenimo sukuryš.*

maskarpònė dkt. ppr. vns. (2)

minkštas, purus, tepamas balsvas itališkas karvių pieno sūris, ppr. naudojamas įvairiems patiekalams: *Pyrāgas sū maskarpònės kremū. Skanėstai sū maskarponė.*

maskatái išt.

1. vartojamas linguojančio, besiplaikstančio daikto judėjimo įspūdžiui pavaizduoti; **sin.** bambalai, tabalai: *Maskatái, maskatái šlapī líetpalčio skvernaĩ [nukārės diržas]. Šuō iš tō dziaūgsmo lėtenas mán aĩt pečiū, uodegā maskatái, maskatái ĩ šonus. Bėga jis sū vaikū aĩt kuprōs, tō galvā maskatái tabalái ĩ visās pusēs!*

2. vartojamas greito ėjimo ar bėgimo įspūdžiui pavaizduoti: *Vaikaĩ iš pāt rýto maskatái ĩ laūkā. Maskatái, maskatái nuō kalniūko. Pamātė pypljys senėlj – ir maskatái pasitikt pėr visās bālas.*

Maskātas dkt. vns. (2)

Omano sostinė: *Dabartĩnio Maskāto viētoje žmónės gyvėno jaū ketvirtamė–trečiame tūkstantmetyje prieš Krĩstų. Maskatė mūms būvo perneljg kāršta.*

maskatāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maskatuoti 2: *Aĩ gāli būti didėsnis malonūmas pėr karščius už nerūpestingą maskatāvimą kójomis, plūduriuojant aĩt pripučiamo čiūžinio ežerė?*

maskatúoti, maskatúoja, maskatāvo vksm.

1. (**prie ko**) judėti nukarusiam ar mažai pritvirtintam; **sin.** tabaluoti, plevėsuoti: *Maskatúoja atĩrusi rankovė. Balno kĩlpos maskatúoja. Šūnys lėkia, uodegos tik maskatúoja. Eĩnant rankinūkas maskatāvo prie šono.*

2. (**ką, kuo**) judinti, mosikuoti, mosuoti: *Tuōs vartūs vėjas maskatúoja ir maskatúoja. Eĩna vyras maskatúodamas skvernaĩš. Vābalas maskatúoja kojytėmis, nóri ištrúkti.*

3. (**paskui ką**) šnek. skubiai eiti: *Kuĩgi dabaĩ maskatúoji? Katinėlis maskatāvo pāskui manė. ♦ liežuviū maskatúoti* plepėti, taukšti: *Maskatúoji ir maskatúoji liežuviū, kaip táu ir neatsibósta.*

maskāvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maskuoti 1: *Figūros maskāvimas.*

2. → maskuoti 2: *Maskāvimo būdai [prĩemonės]. Taiĩ gėras maskāvimo būdas. Jaunātvinių spuogų maskāvimo pieštukas. | sng.: Maskāvimosi tėchnika [kombinezonai] (kar.). Vadovybė patĩkrino maskāvimasi ir savanōrių reākcijā imitúojant aĩtpuolį iš óro.*

3. → maskuoti 1: *Liūdesio maskāvimas šjpsena.*

maskuoklis dkt. (2)

1. kosmetikos priemonė odos trūkumams maskuoti: *Paakių [raudonio, spuogų] maskuoklis. Rinkitės mūsų firmos maskuoklius, tobulai paslėpsiančius odos defektus.*
2. priemonė automobilio ir kitų daiktų įbrėžimams ir pan. maskuoti: *Įbrėžimų maskuoklis greitai ir saugiai maskuoja smulkius jūsų automobilio įbrėžimus. Baltų sportinių batų maskuoklis atgaivina baltą spalvą, paslėpia nedidelius įbrėžimus.*

maskuotė dkt. (2)

1. vietovės objektai ir įvairios konstrukcijos ar pan. kariuomenei ir objektams maskuoti: *Gamtinė [dirbtinė] maskuotė. Dūmų maskuotė. Maskuotė gali būti miškas, krūmai, grioviai, daubos ir kita. Aprangos maskuotė – aplinkai pritaikytų spalvinių dėmių derinys. Karys užsimetė mąrgą maskuotę anit pečių.*
2. kariuomenės ir karinių objektų slėpimas nuo priešo: *Maskuotė pavėjo.*
3. kūno žymės, kurios daro gyvūną nepastebimą: *Kai kurių paukščių, roplių, vabalų ir kitų gyvūnų maskuotė gamtą pasirūpino taip gerai, kad net iš arti sunku juos įžiūrėti. Baltojo tėtervino maskuotė – triskart per metus keičiamos plunksnos, kad būtų nepastebimas žiemą, vasarą, rudenį ir pavasarį.*
4. tikrųjų ketinimų, veiksmy, reikalų slėpimas; **sin.** apsimetimas, veidmainiavimas: *Tiė grāžūs žodžiai tėrà tik maskuotė. Ař tās jō dvilypūmas nērā maskuotė? Visadā išsišiepusi – iřgi neblogā maskuotė, atseit gývėnti smagū.*

maskuoti, maskuoja, maskavo vksm.

1. (ką) slėpti po kauke, drabužiais ir pan., kad kas būtų neatpažįstamas: *Maskuoti veidą.*
2. (ką, kuo) daryti nepastebimą; **sin.** slėpti: *Maskuoti pozicijas (kar.). Maskuoti spūogus [odos trūkumus] makiažu. Pieštukas smulkiems automobilio įbrėžimams maskuoti. | sng.: Maskuojamasi nuo įvairių priešų žvalgybos priemonių.*
3. (ką, kuo) slėpti tikrąją būklę, ketinimus ar veiksmus: *Maskuoti tikruosius siekius [kėslus]. Nerūpestingu pókštavimu jis maskuoja didžiulį skausmą. | sng. (kuo): Maskuotis galima tūriamu kvailumū, naivumū, šnekumū, jaunumū ař nėgalia.*

Maskvā dkt. vns. (4)

Rusijos sostinė: *Maskvōs teātro gastrōlēs. Sū Maskvā susiję daūgelio mūsų mėnininkų ir mōkslininkų likimai.*

mąsliai prv.

→ mąslus 2: *Mąsliai kalbėti [tylėti, klausytis]. Žmōnēs mąsliai žvelgia į saulėlydį jūroje. Senėlė mąsliai palingāvo gālva.*

mąslūmas dkt. ppr. vns. (2)

1. → mąslus 1: *Įgimtas mąslūmas.*
2. → mąslus 2: *Graudaūs mąslūmo išraiška. Jai būdingas mąslūmas ir liūdesys.*

mąslūs, mąslī bdv. (4)

1. linkęs galvoti, mąstyti: *Mąslūs jaunuōlis. Mąslī ir protinga merginā. Mąslaūs prōto [žvilgsnio] žmogūs.*
2. išreiškiantis susimąstymą: *Mąslūs vėidas [bašas]. Mąslī, reikšminga vėido išraiška. Jis pažvelgė mąslīū žvilgsniū į tōlį. Kās žino, kā slēpia šī mąslī ir didinga šypsena.*

masōnai dkt. dgs. (2)

tarptautinė uždara religinė etinė draugija, įkurta XII a. Anglijoje, siekianti dvasinio tobulėjimo, žmonijos brolybės, iki šiol išsaugojusi mistinius simbolius ir apeigas: *Masōnai dār vadīnami laisvaisiais mūrininkais. Dēl sāvo uždaruō, griežtōs narystēs beį spėjamos įtakos istōriniams ūvykiams*

masònai vèrtinami įvairiai. Masonùs viènija láisvès, brolybès, filantropijos idèjos. Masònų judèjimo pagrindinis organizacinis viènetas – lòžè.

masònas dkt. (2)

masonų draugijos narys: *Nòrintis tàpti masonù turi turèti mažiàusiai viènà tikro masòno rekomendàcijà. Į masonùs slaptù balsàvimu išrenkamì tiktaì vÿrai, tikintys Aukščiàusiajja bÿtÿbe ir sielos nemirtingumù. Vienòs, vÿso pasàulio masònam vadovàujančios, institucijos nerà.*

masonijà dkt. (2)

MASONAI: *Lietuvòs masonijà. Pasaulinès masonijos nariai yrà išsibařstę pò vÿsà pasàulį.*

masòniškai prv.

→ **masoniškas**: *Masòniškai slaptà organizàcija. Masòniškai tobulèti rèiškia lãvintis àsmeniškai, švièsti kitùs, teikti įvairiàusių pagàlbà ir lãbdarà ir sièkti auščiàusios hieràrchijos pakòpos nuò mòkinio iki mèistro.*

masòniškas, masòniška bdv. (1)

bùdingas masonams: *Masòniški simboliai [ženklai, rituàlai]. Masòniška pasaulèžiūra [idèja]. Masòniškas dárbas vyksta asmeñs tobulèjimo ir labdaròs kryptimi.*

Mastàičiai dkt. dgs. (1)

kaimas Kauno rajono savivaldybèje: *Mastàičiù heřbas. Mastàičiai įsikùrę priè „Via Baltica“ magistràlès.*

màstas dkt. (2)

1. užmojis, apimtis, dydis: *Pasaulinio mào mòkslininkas [mènininkas, rašÿtojas]. Valstybinio mào problemà. Karinių pratÿbù mào. Nedárbo mào ateityjè gáli didèti. Sumažèjo ir darbiniukų, ir gamÿbos mào. Žymiù [tam tikrù] mào àuga nacionàlinis produktas. Vÿs didesnį mào įgàuna tarptautinès stùdijos. Pasàulio [valstybès] mào veikianti organizàcija.*

2. santykinis ko matas: *Peř metùs kàinų mào kito dÿ kartùs.*

3. **etnogr.** senovinis ilgio matas, apie 60–66 cm; **sin.** uolektis: *Dròbes, àudeklus matùodavo mào. Šiřnakt peř mào prisnięo.*

4. **etnogr.** ilgio matavimo priemonè; **sin.** mào: *Siuvèjo mào. Mào vadinta įvairiàis ilgio lazdelè ař medinè juosta. Kòkiu mào matùosi, tòkiu ir pàts gausi (flk.).*

mastèlinis, mastèlinè bdv. (1)

su masteliu: *Braiřant naudòjama mastèlinè liniuòtè.*

mastèlis dkt. (2)

1. žemèlapio, plano ar brèžinio atkarpù ilgio santykis su tikruoju viètos ar daikto ilgiu: *Linijnìs [grãfinis, fotogrãfinis] mastèlis. Laiko mastèlis (fiz.). Žemèlapio skaitmeninìs mastèlis 1:500 000 [viènas ir 500 000, viènas sù 500 000] – viènas centimètras atitiñka penkis šimtùs mètrų. Kartografùojama stambiùoju arba smulkiùoju masteliù.*

2. kompiuterijoje – monitoriaus lange rodomo dokumento dydis, reiškiamas procentais: *Keisti [didinti, mãžinti] mastèlį.*

mastikà dkt. (2)

1. mastikinès pistacijos derva, naudojama tapybos lakams, rišikliams gaminti, parfumerijoje, kosmetikoje, maisto pramonèje, medicinoje: *Sàkinant kamienà ař stambiàs šakàs, išsiskiria klampùs skÿstis, kuriàm džiūnant sàulès atòkaitoje susiformùoja auksaspàlviai pèrmatomi mastikos gabalèliai. Mastikà yrà palÿginti retà ir sudèttingai pagaminàma natùrali žàliava. Kartais viètoje mastikos gáli bÿti naudòjami ir pušiès ař migdòlo sakai.*

2. skystas arba tirštas vaško ir dažų mišinys grindims įtrinti: *Mastikà tepamà añt medinių grindÿ,*

kuriās sunkiausia prižiūrėti.

3. pokosto, lako, sikatyvo, terpentino, pemzos ir pigmento mišinys, kuriuo glaistomi mediniai paviršiai: *Mastikà gálìma gláistyti visùs mediniùs paviršius.*

4. daugiakomponentė kieta, puskietė arba klampė medžiaga, turinti klijų savybių: *Įvairiòs paskirtiès mastìkos: sandàrinimo, antikoròzinès ir kitos. Mastìkos lengvai tèpamos, lengvai priliñpa priè paviršiu.* *Mastìkomis klijuojamos sèenų apdailòs mèdžiagos, linolèumas ir kitos grindų mèdžiagos.*

mastikinė pistacija

visžalis vaistinis medis ar krūmas siaurais odiškais lapais, paplitęs šiaurės Afrikoje, pietų Europoje ir vakarų Azijoje (*Pistacia lentiscus*): *Mastikinès pistàcijos išskiriamì sakaĩ, vadìnami mastikà, yrà naudójami nuò senòvès.*

mastikinis, mastikinė dkt. (2)

žr. mastikinė pistacija.

māstymas dkt. (1)

→ mastyti 1: *Māstymas yrà sudètingèsnis nei pàprastas pynìmas.*

māstymas dkt. (1)

→ mastyti: *Lògìškas [filosòfinis, teòrinis, abstraktùs, vaizdìnis] māstymas. Originalùs [sàvitas] māstymo būdas. Ugdýti [lávinti, praktikúoti] māstymaq. Māstyimo procèsas yrà glaudžiausiai susijès su kalbèjimu.*

Māstis, Māsčio dkt. vyr. (2)

ežeras Telšių miesto pietiniame pakraštyje: *Māsčio dubuò išgulètas lèdo luìsto. Māsčio èzero pakrãntè – patraukli, visùomenès pòreikius atitiñkanti pòilsio ir rekreàcijos zonà.*

māstysena dkt. vns. (1)

māstyimo būdas: *Vaikiška [mergáitiška, móteriška, výriška] māstýsena. Blaiviòs [nuosekliòs, tradicinès] māstýsenos atstòvas. Egoceñtrínès [hedonìstinès, ironìškos] māstýsenos àpraiškos. Valstiètiška káimo žmonių māstýsena. Sàvo māstýsenq primèsti kitèiems. Sákoma, jóg pakeitus māstýsenq, pasikeičia ir gyvènimas.*

mastitas dkt. ppr. vns. (2)

pieno liaukos (krūties, tešmens) uždegimas: *Ūmùs [slãptas] mastìtas. Dažniàusiai mastitù sùserga krùtimì maitinãncios mótinos, kai ì píeno liáuqã ar jã sùpantį áudiniį pateñka infèkcija. Mèlžiamos kãrvès mastitù gáli susiřgti bet kuriuò mètų laikù ir laktàcijos laikòtarpìu.*

mastyti, māsto, māsťė vksm.

1. (kã) daryti pinant, suvejant, kaišiojant: *Mastyta pynė – apýrankė. Seniaũ výrai mastýdavo virvès, botagùs. Manè močiutè pamóké, kaip mastýti júostq [kasàs]. Mergáitès iš įvairių siúlu, pluoštèliu, šiaudèliu māsto raišteliùs, juostelès.*

2. (kã) mesti audeklui siúlus arba juos narstyti imant nuo mestuvų: *Kiekvienà audėja mokéjo mastýti áudeklq.*

māstýti, māsťo, māsťė vksm.

sutelkti mintį į kã nors; **sin.** galvoti, protauti, svarstyti, mintyti: *Prièš pradèdamà rašýti ilgáĩ māsčiaũ. Jì nebeįsténgè blaiviai māstýti, nebežinójo, kuĩ jái diñgti. | (kã, apie kã, kuo): Kã māstaĩ? Nè kiekvienám jùk rūpi māstýti pamatiniùs bñtiès dalykùs. Jì èmè karštligiškai māstýti, kaip jái elgtis toliaũ. Jis māsťė apiè radikalíai pasikeitusį gyvènimq. Māstoma sãvokomis.*

māstýtojas, māstýtoja dkt. (1)

1. žmogus, kuris māsto, galvoja, svarsto (ppr. sudètingus dalykus ar ilgà laikà); **sin.** filosofas:

Rašytoja yra puiki pasakotoja ir įžvalgi mąstytoja.

2. filosofijos specialistas; **sin.** filosofas: Žymūs Antikos [dabartiės] mąstytojai. Didieji kinų [indų, egiptiečių] mąstytojai. Graikų filosofija ir lietuvių mąstytojai: filosofinio santykio su antikinė mąstymo tradicija įvairė.

mastopātija dkt. vns. (1)

krūtų liga, kuria sergant jos pabrinksta, skauda, jose atsiranda paslankių kietų darinių: Židininė [mazginė] mastopātija. Labai svarbū anksti nustatyti mastopātiją, kàd nesivystytų navikai. Įvairių formų mastopātija seġa dvidešimt penki–kėturiadešimt penki pròcentai móterų.

mastúoti, mastúoja, mastávo vksm.

(kà, kuo, su kuo) matuoti mastu, uolektimi: Áudeklus mastúodavo (sù) mastù. | neig. (ko, kuo): Nemastúok visų (žmonių) tuo pačiu mastù (flk.).

masturbācija dkt. (1)

stengimasis patirti orgazmą dirginant savo lyties organus ar erogenines zonas: Įvairiais laikais apie masturbāciją buvo labai prieštaringa nūomonė.

masturbúotis, masturbúojasi, masturbāvosi vksm.

sng. stengtis patirti orgazmą dirginant savo lyties organus ar erogenines zonas: Vyrškis masturbúojasi žiūrėdamas pornogrāfinius filmus.

masuôtė dkt. (2)

masinė scena: Masuôtės àktorius. Spektāklis sù įspūdīnga masuotė. Vaidinti (kino) masuôtėse kviēčia nēt nē àktorius.

māsverkas dkt. (1)

dekoratyvinis gotikinės architektūros elementas – ažūrinis geometrinių motyvų arba stilizuotų lapų ir pan. ornamentas ppr. iš akmens arba plytų: Architektūroje kàltu iš akmenis arbà múrytu iš profilinių plytų māsverku puòštos langų aņgos, baliustrādos, sėenos. Ráižytu, dròžtu, kalstinėtu, lietu māsverku dekoruoti taikomōsios dailės dirbiniai.

māšalas dkt. (3^b)

smulkus, į uodą panašus skaudžiai geliantis vabzdys: Kraujasiurbiai māšalai. Giņtaras sù (įstrīgusiu) māšalu. Māšalų priviso. Mūs bė gailesčio gylė māšalai. Māšalo įkástą vietą labai niēžti. Krėgždės skrisdamos vikriai griēbia māšalus. Prarijo kaip šuo māšalą (greitai, nekramtydamas suvalgė). Vaikų kaip māšalų (daug).

mašalýnas dkt. (1)

mašalų būrys, daugybė mašalų: Papúoliau ĩ mašalýnà, tai pilnos ākys mašalų. | vieta, kur yra daug mašalų: Mašalýnų daugiásiai aptiņkama priē vandeņs.

mašinà dkt. (2)

1. prietaisas, įrenginys, atliekantis tam tikrą darbą: Mašinų detālės. Buitinė mašinà. Siuвамóji [mėzgamóji, mėsòs malimo, skaičiāvimo, kibernetinė] mašinà. Neįsivaizdúoju gyvenimo bė skalbiamōsios mašinos. Dirba kaip mašinà (nepavargdamas, negalvodamas).

2. transporto priemonė su ratais ir varikliu, ppr. automobilis: Važiúoti pakeleivinėmis mašinomis. Konė kiekvienas vairúojame mašiną. Atvažiavaĩ (sù) mašinà ar atėjai pėsčias? Kā tù suprantĩ apie (spòrtines) mašinàs?

♦ **prāgaro mašinà 1.** sprogstamasis užtaisas su laikrodžio mechanizmu (ppr. uždelsto veikimo): Priē elėktros stuļpo bũvo rastà prāgaro mašinà. Prāgaro mašinos nusprėsta nejudinti. **2.** didžiulė blogybė: Neatitiņkantis reikalāvimų pavojūngų atliekų dėginimo įrenginys – tiesióg prāgaro mašinà āplinkai.

mašinaliai *prv.* automatiškai, mechaniškai, nesąmoningai: *Įš rýto vîską daraũ mašinaliai: paklõju lõvq, apsìprausiu, apsìrengiu. Kai suskaĩbo telefonas, jîs mašinaliai ištiesè raĩkq priè aparãto:*

mašinalùs, mašinali *bdv.* (4)

atliekamas automatiškai, mechaniškai, nesąmoningai: *Mašinalùs atsãkymas [mõstelèjimas rankà]. Mašinali reãkcia. Gýdymasis bũvo viřtes konè mašinaliã veiklã. Mašinalaũs gyvènimo apraiškã yrã nuõvargis.*

mašinãvimas *dkt. ppr. vns.* (1)

1. → mašinuoti 1: *Javũ [kvieãiũ] mašinãvimo laikas.*

2. → mašinuoti 2: *Pieno [grietinèlès] mašinãvimas.*

mašinèlè *dkt.* (2)

1. nedidelis prietaisas, atliekantis tam tikrà darbã: *Kavõs malĩmo [šlifãvimo, skutĩmosi] mašinèlè. Plaukiũ [šunũ] kirpĩmo mašinèlè. Lãiškã atspãusdintas (rãšomãja) mašinèlè.*

2. *šnek.* LENGVASIS AUTOMOBILIS: *Pĩlnas kièmas mašinèliũ.*

3. vaikiškas žaislas, primenantis mašinã (2 r.): *Vaĩkas užsìgeidè greitõsios pagãlbos mašinèlès.*

4. maža vaikams skirta mašina: *Pardũodu puĩkiaĩ važiũojanãiã minamã vaikiškã mašinèlè.*

mašinèrija *dkt. vns.* (1)

1. kelios bendram darbui sujungtos mašinos, mechanizmai: *Prãmonès mašinèrija. Teãtro scenã sũ visã mašinèrija.*

2. sudètinga sistema: *Valdžiõs [institutũjũ, diplomãtijos, politikos] mašinèrija. Biurokrãtinès [televizinès] mašinèrijos pĩnkles.*

mašininis, mašininè *bdv.* (1)

1. atliekamas mašinomis (1 r.): *Mašininis audĩmas [mèdžio apdirbĩmas]. Mašininè gamýba. Mašininis vertĩmas (komp.).*

2. skirtas mašinoms (1 r., 2 r.): *Mašininè alyvã. Mašininiai tepalai. Mašininè (siuvamõsios mašinos) àdata.*

mašĩninkas, mašĩninkè *dkt.* (1), **mašĩniĩnkas, mašĩniĩnkè** (2)

psn. žmogus, kurio darbas spausdinti rašomãja mašinèle: *Mašĩninkè stenogrãfininkè. Profesionalũs mašĩninkai spãusdindavo greitãi iř prãktiškai bè klaidũ.*

mašĩnistas, mašĩnistè *dkt.* (2)

1. žmogus, kuris dirba su mašina ar prižiũri jos darbã: *Kranũ [laĩvo, ùpiũ bãržos] mašĩnistas. Mašĩniscũjũ yrã nedaũg – taiã ganè vỹriškã darbã.*

2. lokomotyvo vairuotojas: *Lokomotývo mašĩnistas. Mašĩnisto padèjèjas [kabinã]. Dirbti tráukinio mašĩnistũ. Kandidãtai ã gãrvežio mašĩnistũs turèdavo bũti gerõs sveikãtos.*

mašĩnytè *dkt.* (1)

1. *šnek.* LENGVASIS AUTOMOBILIS: *Atsĩmenu, kãd tũ stũdijũ laikãis važiñejãi tõkia raudõna mašĩnytè.*

2. vaikiškas žaislas, primenantis mašinã (2 r.): *Plastikinè [medĩnè] mašĩnytè. Mègstamiãusias sũnaũs žãislas – garãžas sũ mašĩnytèmis.*

3. maža vaikams skirta mašina: *Paspiriamõji mašĩnytè vaikãms ikiã dvejø mètũ.*

mašĩnizãvimas *dkt. ppr. vns.* (1)

→ mašĩnizuoti: *Lengvõsios prãmonès mašĩnizãvimas. Tekstĩlès prãmonès mašĩnizãvimas sudãrè kapitalĩstinio šaliès industrializãvimo pãgrindã.*

mašinizúoti, mašinizúoja, mašinizāvo vksm.

(ka) žmonių ir gyvulių darbo jėgą pakeisti mašinomis: *Mašinizúoti gamyklą [žėmės ūkį, transportą].* • plg. mechanizuoti.

mašinótyra dkt. (1)

mokslas, tiriantis mašinų veikimą, konstravimą ir gamybą: *Mašinótyros pāskaitos [veikalai, specialistai].*

mašínraštis dkt. (1) psn.

1. spausdinimas rašomąja mašinėle: *Mašínraščio ígūdžiai prāvertė rāšant ír kompiūteriu.*

2. rašomąja mašinėle spausdintas tekstas: *Knýgos mašínraštis. Kelì mašínraščio pūslapiai. Átorius dāvė paskaitýti sàvo mašínraštį.*

mašinúoti, mašinúoja, mašināvo vksm.

1. (ka) kulti (kuliama) mašina: *Jaũ prieš šimtą mētų stīprūs ūkininkai mašinúodavo javūs.*

2. SEPARUOTI: *Dāļì píeno mašinúojame. Mašinúoto píeno dúodame paršēliams.*

mašínvagis dkt. (1)

šnek. automobilių vagis: *Mašínvagių gaujā. Sulaikýtas íšpirkų reikalāvęs mašínvagis. Rūdenį suaktyvėjo mašínvagiai.*

Mašnýčios dkt. dgs. (1)

kaimas Druskininkų savivaldybėje: *Mašnýčių tvėnkinýs. Prō Mašnýčias tēka Mašnýčios upėlis. Mašnýčiose yrā gydomyjų dūrpių karjėras.*

Maštáičiai dkt. dgs. (1)

kaimas Šakių rajono savivaldybėje: *Maštáičių piliākalnis tūri didelę istòrinę réikšmę nē tik Ūžnemunei, bēt ír vīsai Līetuvai.*

māt dll.

1. vartojama reiškiant konstatavimą: *Māt kās atsitiko. Jiē pasiklýdo, māt pasūko nē tuō keliū.*

Vīršininko nerādome: māt jis būvo išėjęs í pósėdį.

2. vartojama kaip pradedamoji nepikto keiksmo dalis: *Māt juōs gālas [šūnes, perkūnas] tuōs pīnigus, nereikia mán jū!*

matadòras dkt. (2)

svarbiausias koridos dalyvis, smogiantis buliui mirtiną dūrį; sin. toreadoras: *Peř ispāniškas koridās trýs matadòrai susìremia sũ šešiaís būliais, kuriē galiáusiai būna nuduriamì kardū. Madridė būliams sužėidus trīs matadorūs tēko nutráukti koridą.*

matarái išt.

ppr. kartojant vartojamas energingo judėjimo ar kokio daikto judinimo pirmyn atgal ar aukštyn žemyn įspūdžiui pavaizduoti: *Raňkomis matarái matarái, kai ji kalba. Šuō sù úodega tik matarái matarái.*

matarāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mataruoti 2: *Matarāvimas kójomis gūlint aňt nūgaros taip pat naudīngas kaip ír važiāvimas dviračiu. Atėjo merginos, vėl prasidėjo klegesýs ír matarāvimas raňkomis pāsakojant, kaip joms būvo baisū plaũkti plaustū.*

matarúoti, matarúoja, matarāvo vksm.

1. judėti, maskatuoti, tabaluoti: *Matarúoja atšókusi lentà.*

2. (ka, kuo) judinti, mosikuoti, mojuoti: *Šuō matarúoja úodegą [úodega]. Kai kās šnekėdamas*

matarúoja rañkomis, sunkiaũ klausyti. | neig. (ko, kuo): Nematarúok (sù) tà šlúota. Nematarúok taĩp rañkũ eidamas.

3. (kã, kuo, su kuo, po kuo) maišyti, makaluoti: Matarúoji mēškerę kaip šaukštã sriubojė. Matarúoju kójomis pō lóva – íeškau bãtũ. Sù lazda matarúok, gál užgriėbsi. ♦ **liežuviũ matarúoti** plepėti, taukšti: Matarúoji ir matarúoji liežuviũ, ar neturi daugiau kã veikti?!

mãtas¹ dkt. (2)

1. matavimo vienetã: Mėtrinis mãtas. Biriũjũ mēdžiagũ [skỹsčio, talpõs] mãtas. Laĩko mãtai. Ílgio [svõrio, tũrio] mãtai. Tãpoma erdvėjė, tũrinčioje tris matũs – ílgj, plõtj ir aũkštj.

2. vertinimo kriterijus: Nejmãnoma vĩskam surãsti beñdro mãto.

♦ **vĩenu matũ** staiga, bežiũrint, iškart: Íšgėriaus vĩsq stiklĩnę alaũs vĩenu matũ. Aĩr nē geriaũ vĩenu matũ vĩsqk užbaĩgti.

mãtas² dkt. (2)

šachmatũ žaidimo baigiamoji padėtis, kai šachuojamo karaliaus išgelbėti negalima: Mãtã gãuti [dũoti]. Mãto padėtis. Mãto skelbĩmas – žaidimo tikslas, nõrs nē visi žaidĩmai baĩgiasi matũ. Ėsant mãto pozicijai žaidĩmas pasibaĩgia mãtã gãvusio žaidėjo nenãudai.

mataškũoti, mataškũoja, mataškãvo vksm.

1. (kã, kuo) mosuoti, mosikuoti: Rañkomis mataškũoti. Arkliaĩ tik trỹpia, mataškũoja úodegas [uodegomis].

2. plaikstytis į šalis; sin. maskatuoti: Plãcios kėlnės mataškũoja apiė blaudàs.

matãvimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → matuoti 1: Atlĩkti matãvimus. Matãvimo vĩenetai [prĩemonės, prĩetaisai, tèchnika]. Žēmės [gỹlio] matãvimas. Žēmės pavĩršiaus geomėtriniai matãvimai.

2. sng. → matuoti 2 (sng.): Matãvimosi kabinã. Naujũ drabũziũ matãvimasis užtrũko ilgaĩ.

mãtė dkt. (2)

kvapus gaivinamasis gėrimas, daromas iš paragvajinio bugienio lapũ: Paragvajietĩška [brazilĩška] mãtė. Manė pavaišino mãtė. Mãtės gėrimas yrã kartėsnis ir aitrėsnis negũ įprastã arbatã. Mãtė gėrina širdiės ir skrañdžio veĩklã, plėčia kraujãgysles, teikia žvalũmo, stiprina imũninę sistėmã.

matemãtika dkt. vns. (1)

skaičių ir erdviniũ formũ mokslas: Grynõji [tãikomoji] matemãtika. Matemãtikos sritis [metõdas]. Nē vĩsiems vaikãms leĩgva mokyti matemãtikos.

matemãtikas, matemãtikė dkt. (1)

matemãtikos specialistas: Matemãtiko diplõmas. Puikũs [sausãĩ mĩstantis] matemãtikas. Sãko, kãd negalĩ bũti matemãtiku, jėgu sėloje nesĩ poėtas. Esũ matemãtikė, bėt domiũosi kinũ, literatũrã, menũ.

matemãtinis, matemãtinė bdv. (1)

1. susijęs su matematika: Matemãtinis veĩksmas [metõdas, mõdelis, modeliãvimas]. Matemãtinė statistika [lingvĩstika]. Matemãtinės fũnkcijos [fõrmulės]. Matemãtiniai gebėjimai.

2. MATEMATIŠKAS: Matemãtinis tikslũmas.

matemãtiškai prv.

1. matemãtiniais metodais: Matemãtiškai apskaičiuoti [aprašyti, modeliũoti]. Gamtõs dėsnius gãlima paĩiškinti matemãtiškai.

2. → matemãtiškas: Matemãtiškai tikslũs [grėžtas] aprãsas. Matemãtiškai tiksliaĩ išmatãvo sklỹpq.

matemātiškas, matemātiška bdv. (1)

labai tikslus kaip matematikoje, būdingas matematikai; **sin.** matematinis: *Matemātiškas tikslumas. Matemātiško stiliaus referātas [atsākymas].*

materialėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → materialėti 1: *Agresyvūs civilizācijas materialėjimas. Materialėjimo procēsai. Poētą pýkdo visúomenės materialėjimas, vartotojiškumas. Laisvālaikis visúomenėje dažnai sėjamas sū vartotojiškimū, todėl materialėjimas tañpa vīs labiau výraujančia tendēncija.*

2. → materialėti 2: *Laikmenojē užfiksúota informācija tañpa materialiu objektū – tai rōdo akivaizdų informācijos materialėjimq, daiktėjimq.*

materialėti, materialėja, materialėjo vksm.

1. tapti perdēm praktiškam, visqā vertinančiam materialios naudos požiūriu; **sin.** daiktėti:

Materialėjanti visúomenē. Neturėdami aukštesnių interesų materialėjame. Pasáulyje, kuris vīs labiau materialėja, mūzika yrā gyvūbiškai svarbūs sėelos maistas.

2. darytis materialiam, įsikūnyti į konkrečias, apčiuopiamas formas; **sin.** daiktėti: *Sākoma, kād nēt miñtys gāli materialėti.*

materialiai prv.

→ materialus 3: *Materialiai atsakīngas asmuō. Ėsame materialiai apsirūpinę. Neretai Lietuvojē tėvai rēmia sāvo vaikūs materialiai.*

materialinis, materialinė bdv. (1)

1. daiktinis, turtinis, piniginis: *Materialinės vertybės. Materialinė padėtis [gerovė, atsakomybė].*

Materialiniai póreikiai [interēsai]. Materialinis aprūpinimas [skātinimas]. Patirti materialinių nūostolių [neprītekių].

2. materialusis, medžiagiškas: *Akmeñs āmžiaus materialinė ir dvāsine kultūrā.*

materialistas, materialistė dkt. (2)

1. materialistinės filosofijos šalininkas: *Materialistūs dōmino kōsmoso kilmės iš matėrijos problemā. Materialistas tikrās is ir vieniñtelis pažinimo objektas yrā mēdžiaga.*

2. praktiškas žmogus, visqā vertinantis materialios naudos požiūriu: *Gāvęs naujq dārbq jis tāpo baisiū materialistū. Aš nē materialistė, todėl nesū pavydī.*

materialistinis, materialistinė bdv. (1)

susijęs su materializmo filosofija, ja pagrįstas: *Materialistinė filosofija [pasaulėžiūra]. Materialistinė istorijos sāmprata. Materialistinis póžiūris į pasāulį.*

materialistiškai prv.

→ materialistiškas 1: *Materialistiškai išāuklėtas [māstantis] žmogūs. Materialistiškai āiškinti gamtōs rēiškinius.*

materialistiškas, materialistiška bdv. (1)

1. būdingas materializmui (1 r.): *Materialistiškas māstymas [suvokīmas].*

2. būdingas materialistams (2 r.), pasižymintis materializmu: *Materialistiška visúomenē.*

materializmas dkt. (2)

1. filosofijos kryptis, pirminiū dalykū laikanti materijā, gamtā: *Dialėktinis [istorinis, vulgarūs is] materializmas. Jaunystėje žavėjāusi materializmū.*

2. tendencija visqā vertinti naudos, praktiniū požiūriu, neigti dvasines vertybes: *Viešpatāuja materializmas, āklas asmeninio turto godulys, siekīmas visomīs prėmonėmis kaūpti pinigus. Modernioji visúomenē yrā liñkusi į materializmq.*

materialūmas dkt. ppr. vns. (2)

- materialus 1: *Pasáulio [kúnu] materialūmas.*
- materialus 3: *Jám nesvėtīmas materialūmas ir pragmatizmas.*

materialūs, materialī bdv. (4)

- susijęs su materija; **sin.** medžiagiškas, daiktiškas: *Materialī substāncija. Pasáulis yrà materialūs.*
- egzistuojantis už sąmonės ribų, fiziškai realus, būdingas fizinei tikrovei: *Dāžnas žmogūs užgōžtas materialaūs gyvėnimo, nesibaigiančių kasdienybės rūpesčių. Žmogaūs póreikiai anaipťol nērà grynaĩ materiālūs. | materialū bev.: Nė vīskas žėmėje yrà materialū. • ant. dvasinis.*
- susijęs su pragyvenimo reikmenimis, lėšomis; **sin.** turtinis, piniginis: *Materiālūs siėkiai. Materialī naudà. Gamybės prāmonės tīkslas – materiālios prėkės.*

matèrija dkt. (1)

- fl.** objektyvi tikrovė, esanti nepriklausomai nuo sąmonės, jos atspindima ir suvokiama: *Filosòfinė matèrijos sāvoka.*
- medžiaginis pradas, medžiaga: *Pirminė matèrija.*

Matiėšionys dkt. dgs. (1)

kaimas Birštono savivaldybėje: *Važiúodami ĩ Matiėšionis grožėjomės Dzūkijos šilais. Matiėšionys yrà kalbiniėko Jōno Kazláusko tėviškė.*

mātymas dkt. ppr. vns. (1)

- matyti 1: *Pažįstu ĩ ĩ tik iš mātymo.*
- matyti 2: *Pō operācijas pajutaũ pagerėjusĩ mātymq. Pirmiausia pràdeda blogėti mātymas prėblandoje. Sũ mātymu prastĩ reikalai.*
- matyti 3: *Įskaũdintas žmogūs yrà susitelkęs ĩ savė, sàvo pójūcius ir skaũsmq, todėl kito žmogaūs mātymas ir priėmimas yrà sudėtingi.*
- matyti 4: *Poėtinis mātymas. Mātymas, kàd dažnai meluojama sàu ir kitėms. Kasdieninis realybės mātymas.*
- matyti
- | **sng.** **neig.:** *Susitėkome pō ilgũ nesimātymo mėtų.*

mātinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ matinti: *Mātinimo pasta. Mātinimas yrà dekoratývinis paviršiaus apdirbimas veidrođiniam blizgesiui pašālinti. Stiklũ mātinimas reikalingas įvairaus tipo pastatuosė, kuriuosė nōrima atskirti erdvės ar užtikrinti patalposė esantiems žmonėms privatũmo jaũsmq.*

mātininkas, mātininkė dkt. (1)

žemės matavimo specialistas: *Mātininko kvalifikācija. Pažįstama dirba mātininke. Lietuvojė mātininkai žinomi nuō Valākų refōrmos.*

matininkáuti, *matininkáuja*, *matininkāvo* **vksm.** verstis matininko amatu, dirbti matininku: *ĩs matininkāvo, paskuĩ įstójo ĩ Žėmės ūkio akadėmijq.*

matininkāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ matininkauti: *Konferėncijoje bũvo aptariamus matininkāvimo, geodėzijos, kartogrāfijos problėmos.*

mātinis, mātinė bdv. (1)

neturintis veidrođinio atspindžio; **sin.** blausus, dulšvas: *Mātinis paviršius. Mātinė plėvėlė. Mātinė vėido spalvā [puđrā]. Mātiniai dažai (chem.). Mātinis stiklas yrà šviėsq sklaidantis, nepėrmatomas šiurkštaūs paviršiaus stiklas.*

mātinti, *mātina*, *mātino* vksm. (ką) daryti matinį, mažinti blizgesį: *Mātinti stiklą [lángą].*

matýti, *māto*, *mātē* vksm.

1. (ką) akimis pagauti daikto vaizdą; sin. regėti: *Ēsant gerám órui, iš čià gālīma matýti kálnus. Māto jį žýdintį sódą. Negalėjau atsikratýti matýto vaizdo. Kėturios ákys daugiaũ māto negũ vienà (flk.).*

2. (kuo) turėti regėjimą, galėti regėti: *Põ operācijas jis vėl māto. Sunkũ žmõgui, kã ákys nebemāto. Jis māto tik vīena akimĩ.*

3. (ką) atkreipti į ką dėmesį; sin. pastebėti: *Ař mateĩ, kãip jĩ išsigaũdo? Ař kàs mātē jĩ supýkusĩ? Kĩto akýjē iř krislę māto, õ savoję – nē rãsto (flk.).*

4. (ką) suprasti, suvokti, jausti: *Iř bē žõdžiũ vĩskę mataũ. Mātome, kàs dēdasi jõs širdýjē. Visĩ mātē tã dīdelę neteĩsýbę.*

5. (ką, ko) patirti, išgyventi: *Kurĩs žmogũs mātēs kókį sunkũmę, tàs gerėsnis. Jis bādo iř šalčio mātē. Vĩsko peř sãvo gyvėnimę mačiaũ.*

6. (ką, kame) sueiti, sutikti: *Retaĩ mēs jĩ mātome. Paskutinį kartę jã mačiaũ teatrē. | sng. (su kuo): Tėvas kasdiēn matýdavosi sũ kaimýnais.*

7. būt. kart. (ką, per ką) žiūrėti (ką rodomą, demonstruojamą): *Ař mateĩ naujį pãrodą [seriãlę]? Peř televizoriũ mačiaũ šio filmo anõnsę.*

8. (ką, ko) būti gavusiam; sin. gauti: *Seniaĩ mėslo mātē tà žēmē. Kazĩ tiē vaikaĩ ař māto svĩestę? | neig. (ko): Žēmē pėrdžiũvusi, seniaĩ lietaũs nemãciusi. Jis jókio mókso nērã mātēs.*

9. būti matomam, regimam, galimam įžiūrėti: *Ēžero vanduo skaidrũs – dũgnas matýti. Jaũ namaĩ matýti. | sng.: Prõ vīnę kambario lãngę mātēsi àpsniętas laũkas. Iš čià mātosi vĩsas miēstas.*

10. sng. būti aišku, suprantama: *Iř brõliui nunėšk saldaĩnį, iš tólo mātosi, jóg nóri. Mātosi, kãd jis tavęs nemėgsta. | sng. rodytis, atrodyti: Mãn mātosi, kãd dabař geraĩ gyvėnam.*

11. tar. 2 asm. reiškiant nusistebėjimą: *Iř tũ matýtum, kãip sveĩkas žmogũs gũli, tik nekvėpũoja. Kãd tũ matýtum, kã pakilo vėjas, kãd pradėjo vartýti kũpetas, medžiũs!*

12. esam. 2 asm. įterpt. mat, štai: *Taĩ mataĩ, dabař kitĩ vaikaĩ, kitĩ laikaĩ, kę tũ besuvaikýsi. Mataĩ, sótus álcano neužjaũčia (flk.).*

13. bndr. įterpt., modal. turbūt, tikriausiai: *Laščioja, vakarē, matýti, pradēs kãip reĩkiant lýti. Nebežino, matýti, kuř važiũoti, kãd stãbtelėjo. Matýti, jis neateĩs. Vaikaĩ, matýti, užmĩgo, kãd taip tylũ. Matýt, taip reĩkėjo. Matýt, mũsũ čià lãukē.*

♦ **balà nemātę** [nemātē, nemāto] žr. bala. **dievaĩ nemātę** [nemātē, nemāto] žr. dievas.

gãlas nemātē [nemataĩ] žr. galas¹. **kãip manē gývę mataĩ** sakoma užtikrinant ką: *Kãip manē gývę mataĩ, daugiaũ nebegėrsiu. Kãip manē gývę mataĩ, àš nē žõdžio niėkam nepasakiaũ. kàs taĩ mātē* kaip taip galima: *Kàs taĩ mātē sũ tókiau plõnu apsiaustũ váikščioti! kiauraĩ matýti (ką) gerai suprasti ar nuspėti kieno ketinimus ar kėslus: Jiē mātē vīenas kĩtę kiauraĩ. Àš tavē kiauraĩ mataũ – galĩ nesigĩnti. kuř ákys māto žr. akis. kuř tũ mātēs* negirdėtas dalykas: *Kuř tũ mātēs, kãd àš pardũočiaũ mašĩnę. mātē kõ nemātēs* sunkiai gyveno, vargo: *Iřvažiãvo jĩ užsienį, mātē kõ nemātēs.*

šũnys nemātę žr. šuo. **šviesiõs dienõs nematýti** vargingai gyventi; sin. vargti: *Vĩsę gyvėnimę suĩkiaĩ dirbau, šviesiõs dienõs nemačiaũ. tãko nematýti peř àšaras* labai gaudžiai verkti: *Àš tãko nemačiaũ peř àšaras, kã mũs trēmē. toliaũ sãvo nõsies nematýti* niekuo nesidomėti, rūpintis tik savimi: *Kę tũ žinaĩ, toliaũ sãvo nõsies niėko nemātēs! Tũ toliaũ sãvo nõsies nemataĩ! velniaĩ nemāto [nemātē] žr. velnias.*

matýtojas, **matýtoja** dkt. (1)

kas ką mato, regi, numato; sin. regėtojas: *Vĩzių [dvãsių] matýtojas.*

mãtlankis dkt. (1)

įrankis (ppr. į 180 laipsnių padalytas pusratis) kampams matuoti ir žymėti: *(Sũ) mãtlankiu išmatũoja, pasižými, dalija kampũs dalimĩs. Mãtlankiai galĩ bũti gamĩnami iš plãstiko, skardõs arbã patvaraũs põpieriaus. Tikslesniuosē mãtlankiuosē naudõjama sleĩkamai įtvirtinta liniuotē sũ milimetrinē pãdala.*

Matlaukys dkt. (3^b)

kaimas Vilkaviškio rajono savivaldybėje: *Soviėtų okupacijos metais Matlaukys buvo kolūkio centrinė gyvenvietė. Matlaukyje gimė pedagogas, tautosakos rinkėjas Pėtras Beñdorius.*

matmuo, matmeñs dkt. vyr. (3^b)

1. matuojant nustatytas ko dydis: *Didelių [mažų] matmenų plytėlės. Kiekvienas matmuo turi būti tikslus. Dėžės matmenys – metras ilgio, pusė metro plėčio ir trisdešimt centimetrų aukščio.*

2. matas, kriterijus: *Aukštėsnis [vertėbinis, dvāsinis, šventūmo] matmuo. Tiesà neturi estėtinio matmeñs, jį išrėiškiantis teiginys nerà neį gražūs, neį negražūs. Kalbama ir rāšoma apie gyvenimo heròjinio matmeñs praradimą.*

mātomai prv.

1. matomoje vietoje: *Pasidėjau skėtį mātomai, kàd neužmirščiau. Padėk rāštą mātomai. Kandidātų sąrašas pakabintas mātomai skelbimų lentojė.*

2. ryškiai, pastebimai: *Diėnos mātomai šviesėja. Paukštėlis sunerimo ir, vōs mātomai šoktelėjęs aūt plonų kojėlių, nuskrido.*

mātomas, mātoma bdv. (1)

akimis pagaunamas, įžiūrimas; **sin.** regimas: *Mātomai defektai. Vōs mātomas plikà akimi vabzdys. Ruggjūtį žvaigždės yrà geriausiai mātomos. | ivr.: Mātomasis spėktras [spinduliāvimas, nūotolis, taikinys]. Mōkslininkai turi informācijos tėek apie mātomąją, tėek apie nemātomąją Mėnūlio pusę, nōrs tiesiogiai jà mātė tik astronāutai, skrėję aplink Mėnūlį. Grōžio pajautimas priklaūso nė tik nuō mātomajo vaizdo, bėt ir nuō žmogaūs.*

matomūmas dkt. ppr. vns. (2)

savybė būti matomam, aplinkos sąlygų lemiamo gebėjimo matyti rodiklis: *Signālo [tāikinio] matomūmas. Matomūmas mažėsnis kaip viėnas kilomėtras. Sniंगा – matomūmas blōgas. Didesnį langai padidino matomūmą. Kōl baigs lėti, dēl blōgo matomūmo visi automobiliai priversti sustóti. Vairuotojas mėgaujasi gerū matomūmū į visàs pusės. • plg. regimumas.*

matrācas dkt. (2)

RĒMINIS ČIUŽINYS: *Elastingas matrācas sū tvirtu spyruokliniu karkasū. Sōfai reikėtų kietėsnio matrāco. Į dvipusius matracūs iš vienōs pusės dėdama kòkoso užpildo, iš kitōs – elāstinio porolòno.*

matriarchātas dkt. (2)

ist. pirmykštės bendruomenės stadija, kurioje viskam vadovauja moterys, o turtas ir pareigos paveldimos motinos linija: *Matriarchātui būdinga pirmenybinis mōters vaidmuo gamyboje ir bendruomenės gyvenime. Matriarchāto ėsama kai kuriosė Āfrikos tautosė. • plg. patriarchatas.*

mātrica dkt. (1)

1. matematikoje ir kt. – stačiakampė tam tikrų elementų, ppr. skaičių, lentelė: *Kvadrātinė [transponuotoji, reguliarióji] mātrica. Mātricy teòrija naudójamasi daūgelyje matemātikos šakū, kvāntinėje mechānikoje, elektrotėchnikoje.*

2. plokštėlė su įspaustu ar išpjautu ženklui lieti ar štampuoti: *Sudėtingų papuošalū [diadėmų, medālių] mātricos. Mātricas naudója metālui apdirbti spaudimū.*

3. **psn.** metalinė forma spaudos ženklui arba teksto eilutei nulieti monotipe, linotipe, kitose šrifto rinkimo mašinose: *Spaudōs mātrica. Mātrica yrà strypėlis aŗ plokštėlė sū spaudōs žėnklo fđuba spaudmeñs akūtei nulėti.*

4. kartono lapas, vaško, plastiko ar švino plokštėlė su rinkimo ar klišės įspaudu stereotipams, elastingoms spaudos ir kitoms formoms gaminti: *Gumėnės spaudōs fòrmos yrà tradicinės iškiliōsios spaudōs fòrmų kòpijos, gāunamos naudójant mātricas. Iš vienōs mātricos, presuójant ir vulkanizuójant, gālima gāuti kėletą fleksogrāfinių fòrmų.*

5. stiklinė ar polimerinės medžiagos plokštė, padengta šviesai jautriu želatinos sluoksniu: *Mātrica naudojama fototipijos spaudos formai gaminti.*

6. kompozicinės medžiagos sudedamoji dalis arba išamoji medžiaga: *Mātrica sūriša kitās mēdžiagos dalīs suteikdamā gāminiui formą, tolygiai paskirsto veikiančias āpkrovas. Naudojamos metalinės, nemetališkųjų junginių, oksidų, karbidų, angliės pluošto ir kitokios mātricos.*

7. molekulė arba molekulės dalis, nuo kurios kopijuojama kita molekulė ar jos dalis: *Bāltymo siñtezės mātrica. Mātricos būtinos pōžymių paveldėjimui – genētinės mēdžiagos padvigubėjimui, gēno informācijos raiškai ir baltymų siñtezei.*

8. įtaisas, prietaisas iš tam tikra tvarka tarpusavyje sujungtų elementų nustatytoms funkcijoms atlikti: *Diōdų [jutiklių, fotodetėktorių, hibridinė] mātrica.*

Matūizos dkt. dgs. (1)

kaimas Varėnos rajone: *Kāimas pavadintas Matūizomis, nēs bevėik visį gyvėntojai kāime turėjo Matūizų pāvardę. Dabař Matūizų kāimas garsėja plėytinės produkcija.*

matūmas dkt. ppr. vns. (2)

→ matus: *Fūkcijų [kañpo] matūmas.*

matuōklė dkt. (2)

1. prietaisas – lenta su skale aukščio skirtumams ar atstumui matuoti: *Aūkščio matuōklė. Matuōklės būna skalinės centimėtrinės, brūkšninės ir kōdinės. Peř šūolio į aukštį pratýbas ir varžýbas mechānine arba elektrōnine matuoklė matuojamas aukštis, į kurį pakeltā kartelė.*

2. matavimo lentelė ar juostelė su skale: *Vandėns lýgio [tėpalo] matuōklė.*

matuōklis dkt. (2)

matavimo prietaisas, instrumentas ar įtaisas: *Greičio [tūrio, drėgmės, temperatūros] matuōklis. Vyno stiprumo matuōklis. Kraūjo spaudimą matuoju elektrōniniu matuokliu.*

matuoti, *matuoja*, *matavo* vksm.

1. (ka, kuo) nustatyti dydį, kiekį: *Matuoti āudeklą [kañbario plōtą]. Matuoti kėlią kilomėtrais. Matuoti temperatūrą [ūpės gýlį]. | neig. (ko, kuo): Nematúok visų (žmonių) tuo pačiu mastu (flk.).*

2. sngr. (ka) taikyti sau didumą, tinkamumą: *Matúotis batūs [pāltą, kostiūmą]. Merginā matuojasi skrybėlaitė [apýrankę]. | prk. Nauji politikai matuojasi kėdės.*

♦ **pagal savo korpālį matuoti** vertinti vienpusiškai ar atsižvelgiant tik į save: *Blogai, kai matuojama tik pagal savo korpālį. Eurōpos Sājungos valdiniñkai matuoja mūs pagal savo korpālį.*

pagal viėną korpālį matuoti vertinti vienpusiškai ar vienodai: *Visi būvo matuojami pagal viėną korpālį.*

matuotojas, matuotoja dkt. (1)

žmogus, kuris (ka) matuoja: *Žėmės [medėenos] matuotojas. Įvairių reitingų matuotojai.*

matūs, mati bdv. (4)

galimas (iš)matuoti: *Progrėsas yrā matūs. Mati naudā. | įvr.: Matūsis dýdis [skaičius] (mat.). Matūsis objėktas. Kiekýbinis arba matūsis pōžymis. (mat.). Mačióji erdvė (mat.).*

maudā dkt. (3)

nuodingas pievų, pakelių augalas aukštu stiebu, plunksniškais lapais ir smulkių baltų žiedų skėčiais (*Conium*): *Dėmėtosios maudos (Conium maculatum) stėbas statūs, plikas, šakótas, melsvo ātspalvio, apačiojė padengtas raudónai rudomis dėmėlėmis. Apsinuōdijus mauda, simptōmai panāšūs, kaip apsinuōdijus nikotinū: skausmai pilvo srityjė, padidėjęs seilėtekis.*

maudyklà dkt. (2)

maudymosi vieta: *Maudyklų vandenį kokybė. Priė pat káimo – ežeras sù gerà maudyklà. Bùvo analizúojamos galimybės įrengti pãplúdimius ir jų maudyklàs priė Kuřšių márių.*

maudyklė dkt. (2)

maudymosi vieta su reikiama is įrenginiais; **sin.** maudynė: *Tùrime įsirengę maudyklę. Priė ežero įrengtà maudyklė vaikáms. Pirtis, kaskádinės maudyklės ir sáulės vónios jaų láukia jųsų!*

maudimas dkt. ppr. vns. (2)

1. → mausti 1: *Bùkas [įkyrùs, švelnùs] maudimas. Nėrà bjauriaų ūž dantiės maudimq. Ligónis jaųčia maudimq širdiės plóte. Pó tokiós mankštós pajúsite malónų víso kúno maudimq.*

2. → mausti 3: *Tėviškės maudimas.*

máudymas dkt. ppr. vns. (1)

→ maudyti:

1. *Pirmásis kųdikio máudymas.*

2. **sng.** *Máudymasis ledinėje júroje [šaltamė vandenyje]. Máudymosi sezónas.*

máudymosi kostiumėlis

maudymuisi ir paplúdimiui skirtas drabužis; **sin.** maudomukas, maudymukas. *Móteriški máudymosi kostiumėliai bųna vientisų arba iš dviejų dalių (trumpų kelnáčių ir liemenėlės). Máudymosi kostiumėliai atsirádo XIX ámžiuje, kaų pasidáre populiários júros ir ūpių maudyklės. Vųrų máudymosi kostiumėlį sudáre truųpos kelnátės, sujungtos sù trumparankóviais marškiniais. Dviejų dalių, mažiaų detálių túrintys máudymosi kostiumėliai tiks tuomėt, jei ruošiatės dėgintis ir tiesióg ramiai gulėti priė vandenį. Riųkitės vėntisq spórtinų máudymosi kostiumėlį, jeigu mėgstate aktyvų laisválaikį ir priė vandenį žaidžiate tinklinį, daų pláukiojate ar užsiimate kità veiklá. • plg. bikinis.*

maudymùkas dkt. (2)

MAUDYMO SI KOSTIUMĖLIS: *Norėdamos paslėpti pilvùkq gálime riųktis vėntisq maudymùkq, ó norėdamos išrųškinti treniruotq kúnq – átvirq maudymùkq. Kaip ir móteriški, taip ir vųriški maudymùkai yrà svarbi stíliaus detálė.*

maudųnė dkt. (2)

1. **ppr. dgs.** maudymasis, prausimasis vandens telkinyje ar inde su vandeniu: *Maudųnė voniojė sù druskà atgaivina ir sušvelnina ódq. Pabálusi odėlė ir virpantis vaikùčio smákras – ženklas, kàd maudųnės láikas baigti, nės kųdikiui šálta. Geriáusias kųdikio maudųnių mėtas – praėjus válandai nuó maitinimo, bėt nė priėš naktiės miėgq.*

2. **ppr. dgs.** maudymasis, pliuškenimasis, plaukiojimas vandens telkinyje: *Másinės sveikuólių žiemós maudųnės Báltijos júroje. Visuomėt naudingas póilsis gamtojė, váikščiojimas basomis, maudųnės ežerė, ūpėje ar júroje. Palangà garsų sàvo klímatu ir júros maudųnėmis. Vásarq ūgtelėjusio vaikùčio maudųnėms vandenį pripilkite į baseinq.*

3. MAUDYKLĖ: *Tùrime nedidelę maudųnę. Núomininkai dalijasi vėna maudųnė ir virtuvė. Žvirbliai tuřškiasi sàvo (smėlio) maudųnėje.*

máudyti, máudo, máudė vksm.

1. (**ką, kame**) prausti kúnq vandens telkinyje ar inde su vandeniu: *Máudyti kųdikį [ligónį]. Vásarq tėvas máudydavo árklus ežerė. | neig. (ko): Kačiùkų [šunų] dažnai máudyti nereikia. | sng.: Einù į vóniq máudytis.*

2. **sng.** (**kame**) būti, pliuškentis, plaukioti vandens telkinyje: *Júroje jaų šálta máudytis. Jiė kasdiėn máudydavosi baseinė. Žvirbliai máudosi balojė.*

3. (**ką**) lyjant šlapinti; **sin.** merkti: *Vilniečiùs máudo smarkų vásariška liútis.*

máudytojas, máudytoja dkt. (1)

žmogus, kuris ką maudo: *Arklių máudytojas. Kuròto [ligóniù] máudytoja.*

maudomùkas dkt. (2)

MAUDYMOŠI KOSTIUMÈLIS: *Móteriški [vaikiški] maudomùkai. Riñkitès maudomukùs pagál figūrą, ò nè pagál mādą.*

maudulỹs dkt. (3^b, 3^a)

1. nepasitenkinimo jausmas, apmaudas: *Jaùsti maùdulį. Prisimìnus tą bjaùrią istòriją àpima maudulỹs. Bevėik visadà artėjant prėpuoliui jį apnikdavo maudulỹs ir graužatis. Kažkòks maudulỹs krùtinėje, žinójimas, kàd gali padaryti geriaù. Nàmo griovìmo darbaì atliekami sù tam tikrù maùduliù. Eilėraštis dveikia gailėsčiu, maùduliù.*

2. ilgai trunkantis nestiprus skausmas: *Sqnarių [strėnų] maudulỹs. Pėrmankštintų raumenų [vìso kùno] maudulỹs. Sumuštojė vietoje pajutau įkūrų maùdulį.*

Maùdžiorai dkt. dgs. (1)

kaimas Kelmės rajono savivaldybėje: *Maùdžiorų kapinỹnas naudòtas ilgą laiką, jis priskiriamas senòvės žemaičiams.*

maujójimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maujoti 1: *Niėko doro iš mūsų maujójimo pò dùburį – nè vienòs žuviės, tùščias tiñklas.*

2. → maujoti 2: *Tókiu maujójimu gali ir batùs pamèsti.*

maujóti, maujója, maujójo vksm. žem.

1. (kame, po ką, (su) kuo) ieškant graibyti; sin. grabalioti: *Maujójome tvenkinyjè (sù) sámčiais – vėžius gaudėme. Maujóju pò kišenės, nerandù rãktų.*

2. (po ką) eiti nelabai tikslingai, be atodairos, nieko nepaisant; sin. plaujoti: *Kėiek mūsųškių maujója pò pasàulį láimės ieškòdami. Jáutis [kàrvė] maujója pò laukùs.*

maùkalas dkt. (3^b) šnek.

1. veršių putra: *Veršiùkai mėgsta maùkalą sù miltais.*

2. prastas gėrimas; sin. bizalas: *Kompānija tiėsiai iš bùtelio maùkė ganà įtarñnų maùkalą. Nėekas negeřs šito maùkalo!*

maùkas dkt. (4)

šnek. GURKŠNIS: *Gėrą maùką išgėrė degtìnės. Vėnu maukù (vienu sykiu) išlenkė taurėlę.*

maukìmas dkt. ppr. vns. (2), **maukìmasis** sng. (1)

1. → maukti 1: *Paplìto tařp jaunuòliù kažkòks visúotinis megztų kepurių maukìmas añt akių. | sng.: Skaròs [berètės, gòbtùvo] maukìmasis añt galvòs.*

2. → maukti 2: *Yrà mókančių vėnu maukimù nutráukti kailiùką.*

3. → maukti 3: *Iš neturėjimo kã veikti ir nuò alaùs maukimo vùs labiaù bùko jų gálvos. Brigādininkas garsėjo alaùs maukimù.*

máukna dkt. (1)

stora medžio žievė: *Ážuolo [pušiės, gúobos] máukna. Èglės máuknas vartója káiliams ir ódoms rauginti. Senòvėje máuknomis deñgdavo stógus [āvilius]. Nusiplikiaù rañką ir nuò tòs viėtos tařsi kokià máukna nusimóvė.*

maùkšlinimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maukšlinti: *Kepurės [skrybėlės] maùkšlinimas. | sng.: Nepatiñka mán kepurės maùkšlinimasis bėt kaip.*

maūkšlinti, maūkšlina, maūkšlino vksm.

(k̄a, ant ko, kam) mauti kepurę ir kt. užsmaukiant, užtraukiant: *Maūkšlinti kepurę vaikui aūt galvõs.* | sng. (k̄a, ant ko): *Jis sp̄riasi į batùs, aūt galvõs maūkšlinasi m̄gztą kepurę. Įprataū atvirkščiaū maūkšlintis beisbolo kepuráite. Põ k̄leto minũčių prõ kavĩn̄s duris maūkšlindamasi aūt galvõs gobtũvą išsmũko vienà padavėja. Į ėm̄e aūt raĩkų maūkšlintis gumin̄s pirštines. Kareĩviai ėm̄e maūkšlintis dujõkaukes.*

maũktelėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maũktelėti: *Vĩenu maũktelėjimu skardĩn̄ę alaũs išgér̄e.*

maũktelėti, maũkteli (maũktelėja), maũktelėjo vksm.

(k̄a) šnek. vienu maũku išgerti, išmaukti; sin. maktelėti, muktelėti: *Maũktelėjo – iř alaũs kaip nebũvę. Piršl̄ys maũkteli stikl̄l̄į n̄ nemĩrktelej̄es.*

maũkti, maũkia, maũk̄e vksm.

1. (k̄a, ant ko, nuo ko) smaukti, mauti: *Maũkia aūt akiũ [nuõ kaktõs] skryb̄el̄ę [skar̄el̄ę, šal̄mą].* | sng.

(k̄a): *D̄d̄e maũkiasi kepur̄ę.*

2. (k̄a) lup̄ti, dirti: *Maũkti ódą [k̄áil̄į, žiẽvę].*

3. (k̄a) šnek. godžiai gerti: *Maũkia kaip veřšis pũtrą. Rungtyn̄s žiũr̄jome maũkdam̄ alũtį. Dár v̄ieną (stikl̄ą) maũk! | neig. (ko): Nemaũk t̄iek šal̄to vand̄ns [p̄ieno] sušil̄es.*

maulióti, mauliója, mauliójo vksm.

(per k̄a, po k̄a) šnek. bristi (per purvyną); sin. maknoti, klampoti: *Mauliója peř arim̄ą lýg k̄elio nežinótu. Mauliójau mauliójau põ purvyn̄ę, k̄õl par̄ejau.*

maũmas dkt. (2)

baidykl̄e, šm̄ekla, kuria ppr. ḡs̄dinami vaikai: *Maũmas yr̄a lietũviũ mĩtin̄e bũt̄yb̄e, gyp̄nanti p̄l̄k̄ese iř šuliniuos̄e. Maũmas ḡali bũti iř abstrakt̄i baidỹkl̄e kaip baũbas ař babaũšis. Senóv̄eje maumũ baugĩndavo vaikùs, k̄ad šiẽ nenukl̄ystũ į pavojĩngas viet̄s.* • plg. baubas.

maumedynas dkt. (1)

maumedžiũ mišk̄as: *Lietuvoj̄e maumedynai prad̄eti veĩsti priẽš šiĩmtą peñkiasdešimt–dũ šiĩmtũs m̄etũ, n̄õrs m̄anoma, k̄ad anksčiaũ jiẽ áugo saváime. Daugiausia maumedynũ yr̄a Alytaũs, Prĩeny, Marijampol̄s miškũ ur̄edĩjose.*

maũmedis dkt. (1)

spygliuotas medis rudenį nukrentančiais šviesiai žaliais minkštais spygliais, stačiais ovaliais kankor̄ėžiais (*Larix*): *Maũmedžiũ giráit̄e [medĩena]. Priẽ n̄amo pasodinaũ dũ maũmedžius. Šĩtam̄etis maũmedis už l̄ango svarĩno šak̄s sũ rausvaĩs kankor̄ėžiais. Lietuvoj̄e mišk̄uose iř dekoratỹviniuose želd̄ynuose augĩnamos dev̄ynios rũšys: eurõpinis maũmedis (*Larix decidua*), sibir̄inis maũmedis (*Larix sibirica*), l̄enk̄inis maũmedis (*Larix polonica*) iř kitos.*

maum̄nimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maum̄enti 1: *Nesuprañtamas maum̄nimas.*

maum̄enti, maum̄ena, maum̄eno vksm. šnek.

1. neaišk̄iai kalb̄ėti; sin. mementi: *Jis n̄e kal̄ba, õ maum̄ena.*

2. (k̄a) niekus kalb̄ėti; sin. pliaukšti: *K̄ą j̄i čia maum̄ena!*

maumójimas dkt. ppr. vns. (1)

→ maumoti 2: *L̄etas maumójimas. Atgrasũ žiũr̄ėti į maumójim̄ą pilna bũrna.*

maumóti, *maumója*, *maumójo* vksm. šnek.

1. (ka) godžiai ésti: *Kárvés maumója buróklapius.*

2. (ka) negražiai, dideliais kąsniais valgyti; sin. čiaumoti, šlemšti: *Maumóti žirnių kōšę. Maumója pyrągą lýg keliàs dienàs neválgęs. Čiaumója, maumója – ir vís álkanas.*

máurai¹ dkt. dgs. (1)

1. ist. viduramžiais – Pirėnų pusiasalio ir Šiaurės Afrikos arabai, sumišę su berberais: *Máurai, pėrsikėlė pėř Gibraltárą, užgróbė didėsniają Pirėnų pusiásalio dālį. Senóvės Ròmoje máurais vadinti Mauritánijos províncijos gyvėntojai, ó vėlesniais laikais dažniásusiai máurais laikýti mišrūs arābų, ispānų, berbėrų pālikuonys, sukúřę Andalūzijos civilizácią Ispānijoje ir XI–XIII ámžiuje pėrsikėlė į Šiaurės Áfriką. Ispānijoje išliko imantriós, subtiliós máurų architektūros statinių, rúmų, tvirtóvių, mečėčių.*

2. Šri Lankos etninė grupė – vietinių genčių, susimaišiusių su atsikėlėliais arabais, palikuonys: *Šri Lánkoje máurus vadina tiesiog musulmónais.*

maurai² dkt. dgs. (3, 4)

1. maurių, plūdenų, dumblių sąžalynas: *Akvāriumo maurai. Kúdra pilnà maurių priáugusi. Akmuó žaliais maurais apsivélęs. Pėř máurus máudytis negali.*

2. į vandens telkinio paviršių iškilęs organinių likučių gausus dumblas, kuris susidaro pelkėjančiose paežerėse arba dumbležjančiuose upių užutėkiuose ar tvenkiniuose: *Kibiro dugnė nusistójo maurai.*

máuras, **máurė** dkt. (1)

1. ist. maurų¹ (1 r.) žmogus: *Tamsiavėidės máurės.*

2. Šri Lankoje gyvenančių maurų žmogus: *Nuó viduramžių juvelýrų āmatu ir brángakmenių prekyba saloje veřčiasi máurai.*

maurė dkt. (3)

labai smulkus belapis stovinčių vandenių augalas (*Spirodela*): *Lietuvojė áuga daugiašāknė maurė (Spirodela polyrrhiza). Savitį augalai paplitę vandenyjė, kartais deňgiantys visą stóvinčio vandeis telkinio paviršių – plūdenos ir máurės.*

maurėjimas dkt. ppr. vns. (1), **máurėjimas** (1)

→ maurėti: *Aplėistų tvenkinių maurėjimas.*

maurėti, *maurėja*, *maurėjo* vksm., **máurėti**, *máurėja*, *máurėjo*

trauktis maurais: *Kúdra máurėja.*

mauriciėtis, **mauriciėtė** dkt. (2)

Mauricijuje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Šėšiasdešimt áštuonì pròcentai mauriciėčių – atvėkėliai iš Índijos. Pažįstama lietuváitė draugáuja sù mauriciečiu. Mauriciėčių šveñtės ir festiváliai – tai ir reginiai turístams.*

mauriciėtiškas, **mauriciėtiška** bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis mauriciečiams, jų kultūrai ar Mauricijui: *Mauriciėtiška žiemà.*

2. Mauricijuje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Mauriciėtiškas cùkrus. Mauriciėtiški ceñtai.*

Mauricijus dkt. vns. (1), **Mauricijaus Respublika**

valstybė Indijos vandenyno salose: *Mauricijaus visúomenė susideda iš labai įvairių etninių grūpių. Apie devýniasdešimt pròcentų Mauricijaus dirbamós žėmės – cukrānendrių plantācijas. Mauricijuje restorānai – populiariásias veřslas.*

máurinas, maurinà bdv. (3^a), **maūrinas, maurinà** (3^b)

1. kuriame yra maurų; **sin.** mauruotas: *Máurinas, pažaliāvęs vanduo vòs vòs sruvėno.*

2. maurais aplipęs, susitepęs, išsipurvinęs; **sin.** purvinas: *Gál griovỹ voliójaisi, kàd tóks máurinas?*

maurỹné dkt. (2)

vieta, kur priaugę daug maurų: *Pažliūgusi maurỹné. Maurỹnéje tuřškiasi ántys.*

mauritaniētis, mauritaniētė dkt. (2)

Mauritanijoje gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Daugumà mauritaniēčių išpažįsta islāmą. Peř Sachārą keliāvome sù mauritaniēčių.*

mauritaniētiškas, mauritaniētiška bdv. (1)

1. būdingas ar priklausantis mauritaniečiams, jų kultūrai ar Mauritanijai: *Mauritaniētiškas tuřgas.*

2. Mauritanijoje randamas, auginamas, pagamintas ir pan.: *Mauritaniētiška geležiės rūdà.*

Mauritānija dkt. vns. (1), **ofic. Mauritānijos Islāmo Respublika** valstybė Afrikos šiaurės

vakaruose, prie Atlanto vandenyno: *Didžiąją Mauritānijos dālį užima Sachāros dykumos smėlynai ir akmenynai. Mauritānija gyvenama labai retai, ji pateńka į rečiausiai gyvenamų pasaulio šalių dešimtūką. Mauritānijoje visai neseniai oficialiai panaikinta vergovė.*

maurójimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → mauroti¹ 1: *Galvijų [brėdžio, būivolo, lókio, slībino] maurójimas.*

2. → mauroti¹ 2: *Iš toli girdėti miniòs maurójimas.*

3. → mauroti¹ 3: *Tráktorius [suńkvežimio, tánko] maurójimas.*

mauróti¹, **maurója**, **maurójo** vksm.

1. bauti, bauboti, riaumoti (apie galvijus, stambius žvėris): *Jáutis [kárvé] maurója. Miškuosė maurója taurėji élniai.*

2. šnek. garsiai kalbėti, rėkti, dainuoti: *Piktaĩ mauródamas, tarýtum kám grasindamas, girtuòklis išslińko prò duris. Nė dainúoji, ó tiesióg jáučiu mauróji.*

3. (kame) užti, riaumoti: *Dangujė maurójo léktūvai. Kuliamóji maurójo rýdama (p)jaudama) javùs.*

mauróti², **maurója**, **maurójo** vksm.

(per ką, kuo) šnek. eiti, važiuoti (per purvus); **sin.** klampoti: *Mauróti peř píevas [peř pusnýnus]. Žuvinto rezervatė pėlkėmis maurója įspūdįngo stoto atvežtínės kárvés.*

Maurùčiai dkt. dgs. (2)

kaimas Prienų rajono savivaldybėje: *Maurùčių geležinkelio stotis. Gálima smagiaĩ pavažiúoti dviračiu plentù nuò Veiverių į Mauručiųs.*

maurúotas, maurúota bdv. (1)

kuriame yra maurų; **sin.** maurinas: *Maurúotas tvenkinỹs. Griovyjė telkšo maurúotas vanduo. Maurúotoje ežero pakrántėje mātėsi lelįj.*

máusčioti, **máusčioja**, **máusčiojo** vksm.

(ką) MAUSTYTI 1: *Merginà máusčioja žiedą, gròžisi.*

maūsti, **maūdžia**, **maūdé** vksm.

1. **beasm.** (ką, kam, kame, po kuo) po truputį be perstojo skaudėti: *Maūdžiantis skaūsmas. Jám dańtį [káulus, raūmenis, pilvą, skrańdį, pāširdžius, rankàs, gálvą] maūdžia. Mán maūdé pò krūtinė [pakáušyje, pilvė]. Sqnarių neskaudėjo, tik truputį maūdé.*

2. (ką, kam) skaudinti, kelti nerimą, neduoti ramybės: *Nėrimas mán maūdžia širdį [sielą].*

Maūdžiantis ilgesỹs [nepasitėnkinimas]. Maūdžiantys sážinės prėkaištai. Tárdytoją ėmė maūsti

įvairios miñtys. Vĩsą laiką maũdė vienas kláusimas. | neig. (ko, kam): Dėl apverktinõs statybų búklės niėkam galvõs nẽmaudė.

3. (ko) ilgėtis, geisti: Vaĩkas mótinos [namų] maũdžia. Kárvė veřšio maũdžia.

♦ **řirdį maũdžia** (kam) graudu, neramu: Jám maũdė řirdį, lýg nujaũčiant kę blõga. Kaĩtais nẽ nežinaũ, kõ mán řirdį maũdžia.

máustymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → maustyti 1: Kaĩ, ař kiekvienám vaĩkui patĩks dážnas kėlnių máustymas, bėt iř řlãpias nẽ vienas nenorėš búti.

2. → maustyti 2: Tai reklãminis triũkas, pirkėjų máustymas.

3. → maustyti 3: Šiõs laidõs dalývių máustymas yrà dár akivaizdėsnis. Nusibõdo mán tàvo máustymas!

maustinėti, maustinėja, maustinėjo vksm.

(kã) ne kartą mauti, pamažu maustyti; sin. movinėti: Maustinėji tã žiedą, dár nuriedėš põ spĩnta. Vaĩkas maustinėja iř maustinėja ratukùs viená aĩt kito. | neig. (kam, ko): Kaĩ turėsit kombinezõnã, nereikėš kiekvieną kartą vaĩkui maustinėti batukų iř pirštinýčių.

máustyti, máusto, máustė vksm.

1. (kã, kam) ne kartą, dažnai ar vieną po kito, visus mauti (užmauti ar numauti); sin. maustinėti, movinėti: Berniũkas aĩt piramidės strypėlio máusto spalvõtus skirtingo dýdžio žiedeliũs. Nežãisk sũ žiedu, nemáustyk, dár pariedėš põ kuõ. Labiãusiai privargstũ sũ mažaĩsiais – reĩkia jėms máustyti pėdkelnes, ráišioti batukùs, valkstýti striukėš. Vežėjai máustė arklĩams abrãkines avižų. Jaũ ratùs máusto, jaũ žirgus káusto, reĩks važiuoti (flk.). | sngr. (kã, ant ko): Mergãitėš mėgsta máustytis žiedus aĩt piřštų.

2. šnek. (kã) apgaudinėti, mulkinti, kvailinti: Sũkėiai máusto patikliũs senukùs. Kėiek gãlima máustyti klientùs? Aiřkiãusiai jĩ manė máustė.

3. šnek. (kã) pajaukti, pašiepti, ironizuoti: Máusto tavė, ař nemataĩ. Rimtaĩ šnekĩ ař tik máustai manė? Tũ manėš nemáustyk! Máustyk ař nemáustyk – vis tėiek nesupràs.

maũtas dkt. (2)

įvairios paskirties minkštas vamzdžio pavidalo apdangalas galvai, veidui, kaklui ar rankoms apsaugoti nuo šalčio, prakaitui sugerti ir pan.: Siũti [megztĩ] maũtai. Sũ mautũ nesuřãlsi. Maũto nereĩkia ráišioti, vyniõti apiė kãklę, jĩs užsimãuna pėř gálvą. Nuõ tadà, kaĩ atrãdome mautùs (tėiek vasariniũs, tėiek iř žieminiũs), namiė nebetũrime řalikų. Maũtą dár gãlima vadĩnti bafũ. • plg. řalikas.

máuti, máuna, mõvė vksm.

1. (kã, kam, ant ko, nuo ko) traukiant, smaukiant, velkant, veriant daryti, kad būtų ar nebūtų ant ko; sin. apmauti, užmauti, numauti: Máuti vaĩkui batùs [piřštines, kójines]. Dėdė máuna rãtą aĩt ařiėš [nuõ ařiėš]. Mõviau žiedą aĩt piřšto [nuõ piřšto] iř suskaũdo sãnarį. Dabař mėsõs gabaliukùs máusime aĩt ieřmũkų. Máuk řũniui apýnasrį [árkliui pãvalkus]. | sngr. (kã, ant ko, nuo ko): Tũ nė aĩt tõs kójõs máuniesi bãtą. Máukis žiedą nuõ [aĩt] raĩkos. Máukis (nusimauk) batùs, čià kę tik valýta. Máunantis kėlnes sagà iřtrũko. | sngr. neig. (ko): Nesimáuk tũ pėdkelnių.

2. (kã, kuo) apmauti, aptraukti, apvilkti: Mõtina vaĩko rankutėš máuna piřštinėmis. Šeiminiĩkas kãmanomis máuna árklį. | sngr. (kã, kuo): Máukis řiltesnėmis piřštinėmis, laukė řãlta. Máukis iřieĩgnėmis kėlnėmis.

3. (kuo, su kuo, iř ko, ant ko, pro kã, į kã, prie ko) šnek. greitai, skubiai eiti, bėgti, važiuoti; sin. lėkti, dumti, rũkti, skristi: Grĩžėš namõ pirmiãusia máunu prie kompiũterio. Kuř taĩp máuni? Vaĩkas sũ dviračiu máuna į parduõtuvę. Iĩk pačiũžas iř máuk aĩt lėdo. Mařinos plentũ vienà põ kitõs tik máuna. Vĩską mėtęš kaĩp kulrà mõviau prõ durĩs. Máuk iř mào kiėmo. Máuname į kĩnį řĩ čiũuožýklą, prie ėžero].

4. (kam, kuo, su kuo, į kã) šnek. durti, smeigti: Atsargiãũ sũ juõ, tõks iř peiliũ į řõnã gãli máuti. Bũlius

móvė jám sù ragù ĭ krūtĩņę.

5. (kam, kuo, ĭ kã) šnek. kirsti, smogti: *Kaĩp [kàd] máusiu kùmsčiu ĭ dantìs – nèt apsilaižýsi! Tokiám tik móvėi [ĩ spràndã], daugiaũ niėko!*

6. (kã, ĭ kã) šnek. nemandagiai, tiesiai, stačiai sakyti; sin. drėbti, rėžti, vožti: *Kàd máuna kókį žòdį, tai nežinaĩ, kã atsakýti. Máuna teisýbė ĭ akìs.*

♦ **aĩt** (kieno) **kurpãlio máuti** interpretuoti (pagal kã): *Polĩtinė istòrija bũvo maunamà aĩt karãliũ biogrãfijũ kurpãlio. aĩt víeno kurpãlio máuti (kã) vertinti vienpusiškai ar vienodai: Keĩsta, kàd nèt protĩngi žmónės visùs máuna aĩt víeno kurpãlio. | neig. (ko): Nemáukit jũs visũ mótĩnũ aĩt víeno kurpãlio. kėlnes máuti (kam) varyti ĭ bankrotã; sin. skurdinti, smukdyti: Nespėjom atsigáuti, dabař ir vėl mùms kėlnes máuna. máuti ĭ krúmus* stengtis išsisukti, vengti atsakomybės už kã nors: *Prisidĩrbo skolũ ir móvė ĭ krúmus. Niėkas nenóri prisipažĩnti, máuna, bailiaĩ, ĭ krúmus.*

máuzeris dkt. (1)

lengvas automatinis pistoletas ar šautuvas: *Spòrtinis [medžiòklės] máuzeris. Šáuti iš máuzerio ĭ táikiniĩ. Kariniĩkai sù máuzeriais priė šónũ. Vokietĩjoje gamĩnami kariniai máuzeriai bũvo eksportuojami ĭ daugelį šaliũ. Vyriškis, išsitráukęs iš dėklo máuzerį, nùkreipė vaĩzdį ĭ viršũ.*

mauzoliėjus dkt. (2)

monumentalus antkapinis statinys su atskira, erdvia patalpa urnai, karstui ar sarkofagui: *Kunigáikščių mauzoliėjus bažnyčioje [koplyčioje]. Imperãtorius paláidotas mauzoliėjuje. Senòvės egiptiečiai státė faraonũ, sàvo valdòvũ, mauzoliejus.*

mazgãraštis dkt. (1)

ženklų sistema, vartota Pietũ Amerikos indėnũ – stora virvė ar pagalys su pririštomis įvairiũ spalvũ virvelėmis; sin. kipu: *Įnkai mazgãraštį pritáikė krònikoms, įstãtymams, įsãkymams, literatũros tėkstams pėruoti. Kai kuriòs indėnũ geĩtys ir šiaĩdien vartòja mazgãraštį skaĩčiams žymėti.*

mãzgas¹ dkt. (4)

1. siũlo, virvės ir pan. surišimo ar užmezgimo vieta: *Jũrinis [jũreiĩviškas] mãzgas. Užmėgzti [atmėgzti, atmazgýti, atraizgýti, atnãrplioti] mãzgã. Siuvėjo mazgũ sũriša dũ ar daugiaũ lygiagrečiai sudėtũ siũlũ. Kãklãraĩštis rĩšamas tikròju mazgũ. Žvėjo mãzgã naudòja slidĩems, ýpač sintėtinams ir šilkĩniam siũlam sũrišti. Vertėtũ mokėti sumėgzti [sũrišti] beĩt kėletã buityjė praveřsiančių mazgũ.*

2. ko susikirtimo, susiejimo, ryšio vieta: *Geležĩnkeliũ [keliũ, ryšiũ] mãzgas.*

3. ĭ vienã vietã sutelktũ bendros paskirties įrengimũ visuma: *Gynýbos [prieštãnkinis, užtvarũ] mãzgas (kar.). Mokýkloje bũvo įrengtas rãdijo mãzgas. Modernizuotas betòno gamýbos mãzgas. Namėlyje įrengtas sanitãrinis mãzgas: tualėtas, praustũvė, dũsas.*

4. iš detaliũ surenkama mechanizmo dalis: *Mašinàs ir mechanizmùs skáidyti ĭ mazgùs patogũ, nès juòs gãlima gamĩnti specializúotose gamýklose. Redũktoriai, mòvos, guòliai, pãvaros yrà mazgãĩ.*

5. komp., spec. tinklo įrenginiũ sujungimo vieta: *Pasyvũsis [aktyvũsis, pėrjungiamasis] mãzgas.*

6. med. mazgã (1 r.) primenantis darinys ar organas: *Lĩmfinis mãzgas. Širdiėš neřviniai mazgãĩ. Vėniniũ mazgũ susidãrymas.*

♦ **kalėš mãzgas** netaisyklingas, greitai atsirišantis mazgas; sin. šunmazgis: *Užsirišãĩ kãspinã kalėš mazgũ. pėrkirsti Gòrdijo mãzgã žr. perkirsti. šuĩs mãzgas* netaisyklingas, greitai atsirišantis mazgas; sin. šunmazgis: *Tókį šuĩs mãzgã vėjas atrĩš, vĩskas išbiřs.*

mãzgas² dkt. (4)

laivũ greičio vienetas, lygus vienai jũrmylei per valandã: *Įprastas laivũ greĩtis yrà apiė dvideřimt mazgũ. Jachtã gãli pasĩekti trĩsdeřimt mazgũ greitį. Bũrlenčių spòrto rekòrdininkas skrėje peĩkiasdeřimties mazgũ greičiũ.*

mazgėlis dkt. (2)

1. mažas mazgas (1 r.): *Iřvirkščiòjoje siũvinio pũsėje siũlus sũriřame dailiũ mazgeliũ. Mazgėliai*

(susipyne, susiraizge plaušelių gumulėliai) *mėdvilnės audinyje smarkiai pablōgina gaminių kokybę.*
2. nedidelis standus odos arba gleivinės iškilimas: *Vėninis mazgėlis. Mazgėliais išberia sefgant žvynėline, kėrplige.*

mazgiklis dkt. (2)

tech. rankinis arba automatinis įtaisas siūlų galams sumegzti: *Slankūsis mazgiklis.*

māzgymas dkt. ppr. vns. (1)

1. → mazgyti 1: *Kilimo siūlų māzgymas yra sunkūs ir painūs dārbas.* | sng.: *Spiningāutojai nuolat susiduria su vālo māzgymsi.*

2. → mazgyti 2: *Pinikų māzgymas. Mānoma, kād dekoratyvinis māzgymas kilo iš buitinio ar nėt māginio, religinio mazgū rišimo.*

mazginis, mazginė bdv. (2)

1. sudarytas iš mazgų, mazgelių: *Mazginis rāštas (kalbot.).*

2. kuriame kas susikerta, susieina: *Mazginės geležinkelio stōtys.*

3. turintis mazgų, su jais susijęs: *Mazginis vėnū išsiplėtimas (med.). Mazginė strumā (med.).*

mazginys¹ (3^b)

mazgojamieji indai, rykai, virtuvės įrankiai: *Trīskart vālgome, trīskart māzginį mazgōju [plāunu].*

mazginys² (3^b)

1. žem. pintinė bulvėms, obuoliams ir kt. nešti: *Pilnā māzginį grībū [obuoliū] paņnešė.*

2. žem. virtuvėje prie sienos prikalta pintinė indams, šaukštams dėti: *Mazginyje būdavo laikomi šaukštai ir vīenas kitas indėlis.*

3. dz. daiktai, surišti į skepetą, medžiagą; sin. ryšulys: *Surišau žieminės pirštines, kōjines į māzginį. Nepamiřšk pasiimti savo māzginio.*

mazgiojimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mazgioti 1: *Įkyriāusias dārbas – siūlų galū mazgiojimas siuvinyje ar mezginyje.*

mazgioti, mazgioja, mazgiōjo vksm.

1. (kā) raišioti mazgais: *Mazgioti virvę.*

2. (kā) raišiojant daryti, raišioti (mazgus): *Mazgioti mazgeliūs [pinikūs].*

mazgyti, māzgo, māzge vksm.

1. (kā) ne kartą, ne vienoje vietoje rišti mazgais; sin. mazgioti, mezgioti, raišioti: *Kodėl nutraukei siūlą, jūk tēks mazgyti? | sng.: Siūlas līg tycia vis māzgesi, pāiniojosi, slýdo iš ādatos galvūtės. Vālas ypač māzgosi tadā, kā jī pērtēpi. Jėi bātū raištėliai taip mazgytysi, tadā jau geriau užtrauktukas. | neig. sng.: Siūlai būdavo apmetami nevėjūotą diēnā, kād āudžiant nesimazgytū. | prk.: Vaikinas ilgai baņdė mazgyti sutrūkinėjusią atmintiēs jūostą.*

2. (kā) raišiojant daryti (mazgus); sin. mazgioti, mezgioti: *Jiē švilpavo mazgydami mazgūs. Aš mazgūs mazgaū, kā tingiu káiřioti (siūlų galūs) (apie siuvinėjimā). | prk.: Jām sėkasi mazgyti nepabaigiamus intrigū mazgūs ir juōs atmezginėti.*

mazgōjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mazgoti: *Lavōno mazgōjimas. Raņkū mazgōjimas priēš vālgį. Vystyklū [lėkščiu] mazgōjimas.*

mazgōtė dkt. (2)

1. nedidelis skuduras indams, stalo įrankiams plauti, stalui, grindims ar kt. šluostyti: *Šlapia [řvari, senā, murzinā] mazgōtė. (Sū) mazgōtė stālā šlūosto. Sēnā prijuōstę sukarpiaū mazgōtėms. Reikia turėti keliās mazgōtės. • plg. šluostė, pašluostė.*

2. bendr. menk. neryžtingas, bevalis, silpnavalis žmogus: *Nè vóras, ò mazgótè. Visì móko nebúti mazgótémis, kovóti už savo téises.*

mazgóti, *mazgója, mazgójo* vksm. (ką, su kuo)

vandeniui valyti, plauti: *Márškinius [stālq] mazgóti. Kuris dabaž mazgósime indùs? Praùsk búrñq, mazgók rankàs – eìsime į svečiùs. Rankàs mazgóju sù muilù. | sngr. (ką, kame): Mazgótis rankàs [kójás]. Mēs mazgójamés savo pirtyjè. ♦ rankà rañką mazgója žr. ranka.*

mazgótojas, mazgótoja dkt. (1)

žmogus, kuris ką mazgoja: *Lavónų mazgótojas. Langų mazgótoja. Pířtininkas mazgótojas trína nùgarq.*

mazgúotas, mazgúota bdv. (1)

1. kuris su mazgais (1 r.): *Mazgúotas siúlas [mezginýs, nérinýs, siuvinýs].*

2. kuris su mazgais (6 r.): *Mazgúota skýdliauké. Mazgúotos vènos.*

mazochìstas, mazochìstè dkt. (2)

žmogus, linkęs į mazochizmą: *Búti mazochistù. Búti rafinúotam mazochìstui. Skausmìngai aukótis jái yrà smagù, tačiaù mazochistè savèš nelaiko.*

mazochìstinis, mazochìstinè dkt. (1)

būdingas mazochistui: *Mazochìstiniai pólinkiai. Sù mazochìstiniu malonumù išklausaù jù pàsakojimo.*

mazochìstiškai prv.

→ mazochistiškas: *Asmuò, liñkęs mazochìstiškai kankintis, týčiojasi iš savèš ir savo jausmų.*

mazochìstiškas, mazochìstiška bdv. (1)

panašus į mazochizmą ar būdingas mazochistui: *Mazochìstiška kančia [šýpsena].*

mazochìzmas dkt. (2)

1. malonumas, jaučiamas kankinant save, sukeltiant sau fizinį ar psichinį skausmą arba atsiduodant tokioms kančioms: *Fìziniis [emòcinis, slāptas, nesuvóktas] mazochìzmas. Pólinkis į mazochìzmą. Aktyvùs mégavimasis nepatogùmais – ar tai nè mazochìzmas?*

2. (med.) lytinis pasitenkinimas patiriant kančią.

mazùrka dkt. (1)

lenkų kilmės greito tempo porinis šokis, šokamas ratu, sudaužiant kulnais, sutrepsint: *Nièkaip negalėjau išmókti elegántiškai ir tiksliai šókti mazùrkos. Mazùrkos, polonèzai, krakoviākai – grynaì lénkiški šókiei. | jo muzika ar panašios muzikos kùrinys: Mazùrka fortepijónui. Mazùrkos melòdija [motývas].*

mazùtas dkt. (2)

degalai, gaunami iš naftos atskyrus benziną, žibalą ir kt., vartojami kaip katilinių kuras: *Mazùto vamzdýnai [řrenginiai, rezervuārai, fìltras]. Mazùtas – brangùs ir taršùs. Mazùtq kaip kùrą daugiáusia naudója prāmonè, energètika ir komunālinis ūkis. Mazutù vāromi gāro katilai, pramoninès krósnys, laivų varikliai.*

mažaaùkštis, mažaaùkštè bdv. (2)

turintis mažai aukštų, susijęs su mažai aukštų: *Mažaaùkščiai pastatai. Regiòniniame pärke lèidžiama statýti tiktaì mažaaùkščiùs namùs. Mažaaùkštè gyvènamoji statýba plèčiasi tiek káime, tiek miestè. Brāngsta naujòs statýbos bŭtai mažaaùkščiuose pastatuosè. • plg. daugiaaukštis¹.*

mažai prv.

1. kai yra nedidelis skaičius, kiekis ir pan.: *Sunaudójame labai mažai elèktros enerģijos. Šièmet*

gyvulių daug, o šiėno mažaĩ. | aukšt.: Turiu mažiaũ pinigũ nei tũ. Parašyk nè mažiaũ kaip [negũ, nei] penkis pùslapius. | aukšt.: Jis suvãlgẽ mažiausiai. Mažiausiai laiko reikia daugiamẽčių gẽliũ priežiũrai. Kai kuriãs knygas esũ pẽrskaitęs mažiausiai dũ kartũs. Norẽciau kalbėti mažiausiai dviẽm kalbomĩs. • ant. daug.

2. nesmarkiai, silpnai, menkai, nežymiai: Mažaĩ debesuotas dangũs. Temperatũrã dienõs metu mažaĩ keĩsis. | aukšt.: Diẽnã snigs mažiaũ. Vẽjas rimũs, pustys vis mažiaũ. Pageidãtina, kãd paskutinis žaidimas bũtũ mažiaũ judrũs.

3. trumpai (apie laikã): Mažaĩ tesugaišom [užtrũkom]. | aukšt.: Pasitarimas trũks nè mažiaũ kaip tris vãlandas. Vãlandã mažiausiai sugaišaũ kelyjẽ. • ant. daug.

mažaĩ kada

retai, nedažnai: Laimingi žmonės bũna gerĩ, bẽt gerĩ žmonės mažaĩ kada bũna laimingi. Mažaĩ kada rašaũ atsilievimũs internetinẽje erdvẽjẽ.

mažakalbĩs, mažakalbẽ bdv. (2)

mažai kalbantis: Mãno tẽtis tõks mažakalbĩs. Autobusẽ sãdẽjau sũ santũriã mažakalbẽ mõterimi. Norẽtys pãžinti mažakalbĩs viẽtos žmonės. Darbũtuõliai paprastãĩ bũna mažakalbĩiai.

mažakraujĩs, mažakraujẽ bdv. (2)

sergantis mažakraujyste: Išblỹškęs ir mažakraujĩs berniũkas. Tẽvaĩ visaĩp lẽpino mažakraujẽ dukrẽlẽ. | prk. nepakankamai funkcionuojantis: Mažakraujẽ ekonõmika.

mažakraujystẽ dkt. (2)

patologinẽ organizmo bũklẽ, kai kraujyje sumažẽjẽ eritrocitũ ir hemoglobino; sin. anemija: Vaĩkas susiřgo mažakraujystẽ. Maždaũg pũsẽ serganãiũjũ mažakraujystẽ tõ nežino. Infekcinẽ mažakraujystẽ yrã gyvũnũ ligã, kuriã sukelia virusai.

mažalitražĩs, mažalitražẽ bdv. (2)

kurio litražas mažas: Mažalitražĩs varĩklis. Mažalitražĩs benzĩnvežis [šildymo kãtilas]. Mažalitražẽ mašinã. Važinẽju moderniũ, mažalitražiũ automobiliũ. Keliuose dažniausiai mãtome mažalitražiũs automobiliũs sũ priẽkiniais vãranãiaisiais rãtais.

mažamẽtis¹, mažamẽtẽ² dkt. (2)

nesuaugęs žmogus, vaikas: Mažamẽãiũ globã. Mažamẽãiui draũdžiama keliãuti vienãm. Sudraũsminu mažamẽãiũs, kãd ir svẽtimus. • plg. pilnametis.

mažamẽtis², mažamẽtẽ² bdv. (2)

turintis mažai metũ: Mažamẽãiũs vaikũs augĩnantys tẽvaĩ. Automobiliyje įtaisyta sãdỹnẽ mažamẽãiam vaikui. Mũdu sudraugãjame sũ mažamẽtẽ sesutẽ.

mažametystẽ dkt. vns. (2)

nesuaugusio žmogaus bũklẽ, vaiko amžius: Mažametystẽs laikõ tarpis [išdãigos]. Mažametystẽ patẽisinamas elgesys. Vĩenas iš bejẽgiškos bũklẽs põzymiũ yrã mažametystẽ, taĩ yrã asmeĩs buvimas jaunesniũ nei keturiõlikos mẽtũ (teis.). Ankstyvoje mažametystẽje vaikai mõkomi higienõs įproãiũ.

mažamõkslis¹, mažamõkslẽ¹ bdv. (2)

turintis menkã išsilavinimã: Daũgelis turẽjõme mažamõksliũs seneliũs. Mãn malonũ bendrãuti sũ išmintinga, nõrs ir mažamõkslẽ, moãiutẽ. • plg. bemõkslis¹.

mažamõkslis², mažamõkslẽ² dkt. (2)

kas mažai mokẽsis, nemokytas: Darbdaviaĩ neliĩkẽ priĩmti į darbã mažamõksliũ. Taĩp pasielgti galẽtũ nebeĩt kokiã nesusiprãtusi mažamõkslẽ iš patriarchãlinẽs provincijos. • plg. bemõkslis².

mažaprôtis¹, mažaprôtė¹ bdv. (2)

menk. pasižymintis menku protu; sin. nenuovokus, kvailas: *Mažaprôčiai žmogėliai [peštūkai]. Tókios mažaprôtės šeiminiškės nesù mātės!*

mažaprôtis², mažaprôtė² dkt. (2)

menk. nenuovokus, menko proto žmogus; sin. bukaprotis, silpnaprotis: *Imi¹ jaūstis mažapročiū [mažaprotė] tokiū prôtų akivaizdoje. Suáuğęs, ô eġgiasis kaip mažaprôtis. Muštrúoja tuôs sàvo vaikùs tarši kókiaus mažapročiūs.*

mažarāštis¹, mažarāštė¹ bdv. (2)

mažai mokantis rašyti ir skaityti: *Mažarāštis senôlis. Mažarāščių tèvų akysè jìs mātè pāgarbą brandôs atestātui.*

mažarāštis², mažarāštė² dkt. (2)

kas mažai moka rašyti ir skaityti: *Mažarāščiūs leŋgva apgáuiti. Susipažinaū sù bedarbè, anaip̄tôl ne mažarāštè. Nerimáu jama dėl áugančios naujôs mažarāščių kartôs.*

mažaraštiškūmas dkt. ppr. vns. (2)

menkas mokėjimas rašyti ir skaityti: *Piliētis dėl sàvo mažaraštiškūmo negāli užpildyti dokumeñto. Integrúotis ĩ visúomenę ròmams trūkdo ir mažaraštiškūmas. • plg. neraštingumas. | neišprusimas, neišmanymas: Tėisinis [politinis, humanitārinis] mažaraštiškūmas. Teñka susidūr̄ti sù pareigūnų mažaraštiškūmū. • plg. neraštingumas.*

mažareikšmis, mažareikšmė bdv. (2)

turintis maža reikšmės, nereikšmingas: *Mažareikšmių klāusimų svařstymas. Mažareikšmės problėmos. Kito núomonè nērà mažareikšmė. Tókio pažeidimo negālima laikyti mažareikšmiū. Nusirašinėjimq mēs laikėme mažareikšmè nekaltà išdāiga. Dėstote mažareikšmės smūlkmenas, ô nè iš esmės. Integrācija, privatizācija, biudžeto formāvimas nērà mažareikšmiai procėsai.*

māžas, mažà bdv. (4)

1. nedidelių matmenų, nedidelis, palyginti su kitu tos pačios rūšies daiktu: *Maži akmenūkai. Māžos úogos. Māžo ūgio žmogūs. Gyvenū mažamè kambaryjè [miestėlyje]. Ji paprāšè pakeĩsti batūs ĩ mažesniūs. | aukšt.: Māno obuolýs mažėsnis už tào. Jis kíek mažėlėsnis. | aukšt.: Tù iš mūsų visų mažiausias.*

2. (ppr. su dll. per) (kam) kurio matmenys nesiekia norimų ar normos: *Nusipirkaū (peř) mažūs batūs. Kepurè mán peř mažà – neužsimāunu. Jūsų spaudimas peř māžas. Šis kùrsinis dárbas peř mažôs apimtiēs. • ant. didelis.*

3. nedidelio amžiaus, nesuaugęs: *Kai¹ buvaū māžas, vāsaras léisdavau káime. Māno vaikai¹ dár maži. • ant. didelis.*

4. nedidelio skaičiaus, kiekio: *Māžos káimo mokýklų klāsės. Māno šeimà mažà – àš, výras ir víenas vaĩkas. māža bev.: Ař māža čià dárbo [viėtos, šviesôs]? Pinigų vis māža ir māža. Víeno kėpsnio [bokālo] jám peř māža. • ant. didelis.*

5. silpnas, nepasižymintis stiprumu, intensyvumu: *Māžas šaltis [skaūsmas]. • ant. didelis.*

6. nesvarbus, nereikšmingas: *Įvýko māžas nesusipratimas. Rašýdama padariaū mažq klaidq. Maži māno núopelnai. Mažà bėdà, kàd nemóki – išmóksi. • ant. didelis.*

♦ iš didelio debesies māžas lietūs žr. lietus. iš [nuò] mažų dienų žr. diena. mažà bėdà žr. bėda. māža kq nesvarbu, nieko nereikšia: *Māža kq žmónės šnėka, ô tū neklausýk. Māža kq jauni būdami galvójome [veikėme, išdarinėjome].*

mažasis beisbolas

beisbolo atmaina, žaidžiama dviejų žaidėjų, kamuoliuką smūgiuojančių į sieną; sin. softbolas:

Māžajī beīsbolā žaidžīama tōl, kōl vīenas īš smūgiūojančīū suklysta. Māžojo beīsbolo kamuoliūkas sunkūs, nedīdelīs, pagamīntas īš juodōsīos gumōs. • plg. beisbolas.

mažaskáidis, mažaskáidė bdv. (1)

kuriam būdingas mažas skaidymasis: *Mažaskáides dūrpes naudōja dirvōžemiui pagērinti, mulčiāvimui, spaīguoliū īš šilāuogiū augīnimui.*

mažasveikātis, mažasveikātė bdv. (2)

menkos sveikatos; *sin.* ligotas, besveikatis: *Mažasveikātė močiūtė. Rūpinamės mažasveikačiū tėvu. • ant.* sveikas¹, sveikatingas.

mažatařšis, mažatařšė bdv. (2)

mažai teršiantis aplinkā, kuriam būdinga maža tarša: *Mažatařšis judūmas [transpōrtas, kūras]. Mažatařšė zonā [technologija]. Visāi netařšios īr mažatařšės transpōrto prīemonės. Sumāžinkite īšlaidas kūruī – pasinaudōkite subsīdija mažatařšiam automobilīui įsigyti.*

mažatriūkšmis, mažatriūkšmė bdv. (2)

keliantis mažai triukšmo: *Mažatriūkšmis imtūvas [lāzeris, stiprintūvas, šāldymo prīetaisais]. Mažatriūkšmė storasiēnė vidaūs nuotekū sistemā. Mažatriūkšmiai nuotekū vamzdžiai īr juīgtys.*

mažatūris, mažatūrė bdv. (2)

mažo tūrio: *Mažatūris bakēlis [buteliūkas]. Mažatūriai īndai [katilai]. Mažatūrė patalpā [talpyklā, slēptūvė]. Mažatūrės kōlbas īšrikiūojame prīekyje. Mažatūriūs stātinius (stoginēs, sandėliukūs, pirtīs) gālima užsisakyti gātavus.*

mažaūgis, mažauģė bdv. (2)

mažo ūgio: *Mažaūgis vaikīnas. Praūgau mažauģiūs tėvūs. Auginū mažauģēs óbelis.*

mažaveřtis, mažaveřtė bdv. (2)

turintis mažā vertę; *sin.* menkavertis: *Mažaveřtis inventōrius [pāstatas]. Mažaveřtės žūvoys. Nūtariau īsmėsti menkaverčiūs sėndaikčiūs. Ėsame patėnkinti savo tegū īr mažavertė sodyba.*

mažažėmis¹, mažazėmė¹ bdv. (2)

turintis mažai žemės: *Mažažėmis ūkinīnkas [nūominīnkas]. • ant.* didžiažėmis¹.

mažažėmis², mažazėmė² dkt. (2)

žmogus, turintis mažai žemės: *Būdāmas mažazėmis [mažazėmiū] prodūktų nē kę tepardūosi. • ant.* didžiažėmis².

maždaūg prv.

beveik, apytikriai, apie, daugmaž: *Maždaūg taip, ar nē? Maždaūg vālandą užtrukaū pās gýdytojā. Maždaūg tuō metū āš pradėjau sportuoti. Ar lėistumėte mán paskaīmbinti jums maždaūg pō pūsvalandžio? Susiriīnko maždaūg visā klāsė.*

Mažeikiai dkt. dgs. (2)

miestas Telšiū apskrityje: *Mažeikiū vařdas pīrmą kartą paminėtas XIII āmžiuje. Norėčiau nuvōkti į Mažeikiūs. Mažeikiuose yrā evangėlikū liuterōnų, sėnosios žydu kāpinės.*

mažeikiškis, mažeikiškė dkt. (2)

Mažeikiuose ar jų apylinkėse gyvenantis ar iš ten kilęs žmogus: *Reikėtų aplankyti mažeikiškiūs gimines.*

Mažeikoniai dkt. dgs. (1)

kaimas Pakruojo rajono savivaldybėje: *Mažeikoniu sėnosios kāpinės.*

mažėjimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → mažėti 1: *Žemės ūkio [augalijos] plótų mažėjimas. Káulų māsės mažėjimas.*
2. → mažėti 2: *Jégų [gyvėnimo kokybės, prestižo] mažėjimas. Gimstamumo [sergamumo, mirtingumo] mažėjimas.*
3. → mažėti 3: *Gimimų skaičiaus [dárbo viétų] mažėjimas.*

Maženiai dkt. dgs. (3^b)

kaimas Panevėžio rajono savivaldybėje: *Priė Maženių kapinių stóvi pamiñklas Lietuvós Nepriklausomybės dvidešimtmečiui beį Lietuvós krikšto penki šimtai penkiasdešimtosioms mėtinėms, pastatytas tūkstantis devyni šimtai trisdešimt aštuntais mėtais už Maženių jaunimo paaukótas lėšas.*

mažėti, mažėja, mažėjo vksm.

1. darytis mažesniam, mažesnio dydžio: *Širdis ir smėgenys badájant bevėik nemažėja. Gyvėnviėtės viėnos mažėja, kitos priešingai – áuga, plėčiasi.* • ant. didėti.
2. darytis silpnesniam, menkesniam, mažesnio masto: *Ař skaūsmas [negalávimas, karštis] jaū mažėja? Mažėja šalitis.*
3. darytis mažiau, mažesniam kiekiui: *Svōris mažėja. Dárbo valandų skaičius turétų dár mažėti.* | beasm. (ko, kame): *Ūpeje mažėja vandeñs, žuvų. Šiėmet ūkiuose mažėjo galvijų.* • ant. daugėti, gausėti.

mažybė dkt. vns. (1)

1. mažas dydis, maža apimtis, nepaprastas mažumas: *Begalinė gyvių mažybė. Mažybė tō kūdikėlio! Priė válgio daugybė, ō priė dárbo mažybė (flk.).*
2. mažas kiekis, skaičius; sin. mažumas: *Dėl tokiōs mažybės (úogų) nevertėjo nė eiti į mišką.*

mažybinis, mažybinė bdv. (1)

kalbot. žymintis daikto ar kokybės laipsnio mažumą, taip pat menkesnį, silpnesnį veiksmą: *Mažybinė prėsaga. Mažybinė reikšmė. Mažybiniai daiktávardžiai. Mažybiniai kartótiniai veiksmázodžiai. Mažybinis žōdis [kreipinys, vardas].*

Mažieji Antilai

salos Atlanto vandenyno, Antilų salyne: *Mažųjų Antilų salās sudáro jáunos vulkáninės ař korálinės kilmės salėlės.* • plg. Didieji Antilai.

Mažieji Grįžulo Ratai

žvaigždynas dangaus šiaurėje: *Lietuvojė Mažųjų Grįžulo Rátų žvaigždėdnas mátomas išstisus metūs. Daūgelis Eurōpos tautų Mažuosius Grįžulo Rátus vadina Mažąja Lóke.* • plg. Didieji Grįžulo Ratai.

mažylis¹, mažylė dkt. (2)

mažas vaikas ar gyvūnas; sin. mažiukas: *Suguldžiaū mažyliūs, jaū miėga. Sū mažylė nerà bėdōs, nėsėrga, gerai válgo. Mótina rúonė apiė dū mėnesius bevėik nesitráukia nuō sávo mažýlio, rūpinasi juō, lėpina, sáugo. Pō mėnesio mažýliai (ereliai) jaū išlipa añt šakų, tačiaū, nėt ir pradėję skraidýti, dár ilgaí būna tėvų maitinami.*

mažylis² dkt. (2)

MAŽYLIS PIRŠTAS: *Mažyliū vadīnamas ir rañkos, ir kójos mažāsis pirštėlis. Žėdedus mánuوسي añt bevardžio ir mažýlio.*

mažylis pirštas

mažiausias rankos pirštas, esantis išorinėje plaštakos pusėje: *Užsigavaū mažýlį pirštą.*

mažyn prv.

1. → mažas 1: *Paūkščiai kuō tolýn, tuō atródo mažýn.*
2. → mažas 4: *Žvejų daugýn, žuvų mažýn. Idėjų – daugýn, pinigų kultūrai – mažýn. Aļgos didýn –*

darbuotojų mažyn.

3. → mažas 5: Sveikata [optimizmas, jėgos] eina vis mažyn.

māžinimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → mažinti 1: Vaizdo māžinimas. Svōrio māžinimas.

2. → mažinti 2: Etatų māžinimas. Biurokratijos māžinimas.

3. → mažinti 3: Šachtinių šulinių vandeis taršos māžinimas. Skuřdo māžinimo strategija [politika, galimybės]. Źalōs svaikātai māžinimas. Nedārbo māžinimo priemonės. Įsigaliōjo sutartis dėl ginklāvimosi māžinimo [ginklāvimosi māžinimo sutartis].

māžinti, māžina, māžino vksm.

1. (ką) daryti mažesnės apimties: Māžinti aņtsvorį labai sunkū. Reikia māžinti megztinio kākļą, jį pērmegzti. Māžinami medžiōklēs plōtai. • ant. didinti.

2. (ką) daryti mažesnį kiekiu: Māžinti kainas [mōkesčius]. Nesubalansuotas tręšimas māžina derlių. Ketinama māžinti degalų impōrto muītą.

3. (ką) daryti silpnesnį; sin. silpninti: Māžinti greitį [tampą, teįpą]. Māžinti ōro taršą. Mityba gali māžinti insulto [cukrālīgēs] riziką. Karštį ir skausmą māžinantys vāistai. Vāistai māžina kraujāgysslių sienėlių pralaidumą.

mažytis¹, mažytė¹ bdv. (1)

visai mažas: Mažytis paukštėlis. Vaikas pamažū pajuņta mėlę mažyčiam gyvūnėliui. Apiē obuolius skraido tokios mažytės musėlės. Kōjų tarpūpirščiuose juntū mažytės smiltelės. Mān patiko tā mažytė kavinė. Mažytė māno paslaptis būvo atskleistā. Mūms įsīžiebė mažytis viltiēs žiburėlis. Jis pāmė lāpą ir suplēsė į mažyčius skuteliūs.

mažytis², mažytė² dkt. (1)

mažas vaikas ar gyvūnas; sin. mažylis: Mūsų mažytė susiřgo. Nepalik mažyčio vėno. Mažyčiui parnėšiu obuoliūkų.

mažiukas¹, mažiukė¹ bdv. (2)

labai mažas: Mažiukas kačiukas. Mažiukė mergaitė. Nusižiūrėjau parduotuvėje daily mažiuką staliuką.

mažiukas², mažiukė² dkt. (2)

mažas vaikas ar gyvūnas; sin. mažylis: Kiek pėno turi išgerti vienų mėtų mažiukas? Māno mažiukė – didžiausias džiaūgsmas. Rāskite laiko sū mažiukū padėlioti kaladėlēs, sū vyresnėliū pavažinėti dviračiu. Įdomū, kād rūonēs sāvo mažiukūs žīndo trumpai.

mažiulis, mažiulė dkt. (2)

mažas vaikas; sin. mažylis: Mažiuliui patiņka, kai jį žaidini. Sū mažiulė išėiname į lauką. Darželyje mažiuliūs surikiūoja ir vėda pasivāikščioti.

māžius, mažė dkt. (2) šnek.

1. mažas vaikas ar gyvūnas; sin. mažylis: Māžiai, bėkit iš čiā, netrukdykit! Māžius palėido kakarinę. Tę mažę vištytę didžiosios kapoja. • ant. dičkis.

2. jauniausias vaikas šeimoje: Māno mažius jaū mokyklą baigė. Kai prasidėjo paauglystė, āš sū sāvo mažė nebesusitvarkāū. • ant. dičkis.

māžlietuvis, mažlietuvė dkt. (1)

ist. Mažosios Lietuvos lietuvis; sin. lietuvininkas: Didlietuviai mažlietuvius vėrtino ganė krītiškai. Krāšto tyrėjai vienīngai iškelia darniūs mažlietuvių šeimōs nariū sāntykiūs. • plg. didlietuvis.

māžmenininkas, māžmenininkė dkt. (1), **mažmėnininkas, mažmėnininkė** (1)

kas prekiauja mažmenomis: *Stambėji [didieji, maisto drabužių, kuro] mažmenininkai. Dažnai ir mažmenininkai perka prekės iš gamintojo. Māžmenininkės įmonės suŋkia konkuruoja tarpusavyje.* • plg. didmenininkas.

mažmeninis, mažmeninė bdv. (2)

susijęs su mažmenomis, mažmenų prekyba: *Mažmeninė kaina [rinka]. Mažmeninės prekybos įmonės veičiasi prekių pardavimū gyvėntojams. Gamintojai sudaro kontraktus su didmeniniais ir mažmeniniais prekybininkais [prekybos tinklais]. Girdėti apie kylančias mažmeninės kavos kainas. Reikalinga licencija veřstis mažmeninė prekyba vāistais [tabako gaminiais, alkoholiniais gėrimais].* • plg. didmeninis.

māžmenos dkt. ppr. dgs. (3^b)

mažas prekių, ppr. kasdieninio vartojimo, kiekis: *Nāftos produktų māžmenos. Degalų prekyba mažmenomis. Mažmenų kainos visadā didesnės negu didmenų. Įmonės strategija – daugiau parduoti māžmena nei didmena. Gamintojai plėčia mažmenos tinklą.* • plg. didmenos.

māžmožis dkt. (1)

1. mažas daiktas, smulkmena; **sin.** niekniekis: *Įš keliōnės parsivežiau mielū māžmožių. Nupirksiu dōvanai kōkį dailū māžmožį.*

2. nesvarbus dalykas; **sin.** menkniekis: *Neverta pỹktis dėl tōkio māžmožio. Prisimenu vīską su visais māžmožiais.*

mažnė dll.

bemaž, beveik, kone: *Būvo mažnė šviesū, kaip skaisčios mėnesienos naktį. Su draugais apkeliāvome mažnė visą Lietuvą. Mažnė patrūkau, kōl parvilkau krėpšį. Kalvōs viršų jį pasiekė mažnė ketūrpėsčias ir suŋkia alsuodamas.*

Mažoji Āzija

pusiasalis Vakarų Azijoje tarp Juodosios, Marmuro, Egėjo ir Viduržemio jūrų: *Mažosios Āzijos pusiasalis iš esmės sutampa su Turkijos valstybės ribomis Āzijos žemėje. Bōsforas, Marmuro jūra ir Dardanėlai skiria Māžąją Āziją nuō Eurōpos.*

Mažoji Lietuvā ist.

sritis, susidariusi XVI a. tarp Priegliaus ir Nemuno žemupių: *Mažoji Lietuvā kūrėsi iš vakarų baltų žemių. Mažosios Lietuvos lietuviai savė vadino lietūvininkais ir tuō skūrėsi nuō Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lietūvių. Rūsijos valdžiai tūkstantis aštuoni šimtai šėšiasdešimt ketvirtais mėtais uždraudus lietūvišką spaūdą, jį būvo leidžiamā Mažōjoje Lietuvojē ir lietūvių knygnešiių nelegaliai gabēnama į Didžiąją Lietuvą.*

mažoji raidė

mažesnė už didžiąją, dažniausiai vartojama raidė, išskyrus atvejus, kai pagal kurios nors kalbos rašybos taisykles vartojamos didžiosios raidės: *Pareigū pavadinimai paprastai rāšomi mažąja raidē. Lietūvių kalbojē tautōvardžiai rāšomi iš mažosios raidės.* • plg. didžioji raidė.

mažokai prv.

1. kai yra gana nedidelis skaičius, kiekis ir pan.: *Į stadiōną susiriņko mažokai žiūrōvų. Apskritai jiē mažokai kalbėdavosi – dirbdavo.*

2. gana menkai, silpnai, nežymiai: *Lietuvojē dār mažokai pažįstamas mėnininkas. Šis laikōtarpis dār mažokai tyrinētas. Mažokai naudōs iš tų vaīskrūmių.*

mažokas, mažoka bdv. (1)

1. gana mažas, gana nedidelių matmenų; **sin.** apymažis: *Mūsų būtas mažokas. mažoka bev.:* Viētos

čia mažoka, bėt gyvėname draugiškai. • ant. didokas.

2. kiek per mažas (2 r.): *Grāžūs bātai, gaila, kād mažóki.* • ant. didokas.

3. gana nedidelio amžiaus, nesuaugęs; sin. apymažis: *Mažóka dukrėlė. Mažókas dár vaikas* (per jaunas) *vienas pāts važiúoti ĩ kitą šalį.* • ant. didokas.

4. negausus, apymažis: *Puikì knygà išleistà mažóku tiražù. Mažókos pājėgos radikalióms pėrmainoms.*

mažóka bev.: *Poilsiaúotojų paplūdimiuosė mažóka. Maitina čia skaniai, gál tik pradžiojė buvo mažóka (maisto). Mažóka mán tókio uždarbio. Kol kās mažóka prāmonininkų dėmesio mókslui.* • ant. didokas.

Mažónai dkt. dgs. (2)

kaimas Tauragės rajone: *Mažónų káimas yrà gātvinio tipo gyvėvietė. ĩ Mažonūs atsikėlė šeimos iš Tauragės, todėl gyvėntoju mažėja nē taip spařčiai kaip kituř.*

mažoras dkt. (2)

muzikos dermė, kuriai būdingas džiugus, žvalus skambėjimas: *Sòl mažoras. Sì bemòlis mažoras. Mažoro-minòro struktūrà [dėrmės]. Liáudies kūriniuose kañklėms ir armònikoms vúrauja mažoras. Temà skañba áiškiu mažorù – ypatingos švoiesòs spalvà. | prk.: ĩs mokėjo tylėti ir mažoro, ir minòro tonācija. Merginà prajuko žaismingu mažorù.* • plg. minoras.

mažorinis, mažorinė bdv. (1)

1. mažoro dermės: *Mažorinis kūrinyš. Mažorinė tonācija. Pagaĩ susiklòsčiusią Vakarų muzikinę sistėmą gyvúoja dvýlika mažorinių ir tiek pāt minòrinių tonācijų.*

2. žvalus, džiugus, linksmas: *Mažorinė nuotaika.* • plg. minoras.

mąžti, mąžta, mąžo vksm.

1. darytis mažiau; sin. mažėti: *Vanduò úpėje pradėjo mąžti. Mąždamos kriñka karėvių grėtos. | beasm. (ko, kame): Slaúgomujų vis daugėja, ò lėšų mąžta. Draugijoje mąžtant entuziástų, jòs veiklà ėmė gėsti.*

2. silpnėti, nykti, mažėti: *Ilgaiñiui sveikatà ėmė mąžti. Skaūsma [pýktis] jaũ mąžta. Pavòjus [užsidegimas, entuziāzmas] palaipsniui mąžo. Ligos spáudžia, jėgos mąžta.*

Mažučiai dkt. dgs. (2)

1. kaimas Kretingos rajono savivaldybėje: *Dù tūkstančiai septintais metais Mažučiuose pradėtas kurti japòniškas kraštovaizdžio pārkas. Mažučių dvāro pārko fragmeñtai įtraukti ĩ Lietuvos kultūros vertýbių registrą.*

2. kaimas Vilkaviškio rajono savivaldybėje: *Mažučių koplyčia [koplytstulpiai].*

mažučiukas¹, mažučiuokė¹ bdv. (2)

šnek. mažas, mažytis: *Mažučiukė sėgė. Mažučiukas vaikėlis [paukščiukas]. Ántis vėdasi mažučiuokùs ančiuokùs ĩ ėžerą. Pùsryčiams pasisótinu mažučiuokė bandelė. Gyvenù mažučiuokame nuomotame kambariukė.*

mažučiukas², mažučiuokė² dkt. (2)

šnek. maloninis mažo vaiko pavadinimas: *Tadà buvaũ dár mažučiuokas [mažučiukė]. Vėda ĩ daržėlį tókius mažučiuokùs.*

mažulėlis¹, mažulėlė¹ dkt. (2)

šnek. maloninis mažo vaiko pavadinimas: *Tāvo mažulėlis paáugo. Māno mažulėlė – tikras stebùklas. Mažulėli, reñgiamės ĩ daržėlį. Rúpnamės sāvo mažulėliu.*

mažulėlis², mažulėlė² bdv. (2)

šnek. labai mažas; sin. mažytis, mažutėlis: *Mažulėlis kūdikėlis. Mažulėlė boružėlė. Visai dár mažulėliai viščiukai.*

mažūlis¹, mažūlė¹ dkt. (2) šnek.

1. maloninis mažo vaiko pavadinimas: *Mažūlis jau pabūdo. Mažūle, ar jau išalkai? Mažūliui reikia daugiau globos ir švelnumo. Tiè mažūliai vīsko klausinėja.*

2. mot. familiarus ar maloninis ppr. dėmesį traukiančios merginos pavadinimas: *Milijono vertà mažūlė. Čionykštės mažūlės tikrai labai mielos. Visur einu su savo rusvaplaukė mažūle. Nesitėisink, mažūle, tu tiesiog pàmetei manè vienui vieną. Mažūle, kò dár pageidáujate?* • plg. pupytė.

mažūlis², mažūlė² bdv. (2)

šnek. mažas, mažylis (ppr. vaikas): *Mažūliai vaikėliai. Mažūle mielà mergytė. Gróti, šókti balètą pràdeda mókyti dár visái mažūlius vaikeliūs.*

mažuliukas, mažuliukė bdv. (2)

šnek. labai mažas, sin. mažytis: *Visái mažuliukams vaikáms skirti lėlių teátro spektákliai. Vaikùtis prasižiója ródydamas mažuliukùs pėninius dantukùs.* • plg. mažučiuukas¹.

mažumà dkt. (3^b)

1. vns. mažesnioji dalis: *Móterys sudáro Seimo mažumą. Mažumà turi paklùsti daūgumai. Rūkančiųjų būvo mažumà.* • plg. dauguma, diduma.

2. demografinė grupė tam tikroje teritorijoje (valstybėje, regione ir t. t.), kuri kokiais nors specifiniais bruožais (kalba, rase, religija, morale, socialiniu vaidmeniu ir kt.) skiriasi iš gyventojų daugumos: *Religinė [seksuālinė] mažumà. Tautinės mažumos. Māžumos vyriausybėms kėlia rūpesčių.*

mažumas¹ dkt. ppr. vns. (2)

→ mažas 1: *Nemátomos begalinio mažumo dalėlės. Kóks mažumas šitų žuvėlių!*

māžumas² dkt. ppr. vns. (1)

nedidelis kiekis, nedaug; sin. truputis: *Eišk prieš ugnies, sušlisi māžumą. Áš tik māžumą pajuokavaū. Terekėjo tik māžumo kantrībės. Māžumo pritrūko iki pėrgalės. Jėi nē māžumas rašybos klaidų, rašinys būtų puikùs.*

mažumė dkt. vns. (3^b)

mažas vaiko amžius: *Nuō pàt mažumės buvaū prātinamas prieš dárbo. Mókyk vaiką tvarkòs iš mažumės. Mažumėje vaikai labiaū lėpinami.*

mažumėlė dkt. vns. (2)

nedidelis kiekis, nedaug; sin. mažumėlis, truputėlis: *Senėlis mégo mažumėlę paplepėti. Mažumėlę jį pažinójau. Skalbiniuosè jaučiamà mažumėlė drėgmės. Bèt tų pastangų, tòs mažumėlės visais laikais ir pristięga. Žmónės, tuītams negòdūs, pasitėnkina mažumėlė.*

mažumėlis dkt. vns. (2)

nedidelis kiekis, nedaug; sin. mažumėlė, truputėlis: *Mán ródos, tu mažumėlį pėrdedi. Mažumėlį vīrpantis bal̄sas išdavė jò jáudulį. Nė mažumėlio ramybės šiuosè namuosè!*

mažūt dll.

vartojama pabrėžiant tos pačios šaknies būdvardžio reikšmę: *Mažūt mažutėlis broliukas. Mažūt mažučiuokė mergytė. Girliánda iš mažūt mažutėlaičių lempūčių. Mažūt mažà kopolytėlė.*

mažutėlaitis, mažutėlaitė bdv. (1)

ypač mažas: *Mažutėlaitis žiburėlis. Mažūt mažutėlaitė trobėlė. Dėžūtė turėjo mažutėlaites durelės. Iš vidaūs prisiūtà mažutėlaitė slaptà kišenėlė. Māno galimybės apsiribójo mažutėlaitė miėsto bibliotekėlė. Sutinkù, bèt tik su viena mažutėlaitė sąlyga.*

mažutēlis¹, mažutēlē¹ bdv. (2)

visai mažas; **sin.** mažytis: *Ilgaplaūkis (sū) mažutēlē barzdelē. Seneliūkas mažutēlis kaip nykštūkas. Vaikas sēdi aīt grindū iř žaidžia mažutēliū automobiliū. Draūdžiama riņkti mažutēlēs voverāites. Kepū mažutēliūs plonyčius sausainēliūs.*

mažutēlis², mažutēlē² dkt. (2)

1. maloninis mažo vaiko pavadinimas; **sin.** mažulēlis: *Gāl kītq vāsarq jaū sū mažutēliū atvažiūosite. Māmos augīndamos sāvo mažutēliūs vadīna juōs pačiaīs mieliāusiais lopšīniū žōdziais. Čiūčia liūlia, mažutēlē.*

2. relig. paprastas, eilinis, kuklus žmogus: *Mažutēliai yrā Jēzaus mylimēji. Pasakūta: neskriaūskite māno mažutēliū. Mažutēliai, arbā dvāsios vaŗgšai, jū yrā dangauīs karalūstē. Dangaūs karalūstē priklaūso mažutēliams iř atsisākiusiems turto.*

māžvaikis, māžvaikē dkt. (1)

1. šnek. mažas vaikas: *Kuř tās māno māžvaikis nubēgo? Lietūs māžvaikiūs paŗginē namō. Dičkiai užkabinēja māžvaikiūs. Neverkšlēnk kaip māžvaikē! Pilnamēčiai vūrai, ō ēlgiasi kaip māžvaikiai.*

2. menk. kaip mažas vaikas besielgiantis žmogus: *Nebūk māžvaikis. Māžvaikiu tavēš nepavadīnsi. Politika – nē māžvaikiū žaidīmas.*

Mbabānē dkt. vns. (2)

Esvatinio administracinē sostinē: *Viešnāgē Mbabānėje. Apiē penkiólīka kilometrū ĩ pietūs nuō Mbabānēs yrā juridinė sōstinē Lobāmba. Tiēs Mbabānē eīna sīena sū Pietū Āfrikos Respublika.* • **plg.** Lobamba.

mē išt.

vartojamas avies, ožkos bliovimui pamėgdžioti; **sin.** be: *Ožiūkas drebėdamas mē, mē bliūna.*

♦ **neĩ bū, neĩ mē** žr. b ū.

mecenātas, mecenātē dkt. (2)

dosnus meno, literatūros, mokslo globėjas, šelpėjas: *Universiteto [bažnyčios] mecenātas. Mecenātas gālī būti valstýbē. Garbīnga būti projėkto [prēmijos, parodōs, lėidinio] mecenatū. Vienōs kitōs progrāmos mecenatē galėtų būti savivaldýbē. ĩ žīnomus mecenatūs kreĩpiamasi raštū aŗ žodžiū.* • **plg.** rėmėjas.

mecenatýstē dkt. (2)

pavieniū asmenū ar organizacijū kūrybinės veiklos globa; **sin.** mecenavimas: *Mecenatýstē nuō sēno žīnoma daūgelyje šaliū, daugiausia teĩ, kuř diduomenē būvo sukaūpusi dideliū turty. Šiū laikū mecenatýstē vadīname pirmiausia mēno užsākymus – dailēs, architektūros, literatūros, taip pat mūzikos, teātro rėmīmą iř glōbq. Yrā trýs mecenatýstēs dēmenys, skĩriantys jq nuō kitū paramōs fōrmų: mecenātas, sīekiantis sāvo tikslo, kūrėjas iř kūrybos rezultātas.* • **plg.** rėmimas.

mecenāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ **mecenuoti**: *Lietuvōs Respublikos mecenāvimo įstātymas. Mecenāvimo tarýba. Parodōs dėmesio centrē – Sapiēgū genealōgija, valstýbinē veiklā, menū iř mōkslų mecenāvimas, fundācijos, kolekcionāvimas. Lietuvojē, kaip iř visamē pasāulyje, mecenāvimas turi gražiās tradīcijas, nutrūkusias soviētmečiu iř dabar vėl gaivīnamas.*

mecenúoti, mecenúoja, mecenāvo vksm.

remti, globoti pavieniū asmenū ar organizacijū kūrybinę veiklą: *Rādvilos, Sapiēgos, Pācai, kītos kilmīngos iř garbīngos gīminės dōsniai aukójo, mecenāvo.* | **(ka)**: *Galimýbē mecenúoti kultūrą galėtų būti tēstinis kiekvienōs finānsiškai pajėgiōs ĩmonės tikslas. Visamē pasāulyje mēnq mecenúodavo žmōnēs suvókiantys jō svarbq.*

mechanėjimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mechanėti: *Vėlios procesų mechanėjimas. Civilizacijos pasekmės – visiškas nutolimas nuo gamtės, gyvenimo mechanėjimas, žmonių nešvų atbukimas nuo įtempto gyvenimo.*

mechanėti, mechanėja, mechanėjo vksm.

darytis mechaniškam, automatiškam: *Dárbas [gyvenimas] mechanėja.*

mechánika dkt. vns. (1)

1. mokslas, tiriantis kūnų judėjimo bei pusiausvyros dėsnius ir jų taikymą praktikoje, fizikos šaka: *Teorinė [tėchninė, tikslioji, inžinėrinė] mechánika. Mechánikos dėsniai. Studijúoti [dėstyti] mechániką.*
2. technikos šaka – mašinų, aparatų, įrankių konstravimas: *Mechánikos dirbtuvės. Mechánikos inžiniėrius.*

mechánikas, mechánikė dkt. (1)

1. mechanikos specialistas: *Inžiniėrius mechánikas. Inžiniėrė mechánikė. Mán patrauklì mechániko specialybė. Nesù mechánikė, galiù tik padavinėti įrankius.*
2. mašinų, aparatų meistras, taisytojas, prižiūrėtojas: *Rádijo mechánikas. Kìno mechánikas [mechánikė]. Maisto įrenginių mechánikė. Laivo mechánikas. Vyriáusiasis [vyresnýsis] mechánikas. Lenktýnininką į varžýbas lýdi mechánikas. Mechániko dárbas laikomas labiau vėrišku.*

mecháninimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mechaninti: *Rańdantis vis naujoms technologijoms žmogaùs gyvenimo mecháninimas nóri nenóri vėksta, kaŗtais bereikia tik paspáusti mygtuką.*

mecháninis, mecháninė bdv. (1)

1. susijęs su mašinomis, mechanizmais, įrankiais: *Mecháninis laikrodís [pianinas]. Mechániniai įrankiai. Mecháninė franga. Mecháninė eneėrgija. Mecháninis grąžtas [pjúklas, spaustúvas, filtras]. Prisukamì mechániniai žaislai. Mecháninio apdirbimo stáklės. Mecháninis pažeidimas [gedimas].*
2. naudojantis variklio energiją: *Mecháninis variklis [kėliklis, keltúvas]. Mecháninė poliákalė. Kálvėje naudojamas mecháninis kújis.*
3. atliekamas nesąmoningai; **sin.** mechaniškas, automatiškas, mašinalus, nevalingas: *Mecháninis skaitymas [rąšymas]. Eilėraščių, frązių, skaičių jis neatsimena – neturi mecháninės atminties.*

mecháninti, mechánina, mechánino vksm. (ką)

daryti mechanišką (2 r.), automatišką, nevalingą: *Nemėgstamas dárbas slėgia beį mechánina síelą.*

mechániškai prv.

1. mechaniniu būdu, naudojant mechanizmą, įrankį: *Mechániškai valýti rúdís [apdirbti detalę]. Mechániškai pažeistà gleivinė. Žemės dirbimo mašinos dárbo padárgais mechániškai veikia dirvą, keičia jos savýbes ir sudáro palankiàs sálygas kultūriniam augalám augti.*
2. nesąmoningai, automatiškai, nevalingai, mašinaliai: *Mechániškai įsiminti. Ji mechániškai kartójo mào žodžiùs. Mechániškai įkišau ráktą į spýnų. Jis mechániškai sulėtino žiņgsnį.*

mechániškas, mechániška bdv. (1)

1. veikiantis įjungus mechanizmą: *Mechániškas pólíų kalimas.*
2. atliekamas nesąmoningai; **sin.** automatiškas, mašinalus, nevalingas: *Mechániški judesiaĩ [įgūdžiai]. Mechániškas taisyklių kartójimas [kalimas]. Mechániška žinių sánkaupa. Negývos, mechániškos valdiniškų kalbos. Dirigeńto veiksmá nerà grynaĩ mechániški. Būtis – orgániška visumà, nè mechániška sumà. • plg. organiškas.*

mechaniškùmas dkt. ppr. vns. (2)

→ mechaniškas 2: *Maldós mechaniškùmo pavójus. Automatizmas ir mechaniškùmas yra pakeitę*

gaivališkumą. Balėto šokėjo siėkis yrà užmiřšti mechaniřkumą ir tàpti orgāniřkam. Āktoriai nepasiřymėjo išradingumū, veikiaū – mechaniřkumū.

mechanizācija dkt. vns. (1)

rankų ar gyvulių atliekamo darbo keitimas mařinų ir mechanizmų darbu, mechanizmų naudojimas: *Žėmės ūkio [miřkų ūkio, gamýbos, statýbų] mechanizācija. Mechanizācijos [monė [bendrėvė, tėchnikumas].*

mechanizātorius, mechanizātorė dkt. (1)

žmogus, dirbantis su mařinomis, mechanizmais (ppr. žėmės ūkyje), jų naudojimo, valdymo ir priežiūros specialistas: *Plataūs prėfilio [kvalifikúotas] mechanizātorius. Dirbti žėmės ūkio bendrėvėje mechanizātoriumi. Senà tėchnika várgina trāktorininkus, ekskavātorininkus, kombāinininkus ir kitókiaus mechanizātorius. Šiañdien kaip niekadà aktualūs naujės mechanizātorių kartės rengimo klāusimas.*

mechanizāvimas dkt. ppr. vns. (1)

→ mechanizuoti: *Prāmonės [žėmės ūkio] mechanizāvimas. Gyvulininkýstės [feřmų] mechanizāvimo įrenginiai. Gamýbos procesų [planāvimo, apskaitės, mókso tiriamųjų darbų] mechanizāvimo prėmonės.*

mechanizmas dkt. (2)

1. visuma mařinos ar įrenginio sudedamųjų dalių, atliekančių tam tikras užduotis: *Vargėnų [laikrodžio, váiro] mechanizmas. Hidráulinis [pneumātinis] mechanizmas. Mechanizmo veikimas. Bėmba sū laikrodžio mechanizmū. Giñklas sū pusiáu automātinium mechanizmū. Mėistras íeřko gedimo ūžrakto mechanizmė. Varikliai sūka stāklių mechanizmūs. Sudėtiniai mechanizmai yrà mařinos.*
2. fizinio, cheminio ir kt. reiškinio būsenų ir procesų visuma: *Chėminės reākcijos [eneřgijos pėrdavimo] mechanizmas. Hormėnų veikimo [māřtymo, gynybos] mechanizmas. Organizmė veikia savireguliacijos mechanizmai.*
3. tam tikra sistema, vidinė sandara: *Rinkos mechanizmas. Valstýbės valđymo mechanizmas. Kuriamas Eurėpos Sājungos struktūrinių fėndų panaudėjimo kontrolės mechanizmas. Jis būvo tik sraigtelis tamė (korūpcijos) mechanizmė.*

mechanizúotai prv.

→ mechanizuotas: *Dirbti mechanizúotai. Mechanizúotai mėlžiamos kárvės. Mechanizúotai sodinti uogākručius, skinti úogas yrà žymiai lengviaū.*

mechanizúotas, mechanizúota bdv. (1)

atliekamas naudojant mechanizaciją: *Mechanizúotas gamýbos procesas. Mechanizúota ir automatizúota elektrinė [monė, píeninė].*

mechanizúoti, mechanizúoja, mechanizávo vksm. (ką)

vykdyti mechanizaciją: *Mechanizúoti gamýbos [gamýbinius] procesūs. Mechanizúojami žemdirbýstės, gyvulininkýstės, transporto darbai.*

mechanizúotojas, mechanizúotoja dkt. (1)

mařinų ir mechanizmų valdymo ir priežiūros specialistas: *[monės [pādalinio] mechanizúotojas.*

mecosoprānas dkt. (2)

1. moterų balsas, tarpinis tarp soprano ir alto: *Lýrinis [dramātinis, koloratūrinis] mecosoprānas. Solistė, dainúojanti mecosoprānū. Atlikėjos mecosoprānas sodrūs ir stiprūs. Daininiñkė mecosoprāno pártijas spařčiai keičia soprāno repertuarū.*
2. dainininkė, dainuojanti tokiu balsu: *Kėletas žymių mecosoprānų yrà daināvusios šiā pártijq. • plg. sopranas.*

mecotìnta dkt. (1)

1. giliaspaudės grafikos technika – raizinio klišė daroma iš metalo: *Mecotìnta* – pati tapybiškiausia grafiškos tēchnika. *Mecotìntos tēchnika* būvo atrastà ir daugiàusiai naudóta nè kaip savarañkiška, ò kaip reprodukavimo tēchnika. *Mecotìntą mėgsta daìlininkai kùriantys švelniais pereinamaisiais tònais.*
2. tokia technika sukurtas grafikos kùrinys: *Senùjù mecotìntù rinkinùs muziejùje.* • plg. akvatinta.

mečètė dkt. (2)

musulmonų maldos namai: *Mečėčių architektūrà. Kàpinės būdavo šalià mečėčių. Miēstas garsėja daugybe lankytinù viētù, taip pat mečètė. Į mečėtės draudžiama įeiti mūvint àvalyne. Nuò XV àmžiaus mečėtės statytos ir Lietuvojė: Kaunė, Vìlniuje, Kėturiadešimt Totòriù, Nemėžio, Raižiù káimuose.*

mėčiojimas dkt. ppr. vns. (1)

1. → mėčioti 1: *Pabòsta tùščias* (be rezultatù) *kàmuolio mėčiojimas* į krėpšį. | **sng.**: *Mėčiojimàsi* žaislais sustàbdė àuklėtoja.
2. → mėčioti 2: *Stiprùs (bangù) mėčiojimas.* | **sng.**: *Gyvuliù [bandòs] mėčiojimas.*
3. → mėčioti 3: *Neprìteklius geriausiai atràtina nuò pinigù [produktù] mėčiojimo.*
4. **sng.** → mėčioti 4 (**sng.**): *Tvarkaùsi, nè nepakenčiù drabùžių ir daiktù mėčiojimosi.*
5. **sng.** → mėčioti 5 (**sng.**): *Mėčiojimas pò svėtimas šalis.*
6. **sng.** → mėčioti 6 (**sng.**): *Lentù mėčiojimàsi gàlima sumàžinti jàs kuo nòrs prispàudus.*

Mėčionys dkt. dgs. (1)

kaimas Ignalinos rajono savivaldybėje: *Mėčionyse šimtamėčių mēdžiù paunksmėje gausybė trobù, visos sù valstybinės reikšmės architektùros pàveldo lentėlėms. Vaziùosime į Mėčionis švėsti Jòniniù.*

mėčioti, mėčioja, mėčiojo vksm.

1. (kà, į kà) mėtyti, svaidyti: *Vaikaì mėčiojo akmenukùs į vandenį.* | **sng.** (kuo): *Mėčiotis sniėgo gniùžtėmis.*
2. (kà) blaškyti į šalis; **sin.** mėtyti: *Baņgos mėčioja valtėlė.* | **sng.**: *Staigà kumėlė ėmė mėčiotis į visàs pusès.*
3. (kà) veltui leisti (lėšas); **sin.** mėtyti: *Mėčioti pinigùs.* | **neig.** (ko): *Nemėčiotk bè reikalo pinigù!*
4. **sng.** (po kà, kame) būti ne vietoje padėtam, numestam; **sin.** mėtytis: *Pò kañbarį mėčiojosi žaislaì. Kiemė mėčiojosi kažkokiē daiktaì.*
5. **sng.** kaitalioji vietà, nepabūti vienoje vietoje: *Kòl neturì savo būsto, taip ir mėčiojiesi. Mėčiojamės iš viētos į viētą, nerañdame išsinuomoti tiñkamo kañbario. Duktė mėčiojasi, neapsisprėndžia, kuř gyvėnti.*
6. **sng.** persimesti, persikreipti, sukinėtis: *Leñtos mėčiojasi netiñkamai sukràutos į rėtuves arbà laikomos drėgnamė sàndėlyje.*

Mėčiúnai dkt. dgs. (1)

kaimas Lazdijù rajono savivaldybėje: *Mėčiúnù piliàkalis. Mėčiúnuose rastà senòvės gyvėnviētė, datùojama akmeñs àmžiumi.*

medàlininkas, medàlininkė dkt. (1)

1. apdovanotasis medaliu: *Àukso [sidàbro, brònzos] medàlininkas. Olìmpiniù žaidyniù [čempionàto] medàlininkė. Visì olìmpiàdos prizininkai gàuna medàlininkù diplomùs.*
2. medaliù kūrėjas: *Medàlininkù federàcija [simpòziumas, stovyklà]. Medàlininkù darbù yrà įsigijė Lietuvos muziejai. Daìlininkù medàlininkù tūrime nedaug.*

medaliònas dkt. (2)

apskritas ar ovalus juvelyrinis dirbinys, kaklo papuošalas: *Àtveriamas auksinis medaliònas nuòtraukoms. Sidabrinis medaliònas sù giñtaru. Medalionė išgraviruotas vařdas [heřbas, ornameñtas].*

Jis mégo dovanóti žmónai medalionùs. Baròko laikótarpiu paplìto atidāromi dėžūtės fòrmos medaliònai. Kařtais medaliònuose būdavo nešiójamos relikvijos.

— — —